

ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งคาวัต
อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

นางสาวเบญจพร ทองกลม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2556

**The Wisdom about Gros Michel (Kluai Hom Thong) Plantations:
A Case Study of Thungkhawat Gardening Management's Group,
Lamae District, Chumphon Province**

Miss Benchaporn Thongklom

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Arts in Thai Studies

School of Liberal Arts

Sukhothai Thammathirat Open University

2013

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรทำสวน
ทุ่งคาวัด อำเภอสะเมิง จังหวัดชุมพร

ชื่อและนามสกุล นางสาวเบญจพร ทองกลม

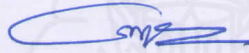
แขนงวิชา ไทยคดีศึกษา

สาขาวิชา ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุดจิต เจนนพกาญจน์
2. รองศาสตราจารย์ ดร. จิตรา วีรบุรินทร์

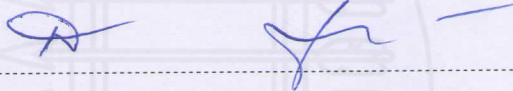
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2556

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(อาจารย์ นาวาโท ดร. อนุชา ม่วงใหญ่)

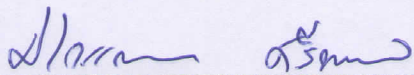
กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุดจิต เจนนพกาญจน์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. จิตรา วีรบุรินทร์)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

ผู้วิจัย นางสาวเบญจพร ทองกลม **รหัสนักศึกษา** 2541000382 **ปริญญา** ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา)
อาจารย์ที่ปรึกษา (1)ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิต เจนนพกาญจน์ (2)รองศาสตราจารย์ ดร.จิตรา วีรบุรินทร์
ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1)ประวัติความเป็นมาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ (2)ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ (3)แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ (4)แนวโน้มของการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ในอนาคต

วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้รู้ จำนวน 5 คน ผู้นำในชุมชนทุ่งควาต์ จำนวน 5 คน เกษตรกรทุ่งควาต์ จำนวน 15 คน สหกรณ์จังหวัดชุมพร จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกต และการสำรวจชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1)ประวัติความเป็นมาของกล้วยหอมทองมีลักษณะทางพฤกษศาสตร์เป็นไม้ล้มลุกที่มีลำต้นเทียม รู้จักมานานกว่า 4,000 ปี มีถิ่นกำเนิดในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นพันธุ์พืชที่นิยมปลูกเกือบทุกภาคของไทย และที่ภาคใต้การปลูกกล้วยหอมทองมีมากอยู่ที่อำเภอละแม อำเภอลำสนวน อำเภอยะเติง จังหวัดชุมพร และอำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี กล้วยหอมทองที่มีชื่อเสียงในต่างประเทศมาจากตำบลทุ่งควาต์ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร โดยมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเกษตรกร ก่อตั้งเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2536 เดิมชื่อ"กลุ่มกล้วยหอมทอง" ต่อมาเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2538 จึงเปลี่ยนชื่อเป็น"กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์" (2)ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง พบว่ามีภูมิปัญญาดังนี้ คือ 1)ภูมิปัญญาในการปลูกและขั้นตอนการปลูก 2)ภูมิปัญญาในการดูแลรักษาสวน 3)ภูมิปัญญาในการเก็บเกี่ยว 4)ภูมิปัญญาในการห่อบรรจุภัณฑ์และขนส่ง 5)ภูมิปัญญาในด้านการตลาด 6)ภูมิปัญญาในการทำอาชีพเสริมรายได้จากสวนกล้วยหอมทอง (3)แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ พบว่า ต้องส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการผลิตด้านจัดการระบบน้ำ จัดซื้อ ทำปุ๋ยหมัก อบรมสัมมนาจัดทำแปลงต้นแบบเพื่อให้ได้การผลิตที่มีมาตรฐาน (4)แนวโน้มของการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ พบว่า จะมีการขยายพื้นที่การปลูก จะมีการขยายการรวมกลุ่มเกษตรกรและการขยายการลงทุน จะเพิ่มผลผลิตและปริมาณการส่งออก การขยายตัวด้านการตลาด การแข่งขันทางการค้า และแนวโน้มด้านราคาผลผลิตที่สูงมากขึ้น

คำสำคัญ ภูมิปัญญาการปลูกกล้วยหอมทอง เกษตรกร

Thesis title: The Wisdom about Gros Michel (Kluai Hom Thong) Plantations:
A Case Study of Thungkhawat Gardening Management's Group,
Lamae District, Chumphon Province

Researcher: Miss Benchaporn Thongklom; **ID:** 2541000382; **Degree:** Master of Arts (Thai Studies);

Thesis advisers: (1) Dr.Sudjit Janenoppakanjana, Assistant Professor; (2) Dr.Chitra Veeraburion,
Associate Professor; **Academic year:** 2013

Abstract

The objectives of this research were to study (1) the history of Kluai Hom Thong banana cultivation by members of Thungkhawat Gardening Management Group; (2) the local wisdom that the group members use in banana production; (3) approaches for promoting and developing that wisdom; and (4) future trends of the group's business.

This was a qualitative research. The target group consisted of 5 knowledgeable people, 5 community leaders in Thungkhawat, 15 farmers in Thungkhawat, and 5 personnel of Chumphon Provincial Cooperatives Department, for a total of 30. Data were collected from documentary research, in-depth interviews and community observation. Data were analyzed through descriptive analysis.

The results showed that: (1) As for the history of the Kluai Hom Thong banana variety, botanically, it is a herbaceous annual with a pseudostem. It has been known for over 4,000 years and is native to Southeast Asia. Kluai Hom Thong bananas are grown in almost every region of Thailand, and the areas with the highest production in the southern region are Lamae, Lang Suan, and Phato Districts in Chumphon Province and Tha Chana District in Surat Thani Province. The bananas produced in Thungkhawat, Lamae District, Chumphon Province are the most well known in export markets. The banana farmers in the area joined together on 12 July 1993 to establish the "Kluai Hom Thong Group." On 21 March 1995 the name was changed to "Thungkhawat Gardening Management Group." (2) The wisdom used by the group members consists of 1) planting wisdom and the steps of planting; 2) plantation management wisdom; 3) harvesting wisdom; 4) packaging and transportation wisdom; 5) marketing wisdom; and 6) wisdom in making supplementary income by growing bananas. (3) Approaches for promoting and developing banana production are to improve production quality by improving irrigation management, developing the purchasing system, making compost, and training farmers through seminars and model plantations to raise their quality standards. (4) The future trend is for members of the Thungkhawat Gardening Management Group to expand their production area, expand the group, expand their investments, increase their production volume and export volume, expand their markets, and compete with other producers. The market trend is for banana prices to rise.

Keywords: Banana planting wisdom, Kluai Hom Thong, farmer

กิตติกรรมประกาศ

ในการค้นคว้าและเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายฝ่ายที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตต์ เจนนพกาญจน์ รองศาสตราจารย์ ดร.จิตตา วีรบุรินนท์ แขนงไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด อาจารย์ นาวาโท ดร.อนุชา ม่วงใหญ่ ซึ่งเป็นประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มีกุล อาจารย์ นาวาเอก อาคม สุขตระกูล ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์แขนงวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ทุกท่าน ที่ช่วยเหลือแนะนำแนวทางการศึกษาให้ผู้วิจัยได้นำความรู้ที่ได้มาประกอบในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ ผู้รู้ ผู้นำอำเภอละแม กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัวดี สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชุมพร สำนักเกษตรอำเภอละแม ตลอดจนบุคคลผู้เกี่ยวข้องท่านอื่น ที่ได้ให้ความช่วยเหลือต่อผู้วิจัย ในการให้ข้อมูลต่างๆ ตลอดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล อันช่วยให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณเพื่อนร่วมรุ่น ไทยคดีศึกษาทุกท่าน ซึ่งคอยช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจ ซึ่งกันและกันด้วยดีมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสมบูรณ์ ทองกลม คุณแม่ยุพา ทองกลม ที่คอยห่วงใยและเป็นกำลังใจมาโดยตลอด ประโยชน์และคุณค่าอันใดที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้พึงมี ขอมอบแต่บิดา มารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน รวมถึงบุคคลที่ผู้วิจัยรัก ที่ก่อให้เกิดปัญญาและความรู้แก่ผู้วิจัย ด้วยความรักและห่วงใยตลอดมา

เบญจพร ทองกลม

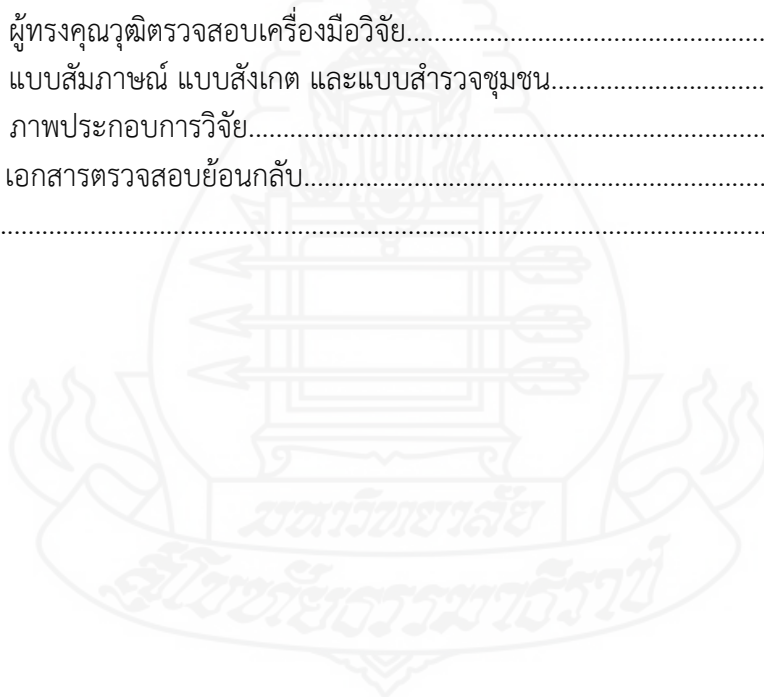
กันยายน 2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวคิดและทฤษฎี.....	11
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง.....	37
ประวัติความเป็นมาของกล้วยและกล้วยหอมทอง.....	43
วิธีการและขั้นตอนในการทำสวนกล้วยหอมทอง.....	48
ขั้นตอนการผลิตและส่งออกกล้วยหอมทอง.....	57
ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง.....	64
ประวัติความเป็นมาของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด.....	70
ประวัติความเป็นมาของตำบลทุ้งควัด.....	82
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	87
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	90
รูปแบบการวิจัย.....	90
ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย.....	92
เครื่องมือวิจัย.....	93
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	93

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	96
ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มเป้าหมาย.....	97
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	107
ตอนที่ 3 ข้อเสนอที่ได้จากการค้นพบ.....	149
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	155
สรุปผลการวิจัย.....	155
การอภิปรายผล.....	163
ข้อเสนอแนะ.....	195
บรรณานุกรม.....	197
ภาคผนวก.....	201
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	202
ข แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจชุมชน.....	211
ค ภาพประกอบการวิจัย.....	226
ง เอกสารตรวจสอบย้อนกลับ.....	231
ประวัติผู้วิจัย.....	234

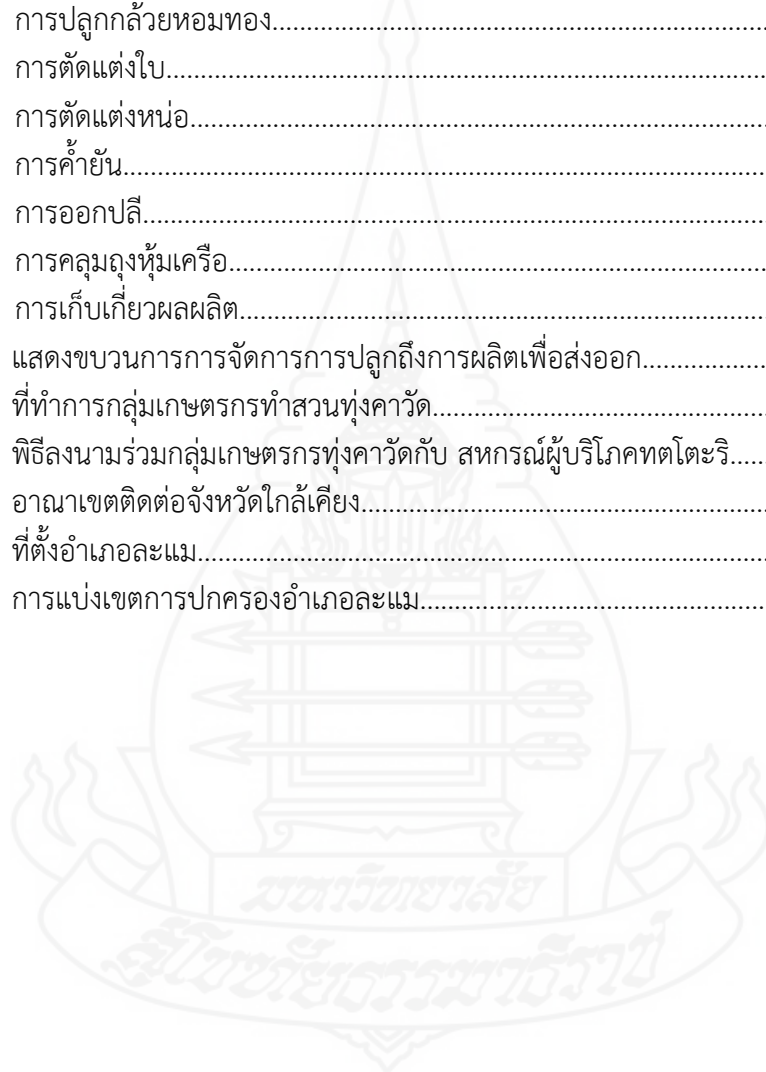
สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงประมาณการการผลิตกล้วยหอมทองของประเทศไทย ปี 2550-2554.....	39
ตารางที่ 2.2 แสดงประมาณการการค้ากล้วยหอมทองของประเทศไทย ปี 2550-2554.....	39
ตารางที่ 2.3 แสดงการพัฒนานโยบาย เป้าหมายของกล้วยหอมทองของประเทศไทย.....	40
ตารางที่ 2.4 แสดงสถิติการเกษตรจังหวัดชุมพร 2554/55.....	58
ตารางที่ 2.5 แสดงสถิติการเกษตรจังหวัดชุมพร 2554/55.....	59
ตารางที่ 2.6 แสดงผลผลิตกล้วยหอมทองที่ส่งออกของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควายวัด.....	72
ตารางที่ 2.7 แสดงการดูแลจัดการแปลงในแต่ละเดือนเริ่มจากการปลูกใหม่.....	75

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง.....	6
ภาพที่ 2.1 กล้วยหอมทอง.....	46
ภาพที่ 2.2 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์กล้วยหอมทอง.....	47
ภาพที่ 2.3 การปลูกกล้วยหอมทอง.....	48
ภาพที่ 2.4 การตัดแต่งใบ.....	50
ภาพที่ 2.5 การตัดแต่งหน่อ.....	51
ภาพที่ 2.6 การค้ำยัน.....	52
ภาพที่ 2.7 การออกปลี.....	52
ภาพที่ 2.8 การคลุมถุงหุ้มเครือ.....	53
ภาพที่ 2.9 การเก็บเกี่ยวผลผลิต.....	54
ภาพที่ 2.10 แสดงขบวนการจัดการการปลูกถึงการผลิตเพื่อส่งออก.....	60
ภาพที่ 2.11 ที่ทำการกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควายวัด.....	70
ภาพที่ 2.12 พิธีลงนามร่วมกลุ่มเกษตรกรทุ่งควายวัดกับ สหกรณ์ผู้บริโภคนครศรีธรรมราช.....	79
ภาพที่ 2.13 อาณาเขตติดต่อจังหวัดใกล้เคียง.....	82
ภาพที่ 2.14 ที่ตั้งอำเภอละแม.....	84
ภาพที่ 2.15 การแบ่งเขตการปกครองอำเภอละแม.....	84

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กล้วย (Banana และ Musa) เป็นไม้ล้มลุกขนาดใหญ่ มีถิ่นกำเนิดอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก มีการขยายพันธุ์ตามธรรมชาติโดยสัตว์ป่ากินและถ่ายตามที่ต่างๆ เฉพาะอย่างยิ่ง นก ค้างคาว และลิงซึ่งอาศัยอยู่มากในแถบภูมิภาคนี้มีส่วนสำคัญในการแพร่ขยายพันธุ์กล้วยไปได้ไกล ต่อมากล้วยได้มีวิวัฒนาการเป็นกล้วยพันธุ์ที่มีการปลูกมีผลขนาดใหญ่ขึ้นและไม่มีเมล็ดคนแถบนี้ใช้ประโยชน์จากกล้วยกันมานานแล้ว แม้ว่าประวัติความเป็นมาของกล้วยจะไม่แพร่หลายนัก แต่กล้วยเป็นผลไม้ชนิดแรกที่คนเอเชียแถบร้อนขึ้นโดยเฉพาะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปลูกเป็นอาหาร ดินแดนแถบอินโดนีเซีย-มาเลเซีย ถือเป็นศูนย์กลางความหลากหลายของกล้วยที่สำคัญ การปลูกกล้วยขยายออกไปทั่วเขตร้อน และแพร่ขยายเข้าไปในเขตอบอุ่นของเอเชีย อเมริกา แอฟริกา และออสเตรเลีย ทั่วโลกมีกล้วย 323 สายพันธุ์ โดยอินเดียเป็นประเทศที่มีการเพาะปลูกกล้วยเป็นอันดับหนึ่ง อันดับสอง ได้แก่ ประเทศจีน อันดับสาม ได้แก่ ประเทศฟิลิปปินส์ ส่วนประเทศที่มีการเพาะปลูกกล้วยใกล้เคียงกับการส่งออก อันดับหนึ่ง ได้แก่ ประเทศคอซตาริกา อันดับสอง ได้แก่ ประเทศเอกวาดอร์(ศิริพงศ์ วิทยวิโรจน์,2554: 41-46)

ตามหลักฐานจดหมายเหตุของลาลูแบร์(มองซิเออ เดอ ลาลูแบร์ อัครราชทูตชาวฝรั่งเศส) ที่เขียนขึ้นในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พ.ศ. 2229 ได้บรรยายรายละเอียดของกล้วยหอม หรือที่ชาวสยามเรียกว่ากล้วยงาช้าง ว่ามีสีเขียวจัด มีขนาดยาว และเป็นเหลี่ยม เมื่อสุกจะมีสีเหลือง ผลไม้ชนิดนี้ออกเป็นเครือหรือออกเป็นพวงอยู่ตอนบนของลำต้น(สำออง สืบสมาน ,2555:2) จากหลักฐานนี้มีการปลูกกล้วยในประเทศไทยมานานก่อนสมัยอาณาจักรศรีวิชัย (พ.ศ. 1200 โดยประมาณ) ประเทศไทยมีกล้วยพื้นเมือง 56 สายพันธุ์ หนึ่งในนั้นคือ “กล้วยหอมทอง” (Gros Michel (Kluai Hom Thong)) ถูกจัดเป็นผลไม้ของเขตร้อน สามารถปลูกได้เกือบทุกภาคของประเทศ ในอดีตที่ผ่านมานิยมปลูกไว้กิน และเมื่อเหลือจึงนำไปขายสร้างรายได้ในครัวเรือน ต่อมาได้มีการทำเป็นอาชีพหลัก

ในประเทศไทยมีพื้นที่สำหรับปลูกกล้วยหอมทองอยู่ประมาณ 180,000 ไร่ (ผลการสำรวจปีพ.ศ. 2549) ซึ่งพบว่าภาคที่มีการปลูกกล้วยหอมทองมากที่สุดได้แก่ ภาคใต้ และภาค

ตะวันออก ปัจจุบันกล้วยหอมทองจัดเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่ปลูกเพื่อการค้าและสร้างรายได้ มีศักยภาพในการส่งออกไปยังต่างประเทศ ตลาดส่งออกกล้วยหอมทองที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศจีน และฮ่องกง โดยเฉพาะตลาดในประเทศญี่ปุ่นมีความต้องการสูง ด้วยคุณลักษณะของกล้วยหอมทองพันธุ์แท้ ที่มีน้ำหนักมาก และลักษณะของกล้วยแต่ละลูกที่เรียงตัวกันอยู่สวยงาม สีสวย มีรสชาติดี มีกลิ่นหอม เปลือกบาง เนื้อไม่เหนียว จึงเป็นที่นิยมของคนญี่ปุ่น ในการส่งออกกล้วยหอมทองไปขายยังต่างประเทศของไทยมีปริมาณส่งออกที่เพิ่มขึ้น ประเทศไทยส่งออกกล้วยหอมทองปีละประมาณ 1,000 - 1,500 ตัน(กรมส่งเสริมการเกษตร, 2546) ซึ่งยังไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาด ซึ่งจำเป็นต้องส่งเสริมให้มีการปลูกเพื่อเร่งปริมาณการส่งออกให้ได้ปีละ 3,000 ตัน แหล่งปลูกกล้วยหอมทองที่มีชื่อเสียงของไทยและสามารถส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศมี 2 แห่ง คือ จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดชุมพร โดยเฉพาะอำเภอละแม จังหวัดชุมพร (สำนักงานเกษตรจังหวัดชุมพร,2550:12-14)

โดยที่ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร มีลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เหมาะสมสำหรับการปลูกกล้วยหอมทอง เพราะมีภูมิประเทศล้อมรอบไปด้วยภูเขา เป็นพื้นที่ที่ไม่มีลมแรง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ มีฝนตกตลอดทั้งปี มีอุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต ไม่ต่ำกว่า 15 องศาเซลเซียส และไม่สูงกว่า 35 องศาเซลเซียส การปลูกกล้วยหอมทองในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร เริ่มปลูกครั้งแรกเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2534 โดยใช้พันธุ์พื้นเมือง ซึ่งเป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง มีรสชาติอร่อย หอมหวาน และผลโต สร้างรายได้เสริมให้แก่เกษตรกร โดยมีประชาชนในพื้นที่จำนวน 52 ราย ที่สนใจการเพาะปลูกกล้วยหอมทอง ต่อมาในวันที่ 22 มิถุนายน 2536 ได้มีคณะวิจัยจากประเทศญี่ปุ่นเข้ามาแนะนำเรื่องการทำตลาดกล้วยหอมทองปลอดสารพิษเพื่อส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น เกษตรกรกลุ่มนี้จึงได้ตัดสินใจร่วมกันดำเนินการตามคำแนะนำของคณะวิจัยจากประเทศญี่ปุ่น และได้เดินทางไปศึกษาดูงานที่สหกรณ์ท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อศึกษาเรียนรู้วิธีการปลูกกล้วยหอมทอง ตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ การเพาะปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต ตลอดจนกรรมวิธีการบรรจุกล่องเพื่อการส่งออก หลังจากไปศึกษาดูงานกลับมาได้มีการประชุมกลุ่มผู้ปลูกกล้วยหอมทองร่วมกัน และวันที่ 12 กรกฎาคม 2536 ได้มีการจัดตั้งเป็น “กลุ่มกล้วยหอมทองละแม” (สำนักงานเกษตรอำเภอละแม,2538: 20-21) มีการเลือกกรรมการบริหารงานกลุ่ม โดยมีนายนิพนธ์ รักเจริญ ทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่มคนแรก รวมทั้งร่วมกำหนดระเบียบที่สมาชิกทุกคนยึดถือปฏิบัติ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ สมาชิกต้องซื้อหุ้น มูลค่าหุ้นหุ้นละ 100 บาท และต้องซื้อหุ้นขั้นต่ำคนละ 5 หุ้น มูลค่า 500 บาท จึงจะเป็นสมาชิกสมบูรณ์ ซึ่งมีผู้ซื้อหุ้นไว้จำนวน 36 ราย(รายงานกิจการ,2540:18-19) โดยมีวัตถุประสงค์ของกลุ่มดังนี้

1 เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรในเขตตำบลทุ่งควาวัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร และ

พื้นที่ใกล้เคียง ได้ทำการเพาะปลูกกล้วยหอมทอง ให้เป็นพืชเศรษฐกิจและเป็นรายได้เสริมให้เกษตรกร

2 เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรเหล่านี้ ได้ปลูกพืชเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติด้วยวิธีการใช้สารเคมี และนำภูมิปัญญาที่มีอยู่มาปรับใช้แทน

3 เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรแต่ละหมู่บ้าน เกิดความสามัคคี โดยการรวมกลุ่มกันทำการผลิต และแก้ไขปัญหาการผลิตของกลุ่มอย่างเป็นระบบ โดยมีสภาตำบลเป็นผู้ดูแล

4 เพื่อเป็นการสร้างงาน และช่วยเสริมรายได้ให้แก่เกษตรกรในตำบลทุ่งควายวัด และพื้นที่ใกล้เคียง มารวมกลุ่มกันทำงาน ในกระบวนการส่งออกกล้วยหอมทอง

5 เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรไทย กับองค์กรผู้บริโภคในระดับประชาชนในประเทศญี่ปุ่น อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบเกษตรกรไทย ไปสู่ระดับสากลต่อไป นอกจากนี้ยังมีการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิก โดยการส่งเสริมให้มีการนำภูมิปัญญามาปรับใช้ในการพัฒนาผลผลิตด้วยการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยไม่ใช้สารเคมีกำจัดแมลงและวัชพืช ซึ่งจะใช้ระบบธรรมชาติ และกระบวนการทางอินทรีย์ชีวภาพ ในเดือนสิงหาคม 2536 จึงได้เริ่มปลูกกล้วยหอมทอง ซึ่งมีการจัดสรรโควตาการปลูกเดือนละ 8,000 หน่อ ให้กับสมาชิก และในวันที่ 15-16 มกราคม 2537 ได้มีการทำข้อตกลงร่วมกันกับสหกรณ์ญี่ปุ่น และกลุ่มเกษตรกรผลิตกล้วยหอมทองละแอม เพื่อให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของผู้บริโภค และได้มีการทดลองรวบรวมและบรรจุภัณฑ์กล้วยที่ปลูกอยู่ก่อนแล้ว จากบริเวณโรงเรียนสหกรณ์พัฒนา ส่งไปขายยังประเทศญี่ปุ่น จำนวน 20 ลังๆ ละ 200 กล่อง ทางเครื่องบิน ต่อมาได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2538 และได้เปลี่ยนชื่อจาก “กลุ่มกล้วยหอมทองละแอม” เป็น “กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควายวัด” มีการซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างอาคารรวบรวมและบรรจุภัณฑ์ โดยใช้งบประมาณของกลุ่มโดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร 4,200,000 บาท กองทุนปูนซีเมนต์ไทย 700,000 บาท สหกรณ์โยโดงาวา 420,000 บาท ต่อมาได้มีการกำหนดให้สมาชิกกลุ่มกล้วยหอมทองจะต้องแบ่งเนื้อที่จากการปลูกยางพารา ปาล์มน้ำมันบางส่วน เพื่อทำการเพาะปลูกกล้วยหอมทอง ตั้งแต่การเตรียมดิน การดูแลรักษา ตลอดระยะเวลาการให้ผลผลิตของกล้วยหอมทอง การเก็บเกี่ยวผลผลิต การบรรจุหีบห่อเพื่อส่งออกไปยังต่างประเทศ จะได้รับความรู้ทางวิชาการด้านการเกษตรจากภาครัฐผสมผสานกับภูมิปัญญาที่เกิดจากประสบการณ์การของเกษตรกร ส่งผลให้มีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น รวมทั้งมีการพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐานเป็นที่ต้องการของตลาด ผลจากการนำภูมิปัญญามาใช้ของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควายวัด ทำให้เกษตรกรรายย่อยมีรายได้ตลอดปีและรู้จักพึ่งตนเอง และในวันที่ 14 กันยายน 2545 กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควายวัด ได้บริษัทลงนาม “มาตรฐานการผลิต และการบรรจุกล้วยหอมทองปลอดสารเคมี” กับ

ตัวแทน 3 องค์การ ได้แก่ สหกรณ์โตนงาว่า สหกรณ์ผู้บริโภคนิโกลูก และสหกรณ์ผู้บริโภคนิโกลูกจังหวัดโต
โตริ ประเทศญี่ปุ่น ทำให้กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด สามารถส่งออกผลผลิตกล้วยหอมทองที่ได้
อย่างต่อเนื่องและนำรายได้เข้ากลุ่มฯ เป็นจำนวนมาก ปัจจุบันมีเกษตรกรเข้าเป็นสมาชิกจำนวน 817
คน ทำให้กล้วยหอมทองของอำเภอละแม จังหวัดชุมพร มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักมากขึ้น กล้วยหอมทอง
จึงเป็นรายได้หลักของเกษตรกรภายในพื้นที่อำเภอละแม

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด ต้องประสบกับปัญหา
ผลผลิตที่ได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด โดยสามารถส่งกล้วยหอมทองได้ 14 ตัน ต่อ
สัปดาห์ แต่ตลาดมีความต้องการกล้วยหอมทองถึง 20 ตัน ต่อ สัปดาห์ เนื่องมาจากพื้นที่เพาะปลูก
กล้วยหอมทองของเกษตรกรมีน้อย เพราะนิยมใช้สารเคมีในการปลูกพืชผัก เช่น ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง
โดยไม่มีการควบคุม ทุกพื้นที่จึงมีแต่สารเคมีเต็มไปหมด เพราะฉะนั้นในการปลูกกล้วยหอมเพื่อส่งออก
จึงมีการควบคุมคุณภาพอย่างเคร่งครัด ถึงแม้ตลาดมีความต้องการกล้วยหอมเยอะมาก แต่เราไม่
สามารถเพิ่มผลผลิตให้ทันต่อความต้องการของเขาได้ เนื่องจากไม่ค่อยมีใครอยากทำ เพราะช่วงตอน
การปลูก การผลิตตั้งแต่การเตรียมดิน ขั้นตอนการปลูก ตลอดจนถึงการขนส่งมีความเข้มงวด
การที่จะทำให้ดินไม่มีสารเคมี ก็ต้องไม่เพิ่มเติมสารเคมีอะไรลงไป ปล่อยให้ชะล้างโดยธรรมชาติใช้เวลา
ประมาณ 3-5 ปี กว่าจะหมด กว่าขยายพื้นที่เพาะปลูกได้ต้องใช้เวลานาน จึงส่งผลให้ปริมาณ
ผลผลิตที่ได้น้อย จากสภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาสนใจเลือกที่จะทำการศึกษากำ
สวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ที่นำเอาภูมิปัญญา
มาผสมผสานกับความรู้ด้านวิชาการ เพื่อนำมาใช้หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ประสบ ส่งเสริมและ
พัฒนาภูมิปัญญาให้คงอยู่และเป็นประโยชน์กับเกษตรกรรุ่นหลังสืบไป

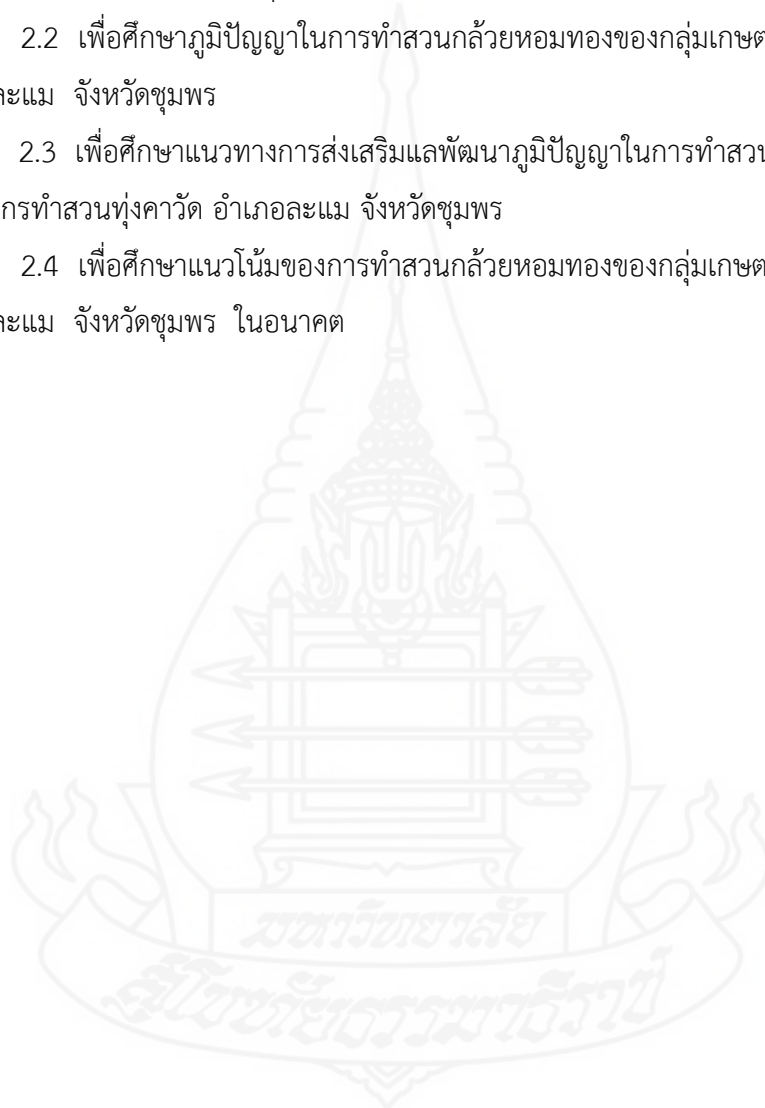
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควา วัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

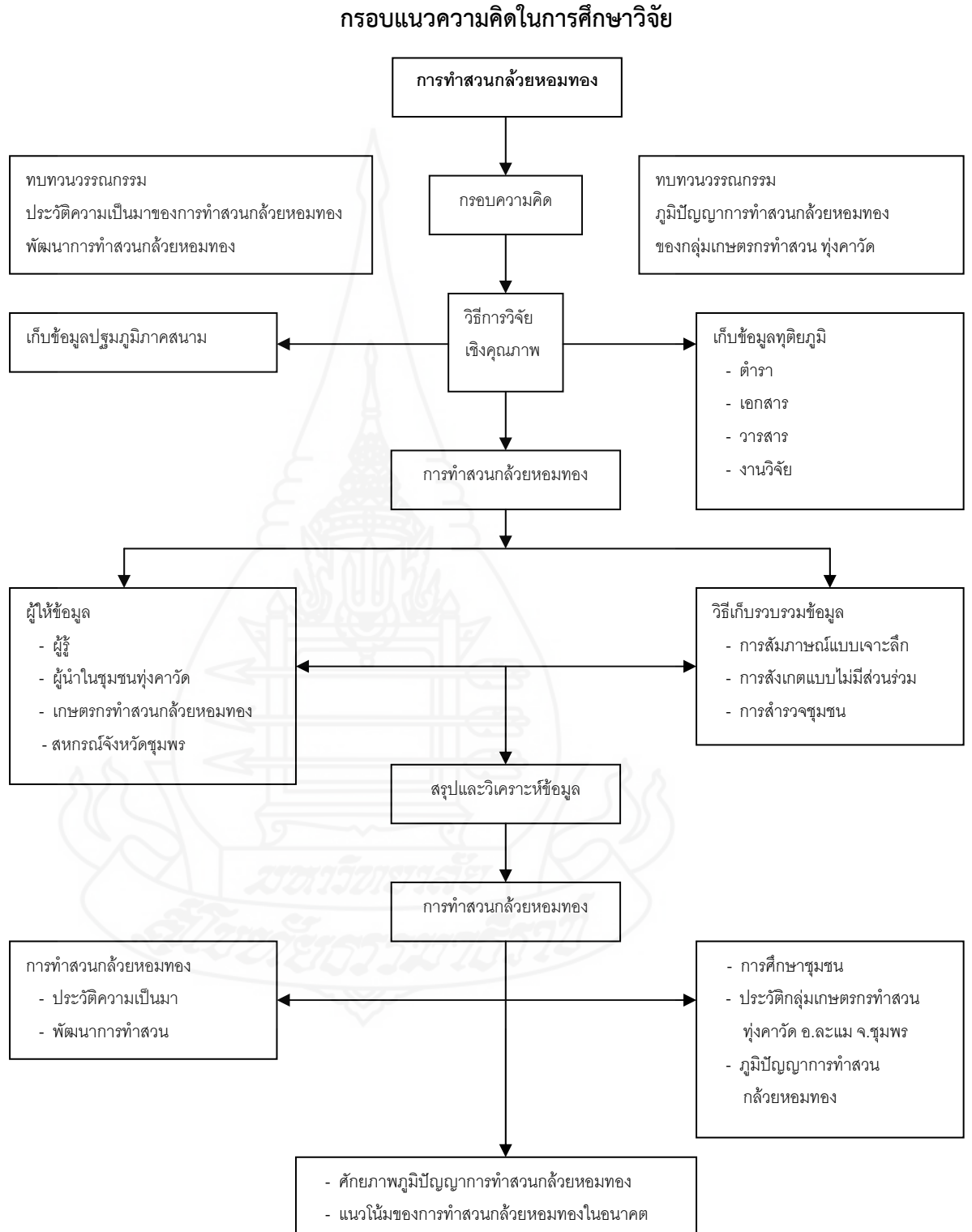
2.2 เพื่อศึกษาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควา วัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควา วัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

2.4 เพื่อศึกษาแนวโน้มของการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควา วัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ในอนาคต

3. กรอบความคิดทางทฤษฎี

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง

การศึกษาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาประเด็นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาในการทำสวนกล้วยหอมทอง โดยศึกษากลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ในการศึกษานำไปสู่ประเด็นสำคัญคือ ภูมิปัญญาจากการทำสวนกล้วยหอมทอง และแนวโน้มของการทำสวนกล้วยหอมทองในอนาคต

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษา

- ประวัติความเป็นมาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร
- ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร
- แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร
- แนวโน้มการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

4.2 ขอบเขตด้านประชากร คือกลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูล ได้แก่

- ผู้รู้ จำนวน 5 คน
- ผู้นำในชุมชนทุ้งควัด จำนวน 5 คน
- เกษตรกรสวนกล้วยหอมทองทุ้งควัด จำนวน 15 คน
- เจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัดชุมพร จำนวน 5 คน

รวมเป็นประชากรและกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ เป็นการศึกษาในพื้นที่ของ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

4.4 ขอบเขตด้านเวลา ใช้เวลาในการศึกษาทั้งหมด 12 เดือน เริ่มตั้งแต่ เดือน

กันยายน พ.ศ. 2555 ถึง สิงหาคม พ.ศ. 2556

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

5.1 ภูมิปัญญา หมายถึง พื้นฐานความรู้ความสามารถ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรม ความสามารถในการแก้ไขปัญหาโดยใช้ประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ใน การปรับตัว และดำรงชีพในสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่ได้มีการพัฒนาสืบสานกันมา รวมทั้งได้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับกลุ่มอื่น

5.2 ภูมิปัญญาการปลูกกล้วยหอมทอง หมายถึง การปราบวัชพืชโดยการถากหญ้าก่อนแล้วจึงปลูกโดยใช้หน่อที่สมบูรณ์กลบบริเวณโคนให้สูง วางแนวเหนือ – ใต้ และปลูกพืชคลุมดินซึ่งได้แก่ ถั่วลิสง ปอเทือง เพื่อเป็นการป้องกันกล้วยหอมทองจากวัชพืช

5.3 การทำสวนกล้วยหอมทอง หมายถึง การประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

5.4 เกษตรกร หมายถึง กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง

5.5 การเตรียมดิน หมายถึง การไถดะ ไถพรวน เพื่อให้ดินร่วนซุยจนหมดวัชพืชสำหรับปลูกกล้วยหอมทอง

5.6 กล้วยหอมทอง หมายถึง กล้วยหอมทองที่ถึงระยะเวลาเก็บเกี่ยวและสุกเป็นสีเหลืองทองเพื่อบริโภค และการส่งออกของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์

5.7 กล้วยหอมทองปลอดสารเคมี หมายถึง กล้วยหอมทองที่มีกรรมวิธีการผลิตที่ไม่มีการใช้ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าเชื้อ ยาฆ่าหญ้าในแปลงกล้วยหอมทอง ไม่ว่าจะใช้โดยตรงกับหน่อต้นกล้วยหรือใช้กับพืชชนิดอื่นๆ ในแปลงเดียวกัน ทั้งนี้ไม่รวมถึงสารธรรมชาติที่ผู้ผลิตทำด้วยตัวเอง หรือใช้วัสดุธรรมชาติในการผลิตที่จะสามารถพิสูจน์ได้ว่าใช้วัสดุจากธรรมชาติ และไม่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมระบบนิเวศน์ ผลผลิตและสุขภาพของมนุษย์อย่างแน่นอน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบประวัติความเป็นมากล้วย กล้วยหอมทอง และการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

6.2 ทำให้ทราบและมีการรวบรวมความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ พร้อมทั้งอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาเหล่านี้เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการทำสวนกล้วยหอมทองแก่เกษตรกรรุ่นหลังและแพร่หลายต่อไป

6.3 ทำให้มีแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง

6.4 ทำให้เห็นแนวโน้มทิศทางการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ในอนาคต ซึ่งจะเป็นข้อมูลให้กับเกษตรกรและหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้นำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจและตัดสินใจในการลงทุนทำสวนกล้วยหอมทองต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรทำสวน
ทุ่งคาวัต อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็น
แนวและได้กำหนดกรอบการศึกษาโดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวความคิด ทฤษฎีและผลงาน วิจัย
ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1.แนวคิดและทฤษฎี

1.1 แนวคิด

- 1.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญา
- 1.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- 1.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน
- 1.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง
- 1.1.5 แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์
- 1.1.6 แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์

1.2 ทฤษฎี

- 1.2.1 ทฤษฎีการรับสิ่งใหม่
- 1.2.2 ทฤษฎีระบบการเกษตร
- 1.2.3 ทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม
- 1.2.4 ทฤษฎีปรีวรรตนิยม
- 1.2.5 ทฤษฎีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ
- 1.2.6 ทฤษฎีความทันสมัย
- 1.2.7 ทฤษฎีโลกาภิวัตน์
- 1.2.8 ทฤษฎีทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับการค้าเสรี

2.ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง

3.ประวัติความเป็นมาของกล้วยและกล้วยหอมทอง

4.วิธีการและขั้นตอนการทำสวนกล้วยหอมทอง

5.ขั้นตอนการผลิตและส่งออกกล้วยหอมทอง

6. ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง
7. ประวัติความเป็นมาของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด
8. ประวัติความเป็นมาของตำบลทุ้งควัด อำเภอละม้าย จังหวัดชุมพร
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎี

1.1 แนวคิด ประกอบด้วยแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังนี้

1.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญา

ความหมายของภูมิปัญญา (wisdom) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายไว้ว่า พื้นความรู้ความสามารถ ดังนั้น

ภูมิปัญญา หมายถึง พื้นฐานความรู้ความสามารถ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรม ความสามารถในการแก้ไขปัญหา โดยใช้ประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ใน การปรับตัว และดำรงชีพในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่ได้มีการพัฒนาสืบสานกันมา อันเป็นผลของการใช้สติปัญญาปรับตัวให้เข้ากับสภาพต่าง ๆ ในพื้นที่ที่กลุ่มชน เหล่านั้นตั้งถิ่นฐานอยู่ รวมทั้งได้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับกลุ่มอื่น

ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ที่นำมาไปสู่การปฏิบัติเพื่อ แก้ไขปัญหาของมนุษย์ หรือ ภูมิปัญญา คือ พื้นความรู้ของปวงชนในสังคมนั้นๆ และปวงชนในสังคม ยอมรับเชื่อถือ เข้าใจ ร่วมกัน เรียกว่า ภูมิปัญญา

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2540: 11-12) ได้ให้ความหมายภูมิปัญญาไว้ว่า หมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจน ที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ใน การปรับตัวและดำรงชีพในระบบนิเวศน์ หรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรมที่ได้มีการพัฒนาการสืบสานกันมา ภูมิปัญญาเป็นความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจน ที่เป็นผลของการใช้สติปัญญาปรับตัวกับสภาวะต่างๆ ในพื้นที่ที่กลุ่มชนนั้นตั้งหลักแหล่ง ถิ่นฐานอยู่ และได้แลกเปลี่ยนสังสรรค์ทางวัฒนธรรมกับกลุ่มชนอื่น จากพื้นที่สิ่งแวดล้อมอื่นที่ได้มีการ ติดต่อสัมพันธ์กันแล้ว รับเอาหรือปรับเปลี่ยนนำมาสร้างประโยชน์ หรือแก้ปัญหาได้ในสิ่งแวดล้อมและ บริบททางสังคม-วัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้น ภูมิปัญญาจึงมีทั้งภูมิปัญญาที่เกิดจากประสบการณ์ในพื้นที่ ภูมิปัญญาที่มาจากภายนอก และภูมิปัญญาที่ผลิตใหม่ หรือผลิตซ้ำเพื่อการแก้ปัญหาและการปรับตัวให้ สอดคล้องกับความจำเป็นและความเปลี่ยนแปลง

อ้อยทิพย์ เกตุเอม (2544: 11-17) ตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Wisdom หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะความเชื่อ และศักยภาพในการแก้ปัญหาของมนุษย์ที่สืบทอดกันมาจากอดีตถึงปัจจุบันอย่างไม่ขาดสาย และเชื่อมโยงกันทั้งระบบทุกสาขา

ประเภทของภูมิปัญญา สามารถแบ่งออกเป็น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย มีสาระสำคัญดังนี้

ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น (Folk Wisdom) ได้มีความหมายดังนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2539: 2) หมายถึง ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกตคิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาเป็นศาสตร์ เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในการตัวของผู้นั้นเอง หากมีการสืบค้นหาเพื่อศึกษาและนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกันเกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัยได้

ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์ (2542: 2) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ องค์ความรู้ความสามารถของชุมชนที่สั่งสมสืบทอดกันมานาน เป็นความจริงแท้ของชุมชนเป็นศักยภาพที่จะใช้แก้ปัญหา จัดการปรับตน เรียนรู้ และถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข เป็นแก่นของชุมชนที่จรโลง ความเป็นชาติให้อยู่รอดจากทุกภัยพิบัติทั้งปวง

จารุวรรณ ธรรมวัตติ (2543: 1) ได้ให้ความหมาย ของภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ แบบแผน การดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคล และสังคมซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติต่อกันมา ภูมิปัญญาจะเป็นทรัพยากรบุคคล หรือทรัพยากรความรู้ก็ได้

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2540: 21) ได้ให้ความหมายภูมิปัญญาชาวบ้านไว้ว่า หมายถึง วิธีการจัด วิธีการขึ้นและการริเริ่มเสริมต่อของนักปราชญ์ในท้องถิ่นหรือในกลุ่มชน ภูมิปัญญาชาวบ้านล้วนสั่งสมงอกงามขึ้นจาก ความรู้ ประสบการณ์ผนวกด้วยญาณทัศนะ (ความเฉียบคมในการหยั่งเห็นหยั่งรู้ที่ลุ่มลึกกว่าวิสัยทัศน์) ภูมิปัญญาชาวบ้านย่อมมีขึ้นเพื่อการปรับเปลี่ยนสภาพทรัพยากรและองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมให้เพิ่มคุณค่าขึ้นอย่างสอดคล้องประสานและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ของสังคมหรือชุมชนของตน ทั้งด้านระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรวัฒนธรรม

เพิ่มศักดิ์ วรรณยางกุล (2547: 57) ได้ให้ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น ไว้ว่า หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เองและนำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นเทคนิควิธี เป็นองค์

ความรู้ของชาวบ้าน ทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่ แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัยความเหมือนกันของภูมิปัญญาไทยและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ เป็นองค์ความรู้ และเทคนิคที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ซึ่งได้สืบทอดและเชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

วิโรจน์ วิโรจน์พันธุ์และคณะ (2548: 140) ได้กล่าวถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านไว้ว่า คือความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิด วิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้หลายๆ เรื่อง และเมื่อนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกัน เกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคสมัยได้

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรสรร ประยุกต์ พัฒนา และถ่ายทอดสืบทอดกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหา และพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย ภูมิปัญญาไทยนี้มีลักษณะเป็นองค์รวม มีคุณค่าทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทย ซึ่งภูมิปัญญาไทยอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่องงามขึ้นมาใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย ลักษณะองค์รวมของภูมิปัญญามีความเด่นชัดในหลายด้าน เช่น ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม และหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี และด้านโภชนาการ วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา

ไพฑูรย์ มีกุล(2550: 31) จากการศึกษาการแบ่งสาขาภูมิปัญญาซึ่งระบุไว้ว่าเกี่ยวกับภูมิปัญญาสาขาเกษตรกรรม เป็นความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งสามารถพึ่งพาตนเองในภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาคาดการณ์ด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต การแก้ปัญหาโรคและแมลง การรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเกษตร ฯลฯ

เสรี พงศ์พิศ(2534: 33) ได้ให้ความหมายภูมิปัญญา ไว้ว่า ภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ในด้านต่างๆ ของการดำรงชีวิตของคนไทย ที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ประกอบกับแนวคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหาต่างๆ ของตนเอง จนเกิดหลอมรวมเป็นแนวคิดที่สามารถพัฒนาความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาของการดำรงชีวิต

สรุป แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญา ภูมิปัญญา หมายถึง องค์ความรู้ที่มีคุณค่าในด้านต่างๆ ของวิถีชุมชนให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมได้อย่างกลมกลืนและสมดุล เป็นการ

ดำรงชีวิต ที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ทั้งทางตรง และทางอ้อม ที่ประกอบด้วยแนวคิดในการแก้ปัญหาของตนเองจนเกิดการหลอมรวมเป็นแนวความคิดสำหรับแก้ปัญหาที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง ซึ่งสามารถพัฒนาความรู้ดังกล่าว แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมตามกาลเวลา

1.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

วีรัช วิรัชนิภาวรรณ (2530: 61) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ชาวบ้านทั้งในรูปของส่วนบุคคลและกลุ่มคนต่างๆ ให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรม โดยจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจมิใช่เข้ามาร่วมเพราะหวังผลตอบแทน ประการสำคัญคือ กระบวนการของการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องสอดคล้องกับชีวิต ความจำเป็น ความต้องการ และวัฒนธรรมของชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนด้วย

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2528: 288) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง พฤติกรรมอันก่อปรกฏด้วยการร่วมและสมยอมตามพฤติกรรมที่คาดหวังของกลุ่มทางการและไม่ใช้ทางการ หรือในความหมาย คือ การที่ประชาชนก่อให้เกิดสิ่งต่างๆ ร่วมกันนั่นเอง

ชำนาญ วงศ์วิจิตร (2545: 15) ให้ความหมายแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีความสัมพันธ์กับแนวคิดของการเชื่อใจ และการยอมรับตนเองเพื่อที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างยิ่ง ซึ่งสามารถสังเกตได้จากระดับความพึงพอใจ ระดับการไว้วางใจและต้องครอบคลุมทัศนคติความหวังและกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (2527: 1-5) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้ และกระจายทรัพยากร ปัจจัยการผลิต ที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม เพื่อร่วมในการพัฒนาและร่วมติดตามผล โดยในการมีส่วนร่วมนั้น ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเป็นตัวของตัวเอง

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และ อคิน รพีพัฒน์ (อ้างใน เปรมวดี สิทธิโกสัย, 2539: 24) แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและความต้องการที่แท้จริง ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

2. ร่วมวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ตลอดจนการแก้ปัญหา
3. ร่วมเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ปัญหา
4. ร่วมในกิจกรรมพัฒนาตามแผน
5. ร่วมในการติดตามประเมินผลงานกิจกรรมพัฒนา

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 18) เสนอว่า การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจการต่างๆ ของชุมชน เกิดจากแนวคิดสำคัญ 3 ประการคือ

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคล ซึ่งบังเอิญพ้องต้องกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม
2. ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้น ผลักดันให้พุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผน และลงมือกระทำร่วมกัน
3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความริเริ่มกระทำที่สนองต่อความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2530: 61) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งรูปแบบส่วนบุคคล กลุ่มชน สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องรวมกัน

โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1981: 6) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

โดยสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค โดยมีพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของเหตุผล
2. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของค่านิยม

3. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของประเพณี

4. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของความผูกพัน ความเสนาหา

สรุป แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้นจาก เป้าหมายที่ต้องการ ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี ความผูกพัน การเสริมแรง โอกาส ความสามารถ การสนับสนุน ความคาดหวังในสิ่งที่ต้องการ เป็นการที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้ และกระจายทรัพยากร ปัจจัยการผลิต ที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม เพื่อร่วมในการพัฒนาและร่วมติดตามผล โดยในการมีส่วนร่วมนั้น ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเป็นตัวของตัวเอง

1.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน

“ชุมชน” มีนัยและความหมายที่เป็นไปตามพลวัตหรือกระแสของสังคม แต่ถ้าพิจารณาโดยละเอียด จะพบว่า นักวิชาการ นักพัฒนา หรือผู้คนที่ให้ความหมายของคำว่า “ชุมชน” ล้วนต่างให้ความหมายที่สอดคล้องกับความรู้ ทัศนคติ หรือโดยมีจุดมุ่งหมายที่หวังช่วงชิงอำนาจในการนิยามความหมายของตนเพื่อผลประโยชน์ประการใดประการหนึ่ง

ความเป็นชุมชนหรือความเป็นหมู่คณะมีการเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา การจำกัดคำนิยามของคำว่า “ชุมชน” ไว้ในแนวใดแนวหนึ่งย่อมจะขาดความหลากหลายหรือความไม่เข้าใจในความเป็นชุมชนและถ้าพิจารณาโดยรวมก็จะเห็นว่า ความเป็นชุมชนนั้น เน้นเรื่องของความสัมพันธ์และการเกาะเกี่ยวกันของเพื่อนมนุษย์ในระดับต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม การพยายามทำความเข้าใจแนวคิดต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ศึกษาในการที่จะเลือกความเหมาะสมและสอดคล้องกับฐานปฏิบัติการ (Practical Base) ของตน

George Hillary (Poplin, 1979) ได้พยายามหาความหมายร่วมจากคำจำกัดความของชุมชนที่มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย โดยสรุปหาลักษณะความหมายต่าง ๆ ได้ว่า ชุมชนประกอบไปด้วย

1. อาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์ (Geographical area-territorial)
2. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction-sociological)
3. มีความผูกพัน (Common ties-psycho cultural)

จิตยา สุวรรณ (2527) กล่าวว่า โดยทั่วไปชุมชนจะต้องมีลักษณะสำคัญ 3

ประการ คือ

1. ชุมชนในฐานะเป็นอาณาบริเวณ การพิจารณาชุมชนในข้อนี้มิใช่เฉพาะเป็นบริเวณที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนเท่านั้น ยังต้องพิจารณาถึงมิติต่าง ๆ เช่น ในฐานะที่อยู่อาศัยของการใช้พื้นที่ และในฐานะที่เป็นบริเวณของชุมชน ชุมชนในฐานะที่เป็นที่รวมประชากร โดยจะเน้นที่ลักษณะของประชากรที่อยู่ในบริเวณชุมชนในด้านที่สำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงประชากรในช่วงระยะเวลาหนึ่ง โครงสร้างประชากร เช่น สัดส่วนเพศชาย เพศหญิง อายุประชากร อาชีพ และการศึกษา สุขลักษณะ เป็นต้น

2. ชุมชนในฐานะที่เป็นระบบความสัมพันธ์ของสมาชิกที่มีอยู่ในชุมชนและความสัมพันธ์กับชุมชน โดยพิจารณาถึงระบบความสัมพันธ์ของชุมชนจะประกอบด้วยความสัมพันธ์ย่อย เช่น ความสัมพันธ์ของครอบครัว เครือญาติ มิตรสหาย ระบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ระบบความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536) แบ่งชุมชนออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะของชุมชนแบ่งตามการบริหารการปกครอง ซึ่งแบ่งโดยการพิจารณาจากลักษณะการปกครองของไทย ได้แก่ ชุมชนหมู่บ้าน ชุมชนเขต สุขาภิบาล ชุมชนเขตเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร และกรุงเทพมหานคร

2. ลักษณะของชุมชนแบ่งตามกิจกรรมทางสังคม ได้แก่ ชุมชนเกษตรกรรม ชุมชนศูนย์การค้า ศูนย์กลางขนส่ง เขตอุตสาหกรรม ชุมชนศูนย์กลางของการบริการ

3. ลักษณะของชุมชนแบ่งตามความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม เป็นการแบ่งชุมชนในแง่ของความสัมพันธ์ทางสังคม ได้แก่ ชุมชนชนบท ชุมชนเมือง

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (อ้างใน สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2534: 2) ได้กล่าวว่า ชุมชนประกอบด้วยประชาชนซึ่งต้องอาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินที่ต่อเนื่องกัน และเป็นผู้ซึ่งมีความสนใจร่วมกันกับผู้อื่นอย่างน้อยหนึ่งอย่าง หรือมากกว่าที่เป็นเหตุให้ต้องอยู่บนผืนแผ่นดินนั้น

ไพฑูรย์ เครือแก้ว (อ้างใน สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2534: 3) ได้กล่าวว่า ชุมชนหมายถึง กลุ่มบุคคลที่ตั้งอยู่เป็นที่เป็นที่ เป็นทาง มีขอบเขตอันเดียวกัน และผู้คนมีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการติดต่อซึ่งกันและกัน มีความสนใจร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมความแล้วหมายความว่า มี วัฒนธรรมร่วมกันนั่นเอง ซึ่งจะแยกให้เห็นเด่นชัดได้ดังนี้

1. ชุมชนต้องมีสถานที่หรือท้องที่มีขอบเขตจำกัด ซึ่งมักจะเป็นที่มีดิน น้ำ อากาศดี มีแม่น้ำไหลผ่าน มีพื้นดินอุดมสมบูรณ์ เป็นต้น

2. ชุมชนจะต้องมีคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือกลุ่มบุคคลที่เป็นหญิงและชาย เด็ก

และผู้ใหญ่ ต่างก็มีความรู้ ความสามารถ ความสนใจไม่เหมือนกัน แต่มีวิถีพฤติกรรมเหมือนๆ กัน และใช้ชีวิตร่วมกัน มีความผูกพันเป็นพวกเดียวกัน

3. ชุมชนต้องมีศูนย์กลางของการทำงาน และบริการต่างๆ บางประการ เกี่ยวกับการงานอาชีพต่างๆ ของคนในชุมชน ซึ่งต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ และระดับการศึกษาของบุคคลในชุมชนนั้นๆ เกี่ยวกับการต่างๆ ได้แก่ บริการทางการค้า บริการทางสุขภาพอนามัย บริการทางการบันเทิง โรงเรียน

สุวิทย์ ยี่งวรพันธ์ (อ้างใน สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2534: 2) ได้ให้ความหมายของชุมชนว่า กลุ่มชนซึ่งรวมกันอยู่ มีความรู้สึกผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทำให้แต่ละบุคคลมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ในความหมายดังกล่าวนี้การที่กลุ่มเป็นชุมชนมีความรู้สึกนึกคิด ผลประโยชน์ และผูกพันกันทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมร่วมกัน โดยอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ทางภูมิศาสตร์เดียวกัน ตลอดจนการใช้ประโยชน์และบริการทางสังคมร่วมกัน

สรุป แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน ชุมชน คือ กลุ่มคนที่มีตั้งแต่สองคนขึ้นไป มาอยู่ร่วมกันในพื้นที่แห่งใดแห่งหนึ่ง มีการเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา และมีความสนใจร่วมกันกับผู้อื่นอย่างน้อยหนึ่งอย่างหรือมากกว่า หรือมีแบบแผนปฏิบัติแบบเดียวกัน มีการพบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การติดต่อกัน ถ่ายทอดความรู้สึกให้กัน และมีความผูกพันเป็นพวกเดียวกันช่วยเหลือกัน เป็นระบบความสัมพันธ์ของสมาชิกที่มีอยู่ในชุมชนและความสัมพันธ์กับชุมชน โดยพิจารณาถึงระบบความสัมพันธ์ของชุมชนจะประกอบด้วยความสัมพันธ์ย่อย เช่น ความสัมพันธ์ของครอบครัว เครือญาติ มิตรสหาย ระบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ระบบความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น

1.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง

กษิมดา วิริยะ (2526: 6) กล่าวว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง การยอมรับและเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่กระทำการใดๆ ได้อย่างถูกต้องและสำเร็จด้วยตนเอง ไม่เป็นภาระหรือปัญหาแก่ผู้อื่น

บัณทร ออนดำ (อ้างถึงใน มงคล พูนเพิ่มสุขสมบัติ, 2534: 41) กล่าวว่า การพึ่งตนเองเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับ องค์กรประชาชน อย่างชัดเจน การพึ่งตนเองไม่ได้หมายถึงคนๆ เดียวหรือกลุ่มเดียวจะพึ่งตัวเองได้โดยสมบูรณ์ แต่ต้องพึ่งพาอาศัยกลุ่มอื่นๆ ในขณะเดียวกันด้วย เช่น พึ่งพิงกันระหว่างครอบครัว ระหว่างชุมชนจนถึงสังคม

วิวัฒน์ ชัยอรรถาภรณ์ (2530: 23) ได้ให้ความหมายของการพึ่งตนเองว่า เป็น

ความสัมพันธ์ที่เสมอภาคไม่เอารัดเอาเปรียบกันไม่มีการครอบงำกัน ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ก็คือ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันที่มีรากฐานแห่งความเสมอภาคและภราดรภาพ การพึ่งตนเองจึงประกอบไปด้วย ทั้งความเป็นไทย และความเป็นธรรม โดยมุ่งยึดคนเป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนา

สุพรรณ ไชยอำพร (2529: 45) กล่าวว่า ในทางทฤษฎีการพึ่งตนเองในแอมโนทัศน์ จะพิจารณาถึงมิติต่างๆ ประกอบกันดังนี้คือ คุณภาพเฉพาะตัว(Self-quality) พิจารณาหน่วยสังคม (Social Unit) ว่ามีความเป็นอิสระภาพในการคิด พุด ตัดสินใจ หรือกระทำตามความต้องการ ภายใต้กฎเกณฑ์ของ สังคม มีความเสมอภาคในการเรียนรู้หรือการได้มาในสิ่งต่างๆ และในสังคมนั้น จะต้องไม่ถูกครอบงำโดยผู้ใดผู้หนึ่ง หรือจากอิทธิพลภายนอกจนถึงการร่วมมือร่วมคิดและร่วมปฏิบัติ มีการกระทำอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านความคิดและการตัดสินใจในการกระทำ ในการพิจารณาความพยายามพึ่งตนเองในรูปของกระบวนการคือสามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคล และพัฒนาทั้งคุณภาพของบุคคลให้มีจิตสำนึกพึ่งตนเอง และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และเทคโนโลยีที่เหมาะสมรวมถึงเพิ่มบทบาทของคนต่อการควบคุมสิ่งแวดล้อม

สรุป แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ที่เสมอภาค ไม่มีการครอบงำเป็นการกระทำอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านความคิดและการตัดสินใจในการกระทำ ในการพิจารณาความพยายามพึ่งตนเองในรูปของกระบวนการคือ สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคล และพัฒนาทั้งคุณภาพของบุคคล ช่วยเหลือเกื้อกูลกันที่มีรากฐานแห่งความเสมอภาคและภราดรภาพ โดยมุ่งยึดคนเป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนา

1.1.5 แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์

สหกรณ์ คือการที่บุคคลที่มารวมตัวกันไม่น้อยกว่า 10 คน ด้วยความสมัครใจ ดำเนินกิจการที่เป็นเจ้าของร่วมกัน ตามหลักการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีจุดมุ่งหมายร่วมกันและมีการควบคุมตามแนวทางประชาธิปไตยภายใต้ พ.ร.บ.สหกรณ์ พ.ศ. 2542 ในการทำนิติกรรม เพื่อสนองความต้องการและความมุ่งมั่นร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (ประพันธ์ เสวตนันท์, 2538:68) สหกรณ์เป็นความหวังของเกษตรกรที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ โดยยึดมั่นในอุดมการณ์ของการช่วยตนเอง ด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (self-help through mutual help) หรือการช่วยตนเองโดยการรวมพลัง เป็นขบวนการทางสังคมและทางเศรษฐกิจ (social-economic) จัดตั้งเป็นองค์การทางธุรกิจ ยึดคติแต่ละคนเพื่อหมู่คณะและหมู่คณะเพื่อแต่ละคน (each for all and all for each) ความสำเร็จทางเศรษฐกิจของชุมชนอันเกิดจากการสหกรณ์นั้น ย่อมส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมไปพร้อม ๆ กัน

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2435 ประเทศไทยได้เริ่มติดต่อกับต่างชาติกับต่างประเทศมากขึ้นมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสาธารณูปโภค ด้านสังคม โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตัวเอง (subsistence economy) ไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบการค้าแลกเปลี่ยน (exchange economy) ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม มีความต้องการเงินทุนในการขยายการผลิตและการครองชีพเพิ่มมากขึ้น แต่เกษตรกรที่ไม่มีเงินทุนเป็นของตนเองจึงไปกู้ยืมเงินจากนายทุน ทำให้ต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูงและยังถูกนายทุนเอารัดเอาเปรียบเมื่อทำนาได้ผลผลิตมากก็ต้องขายให้หนี้ให้นายทุนเกือบหมด และถ้าปีใดสภาพดินฟ้าอากาศไม่เอื้ออำนวย ผลผลิตเสียหายก็จะทำให้หนี้สินเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลได้เข้ามาช่วยแก้ปัญหาของเกษตรกรโดยการจัดให้เงินกู้ไปลงทุนแต่ก็ต้องติดขัด

เรื่องหลักประกันเงินกู้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2456

สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยกระทรวงพระคลังมหาสมบัติได้เปลี่ยนการดำเนินการของแบงก์สยามกัมมาจล จากการซื้อขายเงิน (exchange bank) เป็นการให้กู้ยืมเงิน (loan bank) และในปี พ.ศ. 2457 มีการตั้ง “ธนาคารให้กู้ยืมแห่งชาติ” (national loan bank) ให้ใช้ที่ดินและทรัพย์สินอื่นเป็นหลักประกัน และเกษตรกรรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นสมาคม (cooperative society) เพื่อกู้ยืมเงินจากธนาคารมาให้สมาชิกของสมาคมได้กู้ยืมโดยสมาคมช่วยดูแลการใช้เงินกู้ของสมาชิกแต่ละคนตามหลักการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขปัญหานี้สินและความยากจนของเกษตรกร ซึ่งจะนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีเป็นแนวความคิดนำเอาระบบสหกรณ์มาใช้ในประเทศไทย (เชิญ บำรุงวงศ์, 2544: 5-6)

ต่อมาปี พ.ศ. 2458 ได้มีการจัดตั้งกรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ มีการจัดตั้งส่วนราชการสหกรณ์เพื่อดำเนินการทดลองจัดตั้งสหกรณ์ขึ้น โดยมีพระราชวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ในฐานะทรงเป็นอธิบดีกรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ขณะนั้นได้เลือกสหกรณ์เครดิตแบบไรท์ไฟเฟิน ซึ่งเกิดขึ้นในเยอรมัน เป็นสหกรณ์เพื่อการกู้ยืมเงินที่มีขนาดเล็ก สมาชิกจะได้มีความรับผิดชอบร่วมกันและสะดวกแก่การควบคุม โดยเห็นว่าเป็นสหกรณ์ชนิดที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย จัดตั้งเป็นสหกรณ์แห่งแรกชื่อ “สหกรณ์วัดจันทรไม่จำกัดสินใช้ ที่อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก” จัดทะเบียนเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2459 ต่อมาได้กำหนดให้เป็นวันสหกรณ์แห่งชาติ มีพระราชวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์เป็นนายทะเบียนสหกรณ์ และได้รับการยกย่องเป็น “พระบิดาแห่งการสหกรณ์ไทย” จึงนับเป็นการเริ่มต้นการสหกรณ์ในประเทศไทยอย่างสมบูรณ์ (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2543: 7)

7) สหกรณ์วัดจันทรได้ดำเนินการให้สมาชิกกู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ และสมาชิกสามารถส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยได้ครบตามกำหนดเวลา เห็นได้ว่าการนำวิธีการสหกรณ์เข้ามาใช้ช่วยแก้ไขความ

เดือดร้อนของเกษตรกรอย่างได้ผล และจากความสำเร็จของสหกรณ์วัดจันทร์ดังกล่าว รัฐบาลจึงได้ขยายกิจการสหกรณ์ไปยังจังหวัดอื่น ๆ เป็นการนำระบบสหกรณ์มาใช้ในประเทศไทย เพื่อแก้ไขปัญหาภาระหนี้สินความยากจนของเกษตรกรจากการประกอบอาชีพ ซึ่งจะนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่า (เชิญ บำรุงวงศ์, 2544: 5)

สหกรณ์ในประเทศไทยได้ควบคุมสหกรณ์หาทุนเข้าด้วยกัน โดยทางราชการได้ออกพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 เปิดโอกาสให้ สหกรณ์หาทุนขนาดเล็กที่ดำเนินธุรกิจเพียงอย่างเดียว รวมกันเป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่ขยายการดำเนินธุรกิจเป็นแบบอเนกประสงค์ สหกรณ์หาทุนจึงแปรสภาพเป็นสหกรณ์การเกษตรมาถึงปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2550 ประเทศไทยมีจำนวนสหกรณ์ที่จัดตั้งและจดทะเบียน 6,712 สหกรณ์ แบ่งประเภทสหกรณ์เป็นสหกรณ์ภาคการเกษตร และสหกรณ์นอกภาคการเกษตร และจากข้อมูลการสำรวจ พบว่าสหกรณ์ภาคการเกษตร มีสหกรณ์การเกษตรจำนวนมากที่สุด 3,958 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 59.43 และมีจำนวนสมาชิก 5,755,808 คนต่อหนึ่งครัวเรือน และรองลงมาเป็นสหกรณ์นอกภาคการเกษตร ได้แก่สหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 1,597 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 27.39 และมีจำนวนสมาชิก 2,652,393 คนต่อหนึ่งครัวเรือน จึงเห็นได้ว่ามีเกษตรกรทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตรได้เข้ามาอยู่ในระบบสหกรณ์ โดยการสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรและใช้หลักและวิธีการสหกรณ์ในการดำเนินชีวิต(กรมส่งเสริมสหกรณ์,2550: 32)

สหกรณ์การเกษตรในประเทศไทย มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจการร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น ทำให้สมาชิกมีปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้น สามารถกู้เงินสหกรณ์ไปประกอบอาชีพ รวมทั้งได้รับคำแนะนำและความรู้ด้านการเกษตรจากเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ส่งผลให้เกษตรกรและบุคคลในครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและอนามัย

สรุป แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์ เป็นการรวมตัวกันของบุคคลไม่น้อยกว่า 10 คน ดำเนินกิจการที่เป็นเจ้าของร่วมกัน ตามหลักการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อสนองความต้องการและความมุ่งมั่นทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น ทำให้สมาชิกมีปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้น

1.1.6 แนวคิดเกี่ยวโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์ หรือ โลกาภิวัตน์ (globalization) คือ ผลจากการพัฒนาการติดต่อสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง และเทคโนโลยีสารสนเทศ อันแสดงให้เห็นถึงการเจริญเติบโตของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคล ชุมชน หน่วยธุรกิจ และรัฐบาล ทั่วทั้งโลก

โลกาภิวัตน์ในยุคตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นผลที่ตามมาจากการวางแผนของนักเศรษฐศาสตร์และผลประโยชน์ทางธุรกิจ รวมทั้งนักการเมืองได้ตระหนักถึงค่าใช้จ่ายที่สัมพันธ์กับลัทธิคุ้มครอง (Protectionism) การถดถอยของการรวมตัวทางเศรษฐกิจในระดับนานาชาติ ผลงานของพวกเขาได้นำไปสู่การประชุม “เบรทตัน วูด” (Bretton Woods) ที่ทำให้เกิดสถาบันนานาชาติหลายแห่งที่มีวัตถุประสงค์คอยเฝ้ามองกระบวนการโลกาภิวัตน์ที่ฟื้นตัวใหม่ คอยส่งเสริมการเจริญเติบโตและจัดการกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นตามมา สถาบันดังกล่าวได้แก่ “ธนาคารสากลเพื่อการฟื้นฟูและการพัฒนา” (ธนาคารโลก) และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ทั้งสองสถาบันแสวงหาเทคโนโลยีขึ้นก้าวหน้าต่างๆ มาใช้ เพื่อการลดต้นทุนการค้า มีการเจรจาทางการค้า ที่เดิมอยู่ภายใต้ความอุปถัมภ์ของ GATT ซึ่งจัดการให้มีการประชุมเพื่อเจรจาตกลงยกเลิกข้อจำกัดที่กีดขวางการค้า โดยเสรีอย่างต่อเนื่องการประชุมรอบอุรุกวัย (พ.ศ. 2527 – พ.ศ. 2538) นำไปสู่การก่อตั้งองค์การการค้าโลก (WTO) เพื่อใช้เป็นที่ไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งทางการค้า และเพื่อจัดวางพื้นฐานให้การค้าเป็นในบรรทัดฐานเดียวกัน ข้อตกลงทวิภาคี และพหุภาคีทางการค้า รวมถึงส่วนของ “สนธิสัญญาประชาคม” (Maastricht Treaty) ของยุโรป และมีการตกลงและลงนามใน “ข้อตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ” (NAFTA) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการลดอัตราภาษีและการกีดกันทางการค้า ผลของการตกลงนี้ทำให้สินค้าที่ได้รับการอุดหนุนจากรัฐบาลอเมริกันไหลบ่าท่วมพื้นตลาดต่างประเทศ

โลกาภิวัตน์ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง การแพร่กระจายไปทั่วโลก การที่ประชาคมโลกไม่ว่าจะอยู่ ณ จุดใด สามารถรับรู้ สัมพันธ์ หรือรับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วกว้างขวาง ซึ่งเนื่องมาจากการพัฒนาระบบสารสนเทศเป็นต้น" โลกาภิวัตน์ เป็นคำศัพท์เฉพาะที่บัญญัติขึ้นเพื่อตอบสนองปรากฏการณ์ของสังคมโลกที่เหตุการณ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในบางส่วนของโลก ส่งผลกระทบอันรวดเร็วและสำคัญต่อส่วนอื่นๆของโลก

Jan Aart Scholte (โลกาภิวัตน์,2000: 15-17) ได้ประมวลออกมาว่านักวิชาการมีการใช้คำว่า Globalization ซ้ำซ้อนกับแนวความคิดทางวิชาการอย่างน้อย 5 แนวความคิด ซึ่งเป็น

แนวความคิดที่เกิดขึ้นในวงวิชาการทางรัฐศาสตร์ การระหว่างประเทศ ทางเศรษฐศาสตร์ และ ทางสังคมศาสตร์ก่อนหน้านี้

1. การใช้โลกาภิวัตน์ ซ้ำซ้อนกับปรากฏการณ์การ *Internationalization* ซึ่งในที่นี้ จะใช้คำว่ากระบวนการระหว่างประเทศ ซึ่งแนวความคิดนี้ไม่ใช่เรื่องเพียงในวงการศึกษาของ รัฐศาสตร์ภาคการระหว่างประเทศ แต่มีปรากฏการณ์ตามแนวคิดที่เกิดขึ้นหลากหลายที่เป็นอิทธิพล ของปรากฏการณ์นี้ อาทิ Colonization, Westernization, Industrialization, McDonolization, Americanization เป็นต้น ที่เป็นแนวความคิดของเรื่องของการระหว่างประเทศและการข้ามพรมแดนของชาติ กระบวนการเหล่านี้ แน่นอนที่สุดว่า มีการใช้ในลักษณะที่เป็นคำเหมือนของโลกาภิวัตน์ที่ปรากฏในงานหลายชิ้น

2. ในทางเศรษฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์การเมืองมีการใช้คำว่า Globalization ในฐานะคำเหมือนของ Liberalization หรือเสรีนิยม ซึ่งแนวนอนที่สุดว่า เสรีนิยม เป็นแนวความคิดทางวิชาการที่มีมาอย่างนาน พัฒนาควบคู่กับกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่พัฒนามาพร้อมกันกับกระบวนการปฏิวัติอุตสาหกรรมที่เริ่มต้นมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 แนวความคิดของเสรีนิยมเป็นการต่อสู้เรียกร้องการลดบทบาทของรัฐโดยมีความเชื่อว่า อำนาจอรัฐเป็นตัวสกัดกั้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่มีระบบของความสมดุลในตัวของมันเอง ดังนั้นรัฐจึงทำหน้าที่สกัดกั้นการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจที่สำคัญ และ จำเป็นต้องเปิดพื้นที่หรือพยายามลดอาณาบริเวณ อำนาจอรัฐที่คอยขวางกั้นของความเป็นอิสระของการเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจโดยพยายามลดกฎระเบียบทางการค้าและการลงทุนต่างๆ แน่นอนที่สุดว่า มีนักวิชาการไม่น้อยที่มีการเชื่อว่า economic globalization ก็คือ Neo-liberalism หรือ เสรีนิยมใหม่นั้นเอง

3. ในทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ Globalization มีความหมายถึง กระบวนการทำให้เป็นสากล หรือที่เราเข้าใจในแนวความคิดของ Univerzalization ซึ่งในความเป็นจริงโลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการที่ทำให้มวลมนุษยชาติเกิดการลดความแตกต่างอันเกิดจากพื้นที่และการสื่อสาร ที่ทำให้เราเสมือนอยู่ในโลกที่เล็กลง ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากการพัฒนาเทคโนโลยีทางการสื่อสารและเกิดความเป็นสากล หรือลดความแตกต่างของคนและสังคมในแต่ละท้องถิ่นที่ห่างไกลกัน

4. Globalization ในฐานะ Westernization การทำให้เป็นตะวันตกนิยม และ Modernization การทำให้เป็นสมัยใหม่ ในวงการการรัฐศาสตร์นั้นแนวความคิดการทำให้ทันสมัยมาพร้อมกับอิทธิพลของมหาอำนาจตะวันตกในยุโรป ที่ขับเคลื่อนอิทธิพลตะวันตก ให้เป็นวัฒนธรรมของโลกที่ทันสมัย การเผยแพร่และการผลักดันมาพร้อมกับกำลังความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่เป็นกำลังในการครอบงำกึ่งบังคับในรูปของลัทธิล่าอาณานิคม (colonialism) หลังจาก

การล่าอาณานิคม ประเทศต่างๆที่ไม่มีอำนาจในการต่อกรก็ต้องรับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางการเมืองเศรษฐกิจ ซึ่งการปรับเปลี่ยนที่ทันสมัยในสมัย ศตวรรษที่ 19 คือ การปฏิรูประบบราชการ และการวางรากฐานการพัฒนาทุนนิยม และรวมถึงการปลูกรากฐานระบบคิดแบบเหตุผล และวิทยาศาสตร์ ซึ่งแน่นอนว่า กระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว มีการขยายตัวแผ่กว้างเป็นปรากฏการณ์ระหว่างประเทศ และอาจถูกมองว่าเป็นมิติที่มีกระบวนการคล้ายการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคโลกาภิวัตน์

5. Globalization คือกระบวนการการลดพื้นที่ชายขอบทางอำนาจของรัฐ (Deterritorialization) การพิจารณาบทบาทของกระบวนการ Globalization ที่ทำให้เกิดการปรับตัวของอำนาจรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการเกิดแนวคิดภูมิภาคนิยม (regionalism) และท้องถิ่นนิยม (localism) ตลอดจนการปรับตัวทางการเมืองของโครงสร้างเหนือรัฐ (supra-territoriality) การปรับตัวดังกล่าวเป็นการปรับตัวของรัฐที่จะเผชิญกับอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ เพื่อการอยู่รอดของมวลมนุษยชาติ ซึ่งความสัมพันธ์ทางสังคมมีการเชื่อมต่อกันอย่างเข้มข้นและชัดเจนมากขึ้นกว่าที่เคยเกิดมา อันเป็นผลจากการเชื่อมโยงของความสัมพันธ์ทางสังคมอื่นๆ ที่มีความห่างไกล (Giddens 1990:64) ความสัมพันธ์ที่อยู่ห่างไกลมีการลดลงด้วยกระบวนการโลกาภิวัตน์ ที่เป็นตัวทำให้สภาพทางภูมิประเทศพื้นที่ ชายแดน (territorial borders) ไม่กลายเป็นข้อจำกัดของแรงของอิทธิพลของความสัมพันธ์ทางสังคมด้วยกระบวนการโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์ หมายถึงกระบวนการที่ประชากรของโลกถูกล้อมรวมกลายเป็นสังคมเดี่ยว กระบวนการนี้เกิดจากแรงของอิทธิพลร่วมทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยีและสังคม-วัฒนธรรม และการเมือง

สรุป แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ กระบวนการที่ประชากรของโลกถูกล้อมรวมกลายเป็นสังคมเดี่ยว เป็นผลมาจากการพัฒนาการติดต่อสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง และเทคโนโลยีสารสนเทศ อันแสดงให้เห็นถึงการเจริญเติบโตของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคล ชุมชน หน่วยงานธุรกิจ และรัฐบาล ทั่วทั้งโลก

1.2 ทฤษฎี ประกอบด้วยทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยดังนี้

1.2.1 ทฤษฎีการรับสิ่งใหม่ (Innovation theory)

ทฤษฎีการรับสิ่งใหม่(สมคักดิ์ ศรีสันติสุข,2534: 26) การรับสิ่งใหม่หรือการรับของใหม่ มีความหมายเกี่ยวกับ วัตถุในด้านที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีและที่ไม่ใช่วัตถุอันได้แก่ ความรู้สึกนึกคิด ทักษะคิดและอุดมการณ์ในชุมชนหนึ่งๆ การที่จะมีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นได้นั้นจะต้องมีแหล่งที่มาอยู่ 3 ประการ คือ

1) การค้นพบ (Discovery) คือการที่ชาวบ้านได้ค้นพบทรัพยากร หรือ การค้นพบพืชผลทางการเกษตรสมัยใหม่ทำให้ชาวบ้านได้เปลี่ยนอาชีพ หรือมีรายได้ดีกว่าเดิม เช่น การค้นพบพืชพันธุ์ใหม่ที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูง ทำให้ประชาชนได้หันมาทำการเพาะปลูกพืชพันธุ์ใหม่ ประชาชนก็จะมีรายได้สูงขึ้น

2) การคิดค้นประดิษฐ์ (Invention) คือการคิดที่มีผู้คิดค้นประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ ขึ้นและมีประโยชน์ต่อชุมชน ประชาชนก็จะหันมารับสิ่งใหม่ๆ นั้นมา ใช้กันมากขึ้นเรื่อยๆ เช่น มีผู้ประดิษฐ์คิดค้นรถยนต์เล็กๆ โดยนำเครื่องสูบน้ำมาใช้แทนเครื่องจักร ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์หลายๆ อย่าง

การแพร่กระจาย (Diffusion) คือการยอมรับสิ่งใหม่ๆ จากสิ่งอื่นหรือสังคมภายนอก เรียกได้ว่าเป็นการแพร่กระจายจากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง เช่น การที่ชาวนาได้รับความรู้ เทคนิคใหม่ๆ ในการทำการเกษตรที่ได้รับจากเทคนิคทางประเทศตะวันตก

สรุป ทฤษฎีการรับสิ่งใหม่ การรับสิ่งใหม่หรือการรับของใหม่ มีความหมายเกี่ยวกับ วัตถุในด้านที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีและที่ไม่ใช่วัตถุอันได้แก่ ความรู้สึกนึกคิด ทักษะคิดและอุดมการณ์ในชุมชนหนึ่งๆ เป็นการรับสิ่งใหม่หรือของใหม่ การแพร่กระจายจากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง มีแหล่งที่มาคือ การค้นพบ การคิดค้นประดิษฐ์ การแพร่กระจาย

1.2.2 ทฤษฎีระบบการเกษตร

หลักและแนวคิด (สมคักดิ์ ศรีสันติสุข,2534: 81) กล่าวถึง ระบบการเกษตรในแนวความคิดของ นอร์แมน(Norman) ดังนี้ ระบบการเกษตรขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมทั้งหมด ซึ่งแยกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ(Technical for natural element) และส่วนที่เกี่ยวกับมนุษย์(Human element) สำหรับส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติมีอยู่ 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านกายภาพ ได้แก่ น้ำ ดิน แสงแดด อุณหภูมิ ฯลฯ ส่วนปัจจัยด้านชีวภาพ ได้แก่ พืช เชื้อโรค สัตว์ แมลง ฯลฯ สำหรับส่วนที่เกี่ยวกับมนุษย์(Human element) แบ่งแยกได้ 2 ปัจจัย คือ ปัจจัย

ภายนอก และปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยที่บุคคลไม่สามารถที่จะควบคุมได้ แบ่งได้ 3 กลุ่มใหญ่ คือ โครงสร้างของชุมชน เช่น ความเชื่อ ค่านิยมสถาบันต่างๆ มีอยู่ 2 ส่วน ได้แก่ สถานที่และความหนาแน่นของประชากร ส่วนปัจจัยภายใน คือ ปัจจัยที่บุคคลสามารถที่จะควบคุมได้ เช่น การตัดสินใจของครัวเรือนในเรื่องที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ดิน แรงงาน และการจัดการในด้านที่เกี่ยวกับการเพาะปลูก การทำปุ๋ยคอก หรือการทำงานที่ไม่ใช่เกษตรกร ระบบเกษตรนี้ เป็นระบบที่นำรายได้มาสู่ครอบครัวของเกษตรกรในด้านที่เกี่ยวข้องกับการบริโภค และการออมทรัพย์

ระบบไร่นาสวนผสม (Mixed/Diversefied/Polyculture Farming System) เป็นระบบการเกษตรที่มีกิจกรรมการผลิตหลาย ๆ กิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อการบริโภคหรือลดความเสี่ยงจากราคา ผลผลิตที่มีความไม่แน่นอนเท่านั้น โดยมีได้มีการจัดการให้กิจกรรมการผลิตเหล่านั้นมีการผสมผสานเกื้อกูลกันเพื่อ ลดต้นทุนการผลิต และคำนึงถึงสภาพแวดล้อมเหมือนเกษตรผสมผสาน การทำไร่นาสวนผสมอาจมีการเกื้อกูลกันจาก กิจกรรมการผลิตบ้าง แต่กลไกการเกิดขึ้นนั้นเป็นแบบ “เป็นไปเอง” มิใช่เกิดจาก “ความรู้ ความเข้าใจ” อย่างไรก็ตามไร่นาสวนผสม สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถของเกษตรกรระบบเกษตรกรรมที่จะนำไปสู่การเกษตรยั่งยืน โดยมีรูปแบบที่ดำเนินการมีลักษณะใกล้เคียงกัน และทำให้ผู้ปฏิบัติมีความสับสนในการให้ความหมายและวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง ได้แก่ ระบบเกษตรผสมผสานและระบบไร่นาสวนผสม ในที่นี้จึงขอให้คำจำกัดความรวมทั้งความหมายของคำทั้ง 2 คำ ดังต่อไปนี้

ระบบเกษตรผสมผสาน (Integrated Farming System) เป็นระบบการเกษตรที่มีการเพาะปลูกพืชหรือการเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ ชนิดอยู่ในพื้นที่เดียวกันภายใต้การเกื้อกูล ประโยชน์ต่อกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยอาศัยหลักการอยู่ร่วมกันระหว่างพืช สัตว์ และสิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกันอาจจะอยู่ในรูปความสัมพันธ์ระหว่างพืชกับพืช พืชกับสัตว์ หรือสัตว์กับสัตว์ก็ได้ ระบบ เกษตรผสมผสานจะประสบผลสำเร็จได้ จะต้องมีการวางรูปแบบ และดำเนินการ โดยให้ความสำคัญต่อกิจกรรม แต่ละชนิดอย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม มีการใช้แรงงาน เงินทุน ที่ดิน ปัจจัย การผลิตและทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนรู้จักนำวัสดุเหลือใช้จากการผลิตชนิดหนึ่งมาหมุนเวียนใช้ประโยชน์กับการผลิตอีกชนิดหนึ่งกับการผลิตอีกชนิดหนึ่งหรือหลายชนิด ภายในไร่แบบครบวงจร ตัวอย่างกิจกรรมดังกล่าว เช่น การเลี้ยงไก่ หรือสุกรบนบ่อปลา การเลี้ยงปลาในนาข้าว การเลี้ยงผึ้งในสวนผลไม้ ผู้ดำเนินการให้เป็นการดำเนินการในลักษณะ ของระบบเกษตรผสมผสานได้

สรุป ทฤษฎีระบบการเกษตร ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม แยกเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติมี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านกายภาพ และปัจจัยด้านชีวภาพ ส่วนที่เกี่ยวกับมนุษย์ มี 2 ปัจจัย

คือ ปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยที่บุคคลไม่สามารถที่จะควบคุมได้ แบ่งได้ 3 กลุ่มใหญ่ คือ โครงสร้างของชุมชน เช่น ความเชื่อ ค่านิยมสถาบันต่างๆ มีอยู่ 2 ส่วน ได้แก่ สถานที่ และความหนาแน่นของประชากร ส่วนปัจจัยภายใน คือ ปัจจัยที่บุคคลสามารถที่จะควบคุมได้ เช่น การตัดสินใจของครัวเรือนในเรื่องที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ดิน แรงงาน และการจัดการในด้านที่เกี่ยวกับการเพาะปลูก การทำปศุสัตว์ หรือการทำงานที่ไม่ใช่เกษตร ระบบเกษตรนี้ เป็นระบบที่นำรายได้มาสู่ครอบครัวของเกษตรกรในด้านที่เกี่ยวข้องกับการบริโภค และการออมทรัพย์

1.2.3 ทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม

ทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม(สัญญา สัญญาวิวัฒน์,2550: 19) มีต้นตอความคิดมาจากนักปรัชญาชื่อ Edmund Husserl ตามความคิดปรากฏการณ์นิยม มนุษย์จะเป็นผู้สร้างบริบทหรือสภาวะการณ์ขึ้น โดยมีตนเป็นส่วนหนึ่งของสภาวะการณ์หรือระเบียบสังคมนั้นเมื่อเป็นเช่นนี้ มนุษย์จึงเป็นผู้สร้างสังคมขึ้นมาแล้วกำหนดความหมายสิ่งต่างๆ ในสังคมนั้นตามที่ตนเห็นสมควร สาระสำคัญของปรากฏการณ์นิยม จะเน้นเฉพาะการที่มนุษย์แต่ละคนและกลุ่มคนสร้างหรือแสดงพฤติกรรมประจำวัน โดยมีวิธีให้หยุดชะงักการดำเนินชีวิตสังคมไปชั่วคราวเรียก Ethnomethodology หรือมานุษยวิธี โดยธรรมชาติของมนุษย์ นักปรากฏการณ์นิยม จะตอบว่า มนุษย์เป็นนักสร้างสรรค์ หรือเป็นผู้สร้าง คือ เป็นผู้มีความคิดความอ่านเป็นผู้กระทำการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ทั้งที่เป็นวัตถุและไม่เป็นวัตถุธรรมชาติของสังคมนมนุษย์ สังคมมนุษย์เกิดขึ้นอย่างไร และทำไมจึงดำรงอยู่ได้ ปัญหานี้ นักปรากฏการณ์นิยมตอบว่า มนุษย์เป็นผู้สร้างสังคมขึ้น โดยการที่มนุษย์มีการกระทำระหว่างกันในชีวิตประจำวัน สังคมจึงเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์คิดหรือจินตนาการว่ามีสังคม จึงได้ให้คำจำกัดความหรือความหมายต่างๆ กับสิ่งที่ประกอบกันเป็นสังคมนมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ทุกคนยอมรับและเข้าใจความหมายเหล่านี้ร่วมกัน แล้วใช้ความหมายนี้ร่วมกันด้วยเหตุนี้สังคมจึงเกิดขึ้นตามความคิดพื้นฐานทางปรัชญาปรากฏการณ์นิยม โดยที่ปรากฏการณ์หนึ่งใดจะมีความหมาย อย่างไร่อมแล้วแต่คนจะมอง คนแต่ละชุมชนหรือชนเผ่าหรือสังคมจะสร้างโลกตามความหมาย ความจริง ของตนขึ้นมาแล้วดำเนินชีวิตตามแนวที่ตนสร้างขึ้น ดังนั้นจะรู้ว่าสังคมใดมีลักษณะอย่างไร หรือจะเข้าใจสังคมใด จะต้องมองสังคมนั้นด้วยสายตาของคนในสังคมนั้น สังคมจะมีลักษณะอย่างไร มีองค์ประกอบอะไรบ้าง ส่วนไหนสำคัญหรือไม่สำคัญ สำคัญอย่างไร ส่วนไหนที่สำคัญกว่าส่วนไหน ย่อมขึ้นอยู่กับความคิดความเห็นของคนที่อยู่ในสังคมนั้น ดังนั้น โดยธรรมชาติของมนุษย์ นักปรากฏการณ์นิยมตอบว่า มนุษย์เป็นนักสร้างสรรค์ หรือเป็นผู้สร้างคือเป็นผู้มีความคิด ความอ่าน เป็นผู้กระทำการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ทั้งที่เป็นวัตถุและไม่เป็นวัตถุ สังคมมนุษย์เกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้เพราะมนุษย์เป็นผู้สร้างสังคมขึ้น โดยการที่มนุษย์มีการกระทำระหว่างกันในชีวิตประจำวัน

ทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม(Phenomenology) ปรากฏการณ์นิยมทางปรัชญามี ต้นความคิดมาจากนักปรัชญาชื่อ Edmund Husserl โดยมีนักปรัชญาอีกคนหนึ่ง คือ Alfred Schultz เป็นผู้ถ่ายทอดมาอีกต่อหนึ่ง หากใครคุ้นเคยกับความคิดของ Max Weber และทฤษฎีการกระทำ ระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์แล้ว จะเห็นว่าปรากฏการณ์นิยมมีความคล้ายคลึงกับแนวความคิดทั้งสอง ตามแนวความคิดของพวกปรากฏการณ์นิยมนั้น มนุษย์จะเป็นผู้สร้างบริบทหรือสภาวะการณ์ขึ้นโดยที่ ตนเป็นส่วนหนึ่งของสภาวะการณ์หรือระเบียบสังคม เมื่อเป็นดังนั้น มนุษย์จึงเป็นผู้สร้างสังคมขึ้น แล้ว กำหนดความหมายสิ่งต่างๆในสังคมนั้นตามที่ตนเห็นสมควร (Social Order) ขึ้นได้อย่างไร นัก ปรากฏการณ์นิยมเน้นการศึกษากระบวนการเหล่านี้ ภายหลังจากในสังคมหรือจากความรู้สึกนึกคิดของ สมาชิกสังคมที่เขาศึกษานั้น ส่วนใหญ่มักจะอาศัยเทคนิคการให้สมาชิกได้หยุดดำเนินชีวิตตามปกติ ชั่วคราว แล้วให้คิดว่าความจริงนี้ควรเป็นอย่างไร เช่น กำลังรับประทานอาหารอยู่ มีคนแปลกหน้ามา หยิบแก้วน้ำของท่านไปดื่มหน้าตาเฉย กรณีเช่นนี้จะทำให้ผู้ที่กำลังรับประทานอาหารอยู่คิดถึงขึ้นมาว่า ความเป็นจริงระเบียบการกินอาหารนี้เป็นอย่างไร ควรหรือถูกต้องหรือไม่ ที่คนไม่รู้จักกันจะมาหยิบ แก้วน้ำดื่มเฉยๆ ดังนี้ก็จะทำให้ได้ความจริงเกี่ยวกับระเบียบนั้นขึ้น

สรุป ทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม มนุษย์เป็นผู้สร้างสังคมขึ้นมาแล้วกำหนด ความหมายสิ่งต่างๆ ในสังคม ตามที่ตนเห็นสมควร เน้นเฉพาะการแสดงพฤติกรรม สังคมจึงเกิดขึ้น เมื่อมนุษย์คิดหรือจินตนาการว่ามีสังคม มนุษย์จะเป็นผู้สร้างบริบทหรือสภาวะการณ์ขึ้นโดยที่ตนเป็น ส่วนหนึ่งของสภาวะการณ์หรือระเบียบสังคม เมื่อเป็นดังนั้น มนุษย์จึงเป็นผู้สร้างสังคมขึ้น แล้วกำหนด ความหมายสิ่งต่างๆในสังคมนั้นตามที่ตน

1.2.4 ทฤษฎีปฏิวธรตนิยม (Exchange Theory)

ทฤษฎีปฏิวธรตนิยม(สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2550: 39) ได้กล่าวไว้ว่าสามารถ นำเอาแนวคิดทฤษฎีนี้ไปใช้ได้กับความสัมพันธ์ทางสังคมขนาดเล็กระดับระหว่างบุคคลไปจนกระทั่ง ระดับสังคม ยึดถือเป็นแนวทางอธิบายทางพฤติกรรมและปรากฏการณ์ทางสังคม โดยมนุษย์แต่ละคนมี ความต้องการจำเป็น (Needs) หลายอย่างในการดำรงชีวิต มนุษย์ติดต่อสัมพันธ์กันเพื่อสนองความ ต้องการจำเป็นของตน ในการแลกเปลี่ยนสิ่งของกัน แต่ละคนต้องการมูลค่าสูงสุดสำหรับสิ่งของของตน ความสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนจะดำรงอยู่ตราบที่คู่สัมพันธ์คิดว่าตนได้กำไรหรือคิดว่าการแลกเปลี่ยนมีความ ยุติธรรม

นักทฤษฎีปฏิวธรตสมัยใหม่ก็สามารถสร้างฐานคติให้กับอรรถประโยชน์นิยม โดย อาศัยหลักการที่แก้ไขแล้วดังนี้

1. มนุษย์มิได้แสวงหาประโยชน์มากที่สุด มนุษย์ก็ได้พยายามที่จะหาประโยชน์บางส่วนจากการติดต่อสัมพันธ์กันเสมอ
  2. มนุษย์ไม่ได้เป็นผู้มีเหตุผลอย่างสมบูรณ์ แต่เขาก็ได้พยายามคิดหน้าคิดหลังเกี่ยวกับทุน และกำไรจากการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกัน
  3. มนุษย์จะไม่มีข้อมูลอย่างครบถ้วนเกี่ยวกับทางเลือกต่างๆที่มีอยู่ แต่มนุษย์ก็พอทราบทางเลือกอื่นบางแนวทาง ซึ่งก็ทำให้เขาสามารถประมาณทุนและกำไรของทางเลือกนั้นๆได้
  4. มนุษย์จะต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลภายนอก แต่มนุษย์ก็พยายามแข่งขันกันเองในการแสวงหาประโยชน์ในขณะมีความสัมพันธ์
  5. แม้การปฏิวัติทางเศรษฐกิจ (วัตถุดิบ) จะมีอยู่ในทุกสังคม แต่สิ่งเหล่านี้ก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการปฏิวัติทั่วไปของบุคคลต่างๆในสภาพสังคม
  6. ในขณะที่แลกเปลี่ยนในท้องตลาด มีเป้าหมายทางวัตถุดิบ แต่มนุษย์มีการแลกเปลี่ยนอย่างอื่นที่ไม่ได้เป็นวัตถุดิบด้วย เช่น ทางจิตใจ (Sentiments) และทางบริการต่างๆ
- ทฤษฎีปฏิวัตินิยมหรือการแลกเปลี่ยน Levi-Strauss ได้สร้างหลักการแลกเปลี่ยนที่สำคัญหลายอย่าง คือ
1. ความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนทุกอย่างย่อมจะต้องมีค่าใช้จ่าย (ทุน) สำหรับปัจเจกชน แต่ค่าใช้จ่ายเหล่านี้เป็นเรื่องของสังคม คือ เป็นค่าใช้จ่ายในเชิงประเพณี กฎเกณฑ์ กฎหมายและค่านิยม ซึ่งเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับคำอธิบายทางเศรษฐกิจหรือจิตวิทยา ลักษณะเหล่านี้ของสังคมต้องการกระทำที่ก่อให้เกิดค่าใช้จ่าย ดังนั้นบุคคลจึงไม่ประเมินค่าใช้จ่ายให้กับตน แต่ให้กับระเบียบสังคมที่ต้องมีพฤติกรรม ซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายอย่างหนึ่งในการแสดงออก
  2. สิ่งที่มีค่าและหายากที่สุดในสังคม ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของ เช่น ทรัพย์หรือทรัพยากรที่เป็นสัญลักษณ์ เช่น ความนิยมหรือเกียรติ เวลาจะแจกจ่ายไปจะต้องอยู่ในกรอบของบรรทัดฐานและค่านิยม หากทรัพยากรมีมาก หรือสังคมไม่ถือว่ามีความหายากก็ทำได้โดยไม่ต้องถูกควบคุม แต่พอสังคมถือว่าหายากและมีค่าก็จะสร้างระเบียบในการแจกจ่ายขึ้น
  3. ความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนทุกอย่าง ต้องขึ้นอยู่กับกฎหรือบรรทัดฐานของการให้และรับ (Reciprocity) คือ ผู้รับจะต้องมีข้อผูกพันในการให้ตอบ ข้อคิดสำคัญของ Levi-Strauss คือมีหลักการให้และรับที่บรรทัดฐานและค่านิยมได้กำหนดไว้หลายแบบตรงและซึ่งกัน (Mutual ให้และรับของจากคู่สัมพันธ์โดยตรงและมูลค่าเท่ากัน) บางกรณีหลักการให้และรับเป็นแบบฝ่ายเดียว (Univocal) ซึ่งการให้ตอบอาจผ่านบุคคลที่ 3 (4, 5, 6, ...) ก็ได้ จากประเภทของการให้และรับ 2 ประเภทใหญ่นี้ อาจมีประเภทย่อยได้อีกมากมาย

จากหลักการ 3 ประเภทนี้ ทำให้ Levi-Strauss มีสิ่งก้ำบต่างๆที่จะวิเคราะห์ระบบ แต่งงานกับญาติห่างๆ ได้มากคราวนี้อาจกล่าวได้ว่า การแต่งงานแบบนั้นเป็นเรื่องของประโยชน์ต่อ โครงสร้างใหญ่ (ทำให้เกิด Integration) การแต่งงานแบบอื่นอาจมองในแง่เป็น Univocal Exchange ระหว่างบุคคลกับสังคมได้ ในการทำให้กระบวนการแลกเปลี่ยนไม่ต้องผูกพันอยู่กับการแลกเปลี่ยน ทางตรง และระหว่างกันเท่านั้น ทำให้ Levi-Strauss สามารถเสนอทฤษฎีบูรณาการและความเป็น อันหนึ่งอันเดียวกันทางสังคมได้ การเสนอความคิดเช่นนี้เป็นการขยายความคิดเรื่อง Solidarity ของ Durkheim

สรุป ทฤษฎีปวิวรรตนิยม แนวคิดนี้ใช้ได้กับความสัมพันธ์ทางสังคมขนาดเล็ก ระดับระหว่างบุคคลไปจนกระทั่งระดับสังคม ยึดถือเป็นแนวทางอธิบายทางพฤติกรรมและ ปรากฏการณ์ทางสังคม โดยมนุษย์แต่ละคนมีความต้องการจำเป็น (Needs) หลายอย่างในการ ดำรงชีวิต มนุษย์ติดต่อสัมพันธ์กันเพื่อสนองความต้องการจำเป็นของตน ในการแลกเปลี่ยนสิ่งของกัน แต่ละคนต้องการมูลค่าสูงสุดสำหรับสิ่งของของตน ความสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนจะดำรงอยู่ตราบที่คู่ สัมพันธ์คิดว่าตนได้กำไรหรือคิดว่าการแลกเปลี่ยนมีความยุติธรรม ใช้ได้กับความสัมพันธ์ทางสังคม ขนาดเล็กระหว่างระดับบุคคล ไปจนกระทั่งระดับสังคม ยึดถือเป็นแนวทางอธิบายทางพฤติกรรมและ ปรากฏการณ์ทางสังคม

1.2.5 ทฤษฎีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ

ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายตัว ของสมรรถภาพการผลิตของประเทศซึ่งจะมีผลให้ผลิตภัณฑ์ตามศักยภาพ ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ยาวนานผลิตภัณฑ์ตามศักยภาพคือระดับผลิตภัณฑ์ที่ประเทศผลิตได้ในช่วงเวลาหนึ่งโดยใช้ปัจจัย การผลิตที่ประเทศมีอยู่อย่างเต็มที่เช่น การใช้แรงงาน และปัจจัยทุนอย่างเต็มที่ ทำให้ สอดคล้องกับ ผลิตภัณฑ์ประชาชาติที่แท้จริง ณ ระดับการจ้างงานเต็มที่

นับแต่คริสต์ศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมา ได้มีความคิดเกี่ยวกับความจำเป็นทาง เศรษฐกิจขึ้นหลายอย่าง คือ แนวคิดแบบพาณิชยนิยม แนวคิดแบบฟิสิกส์ แนวคิดแบบคลาสสิก และแนวคิดแบบนีโอคลาสสิก ความคิดพวกพาณิชยนิยม เน้นความสำคัญของการสะสมโลหะที่มีค่า อันมีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและอำนาจของรัฐและของประเทศ พร้อมทั้งเสนอแนวนโยบายที่ จะทำให้ประเทศมีดุลการค้าที่เกินดุล พวกฟิสิกส์ให้ให้เห็นอำนาจของรัฐบาลมีผลเสียต่อ เศรษฐกิจ พร้อมทั้งแสดงให้เห็นว่าการขจัดกฎเกณฑ์ของรัฐบาลส่วนใหญ่จะทำให้เศรษฐกิจเจริญเติบโต ได้เร็ว พวกฟิสิกส์ถือว่าแรงงานในภาคการเกษตรเท่านั้นที่เป็นแรงงานที่มีผลิตผล (Productive) ทฤษฎีคลาสสิก อדם สมิธ และนักเศรษฐศาสตร์อื่นๆ ในยุคต่อมาได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการสะสม

ทุน ขนาดของตลาด การแบ่งงานกันทำ (Division of labor) และความชำนาญเฉพาะอย่าง อันมีต่อความจำเป็นทางเศรษฐกิจ พร้อมกับเสนอแนะให้มีการแทรกแซงในเศรษฐกิจโดยรัฐบาลน้อยที่สุด นั่นคือ นโยบายการค้าเสรี นักเศรษฐศาสตร์ทฤษฎีคลาสสิกยังอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างค่าแรง ค่าเช่าที่ดิน และกำไรในกระบวนการจำเป็นทางเศรษฐกิจ และชี้ให้เห็นการเข้าสู่ภาวะหยุดนิ่ง (Stationary state) ของเศรษฐกิจ นักเศรษฐศาสตร์กลุ่มนีโอคลาสสิก หันมาสนใจปัญหาทางเศรษฐกิจระยะสั้น อาทิเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆของเศรษฐกิจในขณะใดขณะหนึ่งมากกว่าความสัมพันธ์ในระยะยาว พร้อมกันนั้นก็ได้อธิบายการใช้และจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการสะสมทุนว่ามีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมาก

ทฤษฎีตัวแบบความจำเป็นทางเศรษฐกิจมุ่งอธิบายเงื่อนไขในการที่เศรษฐกิจจะเติบโตได้ในระยะยาวโดยราบรื่นและสม่ำเสมอ ทั้งนี้โดยเน้นบทบาทของการสะสมทุนในการก่อให้เกิดรายได้และความสามารถในการผลิต ทฤษฎีเกี่ยวกับความเจริญทางเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่ยังเป็นการวิเคราะห์ที่เน้นปัจจัยที่ทำให้เศรษฐกิจขยายตัวทั้งในระยะสั้นและระยะยาว จึงทำให้มีข้อจำกัดในการวิเคราะห์การพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และสถาบันต่างๆ อันเป็นปัญหาที่สำคัญของเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา ปัจจุบัน ประโยชน์ของทฤษฎีเกี่ยวกับความเจริญทางเศรษฐกิจที่มีต่อการศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ การเสนอเครื่องมือการวิเคราะห์ต่างๆซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจได้

สรุป ทฤษฎีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ หมายถึงกระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายตัวของสมรรถภาพการผลิตของประเทศซึ่งจะมีผลให้ผลิตภัณฑ์ตามศักยภาพ ขยายตัวอย่างต่อเนื่องยาวนานผลิตภัณฑ์ตามศักยภาพคือระดับผลิตภัณฑ์ที่ประเทศผลิตได้ในช่วงเวลาหนึ่งโดยใช้ปัจจัย การผลิตที่ประเทศมีอยู่อย่างเต็มที่เช่น การใช้แรงงาน และปัจจัยทุนอย่างเต็มที่ ทำให้ สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ประชาชาติที่แท้จริง ณ ระดับการจ้างงานเต็มที่

1.2.6 ทฤษฎีความทันสมัย (Modernization Theory)

ทฤษฎีความทันสมัย เป็น ทฤษฎีการพัฒนาสังคมที่เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงจากสังคมที่ยังไม่ เจริญ ซึ่งมีระบบเศรษฐกิจการเมืองและสังคมยังล้าหลัง เปลี่ยนไปสู่สังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และมีเทคโนโลยีระดับสูง ตามแบบประเทศยุโรปตะวันตกและในอเมริกาเหนือ (Westernization) โดยเชื่อว่าสังคมเป็นระบบและมีความสมดุล แต่ในความสมดุลก็ยังไม่มีการพัฒนาหรือความเจริญอย่างเต็มที่ ซึ่งตามหลักคิดของทฤษฎีนี้ เชื่อว่าถ้าต้องการให้สังคมมีความเจริญก็มีความจำเป็นต้องนำสิ่งที่เจริญ แล้วเข้ามาสู่สังคม (External

input) จากการโยกย้าย (Transfer) สิ่งที่ทันสมัยกว่าเข้าสู่สังคมนั้น ในสังคมที่ล้าสมัย ก็จะมีขบวนการปรับเปลี่ยนหรือโยกย้าย และผสมผสานกลมกลืนกัน (Diffusion) ปรับสภาวะของสังคมให้มีรูปแบบตามสิ่งที่นำเข้าไป

ทฤษฎีความทันสมัย (ผศ.นาวาอากาศโทดร.สุมิตร สุวรรณ, 2542: 66-67) ให้ความไว้วางใจว่า ต้องการเปลี่ยนทุกสังคมโดยมีจุดหมายปลายทาง คือ เศรษฐกิจแบบทุนนิยม การเมืองแบบประชาธิปไตย สังคมเมือง หรืออุตสาหกรรมที่มีการแข่งขัน สังคมมีความเจริญไม่เท่ากัน ซึ่งสังคมไม่ควรยึดติดในขนบธรรมเนียมประเพณีมากนัก ประเทศที่ร่ำรวยต้องช่วยประเทศยากจนทั้งด้านทุน เทคโนโลยี และวิชาการด้วย การทำให้เป็นอุตสาหกรรมเพื่อจะได้หลุดพ้นจากความยากจน เป้าหมายทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อ 3 ประการ คือ (สุธี ประศาสน์เศรษฐ์ อ่างใน ดำรงค์ฐานดี, 2538: 48)

- 1) ลัทธิพัฒนานิยม เน้นการพึ่งพาตลาดต่างประเทศ การพึ่งพาความช่วยเหลือจากต่างประเทศทั้งด้านเทคโนโลยีและเงินทุน การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ การพัฒนาตามแรงผลักดันขององค์การต่างประเทศ ให้สิทธิพิเศษและส่งเสริมการลงทุนขนาดใหญ่ และเน้นการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย
- 2) ลัทธิบริโภคนิยม เน้นการโฆษณา การใช้สินค้าจากต่างประเทศการมีวิถีการดำเนินชีวิตเหมือนต่างประเทศของชนชั้นสูงและชนชั้นกลาง
- 3) ลัทธิความมั่นคง เน้นการควบคุมของรัฐ การกดขี่และการบังคับชนชั้นต่ำให้ปฏิบัติตาม โดยการใช้กฎหมายขัดขวางการรวมกลุ่ม หรือจำกัดบทบาทของมวลชน

มอร์ (Moore อ่างใน นิเทศ ดินณะกุล, 2546: 16) ได้ให้คำจำกัดความของ Modernization Theory ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงโดยสิ้นเชิงของสังคมดั้งเดิมไปสู่รูปแบบของประเทศตะวันตกที่มีลักษณะสำคัญ คือ มีการใช้เทคนิควิทยาการจัดการจัดการองค์กรทางสังคมที่ก้าวหน้า มีเศรษฐกิจที่เฟื่องฟูและค่อนข้างจะมีเสถียรภาพทางการเมือง ความทันสมัยเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงในส่วนต่างๆ ของสังคม คือ ระบบเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา ธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนความเชื่อของคนในสังคม แต่จุดสนใจในเรื่องความทันสมัย คือ การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ลักษณะสำคัญ ของสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัย หรือที่เรียกว่า สังคมกำลังพัฒนา

สรุป ทฤษฎีความทันสมัย เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงจากสังคมที่ยังไม่เจริญไปสู่สังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษา ธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และเทคโนโลยีระดับสูงตามแบบต่างประเทศ โดยเชื่อว่าสังคมเป็นระบบและมีความสมดุล ความ

ทันสมัยเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงในส่วนต่างๆ ของสังคม คือ ระบบเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา ธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนความเชื่อของคนในสังคม แต่จุดสนใจในเรื่องความทันสมัย คือ การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยี

ลักษณะสำคัญของสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัย หรือที่เรียกว่า สังคมกำลังพัฒนา

1.2.7 ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ (Globalization)

Jaw-Yann (2001: 87) ให้ความหมายว่า โลกาภิวัตน์ หมายถึง กระบวนการ อย่างเป็นพลวัตเพื่อรวมเศรษฐกิจต่าง ๆ เข้าสู่ตลาดโลก โดยที่ตลาดในภูมิภาคได้ถูกรวมเข้าสู่การแบ่ง งานกันทำในระดับระหว่างประเทศทั้งในแง่การค้าและการลงทุน

กระแสโลกาภิวัตน์ได้เกิดขึ้นตั้งแต่ประมาณกลางคริสต์ทศวรรษที่ 1980 เป็นต้น มา โดยมีตัวแปรอย่างน้อย 2 ประการ ได้แก่ (สมภพ มานะรังสรรค์, 2546: 97)

1. การเปิดเสรีทางภาคการเงิน (financial liberalization) ในหมู่ประเทศพัฒนา แล้ว (developed countries) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกของกลุ่ม G7 อันนำไปสู่การขยายตัวของโลกาภิวัตน์ทางการเงิน (financial globalization) เป็นผลมาจากการประชุม “พลาซ่าแอ็กคอร์ด” ซึ่งผลจากการประชุมดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจจริงแบบสองจังหวะ จังหวะแรก คือ การย้ายฐานการผลิต (relocation) ของภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง ตัวอย่างเช่น อุตสาหกรรม จากประเทศที่มีค่าเงินแข็ง ภายหลัง “พลาซ่าแอ็กคอร์ด” ไปยังประเทศที่มีค่าเงินอ่อน จังหวะที่สอง คือ การกระตุ้นให้การค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งออกจากประเทศที่มีค่าเงินอ่อนกว่าให้ขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น เพราะสินค้ามีราคาถูกลงเมื่อส่งออกไปยังประเทศที่มีค่าเงินแข็งกว่า

2. พัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสารและข่าวสาร (communication and information technology) ประมาณกลางทศวรรษที่ 1980 ถือเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของพัฒนาการด้านเทคโนโลยีนี้ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงระบบการคำนวณอันทรงประสิทธิภาพเข้ากับการสื่อสารแบบไร้พรมแดน ด้วย “ต้นทุน” ที่ค่อนข้างต่ำ

กระแสโลกาภิวัตน์เป็นสิ่งใหม่ของโลกปัจจุบันซึ่งอาจเกิดจากตัวแปรอื่น ๆ ได้อีก ไม่ใช่แต่เพียงการเปิดเสรีการเงินอันนำไปสู่การย้ายฐานการลงทุน หรือการพัฒนาของเทคโนโลยีการสื่อสารและข่าวสารเท่านั้น แต่อาจรวมถึงความต้องการทรัพยากรเทคโนโลยีที่ประเทศตนเองไม่สามารถคิดค้นได้ นอกจากนั้นแล้วองค์ความรู้ต่าง ๆ ยังถือเป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดกระแสโลกาภิวัตน์ อย่างไรก็ตาม เมซวาน (Macewan, 1999: 25) ได้ให้ข้อมูลอีกด้านว่าแท้จริงแล้วโลกาภิวัตน์ที่เราคิดกันว่าเป็นปรากฏการณ์ใหม่ไม่ได้เพิ่งเกิดขึ้น เพราะจากเรื่องราวของมัมมีจากอียิปต์ที่นักวิทยาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยเวียนนา ได้พิสูจน์ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทำให้พบเศษผ้าไหมจีนที่มัมมีของ

มัมมี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโลกาภิวัตน์ในความหมายของการค้าข้ามพรมแดนทางการเมืองอันนำมาซึ่งรูปแบบใหม่ขององค์กรทางเศรษฐกิจและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจไม่ใช่สิ่งที่เพิ่งจะเกิดขึ้น (Macewan, 1999: 25) โลกาภิวัตน์มีผลกระทบต่อโลกในหลายแง่มุม เช่น

1. อุตสาหกรรม – การปรากฏของตลาดการผลิตที่เกิดขึ้นทั่วโลก และช่องทางเข้าถึงผลิตภัณฑ์ต่างประเทศที่กว้างขึ้นสำหรับผู้บริโภคและบริษัท
2. การเงิน – การปรากฏขึ้นของตลาดการเงินทั่วโลกและการเข้าถึงเงินลงทุนจากแหล่งภายนอกที่ง่ายและสะดวกขึ้นของบริษัทต่างๆ ประเทศและรัฐต่ำกว่าประเทศที่ประสงค์ของกั๊ยม
3. เศรษฐกิจ – การยอมรับตลาดร่วมของโลกบนพื้นฐานแห่งเสรีภาพในการแลกเปลี่ยนสินค้าและทุน
4. การเมือง – การเมืองโลกาภิวัตน์หมายถึงการสร้างสรรค์รัฐบาลโลกที่จะทำหน้าที่กำกับดูแลความสัมพันธ์ระหว่างชาติและให้หลักประกันสิทธิที่เกิดจากสังคมและเศรษฐกิจของโลกาภิวัตน์ในทางการเมือง สหรัฐฯ ได้รับประโยชน์จากการครองอำนาจในโลกในหมู่ชาติมหาอำนาจซึ่งส่วนหนึ่งมาจากความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและความมั่งคั่งของประเทศ ด้วยอิทธิพลของโลกาภิวัตน์และการช่วยเหลือของสหรัฐฯ ประเทศจีนได้เจริญเติบโตอย่างมหาศาลในช่วงเพียงทศวรรษที่ผ่านมา หากจีนมีความเจริญเติบโตในอัตราตามแนวโน้มนี้ต่อไป เป็นไปได้ที่จะเกิดการเคลื่อนย้ายศูนย์อำนาจในระหว่างประเทศผู้นำภายใน 20 ปีข้างหน้า ประเทศจีนจะมีความมั่งคั่ง มีอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีที่สามารถท้าทายสหรัฐฯ ในการเป็นประเทศมหาอำนาจผู้นำ
5. ข้อมูลข่าวสาร – มีการเพิ่มการไหลบ่าของข้อมูลข่าวสารระหว่างพื้นที่หรือภูมิภาคที่อยู่ห่างไกลกันมาก
6. วัฒนธรรม – การเจริญเติบโตของการติดต่อสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรม เกิดมีประเพณีใหม่ๆ ในด้านความสำนึกและเอกลักษณ์ เช่น “โลกาภิวัตน์นิยม” - ซึ่งครอบคลุมการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมและการได้บริโภคผลิตภัณฑ์และความคิดจากต่างประเทศ การรับเทคโนโลยีใหม่มาใช้และการเข้าร่วมใน “วัฒนธรรมโลก”
7. นิเวศวิทยา – การปรากฏขึ้นของความท้าทายในปัญหาสภาวะแวดล้อมในระดับโลกที่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้โดยปราศจากความร่วมระดับนานาชาติ เช่นปัญหา “การเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ” มลภาวะทางน้ำและอากาศที่ครอบคลุมหลายเขตประเทศ การทำประมง

เกินขีดความสามารถในการรองรับ การกระจายของพันธุ์พืชและสัตว์ที่ไม่พึงประสงค์ การสร้างโรงงาน เป็นจำนวนมากในประเทศกำลังพัฒนาที่ก่อมลภาวะได้อย่างเสรี

8. สังคม – ความสำเร็จในการบอกรับข่าวสารโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายสำหรับ ประชาชนของทุกชาติในโลก

9. การขนส่ง – การลดจำนวนลงไปเรื่อยๆ ของรถยนต์ในถนนของยุโรป (อาจ กล่าวได้เช่นเดียวกันสำหรับอเมริกา) และการสิ้นปัญหาเรื่องระยะทางที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีต่างๆ มาช่วยลดเวลาการเดินทาง

10. การแลกเปลี่ยนที่มากขึ้นของวัฒนธรรมสากล

สรุป ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ เป็นกระบวนการอย่างเป็นพลวัตเพื่อรวมเศรษฐกิจต่างๆ เข้าสู่ตลาดโลก โดยที่ตลาดในภูมิภาคได้ถูกรวมเข้าสู่การแบ่งงานกันทำในระดับระหว่างประเทศทั้งในแง่การค้าและการลงทุน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ทำการเปิดเสรีทางภาคการเงิน

1.2.8 ทฤษฎีทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับการค้าเสรี

วันรัักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2545: 211) ได้ชี้ให้เห็นถึงหลักการสำคัญของการค้าเสรี ดังนี้ เมื่อการค้าระหว่างประเทศมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเติบโต และเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ภายในประเทศ แนวทางการกำหนดนโยบายด้านการค้าระหว่างประเทศจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อความร่วมมือในทางการค้าระหว่างประเทศ นโยบายการค้าเสรี (free trade policy) เป็นนโยบายที่ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างมากมาช้านาน หลักการของนโยบายนี้ คือ หากประเทศต่าง ๆ ต้องการให้การค้าระหว่างประเทศดำเนินไปอย่างเสรี รัฐบาลประเทศที่ทำการค้าระหว่างประเทศจะต้องไม่สร้างอุปสรรคในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างประเทศ โดยจะไม่มีการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าในลักษณะต่าง ๆ การดำเนินนโยบายเช่นนี้ทำให้ประเทศต่าง ๆ จะผลิตเฉพาะสินค้าที่ตนเองมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบแล้วจะนำสินค้าที่ผลิตไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าที่ไม่ได้ผลิต ทำให้การจัดสรรทรัพยากรของโลกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบจึงมีบทบาทสำคัญเมื่อการค้าระหว่างประเทศได้เปลี่ยนรูปแบบไปภายใต้ทุนนิยมเสรีจึงจำเป็นต้องมีมาตรการต่าง ๆ มากำกับ เพื่อไม่ให้ประเทศซึ่งมีอำนาจหรือทุนเหนือกว่าเอาเปรียบทางการค้าและการลงทุนต่อประเทศที่ด้อยกว่า หรือเพื่อป้องกันไม่ให้ประเทศมหาอำนาจฉกฉวยประโยชน์จากทรัพยากรของประเทศที่มีขนาดเล็กและไม่มีอำนาจในการต่อรอง โดยเป็นการส่งเสริมให้ประเทศที่ด้อยกว่าสามารถมีโอกาสในการแข่งขันได้ในตลาดอย่างเป็นธรรม เช่น การออกมาตรการด้านการแข่งขันหรือการป้องกันการผูกขาดทางการค้าโดยมี

วัตถุประสงค์ในการกำจัดข้อจำกัดต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ หรือป้องกันมิให้ธุรกิจดำเนินการทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ธุรกิจทำข้อตกลงระหว่างกันเพื่อจำกัดหรือลดการแข่งขัน (limit or lessen competition) หรือการที่ธุรกิจใช้อำนาจเหนือตลาดโดยมิชอบ (abuse of dominant position) (ทัชชขัย ฤกษ์สุด, 2543: 9)

รัฐจึงจำเป็นต้องออกมาตรการต่าง ๆ มาควบคุมมิให้มีการเอาเปรียบทางการค้ากับผู้บริโภค ทำให้ตลาดกลายเป็นตลาดของผู้ผลิตที่ร่วมกันจำกัดโอกาสและทางเลือกในการซื้อสินค้าหรือรับบริการของผู้บริโภค ซึ่งส่งผลให้อำนาจต่อรอง (bargaining power) กลับไปอยู่ที่ผู้ผลิตแทนที่จะเป็นผู้บริโภค รัฐบาลตามแนวคิดเสรีนิยมได้ถูกบีบให้ลดบทบาทจากการเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ให้กับประชาชน ทั้งการจัดบริการสาธารณะด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เช่น การศึกษา การสาธารณสุข การป้องกันประเทศ การให้บริการขนส่งมวลชน ให้เหลือแต่เพียงการดำเนินกิจกรรมที่เอกชนไม่สามารถดำเนินการได้เท่านั้น ในขณะที่กิจกรรมที่ภาคเอกชนสามารถให้บริการได้ รัฐก็ลดบทบาทมาเป็นผู้กำกับดูแลและออกมาตรการที่จำเป็นเพื่อควบคุมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งภาครัฐยังมีบทบาทในการส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีความเข้มแข็ง โดยรัฐเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับภาคเอกชน แต่หากรัฐบาลไม่สามารถควบคุมให้เกิดการค้าอย่างเป็นธรรมได้จริง ผู้บริโภคก็ต้องยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

สรุป ทฤษฎีทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับการค้าเสรี เป็นนโยบายที่ต้องการให้การค้าระหว่างประเทศดำเนินไปอย่างเสรี ต้องไม่สร้างอุปสรรคในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างประเทศ โดยไม่ใช้มาตรการกีดกันทางการค้าในลักษณะต่างๆ ต้องมีมาตรการต่างๆ มากำกับเพื่อไม่ให้ประเทศซึ่งมีอำนาจหรือทุนเหนือกว่าเอาเปรียบทางการค้าและการลงทุนต่อประเทศที่ด้อยกว่า รัฐก็ลดบทบาทมาเป็นผู้กำกับดูแล และออกมาตรการที่จำเป็นเพื่อควบคุมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งภาครัฐยังมีบทบาทในการส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีความเข้มแข็ง โดยรัฐเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับภาคเอกชน แต่หากรัฐบาลไม่สามารถควบคุมให้เกิดการค้าอย่างเป็นธรรมได้จริง ผู้บริโภคก็ต้องยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง

กล้วยหอมทอง เป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่มีศักยภาพในการส่งออก โดยเฉพาะตลาดญี่ปุ่นมีความต้องการสูงมากกว่า 13 ปี กล้วยหอมทองที่ปลูกในประเทศไทย จะมีลำต้นสูง 2.5 – 3.5 เมตร เส้นผ่านศูนย์กลางมากกว่า 20 เซนติเมตร กาบลำต้นด้านนอกมีประดำ ด้านในสีเขียวอ่อน และมีเส้นลายสีชมพู ก้านใบมีร่องค่อนข้างกว้าง และมีปีก เส้นกลางใบสีเขียว ส่วนของดอก ก้านเครือมีขน ปลีรูปไข่ ค่อนข้างยาว ปลายแหลม ด้านบนสีแดงอมม่วง ด้านในสีแดงซีด กล้วยเครือหนึ่งมี 4 – 6 หวี หวีหนึ่งมี 12 – 16 ผล ผลกว้าง 3 – 4 เซนติเมตร และยาว 21 – 25 เซนติเมตร ปลายผลมีจุดเห็นชัด เปลือกบาง เมื่อสุกเปลี่ยนเป็นสีเหลืองทอง แต่ที่ปลายจุดจะมีสีเขียว แล้วเปลี่ยนสีภายหลัง เนื้อสีเหลืองเข้ม กลิ่นหอม รสหวาน

วิธีการเพิ่มปริมาณผลผลิตการปลูกกล้วยหอมทอง เป็นส่วนหนึ่งในการเตรียมความพร้อมเพื่อการขยายตลาดทางการค้า ซึ่งท้องถิ่นสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ คือ การนำภูมิปัญญามาประยุกต์ใช้กับวิชาการเกษตรและเทคโนโลยี ได้แก่ การจัดเตรียมหน่อพันธุ์เพื่อปลูกให้ตัดยอดต้นกล้วยหอมทองที่เป็นหน่อจากต้นแม่ให้สูงจากระดับพื้นดินประมาณ 1 เมตร หรือในช่วงที่หน่อมีลักษณะหน่อใบแคบหรือหน่อใบดาบ การเตรียมดินให้ทำการไถพรวนกลบดินลึกประมาณ 30 เซนติเมตร พลิกกลับดินบนลงล่างแล้วตากแดดทิ้งไว้ 7–10 วัน ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักในอัตรา 1–2 กิโลกรัมต่อตารางเมตรแล้วพรวนกลบ วางแนวเป็นแนวเหนือ-ใต้ระยะการปลูกใช้ระยะ 2.50 X 2.50 เมตร จะได้จำนวน 500 ต้น/ไร่ การเตรียมหลุมปลูกใช้ขนาดลึก 45 – 50 เซนติเมตร กว้าง 45 – 50 เซนติเมตร และยาว 45 – 50 เซนติเมตร การปลูก ตั้งต้นพันธุ์ในหลุมให้ตรง กลบดินผสมโดยรอบให้แน่น โดยให้หน่อพันธุ์ลึก 30 เซนติเมตร หน่อรอยแผลที่เกิดจากการแยกหน่อออกจากต้นแม่ไว้ในทิศทางเดียวกันทุกหลุม ซึ่งกล้วยจะแทงปลีออกมาในทิศทางตรงกันข้ามกับเหง้าของหน่อกล้วยที่ไม่ได้เกิดแผล เวลาปลูกจึงหันทิศทางที่เครือจะออกจากลำต้นหลบทิศทางของแสงและการให้กล้วยหันไปในทิศเดียวกันเพื่อความสะดวกในการเก็บเครือและการดูแลรักษา การใส่ปุ๋ยจะให้ปุ๋ยอินทรีย์ประเภทปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก อัตราการใส่ปุ๋ย 3 – 5 กิโลกรัมต่อต้นต่อครั้งหรือปุ๋ยเคมี อัตราการใส่ปุ๋ย 1 กิโลกรัมต่อต้นต่อครั้ง โดยใส่ปุ๋ยหลังปลูก 1 สัปดาห์ และครั้งที่ 2 ใส่ปุ๋ยหลังจากครั้งที่ 1 ประมาณ 6 เดือน หรือขณะที่ต้นกล้วยใกล้จะออกปลี การกำจัดวัชพืชใช้ การตากด้วยจอบ หรือการปลูกพืชคลุมดิน หลังจากปลูกประมาณ 1 เดือน ใช้จอบพูนโคนป้องกันการโค่นล้มของกล้วย และทำให้หน่อใหม่แข็งแรง หลังจากปลูกกล้วยไปแล้วประมาณ 5 – 6 เดือน ให้บังคับการเกิดหน่อตามประมาณ 2 หน่อ ด้วยการปาดหน่อ โดยให้หน่อที่ 1 และหน่อที่ 2 อายุห่างกันประมาณ 4 เดือน ตัดแต่งใบให้เหลืออยู่

ต้นละ 6 – 8 ใบ ทำการค้ำยันทันทีหลังตัดปลี ทำการตัดปลีออกหลังจากปลีบานต่อไปจากหวีดินเต่าอีก 2 ชั้น การป้องกันโรคและแมลงโดยตัดทำลายต้นที่เป็นโรคด้วยการเผาทิ้งเก็บเกี่ยวผลผลิตหลังจากตัดปลี ประมาณ 90 วัน โดยเก็บเกี่ยวในตอนเช้าวิธีการฆ่าและกลัวยออกเป็นหวีๆโดยให้ปลายผลของกลัวยชี้ลงดิน และทำการปาดโดยหันปลายมีดเข้าหาตัวและหมุนเครือกลัวยไปเรื่อยๆ จากนั้นเอาหวีกลัวยแช่น้ำ ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้เป็นการผสมผสานภูมิปัญญากับวิชาการเกษตรที่สามารถนำมาช่วยในการเพิ่มผลผลิตได้ เนื่องจากไทยไม่สามารถส่งสินค้าออกได้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดจึงจำเป็นต้องเร่งการเพิ่มผลผลิตในวิธีการต่างๆ ตามแต่ละท้องถิ่น ซึ่งจะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีการส่งออกกลัวยกับคู่ค้าอย่างประเทศญี่ปุ่นมากกว่าสิบปี ซึ่งคนญี่ปุ่นเองนิยมบริโภคกลัวยหอมจากประเทศไทยมากกว่ากลัวยจากประเทศอื่นๆ เช่น ฟิลิปปินส์ เอกวาดอร์ และโคลอมเบีย ที่มีการส่งออกกลัวยไปญี่ปุ่นเหมือนกัน สามารถขายได้ในราคาที่สูงกว่ากลัวยจากประเทศคู่แข่ง เนื่องจากความเชื่อถือในคุณภาพสินค้าที่มีความปลอดภัย ไร้สารเคมี และสารพิษตกค้างปนเปื้อน นับวันแนวโน้มความต้องการของตลาดยิ่งเพิ่มสูงขึ้น แต่ไทยก็สามารถส่งออกได้เพียง 0.2% เท่านั้น ทำให้ความต้องการนำเข้ากลัวยหอมไทยเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ขณะที่ประเทศญี่ปุ่นต้องการนำเข้ามากถึงปีละ 1 ล้านตัน จากความต้องการของตลาดที่มีมากขึ้นทำให้ ประเทศไทยต้องมีการเพิ่มฐานการผลิตโดยเพิ่มพื้นที่การปลูกกลัวยให้มากขึ้น ในอนาคตเร่งพัฒนาให้เป็นอุตสาหกรรม เนื่องจากกลัวยเป็นพืชที่ใช้ต้นทุนการผลิตต่ำ และสามารถปลูกได้ทั่วประเทศของ ไทย รวมทั้งยังมีความคล่องตัวสูงทั้งตลาดในประเทศ และต่างประเทศ กลัวยจึงเป็นผลไม้ที่น่าสนใจ และควรมีการปลูกเป็นการค้า แนวทางในการพัฒนาการปลูกกลัวยของเกษตรกรไทยให้กลายเป็นอุตสาหกรรมเพื่อการค้า โดยมีรายละเอียดดังนี้

สนับสนุน และส่งเสริมอย่างจริงจัง ภาครัฐควรเข้ามามีบทบาทในเรื่องของการสนับสนุน และส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกกลัวยเพื่อส่งออกอย่างจริงจัง โดยเฉพาะญี่ปุ่นที่มีการนำเข้ากลัวยของไทยในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก และหลังจากที่มีข้อตกลงความร่วมมือหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย – ญี่ปุ่น (JTEPA) ส่งผลให้ญี่ปุ่นลดภาษีนำเข้ากลัวยหอมจากไทย เหลือเพียงร้อยละ 0 ทั้งนี้ นอกจากนี้ยังมีตลาดใหม่ๆ ที่น่าสนใจในการขยายการส่งออก เช่น สหรัฐอเมริกา ลาว สิงคโปร์ เป็นต้น ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้มีคุณภาพมากขึ้นเพื่อส่งออกกลัวยได้นั้น จะต้องมีการผลิตที่ได้มาตรฐาน และแต่ละประเทศที่ทำกรส่งออกมีมาตรฐานที่แตกต่างกัน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจะเข้ามาให้คำแนะนำ และให้ความรู้ในการเพาะปลูกกลัวยกับเกษตรกร โดยส่งเสริมให้เกษตรกรมีการปลูกกลัวยโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม (GAP) มีการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์กลัวยให้ได้คุณภาพมากขึ้นอีก ให้ความรู้เกี่ยวกับความเข้มงวดในการตรวจสอบสารตกค้าง โรคพืช และแมลง ของประเทศผู้นำเข้าก่อนที่จะทำการส่งออก(เดลินิวส์, 2550: 24)

ตารางที่ 2.1 แสดงประมาณการการผลิตกล้วยหอมทองของประเทศไทย ปี 2550 – 2554

การผลิตกล้วยหอมทอง					
รายการ	2550	2551	2552	2553	2554
1.จำนวนคร้วเรือน (คร้วเรือน)	15,178	15,207	15,282	15,301	n.a.
2.เนื้อที่ให้ผล (ไร่)	85,267	85,743	86,101	86,450	85,950
3.ผลผลิต (ตัน)	223,461	236,822	240,394	242,319	231,290
4.ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	2,738	2,762	2,792	2,803	2,691
5.ต้นทุนการผลิต (บาท/ตัน)	4,051	4,932	5,332	5,038	4,905
6.ราคาที่เกษตรกรขายได้(บาท/ตัน)	4,040	4,424	5,128	4,611	5,395
7.ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ตัน)	-11	-508	-204	-427	454
8.มาตรฐาน ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร และอาหารแห่งชาติ มกอช. 0006-2548					

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร(2554: 59)

ตารางที่ 2.2 แสดงประมาณการการค้ากล้วยหอมทองของประเทศไทย ปี 2550 – 2554

การค้ากล้วยหอม					
รายการ	2550	2551	2552	2553	2554
1.ใช้ในประเทศ (ตัน)	230,501	229,587	231,394	235,579	240,771
2.ส่งออกกล้วยหอมทอง (ตันสด)					
- ปริมาณ (ตัน)	2,961	7,235	9,910	6,740	4,632
- มูลค่า (ล้านบาท)	45.98	115.65	149.09	95.12	82.07
3.ราคาส่งออก (บาท/ตัน)	15,529	16,013	15,044	14,112	17,720
4.คู่ค้าที่สำคัญ		ญี่ปุ่น	จีน	ลาว	สิงคโปร์
5.คู่แข่งที่สำคัญ		ฟิลิปปินส์	เอกวาดอร์		

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2554: 59)

ตารางที่ 2.3 แสดงการพัฒนานโยบาย เป้าหมายของกล้วยหอมทองของประเทศไทย

การพัฒนา		
นโยบาย	เป้าหมาย	ปัจจุบัน
1.เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม (GAP)	พัฒนาคุณภาพเพื่อขยายการส่งออก	1.กล้วยหอมสามารถผลิตออกจำหน่ายได้ตลอดปี
2.จัดระบบซื้อขายแบบมีสัญญา (Contract Farming)		2.ปลูกได้ทุกภาคของประเทศไทย โดยมีแหล่งผลิตที่สำคัญ คือ จังหวัดจันทบุรี ชุมพร เพชรบุรี
3.ขยายการส่งออก โดยเน้นตลาดจีน และญี่ปุ่น จากการเปิดเสรีการค้า และภายใต้โควตา JTEPA		นนทบุรี สระบุรี หนองคาย นครสวรรค์
4.สร้างมูลค่าเพิ่มโดยเน้นการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการสร้างตราสินค้า เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภค		3.พันธุ์ที่เกษตรกรนิยมปลูก คือ พันธุ์หอมทอง
		4.มูลค่าการส่งออกปีละมากกว่า 100 ล้านบาท

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2554:59)

นายจิตรกร สามประดิษฐ์ รองอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ ซึ่งกำกับดูแลการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองของสหกรณ์ในประเทศไทย กล่าวว่า การส่งกล้วยหอมทองไปจำหน่ายที่ประเทศญี่ปุ่น ผ่านช่องทางของสหกรณ์ผู้ผลิตในประเทศไทย ถึงสหกรณ์ผู้บริโภคที่ประเทศญี่ปุ่น นับเป็นจุดกำเนิดของความร่วมมือในการซื้อขายผลผลิตกันระหว่างสหกรณ์ของทั้งสองประเทศ ในยุคแรกๆ เรื่องของสหกรณ์เป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทุกด้าน เป็นหลักข้อที่ 6 ของสหกรณ์ ที่สหกรณ์ทั่วโลกยึดถือ ความร่วมมือกันจึงไม่เฉพาะแต่เรื่องของธุรกิจ แต่รวมถึงด้านวิชาการทางการเกษตรด้วย ฉะนั้นในการปลูกกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น ทางประเทศไทยจะส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาศึกษาความเหมาะสมของพื้นที่ ควบคุมคุณภาพสินค้า เกษตรกรของไทยจึงจำเป็นต้องเรียนรู้วิชาการด้านการเกษตร และการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยของประเทศญี่ปุ่นจากความร่วมมือในครั้งนี้

เนื่องจากขณะนี้การดำเนินงานในการส่งออกกล้วยหอมทองประสบความสำเร็จ กรมส่งเสริมสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงได้เร่งดำเนินการพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนสหกรณ์

การเกษตรที่มีความพร้อมและมีศักยภาพให้มีการพัฒนาด้านการผลิตเพิ่มมากขึ้นเพิ่มมากขึ้นเพื่อก้าวสู่เวทีโลก ทั้งด้านวิชาการ การผลิต การแปรรูป การตลาด และเงินทุน โดยใช้ประสบการณ์ของสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จแล้วมาเป็นแม่แบบ เพื่อพัฒนาและสร้างความเข้มแข็ง อันจะส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและแรงงานของประเทศในอนาคต(เดลินิวส์, 2551: 10)

นอกจากนี้ แผนพัฒนาเกษตร ซึ่งอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559 เป็นการสร้างความคุ้มกันในมิติต่างๆ ที่ครอบคลุมด้านการเกษตร ภาพรวมทั้งหมด ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร การพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต การจัดการสินค้าเกษตรและความมั่นคงด้านอาหาร และการพัฒนาทรัพยากรการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ สมดุลและยั่งยืน รวมทั้งกำหนดกระบวนการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการเกษตรสู่การปฏิบัติให้มีความสำคัญต่อการเชื่อมโยงในพื้นที่ ท้องถิ่น และชุมชนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยใช้แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเนื่องจากแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ได้สร้างฐานทางปัญญา เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้กับคนในภาคเกษตรให้มีคุณภาพ มีระบบเศรษฐกิจสีเขียวที่ใช้ความรู้และจุดแข็งของอัตลักษณ์ไทยไปปรับโครงสร้างเศรษฐกิจบนฐานนวัตกรรมที่เข้มแข็ง เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจในภูมิภาคอย่างเท่ากัน สร้างความยั่งยืนของภาคเกษตรและความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน รวมทั้งการจัดการทรัพยากรการเกษตรอย่างยั่งยืน เป็นฐานการพัฒนาประเทศที่มั่นคงและสมดุล มุ่งสู่การให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดี ประชาชนมีความมั่นคงด้านอาหาร เป็นฐานสร้างรายได้ให้แผ่นดิน ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 11 ยังคงยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเนื่องจากแผนพัฒนาการเกษตร โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและผลิตภัณฑ์ประยุกต์ปรัชญาดังกล่าว เพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีอาชีพมั่นคง รายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ ควบคู่ไปกับการให้ความสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต การจัดการสินค้าเกษตรและความมั่นคงด้านอาหาร ส่งเสริมการผลิตพืชอาหารและพืชพลังงานทดแทนให้มีความเหมาะสม โดยกำหนดเป้าหมายร่วมกันระหว่างภาคเกษตร อุตสาหกรรม และพลังงาน เน้นให้ความสำคัญกับด้านอาหารเป็นอันดับแรก ด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคภายใต้การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเป็นศูนย์กลางการผลิต การค้าสินค้าเกษตรของอาเซียน มุ่งเน้นให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรดินและน้ำ ได้แบ่งการพัฒนาเกษตรกรออกเป็น 2 กลุ่ม เน้นแนวทางการดำเนินงานของเกษตรกรแต่ละกลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เกษตรกรรายย่อย ประกอบด้วย 2 กลุ่มย่อย คือ

กลุ่มที่หนึ่ง ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่ามาตรฐานการครองชีพ เป็นการผลิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่เกษตรกรสามารถเลี้ยงตัวเองได้ในระดับที่ประหยัดก่อน เน้นการจัดการที่ดินทำกิน สร้างความมั่นคงด้านอาหารและรายได้ สร้างโอกาสให้สามารถเข้าถึงแหล่งทุน และการแก้ไขปัญหาหนี้สิน

กลุ่มที่สอง ผู้ที่มีรายได้ตามมาตรฐานการครองชีพหรือสูงกว่ามาตรฐานการครองชีพ เน้นการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรให้มีมาตรฐานมากขึ้น การถ่ายทอดเทคโนโลยี สร้างองค์ความรู้และพัฒนา ทักษะการผลิต การตลาด และสามารถเข้าถึงแหล่งทุน

กลุ่มที่ 2 เกษตรกรรายใหญ่ที่ทำการเกษตรพาณิชย์ เน้นการสนับสนุนให้สามารถเข้าถึงข้อมูลอำนวยความสะดวกทั้งด้านการผลิต การตลาด การลงทุนทางการเกษตรในต่างประเทศและสนับสนุนการร่วมทุนด้านการวิจัย เพื่อให้เกิดผลงานวิจัยที่สามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ รวมทั้งผลักดันให้เกษตรกรรายใหญ่เข้าร่วมกลุ่มกับเกษตรกรรายย่อย เพื่อเชื่อมโยงถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งกันและกันตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาการรวมกลุ่มการผลิตและเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรม ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สรุป แนวคิดเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง กล้วยหอมทองเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีศักยภาพในการส่งออก เนื่องจากผลมีสีเหลืองสวย ผิวเนียน รสหวาน เนื้อนุ่มและมีกลิ่นหอม ลักษณะของกล้วยแต่ละผลเรียงตัวกันอยู่ในหวีอย่างสวยงาม ทำให้เป็นที่นิยมของกลุ่มผู้บริโภคต่างประเทศ ประเทศไทยมีการส่งออกกล้วยกับคู่ค้าอย่างประเทศญี่ปุ่นมากกว่าสิบปี นับวันแนวโน้มความต้องการของตลาดยิ่งเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ประเทศไทยต้องมีการเพิ่มฐานการผลิต โดยเพิ่มพื้นที่การปลูกกล้วยให้มากขึ้น ดำเนินการพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนสหกรณ์การเกษตรที่มีความพร้อมและมีศักยภาพให้มีการพัฒนาการผลิตเพิ่มมากขึ้นเพิ่มมากขึ้นเพื่อก้าวสู่เวทีโลก โดยเฉพาะตลาดในประเทศญี่ปุ่นและจีน ซึ่งการส่งออกกล้วยหอมทองไปยังญี่ปุ่นค่อนข้างเข้มงวด มีการกำหนดมาตรฐานการส่งออกไว้ว่า ต้องเป็นกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ ห้ามฉีดพ่นสารเคมีเด็ดขาด และต้องรมควันฆ่าเชื้อทั้งหมด ดังนั้น ผู้ผลิตกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออกต่างให้ความสำคัญกับการลดการใช้สารเคมีในขบวนการผลิตตั้งแต่ปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศที่มีแนวโน้มความต้องการสินค้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3. ประวัติความเป็นมาของกล้วยและกล้วยหอมทอง

กล้วย (Banana และ Musa) เป็นพืชป่าดึกดำบรรพ์ ที่อาจมีวิวัฒนาการมาพร้อมกับมนุษย์เป็นเวลานานกว่าล้านปีมาแล้ว จัดเป็นไม้ล้มลุกขนาดใหญ่ มีถิ่นกำเนิดอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแปซิฟิก มีการขยายพันธุ์ตามธรรมชาติโดยสัตว์ป่ากินและถ่ายตามที่ต่างๆ เฉพาะอย่างยิ่ง นก ค้างคาว และลิงซึ่งอาศัยอยู่มากในแถบภูมิภาคนี้ มีส่วนสำคัญในการแพร่ขยายกล้วยไปได้ไกล ต่อมาวิวัฒนาการเป็นกล้วยพันธุ์ปลูกที่มีผลขนาดใหญ่ขึ้นไม่มีเมล็ด ด้วยลักษณะเฉพาะของกล้วยที่ปลูกขึ้นง่ายขยายพันธุ์ด้วยหน่อ คนแถบนี้ใช้ประโยชน์จากกล้วยกันมานานแล้ว เป็นเครื่องอุปโภคบริโภค และประกอบพิธีกรรม คุณสมบัติที่พร้อมในหลายๆ ด้านของกล้วยพันธุ์ปลูกทำให้มนุษย์นำติดตัวไปในการอพยพย้ายถิ่นฐาน กล้วยจึงกลายเป็นพืชที่มีคุณค่าอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์

การศึกษาถิ่นกำเนิดกล้วยนั้นต้องอาศัยวิธีสหวิทยาการในการสืบค้น เนื่องจากกล้วยมีคุณสมบัติกลายพันธุ์ง่าย มีความหลากหลาย ลักษณะภายนอกและโครโมโซมภายในที่ปรากฏคล้ายคลึงกันมาก อีกทั้งยังเป็นพืชล้มลุกไม่มีเนื้อแข็งแบบไม้ยืนต้นจึงย่อยสลายไปตามธรรมชาติ ยากที่จะหาซากหลักฐานทางโบราณคดี การค้นหาต้นกำเนิดและพัฒนาการของพันธุ์กล้วยต้องอาศัยการบูรณาการ นักภูมิพฤกษศาสตร์และนักพฤกษศาสตร์ได้เริ่มศึกษาค้นคว้าเรื่องถิ่นกำเนิดกล้วยอย่างจริงจังเมื่อร้อยกว่าปีที่ผ่านมามี อัลฟองส์ เดอ คานโดลล์ (Alphonse de Candolle) นักพฤกษศาสตร์ชาวสวิสเชื้อสายฝรั่งเศสบันทึกไว้เมื่อ พ.ศ. 2426 ได้ตั้งสมมุติฐานถิ่นกำเนิดกล้วยบรรยายแหล่งกำเนิดกล้วยว่าพบในแหลมมลายู และบนเกาะอูปี ทางตอนใต้สุดของประเทศสยาม ซึ่งปัจจุบันคือเกาะอูปีนทางตอนใต้ของประเทศสิงคโปร์ ต่อมา พ.ศ. 2495 คาร์ล ซาวเออร์ (Carl Sauer) ศาสตราจารย์สาขาภูมิศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียเบอร์คลีย์ได้เดินทางไปทั่วโลก และสรุปว่าเอเชียอาคเนย์น่าจะเป็นต้นกำเนิดการทำสิกรรม และกล้วยเป็นหนึ่งในพืชชนิดแรกๆ ที่มนุษย์ในแถบนี้ได้นำมาเพาะปลูกแบบกสิกรรม แม้ว่าประวัติความเป็นมาของกล้วยจะไม่แพร่หลายนัก แต่กล้วยเป็นผลไม้ชนิดแรกที่คนเอเชียแถบร้อนขึ้น โดยเฉพาะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปลูกใช้เป็นอาหาร กล้วยปลูกกินได้มีต้นกำเนิดจากกล้วย 2 พันธุ์ คือ กล้วยป่า และกล้วยตานี ซึ่งกล้วยป่าสามารถแยกออกได้เป็นชนิดย่อย 4 กลุ่ม ตามแหล่งกำเนิดเฉพาะถิ่น คือ ป่าปวนิกินี มลายู ชวา และไทย รวมทั้งพม่า (สำออง สืบสมาน, 2555: 21-25) ดังนี้

1. แหล่งกำเนิดที่ป่าปวนิกินี พบกล้วยป่าชนิดย่อยแบงค์ซี (banksii)
2. แหล่งกำเนิดในคาบสมุทรมลายู พบกล้วยป่าชนิดย่อยมะละกา (malaccensis)

3. แหล่งกำเนิดในเกาะชวา และบอร์เนียว พบกล้วยป่าชนิดย่อยซีบริน่าและไมโครคาร์ปา (zebrina/microcarpa)

4. แหล่งกำเนิดในไทยและพม่ารวมถึงตอนเหนือของอินเดีย และจีนตอนใต้ พบกล้วยป่าชนิดย่อยสยามและพม่า (siamea/burmanica)

ดินแดนแถบอินโดนีเซีย-มาเลเซีย ถือเป็นศูนย์กลางความหลากหลายของกล้วยที่สำคัญ การปลูกกล้วยขยายออกไปทั่วเขตร้อน และเข้าไปในเขตอบอุ่นของเอเชีย อเมริกา แอฟริกา และออสเตรเลีย โดยทั่วโลกทั้งหมดมีกล้วย 323 สายพันธุ์ ประเทศที่มีการเพาะปลูกกล้วยสูงสุด 3 อันดับแรกของโลก ได้แก่ ประเทศอินเดีย ประเทศจีน ประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นประเทศในทวีปเอเชียทั้งสิ้น ส่วนประเทศอินโดนีเซียและประเทศไทย มีการเพาะปลูกกล้วยเป็นอันดับที่ 6 และ 9 ตามลำดับ แต่การเพาะปลูกของเอเชียนั้นเพื่อบริโภคในประเทศเกือบทั้งหมด มีเพียงประเทศฟิลิปปินส์ที่ส่งออกกล้วยประมาณหนึ่งในสี่ของผลผลิตทั้งหมดของประเทศ ส่วนประเทศที่มีการเพาะปลูกกล้วยใกล้เคียงกับการส่งออก อันดับหนึ่ง ได้แก่ ประเทศคอซตาริกา อันดับสอง ได้แก่ ประเทศเอกวาดอร์ โดยส่งออกถึงร้อยละ 97 และ 86 ของผลผลิตทั้งหมดของประเทศ (ศิริพงษ์ วิทยวิโรจน์, 2554: 17)

ตามหลักฐานจดหมายเหตุของลาลูแบร์(มองซิเออ เดอ ลาลูแบร์ อัครราชทูตชาวฝรั่งเศส) ที่เขียนขึ้นในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พ.ศ. 2229 ได้บรรยายรายละเอียดของกล้วย คือ กล้วยหอม หรือที่ชาวสยามเรียกว่ากล้วยงาช้าง มีสีเขียวจัด มีขนาดยาว และเป็นเหลี่ยมเมื่อสุกจะมีสีเหลือง ผลไม้ชนิดนี้ออกเป็นเครือหรือออกเป็นพวงอยู่ตอนบนของลำต้น(สำอาน สืบสมาน , 2555: 2) ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการปลูกกล้วยในประเทศไทยมานานก่อนสมัยอาณาจักรศรีวิชัย (พ.ศ. 1200 โดยประมาณ) ความเป็นมาของกล้วยไทยมีการแพร่ขยายแลกเปลี่ยนกันไปในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมายาวนาน ทั้งมีการขยายออกสู่ประเทศเพื่อนบ้านด้วยเหตุเพราะมีการติดต่อสัมพันธ์กันอยู่เสมอ ประเทศไทยมีกล้วยพื้นเมือง 56 สายพันธุ์ ประกอบกับกล้วยพันธุ์ปลูกของไทยหลายพันธุ์มีรสชาติดี ทนทานต่อโรค จึงได้รับการยอมรับในแหล่งอื่นเช่น ประเทศอินโดนีเซียมีกล้วยบางพันธุ์ที่ระบุว่า เป็นกล้วยไทย เช่น ปิซังสยาม มาเลเซียเรียกว่า ปิซังเคล็ดสยาม กล้วยทิพรสเรียกว่า ปิซังอาบุสยาม กล้วยหอมทองเรียกว่า ปิซังไทย กล้วยหอมค่อมเรียกว่า ปิซังหอมค่อม เวียดนามเรียกกล้วยหอมทองว่าจอยเซียม หมายถึงกล้วยสยาม ฟิลิปปินส์เรียกกล้วยเทพรสชนิดมีปลีที่บัพทว่าทิพรส เขมรเรียกกล้วยน้ำว่าแจกน้ำว่า และเรียกกล้วยหักมุกว่าแจกสนับมุก กล้วยจากประเทศเพื่อนบ้านบางส่วนก็มีการนำเข้ามาปลูกในเมืองไทย เช่น กล้วยลังกา กล้วยไข่มาเลเซีย การขยายพันธุ์ของกล้วยและการแลกเปลี่ยนระหว่างกันบนดินแดนนี้ตลอดจนความหลากหลายและซับซ้อนของสาย

พันธุ์กล้วยที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นในประเทศน่าจะเป็นสิ่งยืนยันได้ว่ากล้วยเป็นพืชท้องถิ่นของดินแดนประเทศไทยมาแต่ดึกดำบรรพ์ และจากวิวัฒนาการสายพันธุ์กล้วยที่มีต่อเนื่องจึงมีกล้วยพันธุ์แปลกใหม่ลักษณะเด่นเกิดขึ้นมา สายพันธุ์กล้วยในประเทศไทยแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มกล้วยป่า กลุ่มกล้วยตานี และกลุ่มกล้วยลูกผสม

กล้วยป่า มีลักษณะทางกายภาพที่เด่นชัดคือ มีเมล็ดดำขนาดเท่าเมล็ดถั่วอัดแน่นอยู่เต็มลูก การขยายพันธุ์กล้วยป่าดังได้กล่าวแล้วเป็นไปตามธรรมชาติ โดยสัตว์ป่ากินกล้วยและขยายเมล็ดไปในที่ต่างๆ แหล่งกำเนิดของกล้วยป่ามีอยู่ทั่วไปในหมู่เกาะแปซิฟิก และในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กล้วยป่าที่พบในภูมิภาคนี้ยังแบ่งออกเป็นชนิดย่อย เช่น กล้วยป่ามะละกา กล้วยป่าพม่า และกล้วยป่าสยาม เป็นต้น

กล้วยตานี เป็นกล้วยชนิดมิวซ่าบาปีสเซียน่า มีจีโนม ที่เป็นชุดโครโมโซมพื้นฐาน B จากการสำรวจเมื่อ 50 ปีที่แล้ว โดย นอร์แมน ซิมมอนส์ (Norman Simmons) พบกล้วยตานีในป่าธรรมชาติ ของฟิลิปปินส์และปาปัวนิวกินี ประเทศไทยก็เป็นแหล่งกำเนิดกล้วยตานีอีกแห่งหนึ่งเช่นกัน แสดงถึงความเก่าแก่ดั้งเดิม และพบสายพันธุ์หลากหลาย กล้วยตานีพันธุ์ปลูกมีชื่อเรียกตามลักษณะที่ปรากฏคือ ตานีขาว ตานีดำ และตานีหนู คนไทยนิยมใช้ใบตองตานีมาทำประโยชน์ต่างๆ ทั้งทำเป็นกระทง บายศรี และงานประดิษฐ์มากมาย เนื่องจากใบตองตานีสีเขียวสด เหนียว ใบหนาไม่แตกง่าย ทั้งยังนิยมใช้ห่ออาหาร ผลอ่อนของกล้วยตานีใช้รับประทานได้ แต่ไม่นิยมรับประทานผลแก่ เพราะมีเมล็ดมาก ปลีและหอยกกล้วยตานีเป็นอาหารได้

กล้วยลูกผสม มักเป็นกล้วยปลูกหรือกล้วยบ้านที่ไม่มีเมล็ด เกิดจากการผสมระหว่างกล้วยป่าชนิด A ด้วยกัน เช่น กล้วยหอม กล้วยไข่ กล้วยเล็บมือนาง เป็นต้น หรือจากการผสมข้ามสายพันธุ์

กล้วยที่นิยมปลูกและบริโภคมากในประเทศไทยปัจจุบัน ได้แก่ กล้วยน้ำว้า กล้วยไข่ และกล้วยหอม

กล้วยหอมมีจีโนม AAA ลักษณะทั่วไปคล้ายกล้วยไข่ มีเปลือกสีเหลืองทอง เนื้อขาวเหลือง แต่ผลใหญ่กว่า เปลือกหนากว่า ลำต้นใหญ่กว่ากล้วยไข่ ในประเทศไทยมีประมาณ 10 พันธุ์ คือ กล้วยหอมเขียว กล้วยหอมทอง กล้วยหอมแก้ว กล้วยหอมกระเหรี่ยง กล้วยคลองจั้ง กล้วยน้ำนม กล้วยนาก กล้วยครั่ง กล้วยสายน้ำผึ้ง และกล้วยนางพญา กล้วยกลุ่มนี้มีทั้งกล้วยต้นสูงและกล้วยต้นเตี้ย โดยมีลักษณะผลและลำต้นเหมือนกัน แตกต่างเพียงความสูงเท่านั้น

“กล้วยหอมทอง” (Gros Michel (Kluai Hom Thong)) ถูกจัดเป็นผลไม้ของเขตร้อนสามารถปลูกได้เกือบทุกภาคของประเทศ ในอดีตที่ผ่านมานิยมปลูกเพื่อไว้กิน และเมื่อเหลือจาก

กินจึงนำไปขายเพื่อสร้างรายได้ให้ในครัวเรือน ต่อมาได้มีการทำเป็นอาชีพหลัก โดยประเทศไทยมีพื้นที่สำหรับปลูกกล้วยหอมทองมีอยู่ประมาณ 180,000 ไร่ (ผลการสำรวจปี พ.ศ. 2549) ซึ่งพบว่าภาคที่มีการปลูกกล้วยหอมทองมากที่สุดได้แก่ ภาคใต้ และภาคตะวันออก ปัจจุบันกล้วยหอมทองจัดเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่ปลูกเพื่อการค้าและสร้างรายได้ มีราคาซื้อขายสูงกว่ากล้วยน้ำว้า และกล้วยไข่ มีศักยภาพในการส่งออกไปยังต่างประเทศ เพราะกล้วยเป็นพืชเขตร้อนประเทศเขตหนาวจึงต้องนำเข้า เช่น อเมริกา ยุโรป ญี่ปุ่น ทิศทางการผลิตและการใช้ประโยชน์จากกล้วยจึงมีแนวโน้มทั้งในด้านการส่งออกกล้วยไปยังต่างประเทศโดยเฉพาะตลาดในประเทศญี่ปุ่นมีความต้องการสูง ด้วยคุณลักษณะของกล้วยหอมทองพันธุ์แท้ ที่มีน้ำหนักรวมมาก และลักษณะของกล้วยแต่ละลูกที่เรียงตัวกันอยู่สวยงาม สีสวย มีรสชาติดี มีกลิ่นหอม เปลือกบาง เนื้อไม่เหนียว นำมาผ่านกระบวนการผลิต การบรรจุ และส่งออกที่เน้นคุณภาพและมาตรฐาน จึงเป็นที่นิยมของคนญี่ปุ่น ในการส่งออกกล้วยหอมทองไปขายยังต่างประเทศของประเทศไทย มีเพียงปีละ 1,000 ตัน ซึ่งไม่เพียงพอกับความ ต้องการของตลาด

ลักษณะทั่วไป กล้วยหอมทอง เป็นพืชล้มลุก ขนาดความสูง 2.5 เมตร ปลูกง่าย ชอบอากาศร้อนชื้นและอบอุ่น อุณหภูมิที่เหมาะสมไม่ควรต่ำกว่า 15 องศาเซลเซียส หรือสูงกว่า 35 องศาเซลเซียส อุณหภูมิที่ต่ำกว่าทำให้กล้วยแทงปลีช้า ควรมีความชื้นสัมพัทธ์อย่างน้อย 60% ปริมาณฝนตกเฉลี่ย 20-22 เซนติเมตร / เดือน ดินควรเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีการระบายน้ำดี มีความเป็นกรดเป็นด่างระหว่าง 4.5-7 กล้วยหอมจะใช้ระยะเวลาการปลูกถึงเก็บเกี่ยวประมาณ 10 เดือนครึ่ง มีจำนวนหวี/เครือ จำนวน 6-7 หวี/เครือ หรือ 100 ผล/เครือ ระยะเวลาการปลูกจนถึงแทงปลีใช้เวลาประมาณ 7-8 เดือน ระยะแทงปลีถึงระยะเก็บเกี่ยว 70-80 วัน ปกติจะมีผลผลิตกล้วยหอมทองออกจำหน่ายตลอดปี โดยมีพื้นที่ส่งเสริมให้ปลูกได้แก่ จังหวัดชุมพร เพชรบุรี นครปฐม ปทุมธานี

ภาพที่ 2.1 กล้วยหอมทอง

ภาพที่ 2.2 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์กล้วยหอมทอง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์กล้วยหอมทอง

ชื่อวิทยาศาสตร์ Musa Sapientum, Musa (AAA group)

ชื่อสามัญ Gros Michel, Hom Thong Bana

ชื่อพื้นเมือง กล้วยหอม

ชื่อพ้อง กล้วยหอมทอง

วงศ์ MUSACEAE

ลำต้น สูง 2.5 – 3.5 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางมากกว่า 20 เซนติเมตร กาบลำต้นด้านนอกมีประดำ ด้านในสีเขียวอ่อน และมีเส้นลายสีชมพู

ใบ ก้านใบมีร่องค่อนข้างกว้าง และมีปีก เส้นกลางใบสีเขียว

ดอก ก้านเครือมีขน ปลีรูปไข่ ค่อนข้างยาว ปลายแหลม ด้านบนสีแดงอมม่วง มีเขียด้านในสีแดงซีด

ฝัก/ผล เครือหนึ่งมี 6-7 หวี หวีหนึ่งมี 12-16 ผล กว้าง 3-4 เซนติเมตร ปลายผลมีจุดเห็นชัดเปลือกบาง เมื่อสุกเปลี่ยนเป็นสีเหลืองทอง แต่ที่ปลายจุกจะมีสีเขียว แล้วเปลี่ยนสีภายหลัง เนื้อสีเหลืองเข้ม กลิ่นหอม รสหวาน

การขยายพันธุ์ ใช้หน่อ

การดูแลรักษา ชอบดินที่มีการระบายน้ำดี และอุดมสมบูรณ์

การใช้ประโยชน์ ผลใช้รับประทานสด

4. วิธีการและขั้นตอนในการทำสวนกล้วยหอมทอง

4.1 การปลูกลีกล้วยหอมทอง จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราทางวิชาการ มีรายละเอียดการปลูกดังนี้

1. ควรปลูกในช่วงฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนพฤษภาคม ซึ่งดินมีความชุ่มชื้น ในช่วงฤดูฝน เหมาะสำหรับการเจริญเติบโตทางลำต้นและออกปลี โดยใช้หน่อใบแคบ หรือต้นพันธุ์ที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ
2. ขุดหลุมปลูกให้มีขนาดความกว้างและลึกประมาณ 50 เซนติเมตร
3. ผสมดิน ปุ๋ยคอก จำนวน 5 กิโลกรัม และปุ๋ยร็อคฟอสเฟต จำนวน 500 กรัม เข้าด้วยกันในหลุม ให้สูงประมาณ 2 ใน 3 ของหลุม
4. ยกต้นพันธุ์วางในหลุม ควรวางหน่อลงที่ก้นหลุมให้ลึกลง ประมาณ 25 เซนติเมตร
5. กลบดินลงในหลุม กดดินบริเวณโคนต้นให้แน่น หาววัสดุคลุมดินบริเวณโคนต้น เช่น ฟางข้าว หญ้าแห้ง
6. รดน้ำให้ชุ่ม

ภาพที่ 2.3 การปลูกลีกล้วยหอมทอง

โดยการปลูกลีกล้วยหอมทองสามารถทำการแยกเป็นขั้นต่างๆ ได้ดังนี้

ขั้นการเตรียมดิน

- ไถตะ 1 ครั้ง ตากดินแล้วไถพรวน 1-2 ครั้ง ให้ดินร่วนซุย ไม่มีวัชพืช

ถ้ามีวัชพืชมากกว่าร้อยละ 20 ต้องไถพรวนใหม่

ขั้นการเตรียมหลุมปลูก

- ระยะปลูกระหว่างแถวและต้น 2x2 เมตร
- ขนาดหลุมปลูก กว้าง ยาว ลึก 30x30x30 เซนติเมตร
- รองก้นหลุมด้วยดินผสมปุ๋ยอินทรีย์ ด้วย 5 กิโลกรัมต่อหลุม

ขั้นการเตรียมพันธุ์และการปลูก

- การเลือกหน่อกล้วยเพื่อการเพาะปลูก ต้องเป็นหน่อที่เหง้าใหญ่สมบูรณ์ ความสูงของหน่อไม่มากเกินไป เป็นหน่อที่ได้จากต้นแม่ที่สมบูรณ์ ไม่เป็นโรคตายพราย หรือมีแมลงเข้าทำลายโดยเฉพาะด้วงงวงเข้าทำลายมาก่อน เป็นแหล่งพันธุ์ที่เชื่อถือได้ ซึ่งเกษตรกรได้มีการตรวจสอบประวัติของสวนแล้ว ไม่เคยมีโรคระบาดมาก่อน
- ใช้หน่อพันธุ์ที่สมบูรณ์ หรือที่เรียกว่า หน่อใบดาบ เป็นหน่อที่เกิดจากตาของเหง้า เหมาะสำหรับการแยกไปเพาะปลูก ปราศจากศัตรูพืช มีความยาวหน่อ 25-35 เซนติเมตร มีใบแคบ 2-3 ใบ
- วางหน่อพันธุ์ที่ก้นหลุม จัดวางให้ด้านที่ติดต้นแม่อยู่ในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้มีการออกดอกไปในทิศทางเดียวกัน และสะดวกในการดูแลรักษา
- กลบดินและกดดินบริเวณโคนต้นให้แน่น คลุมดินด้วยฟางข้าวหรือหญ้าแห้ง และรดน้ำให้ชุ่ม

4.2 การดูแลรักษา จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราทางวิชาการมีรายละเอียดดังนี้

การให้น้ำ

ต้องให้น้ำอย่างสม่ำเสมอตลอดฤดูปลูก เมื่อหน้าดินแห้งต้องให้น้ำ (โดยเก็บตัวอย่างดินจากผิวดินลึก 15 เซนติเมตร กำเป็นก้อน ถ้าแบมือแล้วแตกควรให้น้ำเพิ่มแก่ต้นกล้วย)

การให้ปุ๋ย

เนื่องจากกล้วยเป็นพืชที่มีอายุสั้น จึงทำให้มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว หลังจากกล้วยตั้งตัวได้แล้ว ควรใส่ปุ๋ยให้แก่กล้วย เพื่อการเจริญเติบโตทางลำต้น และการตกเครือที่มีคุณภาพ ใส่ปุ๋ยหมัก /เคมีสูตร 13-13-21 , 20-10-10 หรือ 15-15-15 อัตรา 1 กิโลกรัม / ต้น / ปี โดยแบ่งใส่ 4 ครั้งๆ ละ 250 กรัม

ใส่ปุ๋ยครั้งที่ 1 หลังจากปลูก 1 สัปดาห์ ด้วยปุ๋ยคอก/หมัก หรือสูตร 20-10-10 หรือ 15-15-15 หรือสูตร ใกล้เคียงอัตรา 150-250 กรัมต่อต้นต่อครั้ง

ใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 หลังจากปลูกครั้งที่ 1 ประมาณ 3 เดือน ด้วยปุ๋ยคอก/หมัก หรือสูตร 15-15-15 หรือสูตรใกล้เคียงอัตรา 150-250 กรัมต่อดันต่อครั้ง

ใส่ปุ๋ยครั้งที่ 3 หลังจากปลูกครั้งที่ 2 ประมาณ 3 เดือน ด้วยปุ๋ยคอก/หมัก หรือสูตร 15-15-15 หรือสูตรใกล้เคียงอัตรา 150-250 กรัมต่อดันต่อครั้ง

ใส่ปุ๋ยครั้งที่ 4 หลังจากปลูกครั้งที่ 3 ประมาณ 3 เดือน ด้วยปุ๋ยคอก/หมัก หรือสูตร 15-15-15 หรือสูตรใกล้เคียงอัตรา 150-250 กรัมต่อดันต่อครั้ง

ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักเพิ่มเติม ปีละ 1-2 ครั้ง หลังจากปลูก 1-2 เดือน อัตรา 3-5 กิโลกรัมต่อดัน

การตัดแต่งใบ

การตัดแต่งใบที่แห้งและเสียหายออก เพื่อลดแหล่งเชื้อโรค และลดน้ำหนักรากดิน ควรทำทุกเดือน ตัดแต่งแล้วควรมีใบเหลืออย่างน้อย 7 - 12 ใบ

ภาพที่ 2.4 การตัดแต่งใบ

การตัดแต่งหน่อ

หลังจากปลูกกล้วยประมาณ 3-4 เดือน กล้วยจะเจริญเติบโตมากขึ้น ในช่วงนี้ จะมีหน่อกล้วยเจริญขึ้นมาเรื่อยๆ ดัน หน่อปลูกจะทำให้ต้นขาดความอุดมสมบูรณ์ จะต้องตัดแต่งหน่อโดยใช้มีดคมๆ ตัดทิ้ง เพื่อให้ต้นแม่มีความสมบูรณ์ เมื่อต้นกล้วยมีอายุ 7-8 เดือน จะมีการไว้หน่อทดแทน โดยอาจจะเหลือไว้ 2 หน่อ โดยทิศทางตรงกันข้ามเหนือพื้นดินประมาณ 10 เซนติเมตร ตัดแต่งใบแก่หรือใบที่แห้งเป็นโรคออกในช่วงให้ผลผลิตให้เหลือ ประมาณ 9 ใบ เพิ่มความเจริญเติบโตของผลกล้วย และป้องกันการล้มของกล้วยได้

ภาพที่ 2.5 การตัดแต่งหน่อ

การตัดหน่อกล้วยไว้สำหรับปีต่อไป หน่อกล้วยที่สมควรจะตัดไว้เป็นหน่อที่ให้ผลผลิตในปีต่อไป ควรจะตัดหน่อกล้วยที่มีลักษณะ ดังนี้

- 1) ควรเป็นหน่อใต้ดิน ลำต้นแฉก อยู่ห่างจากโคนต้นแม่ประมาณ 10 นิ้ว ควรเหลือไว้ประมาณ 25 หน่อ ที่อยู่ตรงกันข้าม
- 2) ถ้าใช้ระยะปลูก 3 x 3 เมตร ควรตัดหน่อกล้วยอีกครั้งหนึ่งจาก 2 หน่อ ให้เหลือเพียงหน่อเดียวหรือเหลือไว้ไม่เกิน 2 หน่อ ซึ่งจะทำให้แปลงกล้วยทึบ ลำต้นจะสูงชะลูดและหักล้มได้ง่าย

การค้ำยันต้น

เครือกล้วยที่หนัก อาจทำให้ต้นล้มหรือโค้งงอได้ จำเป็นต้องใช้ไม้ค้ำยันหรือตามกล้วยทุกต้น ที่ออกปลีแล้วโดยจะค้ำบริเวณเครือโดยตรง พร้อมบริเวณกลางลำต้น หรือผูกลำต้นกล้วยไว้กับไม้หลักที่ปักไว้ข้างลำต้นให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงแข็งแรง

ภาพที่ 2.6 การค้ำยัน

การออกปลี

เมื่อปลุกกล้วยไปประมาณ 5-6 เดือน กล้วยจะมีลำต้นขนาดใหญ่พร้อมที่จะออกปลี โดยกล้วยจะแตกใบยอดสุดท้าย ซึ่งมีขนาดสั้นและเล็กมาก ชูก้านใบขึ้นชี้ท้องฟ้า ซึ่งเรียกว่า “ใบธง” หลังจากนั้นกล้วยจะแทงปลีกล้วยสีแดงออกให้เห็นชัด และกาบปลีจะบานต่อไปเรื่อยๆ จนกระทั่งผลกล้วยที่อยู่บนหวีเริ่มสั้นและเล็กลง อีกทั้งขนาดแต่ละผลไม่สม่ำเสมอ ซึ่งเรียกว่า “หวีตื้นเต่า” ส่วนหวีที่ถัดจากหวีตื้นเต่าลงมากก็จะมีขนาดเล็กมากเท่ากับก้านดอกในกาบปลีที่กำลังบานอยู่ ถ้าปล่อยให้หัวปลีบานต่อไปเรื่อยๆ ก็จะมีเพียงก้านดอกกล้วยเล็กๆ เรียงกัน คล้ายหวีกล้วยขนาดจิ๋ว การบานของหัวปลีจะทำให้การพัฒนาขนาดของผลกล้วยช้าลง ส่งผลให้ผลกล้วยมีขนาดเล็กๆ ไม่โตเท่าที่ควร

ภาพที่ 2.7 การออกปลี

การตัดปลีกล้วย

เมื่อปลีกล้วยบานจนถึงหวีตีนเต่าแล้ว ให้ตัดปลีทิ้งเพื่อให้ผลกล้วยเจริญเติบโตเร็วขึ้น

การหุ้มเครือ และตัดใบธง

การหุ้มเครือกระทำหลังจากตัดปลีไม่เกิน 25-30 วัน เพื่อให้ผิวกล้วยสวย และป้องกันแมลงทำลายด้วยถุงพลาสติกสีฟ้า แบบเปิดด้านล่าง โดยหุ้มทั้งเครือ และหุ้มทุกเครือ ส่วนการตัดใบธง ตัดเมื่อใบธงเริ่มหักก่อนที่จะเสียดสีกับผิวกล้วย

ภาพที่ 2.8 การคลุมถุงหุ้มเครือ

การกำจัดวัชพืช

วัชพืชเป็นพืชที่แย่งดูดอาหารในดินไปใช้เพื่อการเจริญเติบโต มีผลทำให้กล้วยมีความเจริญเติบโตช้าลง บางชนิดอาจทำให้การปฏิบัติเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก ที่อาศัยของโรคและแมลงบางชนิด เกษตรกรควรมีการกำจัดวัชพืชอย่างเหมาะสม และถูกวิธี สามารถแบ่งได้ดังนี้

1) วิธีกล ได้แก่ การถอน ดाय หรือถากด้วยจอบ ควรทำการกำจัดขณะที่วัชพืชมีต้นเล็ก ก่อนที่วัชพืชนั้นจะออกดอก ถ้าเป็นพืชที่มีดอก ต้องเก็บภาชนะที่ใส่เมล็ดวัชพืช ร่วงหล่นไปตามพื้นดิน มิฉะนั้นจะทำให้วัชพืชมีการระบาดและแพร่กระจายมากยิ่งขึ้น ควรเก็บวัชพืชออกมารวมกัน แล้วทำการเผาหรือฝัง หากกองทิ้งไว้เฉยๆ เมล็ดที่แห้งอาจงอกลมพัดพาไปงอกเป็นต้นใหม่ได้ต่อไป

2) วิธีเขตกรรม โดยการปลูกพืชแซม เลือกพืชที่มีระบบรากตื้น และสามารถใช้ลำต้นเป็นปุ๋ยได้อีกด้วย เช่น พืชตระกูลถั่วต่างๆ หรือพืชผักชนิดต่างๆ นอกจากจะช่วยลดปริมาณวัชพืชในแปลงปลูกกล้วย ยังทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นอีกด้วย

3) วิธีคลุมดิน หลังจากมีการตัดแต่งกิ่งใบกล้วยแล้ว เกษตรกรก็นิยมใช้ใบกล้วยช่วยคลุมหน้าดินไว้ นอกจากจะช่วยให้ลดปริมาณวัชพืชลงได้แล้ว ยังช่วยป้องกันการชะล้างของหน้าดิน

อีกด้วย

การป้องกันกำจัดศัตรูพืช

1) โรคตายพราย เกิดจากเชื้อราจะเข้าทำลายราก ป้องกันโดยการทำความสะอาดโคนคอกกล้วย

2) โรคใบจุด ป้องกันโดยตัดใบกล้วยที่เป็นโรคไปเผาทิ้ง

3) ดัวงงวง จะเข้าทำลายบริเวณรากและเหง้าของกล้วย ป้องกันโดยใช้สารเคมีประเภทดูดซึม

4.3 การเก็บเกี่ยวผลผลิตของกล้วยหอมทอง

ประมาณ 10 เดือนหลังจากปลูก กล้วยจะเริ่มแทงปลีออกมา การที่กล้วยจะออกปลีช้าหรือเร็วขึ้นขึ้นอยู่กับลักษณะของหน่อกล้วยว่ามีความ แข็งแรงสมบูรณ์ดีหรือไม่ รวมทั้งการดูแลรักษาเมื่อกล้วยแทงปลีจนสุด(กล้วยหวีตีนเต่าโพล่ – กล้วยตีนเต่าหมายถึงกล้วยหวีสุดท้ายที่มีลักษณะไม่สมบูรณ์) ให้ตัดปลีทิ้ง หรือจะตัดปลีหลังจากปลีโผล่มาประมาณ 10-12 วัน ถ้าไม่มีการตัดปลีกล้วยทิ้งผลกล้วยจะเจริญเติบโตไม่เต็มที่ หลังจากตัดปลีประมาณ 90-110 วัน กล้วยจะแก่พอดี สามารถสังเกตได้จากกล้วย หวีสุดท้ายจะเริ่มกลม สีที่ผลจางลงกว่าเดิม(สีเขียวอ่อน) ถ้าปล่อยให้กล้วยแก่คาต้นมากเกินไปจะสับสนกับปัญหาเรื่องเปลือกกล้วยที่แตก ทำให้ผลผลิตเสียหาย ในปีที่2และ3 จะเรียกกล้วยที่มีอายุเหล่านี้ว่ากล้วยตอ เมื่อถึงเวลาที่ตัดเครือกล้วยออกแล้ว เกษตรกรจะตัดต้นแม่ออก เพื่อลดความหนาแน่นและการแข่งขันในการหาอาหาร แต่การตัดต้นกล้วยนั้นควรจะต้องตัดให้เหลือตอสูงประมาณ 1.5-2 เมตร เพื่อให้หน่อที่แตกใหม่มีอาหารที่สมบูรณ์และน้ำที่ถูกกักเก็บไว้ในตอกล้วยจะช่วยเลี้ยงหน่อที่เหลือให้เจริญต่อไปได้ การเลี้ยงตอนั้นจะเลี้ยงไว้จนตอแห้งแล้วจึงตัดออก

ภาพที่ 2.9 การเก็บเกี่ยวผลผลิต

ในการส่งกล้วยหอมทองไปจำหน่ายในตลาดปลายทางที่ค่อนข้างไกล หรือตลาดต่างประเทศที่ต้องการกล้วยดิบ มีปัญหาเพราะกล้วยสุกง่ายโดยไม่ต้องบ่ม การทำให้กล้วยสุกช้า โดยใช้อุณหภูมิต่ำในการขนส่งก็จะช่วยชะลอการสุกได้ระยะหนึ่ง รวมถึงการใช้สารละลายโปแตสเซียมเปอร์มังกานेट (ต่างทับทิม) ใส่ลงไปเนกกล่องก็สามารถชะลอการสุกได้อีกวิธีหนึ่งด้วย

ปัญหาและอุปสรรคในการเพาะปลูกกล้วยหอมทอง

ในการทำสวนกล้วยหอมทอง เกษตรกรต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคดังต่อไปนี้

1. โรคกล้วย เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยหอมมักประสบกับปัญหาโรคกล้วยทำให้ผลผลิตได้รับความเสียหาย โรคกล้วยมีหลายชนิดแต่ที่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตกล้วยหอมทอง มีดังต่อไปนี้

1.1 โรคใบจุด ซึ่งเกิดจากเชื้อรา *Cercospora musae* มักเกิดในช่วงฤดูฝนถึงปลายฝนต้นฤดูหนาว ทำให้ใบกล้วยมีลักษณะแผลเป็นสีน้ำตาลขนานไปกับเส้นใบและขยายเป็นวงกว้าง เห็นได้ชัดบริเวณด้านบนของใบ ส่วนใต้ใบจะเห็นเป็นขีดออกสีดำกระจายไปทั่วใบ และขยายไปทางกว้าง เกิดอาการใบจุดและแผลจะลามติดกันเกิดใบไหม้ ต่อมาใบจะตายบริเวณกว้างและกระจายไปทั่ว กล้วยที่เป็นโรคนี้อาจส่งผลให้ผลมีขนาดเล็กลง ผลกล้วยจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองและอาจปริออกเป็นทางยาวตามเหลี่ยมผล

1.2 โรคเหี่ยว เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย โดยจะเริ่มจากใบอ่อนซึ่งจะทำให้ก้านใบหัก อาการเหี่ยวจะระบอบอย่างรวดเร็ว ยอดบิดและแคระแกร็น และตายในที่สุด ภายในลำต้นจะเปลี่ยนเป็นสีแดง และขยายไปตั้งแต่กาบใบไปยังเครือกล้วยและผล

1.3 โรคยอดม้วน เกิดจากไวรัสที่มีเปลือกชื่อ *Pentalonia nigronervosa* เป็นพาหะ ซึ่งเปลือกชนิดนี้ตัวอ่อนจะนำเชื้อได้ดีกว่าตัวแก่ ในระยะแรกจะเกิดเป็นรอยขีดสีเขียว เป็นจเล็ก ๆ ทั่วทั้งเส้นใบ เส้นกลางใบ และก้านใบ ทำให้ใบที่เกิดใหม่มีขนาดเล็กลง มีสีเหลืองใบม้วนบริเวณปลายใบ ซึ่งหากโรคนี้อาการมากขึ้นจะทำให้ต้นแคระแกรน ใบจะขึ้นรวมเป็นกระจุกหรือใบม้วนนั่นเอง ในบางครั้งเรียกโรคนี้อีกว่า โรคยอดกะหล่ำ โดยกล้วยที่เป็นโรคนี้อาจทำให้หน่อทุกหน่อของต้นแม่ติดต่อกันด้วย

1.4 โรคขั้วเหี่ยว อาการเริ่มแรกจะเป็นแผลสีน้ำตาลขยายไปตามขั้วหรือเชื้อราสามารถเข้าทำลายบริเวณบาดแผลได้อย่างรวดเร็วแผลขยายเป็นสีดำ สร้างเส้นใยสีขาวเทาบริเวณบาดแผล หลังจากนั้นเชื้อราแทงเข้าไปภายในเซลล์เนื้อเยื่อพืช ถ้าอาการรุนแรงจะเน่าลุกลามไป

ยังผลกล้วย ทำให้ผลกล้วยหลุดร่วงจากขั้วหวีเชื้อรา *L. theobromae* ทำให้เกิดอาการของโรคขั้วหวีเน่าของกล้วยหอมทองรุนแรงที่สุด เชื้อราจะเข้าทำลายทางบาดแผล และสามารถผลิตเอนไซม์ amylase, invertase, protopectinase และ protease เพื่อช่วยในการย่อย sucrose, pectin และ protein จากกล้วย (Chakrabarti and Nandi, 1976: 24) ส่วนเชื้อรา *F. oxysporum*, *C. musae*, *Pestalotiopsis* sp. และ *Phomopsis* sp. ลักษณะอาการของโรคใกล้เคียงกัน เชื้อราเข้าทำลายบาดแผลที่เกิดจากการตัดบริเวณขั้วหวี

2. แมลงศัตรูพืช ถือเป็นศัตรูที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อกล้วยหอมทองที่พบมากมีดังนี้

2.1 เพลี้ยแป้ง ซึ่งเพลี้ยแป้งมักจะเกาะติดอยู่กับบริเวณเครือกล้วยแล้วดูดน้ำจากผิวกล้วย หากมีเพลี้ยแป้งมากจะทำให้ผิวกล้วยดำ เกิดรอยตำหนิไม่สามารถส่งออกได้

2.2 หนอนม้วนใบกล้วย เป็นหนอนผีเสื้อที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Erionota thrase* L. พบมากในช่วงปลายฝน ต้นหนาว หรือในราวๆ เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนพฤษภาคม มักจะกัดกินใบกล้วยเป็นบริเวณกว้างเพื่อให้ใบม้วนห่อตัว การม้วนของใบจะมีลักษณะเป็นหลอดยาวและใหญ่ขึ้นตามขนาด โดยกล้วยที่ถูกหนอนเข้าทำลายจะทำให้ใบขาดและไม่สามารถนำใบมาใช้ประโยชน์ได้

2.3 แมลงวันผลไม้ เป็นศัตรูพืชที่สำคัญอย่างยิ่ง มีอยู่มากมายหลายชนิด แต่ที่พบมากและสำคัญที่สุดมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Dacus dorsalis* Handel เมื่อแมลงวันเข้าทำลายจะทำให้กล้วยเกิดรอยชำบริเวณใต้ผิวเปลือกบริเวณที่วางไข่ ต่อมาหนอนจะกินเนื้อในของผลกล้วยทำให้ผลกล้วยเป็นรู เนื้อกล้วยเน่า ซึ่งลักษณะของกล้วยที่เกิดจากการเข้าทำลายของแมลงวันนั้น จะทำให้กล้วยมีผลผลิตลดลง มีรอยตำหนิไม่สามารถส่งออกได้

5. ขั้นตอนการผลิตและส่งออกกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัต

5.1 การผลิตกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออก

กล้วยหอมทอง เป็นพันธุ์ที่ได้รับการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกกันมากในปัจจุบัน และเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและต่างประเทศ กล้วยหอมทองมีลักษณะลำต้นใหญ่แข็งแรง กาบชั้นในมีสีเขียวหรือสีชมพูอ่อน เครือได้รูปทรงมาตรฐานดี มีน้ำหนักมาก ผลยาวเรียวยาวปลายผลคอดแบบคอคอด มีเปลือกหนา ผลสุกจะเป็นสีเหลือง มีกลิ่นหอม รสชาติหวานและเนื้อแน่น กล้วยหอมทองเครือหนึ่งๆ เฉลี่ยแล้วมีลูกประมาณ 6 หวี เป็นพันธุ์ที่ไม่ต้านทานโรคตาพรายและโรคใบจุด

การปลูกกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออกของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัต เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร จะต้องแจ้งความประสงค์ที่จะปลูกกล้วยหอมทองต่อหัวหน้าหน่วยเกษตรกร เพื่อจะได้ทราบพื้นที่ปลูกและเป็นการกำหนดปริมาณการเพาะปลูกให้สอดคล้องกับแผนการผลิตของกลุ่มเกษตรกร ฤดูกาลที่ปลูกกล้วยหอมทองสามารถปลูกได้ตลอดปี แต่นิยมปลูกในช่วงกลาง ถึงปลายฝน ในการเตรียมดินจะต้องวัดความเป็นกรดเป็นด่างในแปลงปลูกก่อน ซึ่งอย่างน้อยต้องมีค่า pH ไม่ต่ำกว่า 5.5-7.0 หากทำการตรวจแล้วไม่อยู่ในเกณฑ์ดังกล่าว ควรทำการปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปูนขาว หรือวัสดุอื่นๆ และหน่อพันธุ์ที่จะนำมาปลูกจะต้องมีลักษณะต้นแม่สมบูรณ์ ได้ผลผลิตที่มีน้ำหนักและคุณภาพดี ไม่มีอาการของโรคใดๆ อายุหน่อไม่เกิน 2 เดือน และมีใบไม่เกิน 5 ใบ อัตราส่วนระหว่างหัว (เส้นผ่าศูนย์กลาง) ลำต้น (ความยาวถึงยอด) จะอยู่ระหว่าง 1 : 5 ส่วน ไม่พบอาการของโรค และแมลงในหน่อใบเพื่อเตรียมขั้นตอนดินแล้วก็จะต้องมีการจัดการระบบการปลูกให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โดยคำนึงถึงการวางแผนการปลูกทิศทาง แสงแดด ทางลม การวางระบบน้ำ

สถิติการเกษตรจังหวัดชุมพร 2554/55

อำเภอ	พ.ท.ทั้งหมด (ไร่)	พ.ท. การเกษตร (ไร่)	พื้นที่การเกษตรแยกเป็น					จำนวน เกษตรกรผู้มา ขึ้นทะเบียน ตาม ทบก.01	จำนวน เจ้าหน้าที่ สำนักงานเกษตร (ราย)
			ข้าว	ไม้ผล	ไม้ยืนต้น	พืชไร่	พืชผัก		
ปะทิว	420,257	344,822	462	8,213	332,506	2,754	887	6,241	9
ท่าแซะ	957,011	521,897	4,022	46,024	454,721	12,233	4,897	16,371	9
เมือง	421,939	219,687	7,532	37,710	168,765	578	5,102	14,124	14
สวี	499,736	304,947	263	57,251	243,820	94	3,519	11,974	11
ทุ่งตะโก	182,365	131,481	32	30,456	100,202	-	791	6,141	6
หลังสวน	454,553	201,081	-	44,266	154,150	-	2,665	10,666	12
ละแม	185,087	140,125	-	8,050	131,690	14	371	5,105	3
พะโต๊ะ	635,830	155,330	-	47,974	106,372	-	984	5,349	6
รวม	3,756,778	2,019,370	12,311	279,944	169,226	15,673	19,216	75,971	70

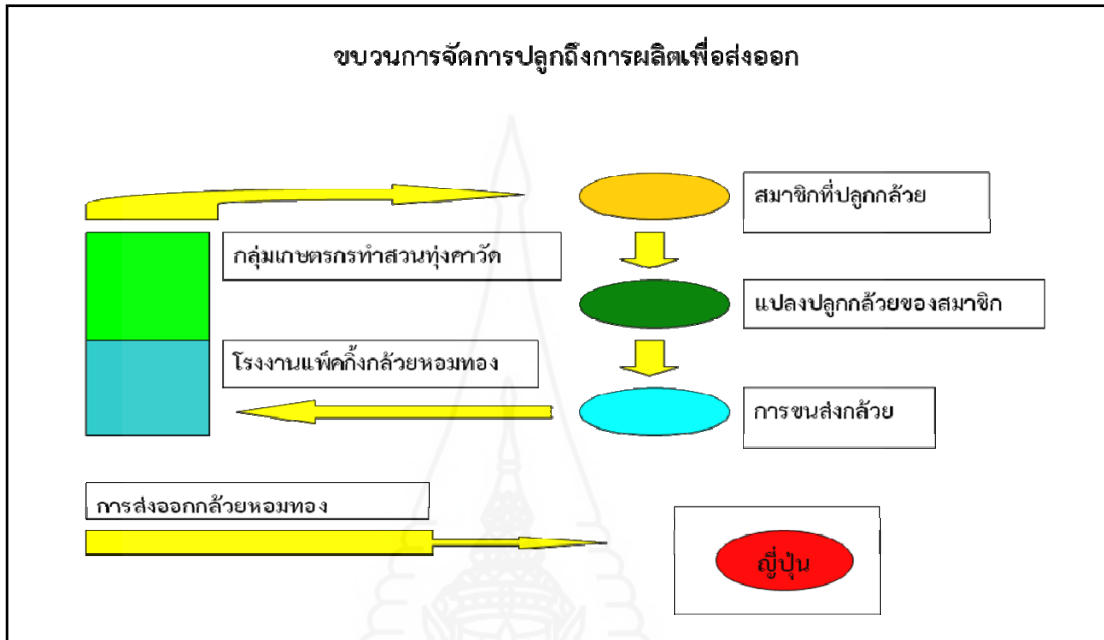
ตารางที่ 2.4 แสดงสถิติการเกษตรจังหวัดชุมพร 2554/55

สถิติการเกษตรจังหวัดชุมพร 2554/55

ที่	ชนิดพืช	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	มูลค่ารวม (ล้านบาท)	จำนวนเกษตรกรผู้ปลูก (ราย)
1	ปาล์มน้ำมัน	787,447.00	1,549,475.30	8,570.58	42,794.00
2	ยางพารา	592,927.00	123,545.20	15,289.06	26,707.00
3	กาแฟ	174,958.00	21,400.00	1,500.99	13,978.00
4	ทุเรียนหมอนทอง	142,598.00	60,258.20	1,689.16	20,104.00
5	มะพร้าว	126,611.00	43,397.30	1,151.23	18,522.00
6	มังคุด	63,608.00	1,880.50	33.60	13,915.00
7	ลองกอง	40,958.00	1,869.10	47.77	11,171.00
8	สับปะรด (ปัตตาเวีย)	15,162.00	47,433.50	246.73	919.00
9	ข้าว	12,311.00	4,740.30	50.96	1,104.00
10	เงาะ	9,549.00	282.60	3.48	3,548.00
11	กล้วยหอม	8,488.00	16,728.40	127.72	1,636.00
12	หมาก	7,990.00	18,442.50	80.44	3,688.00
13	กล้วยเล็บมือนาง	6,363.00	10,370.30	58.73	1,538.00
14	มะละกอ	2,762.00	3,663.40	15.89	520.00

ตารางที่ 2.5 แสดงสถิติการเกษตรจังหวัดชุมพร 2554/55

5.2 ขั้นตอนการผลิตและส่งออกกล้วยหอมทองมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 2.10 แสดงขบวนการจัดการการปลูกถึงการผลิตเพื่อส่งออก

ขั้นตอนที่ 1 การซื้อขายกับสหกรณ์ผู้บริโภครประเทศญี่ปุ่น

กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด ทำการติดต่อซื้อขายกล้วยหอมทองกับสหกรณ์ผู้บริโภครโยโดงาวา สหกรณ์ผู้บริโภครโตกุชิม่า และเครือข่ายสหกรณ์ผู้บริโภครโตโตริ ประเทศญี่ปุ่น กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ผลิต มอบหมายให้บริษัท แพนแปซิฟิกฟู้ด คอปอเรชั่น จำกัด เป็นผู้ประสานงานในการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารเคมีจากประเทศไทย ไปยังสหกรณ์ผู้บริโภครประเทศญี่ปุ่น และสหกรณ์ผู้บริโภครประเทศญี่ปุ่นมอบหมายให้บริษัท แพน เทรด เจแปน จำกัด เป็นผู้นำเข้ากล้วยหอมทองปลอดสารเคมีจากไทย กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด และสหกรณ์ผู้บริโภครประเทศญี่ปุ่น ได้ลงนามตกลงร่วมกันและทำสัญญาซื้อขายกันสัปดาห์ละ 20 ตัน เดือนละ 4 ครั้ง โดยได้รวบรวมผลผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารเคมี จากสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด ไปคัดคุณภาพและบรรจุหีบห่อโดยเร็ว

ขนาดของกล้วยหอมทองที่ประเทศญี่ปุ่นต้องการมีลักษณะดังนี้

การพิจารณาขนาดของกล้วยหอมทอง ให้พิจารณาจากส่วนโค้งด้านนอกตั้งแต่ปลายผลถึงฐานขั้วผล ผลที่จะให้นำมาจัดขนาดความยาวแลเกรด คือ

- 1) ถ้าเป็นหวี ใช้ผลกึ่งกลางแฉวนอกของหวี
- 2) ถ้าเป็นหวีที่ตัดแบ่งจากหวีใช้ผลที่อยู่ถัดไปของการตัดหวี และอยู่แฉวนอกของหวี
แบ่ง
- 3) เกรดต่ำสุดควรมีความยาวของขนาดกล้วยหอมทองไม่ต่ำกว่า 14 เซนติเมตร และเส้นผ่าศูนย์กลางระดับกลางผลไม่น้อยกว่า 2.7 เซนติเมตร หรือเส้นรอบวงไม่ต่ำกว่า 10 เซนติเมตร หรือน้ำหนักต่อผลไม่ต่ำกว่า 100 กรัม

ขั้นตอนที่ 2 การคัดคุณภาพกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออก

การคัดคุณภาพจะทำการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นเกี่ยวกับรูปร่างความสมบูรณ์ ขนาดของผล หากกล้วยหอมทองเครือที่ไม่สมบูรณ์ มีขนาดเล็กหรือใหญ่เกินไปมีตำหนิ จะถูกคัด ออกเพื่อนำไปแปรรูป แยกเครือที่สมบูรณ์ มีขนาดพอเหมาะ และไม่มีรอยตำหนิเพื่อทำการขายสด หรือเพื่อการส่งออกต่อไป โดยกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัต จะทำการคัดคุณภาพผลผลิตเมื่อ สมาชิกนำกล้วยหอมทอง โดยพนักงานจะทำการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น โดยปาดดูเนื้อว่ามีความ แก่ประมาณ 75-80 % สีเนื้อเป็นสีมันปู หากสมาชิกขนส่งเป็นเครือจะชำแหละกล้วยเป็นหวีพร้อม ทำการปาดดูเนื้อ จากนั้นนำกล้วยที่ชำแหละเป็นหวีไปใส่ในอ่าง โดยนำกล้วยที่ชำแหละนั้นจะนำมา ตกแต่ง ตรวจสอบรอยชำ หากมีรอยชำจะทำการตัดกล้วยออกเป็นผลๆ ออกไป และคัดรูปร่างตรวจสอบ ความสมบูรณ์และขนาดของผล กล้วยที่ส่งออกจะต้องมีน้ำหนักต่อลูกอย่างน้อย 100 กรัมขึ้นไป จึงจะได้มาตรฐาน และนำไปใส่ในอ่างครั้งที่ 2 และนำกล้วยที่อยู่ในอ่างมาชั่งน้ำหนัก ซึ่งจะเป็ น น้ำหนักที่สมาชิกได้รับ หลังจากนั้นนำกล้วยไปทำความสะอาดด้วยน้ำสบู่อัดล้างสัปดาห์แล้วล้าง ด้วยน้ำสะอาด 2 ครั้ง จากนั้นนำผ้าสะอาดเช็ดที่หวีกล้วยหอมทองให้หมาดๆ พร้อมนำสู่สายพาน ลำเลียง เข้าเป่าพัดลม พร้อมทั้งตรวจเช็คแมลงและความเรียบร้อยของผลผลิตแล้วทำการบรรจุหีบ ห่อ โดยจะต้องจัดเรียงแต่ละหวี และใช้วัสดุกันกระแทกสอดระหว่างหวีและระหว่างผล เพื่อปอง กันการเสียดสีและเคลื่อนไหวระหว่างขนส่ง และน้ำหนักสุทธิไม่ต่ำกว่า 10 กิโลกรัมต่อกล่อง หลังจากบรรจุกล่องเรียบร้อยแล้วทำการชั่งน้ำหนักพร้อมทั้งบันทึกน้ำหนัก ที่ชั่งได้ โดยเขียนน้ำหนัก สุทธิข้างกล่อง โดยหัก 1.5 กิโลกรัม จากน้ำหนักกล่องที่ชั่งได้ และเพื่อป้องกันผลกล้วยสุกใน ระหว่างการขนส่งต้องใส่สารละลายอิมิตัวต่างทับทิมบรรจุในซองเล็กๆ ใส่ในกล่องบรรจุกล้วย ต่าง ทับทิมจะช่วยดูดซับก๊าซเอทิลินที่กล้วยผลิตออกมา แล้วนำกล่องที่บรรจุเก็บรักษาไว้ในห้องเย็น

คุณภาพของกล้วยหอมทองที่ประเทศญี่ปุ่นต้องการมีลักษณะดังนี้

- 1) เนื้อแน่น มีความแก่ของผลผลิตกล้วยหอมทองระหว่าง 70-80 %
- 2) ผลกล้วยหอมทองต้องสะอาด ไม่มีสิ่งแปลกปลอม เมื่อสังเกตด้วยตาเปล่า
- 3) ผลกล้วยหอมทองต้องไม่มีรอยชำ หรือรอยตำหนิ

- 4) ไม่มีความเสียหายอันเนื่องมาจากการทำลายของศัตรูพืช หรือปราศจากศัตรูพืช เมื่อสังเกตด้วยตาเปล่า
- 5) ก้านผลมีลักษณะสมบูรณ์ ไม่มีเชื้อราเข้ามาทำลาย
- 6) ไม่มีเกสรตัวเมียปะปนอยู่บริเวณผลกล้วย
- 7) ผลผลิตของกล้วยหอมทอง เมื่อถึงปลายทางต้องอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์และสามารถบ่มให้สุกได้ตามต้องการ

ขั้นตอนที่ 3 การตัดแต่งและทำความสะอาด

เพื่อป้องกันไม่ให้ผลกล้วยช้ำ จะนำเอาเครือกล้วยที่ตัดไว้เพื่อการส่งออก ชำแหละพร้อมกับเป็นการขจัดยางกล้วยออกด้วย โดยการหย่อนกล้วยลงในน้ำสะอาด สำหรับกล้วยแต่ละหวีที่ชำแหละออกมาจะมีก้านหวีติดไว้ด้วย และสำหรับผลที่ไม่สมบูรณ์ มีตำหนิ หรือเรียงตัวไม่ดีก็ควรตัดออกด้วย

ล้างหวีที่แต่งเรียบร้อยแล้วด้วยน้ำสะอาด ขจัดดอกที่แห้งมีสีดำที่ติดอยู่ที่ปลายผลออก ตลอดจนสิ่งสกปรกที่ติดมากับหวีออกให้หมด จากนั้นนำกล้วยที่ล้างสะอาดแล้วจุ่มในน้ำยากันเชื้อรา เพื่อป้องกันเชื้อราในโรงคัดบรรจุเพื่อการส่งออกโดยเฉพาะ

ขั้นตอนที่ 4 การบรรจุหีบห่อและการเก็บรักษาหีบห่อกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออก

กล้วยที่ผ่านขั้นตอนคัดคุณภาพเบื้องต้นและการทำความสะอาดแล้ว นำมาบรรจุในภาชนะบรรจุซึ่งโดยปกติแล้วจะใช้กระดาษลูกฟูกเพื่อป้องกันไม่ให้กล้วยหอมทองเหี่ยวระหว่งการเก็บรักษาและมักมีการรองพื้นกล่องและคลุมหิวกล้วยที่บรรจุกล่องเรียบร้อยแล้วด้วยพลาสติกบางสิ่งสำคัญในการบรรจุคือ ต้องบรรจุให้แน่นพอดี อย่าให้กล้วยขยับเขยื้อนได้เพราะจะทำให้กล้วยช้ำระหว่งการขนส่ง เมื่อบรรจุกล้วยหอมทองเรียบร้อยแล้วจะนำหีบห่อบรรจุกล้วยหอมทองแช่ตู้เย็นโดยเก็บรักษาไว้ที่อุณหภูมิ 13-16 องศา โดยต้องทำบรรจุในตู้เย็นทุก 1 ชั่วโมง และระยะเวลาเริ่มบรรจุกล้วยหอมทองเสร็จสิ้นไม่ควรเกิน 8 ชั่วโมง เพราะจะทำให้กล้วยอยู่ในอุณหภูมิปกติจะทำให้กล้วยสุกเร็วขึ้น เมื่อครบตามสัญญาซื้อขายแต่ละงวด กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควายวัดจะทำการจ้างรถคอนเทนเนอร์เพื่อขนส่งหีบห่อที่บรรจุกล้วยหอมทองไปยังท่าเรือเพื่อส่งออกไปประเทศญี่ปุ่น

การจัดเรียงในการส่งออกกล้วยหอมทอง

- 1) ความสม่ำเสมอ กล้วยหอมทองที่จะบรรจุลงในกล่องต้องเป็นกล้วยพันธุ์เดียวกัน แหล่งเดียวกัน มีขนาดและรูปร่างที่สม่ำเสมอ มีคุณภาพเหมือนกัน
- 2) การบรรจุหีบห่อ ภาชนะที่ใช้ในการบรรจุหีบห่อต้องเก็บรักษากล้วยได้เป็นอย่างดีวัสดุที่ใช้ในการบรรจุกล้วยต้องใหม่ สะอาด ได้มาตรฐาน เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

การปิดฉลากภาชนะบรรจุต้องใช้หมึกพิมพ์หรือกาวที่ไม่มีอันตราย

3) ลักษณะของภาชนะบรรจุ ต้องได้มาตรฐาน ถูกสุขลักษณะ ถ่ายเทอากาศได้ดี มีความทนทานต่อการขนส่ง และรักษากลิ่นได้ดี กล่องบรรจุต้องปราศจากกลิ่นและสิ่งแปลกปลอม

4) สารปนเปื้อนหรือสารกำจัดศัตรูพืช ผลก๊วยหอมทองต้องปราศจากโลหะหนัก หรืออยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและมีสารปนเปื้อนอยู่ในระดับที่ไม่เกินมาตรฐานที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 5 การขนส่งผลผลิตให้แก่สหกรณ์ผู้บริโภคประเทศญี่ปุ่น

การขนส่งก๊วยหอมทองที่บรรจุกล่องเพื่อส่งไปประเทศญี่ปุ่น ใช้วิธีการขนส่งทางเรือ ใช้เวลาประมาณ 10-14 วัน ซึ่งต้องบรรจุในตู้เย็นตลอด เนื่องจากก๊วยทั้งหวียังเป็นสิ่งมีชีวิต แม้จะตัดเครือมาจากต้นแล้วก็ตาม ดังนั้นเพื่อเป็นการยืดอายุการเก็บรักษาก๊วยระหว่างขนส่งจึงมีความจำเป็นต้องชะลอกิจกรรมขึ้นพื้นฐาน เช่น การคายน้ำ การหายใจ การสร้างและปล่อยสารบางอย่าง เป็นต้น ให้ช้าลง หรือให้มีเพียงเล็กน้อย โดยควรระวังอย่างยิ่งสำหรับการขนส่ง คือ ต้องหมั่นตรวจสอบอยู่เสมอ อย่าให้อุณหภูมิต่ำกว่าที่กำหนดไว้ เพราะจะทำให้เกิดการสูญเสีย ส่งผลให้สีไม่สวยและภายในก๊วยหอมทองไม่ดีด้วย

6. ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง

ภูมิปัญญาทำให้ชาติและชุมชนผ่านพ้นวิกฤติและดำรงความเป็นชาติ หรือชุมชน ได้ภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่าและความดีงามที่จรโลงชีวิตและวิถีชุมชนให้อยู่ร่วมกับ ธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมได้อย่างกลมกลืนและสมดุล ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานการประกอบอาชีพ และเป็นรากฐานการพัฒนาที่เริ่มจากการพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง การพัฒนาเพื่อการพึ่งพาอาศัย ซึ่งกันและกัน และการพัฒนาที่เกิดจากการผสมผสานองค์ความรู้สากลบนฐานภูมิปัญญาเดิม เพื่อ เกิดเป็นภูมิปัญญาใหม่ที่เหมาะสมกับยุคสมัย ดังนั้น ภูมิปัญญาจึงมีคุณค่าไม่เพียงแต่ต่อท้องถิ่นและ ผู้คนเท่านั้น แต่ยังเอื้อประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อการวางแผนพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและมั่นคง ต่อไป มีผู้รู้ให้ความหมายของภูมิปัญญาไว้มากมาย ได้แก่

ภูมิปัญญา(Wisdom) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ความสามารถ ทางพฤติกรรมและความสามารถในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ เป็นเรื่องที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีตและ เป็นเรื่องของการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือ ธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิต การทำมาหากินและพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความสัมพันธ์เหล่านี้(กรมส่งเสริมการเกษตร,2548: 2)

ภูมิปัญญา หมายถึงความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจน ที่กลุ่มชน ได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ใน การปรับตัวและดำรงชีพในระบบนิเวศน์ หรือสภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ที่ได้มีการพัฒนาการสืบสานกันมา ภูมิปัญญา เป็นความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจน ที่เป็นผลของการใช้สติปัญญาปรับตัวกับ สภาวะต่างๆ ใน พื้นที่ที่กลุ่มชนนั้นตั้งหลักแหล่งถิ่นฐานอยู่ และได้แลกเปลี่ยนสังสรรค์ทางวัฒนธรรม กับกลุ่มชนอื่น จากพื้นที่สิ่งแวดล้อมอื่นที่ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กันแล้วรับเอาหรือปรับเปลี่ยนนำมา สร้างประโยชน์ หรือแก้ปัญหาได้ในสิ่งแวดล้อมและบริบททางสังคม-วัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้น ภูมิ ปัญญาจึงมีทั้งภูมิปัญญาที่เกิดจากประสบการณ์ในพื้นที่ ภูมิปัญญาที่มาจากภายนอก และภูมิปัญญา ที่ผลิตใหม่ หรือผลิตซ้ำเพื่อการแก้ปัญหาและการปรับตัวให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความ เปลี่ยนแปลง (เอกวิทย์ ณ ถกลาง, 2540: 11-12)

ภูมิปัญญา หมายถึง ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ ในการศึกษาเล่าเรียน การที่ชาวไร่จู้จักวิธีทำนา การไถนา การเอาควายมาใช้ในการไถนา การรู้จักนวดข้าวโดยใช้ ควาย รู้จักสานกระบุง ตะกร้า เอาไม้ไผ่มาทำเครื่องใช้ไม้สอยในชีวิตประจำวัน เรียกว่าภูมิปัญญา

ทั้งสิ้น ภูมิปัญญาจึงเป็นผลึกขององค์ความรู้ที่มีกระบวนการสั่งสม สืบทอด กลั่นกรอง กับมา ยาวนาน มีที่มาหลากหลายแต่ได้ประสบประสานกันจนเป็นเหลี่ยมกรณีที่จรัสแสงคงทนและทำทาย ตลอดกาลเวลา ความรู้อาจจะไม่ได้เป็นเอกภาพ แต่ภูมิปัญญาจัดว่าเป็นเอกลักษณ์

ภูมิปัญญา หมายถึง พื้นฐานความรู้ความสามารถ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรม ความสามารถในการแก้ไขปัญหา โดยใช้ประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ใน การปรับตัว และดำรงชีพในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่ได้มี การพัฒนาสืบสานกันมา อันเป็นผลของการใช้สติปัญญาปรับตัวให้เข้ากับสภาพต่าง ๆ ในพื้นที่ที่กลุ่ม ชนเหล่านั้นตั้งถิ่นฐานอยู่ รวมทั้งได้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับกลุ่มอื่น นำมาไปสู่การปฏิบัติเพื่อ แก้ไขปัญหาของมนุษย์

ประโยชน์ของภูมิปัญญา

1. ภูมิปัญญาทำให้ชาติและชุมชนผ่านพ้นวิกฤติและดำรงความเป็นชาติ หรือชุมชนได้
2. ภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่าและความดีงามที่จรโลงชีวิตและวิถีชุมชนให้ อยู่ร่วมกับธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมได้อย่างกลมกลืนและสมดุล
3. ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานการประกอบอาชีพและเป็นรากฐานการพัฒนาที่เริ่มจากการ พัฒนา เพื่อการพึ่งพาตนเอง การพัฒนาเพื่อการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการพัฒนาที่เกิดจาก การผสมผสานองค์ความรู้สากลบนฐานภูมิปัญญาเดิม เพื่อเกิดเป็นภูมิปัญญาใหม่ที่เหมาะสมกับยุค สมัย
4. ภูมิปัญญาเอื้อประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อการวางแผนพัฒนาประเทศอย่าง ยั่งยืนและมั่นคงต่อไปในอนาคต

การทำการเกษตรแบบภาคใต้(เสรี พงศ์พิศ,2536: 186) หรือการทำการเกษตร ผสมผสาน คือ การทำการเกษตรที่ไม่ได้พึ่งพืช สัตว์แต่เพียงชนิดเดียว และไม่ได้หวังการขายเป็น อันดับแรกแต่เป็นการเลี้ยงสัตว์ปลูกพืชหลายชนิดและให้พืช สัตว์ คน เกื้อกูลกันลงทุนน้อย ใช้ แรงงานมากแต่ก็อยู่ในขอบเขตครอบครัวจะดูแลรักษาได้โดยไม่ต้องจ้างคน การทำการเกษตร ผสมผสานส่วนหนึ่งเกิดจากการหาทางออกหาทางอยู่รอดของตนเอง ดังเช่นชุมชนทุ่งควัวดี ผู้รู้ ผู้นำ ได้นำความรู้ที่ได้จากประสบการณ์เกี่ยวกับการประกอบอาชีพทำสวนมาปรับประยุกต์จนเกิดเป็นภูมิ ปัญญาในการทำการเกษตร

ภูมิปัญญาในการทำการเกษตรผสมผสานแบบภาคใต้ การทำการเกษตรแบบ ภาคใต้(วีระศักดิ์ สุวรรณศักดิ์,2536: 247) หรือการทำการเกษตรผสมผสาน จากสภาพสังคมที่มี ลักษณะเป็นสังคมเกษตรกรรมมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานของภาคใต้ จึงเป็นรูปแบบที่คนได้นำมา

พัฒนาเป็นระบบเกษตรกรรม มีทั้งการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ผสมผสานกันอยู่ในขอบเขตการผลิตของชุมชน จนกลายเป็นวัฒนธรรมที่แพร่หลายไปทั่วภาคใต้ คือ ให้พืช สัตว์ มนุษย์เกื้อกูลกัน ลงทุนน้อย ใช้แรงงานมาก แต่ก็อยู่ในขอบเขตครอบครัวจะดูแลรักษาได้โดยไม่ต้องจ้างแรงงาน ดังเช่น กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด ได้นำความรู้ที่ได้รับจากการสั่งสมจากบรรพบุรุษและประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพทำสวนมาปรับประยุกต์ใช้ในการทำสวนกล้วยหอมทอง ในพื้นที่ชุมชนทุ้งควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

การทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด เป็นระบบการเกษตรแบบภาคใต้ หรือการทำเกษตรผสมผสาน โดยการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัดจะอยู่ในรูปแบบของสวนผสมกับพืชอื่นๆ โดยมีการแบ่งเนื้อที่ในการเพาะปลูก เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน สะตอ เนียง ทุเรียน เงาะ มังคุด ลางสาด ลองกอง จำปาตะ เป็นต้น ดังนั้นระบบการเกษตรแบบคนใต้เช่นนี้ จะมองมูลค่าที่เป็นตัวเงินเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ควรมองถึงมูลค่าทางนิเวศวิทยาและสังคมด้วย เพราะระบบนี้ได้รับความสมดุลของระบบนิเวศไว้เป็นอย่างดี จากการมีระบบนิเวศที่ดีเป็นการลดต้นทุนการผลิตได้เป็นอย่างมาก เช่น ไม่ต้องซื้อปุ๋ยเคมี ไม่มีการใช้สารเคมีกำจัดแมลงศัตรูพืชหรือวัชพืช การกระจายรายได้ของเกษตรกรเมื่อใช้ระบบการปลูกแบบนี้พืชผลจะกระจายหมุนเวียนตลอดปี และยังเป็น การกระจายงานในครอบครัวได้เป็นอย่างดี ด้วย จากระบบการปลูกพืชแบบผสมผสานดังกล่าวจึงทำให้กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัดประสบผลสำเร็จในการเพาะปลูกกล้วยหอมทอง

ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองและขั้นตอนการปลูกของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด มีรายละเอียดดังนี้ การผลิตกล้วยจะต้องปลอดสารเคมีทุกขั้นตอน ตั้งแต่ 3 เดือนก่อนการปลูกหน่อต้นแรก จนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต ครั้งสุดท้ายในแปลงเดียวกัน ซึ่งจะรวมหมายถึงกล้วยที่จะเก็บผลผลิตในรุ่นที่สองขึ้นไปด้วย การปลอดสารเคมีในที่นี้ จะหมายถึง การห้ามใช้ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าเชื้อ ยาฆ่าหญ้าที่ผ่านกรรมวิธี หรือ กระบวนการการผลิตทางอุตสาหกรรมทุกชนิด และต้องไม่ใช้สารเคมีเหล่านี้ในแปลงปลูกกล้วย ไม่ว่าจะใช้โดยตรงกับหน่อ หรือ ต้นกล้วย หรือใช้กับพืชชนิดอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียงด้วยกัน ทั้งนี้ จะไม่ รวมถึงสารธรรมชาติที่ผู้ผลิตทำด้วยตัวเอง หรือที่สามารถที่จะพิสูจน์ได้ว่าใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ และจะไม่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ระบบนิเวศน์ ผลผลิต และสุขภาพของมนุษย์อย่างแน่นอน พันธุ์กล้วยจะต้องเป็นกล้วยหอมทองเท่านั้น แหล่งที่มาของผลผลิตกล้วยที่จะจำหน่ายให้ผู้ซื้อ จะต้องมีการขึ้นทะเบียนทั้งตัวสมาชิกและแปลงปลูกตามระเบียบ และขั้นตอนที่จะกำหนด และกลุ่มผู้ผลิตต้องรับรองได้ว่าเป็นกล้วยจากแปลงที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้วเท่านั้น เพื่อป้องกันสารเคมีตกค้างในผลผลิตอย่างสมบูรณ์ ผู้ผลิตต้องมีการจัดการป้องกันสารเคมีจากพื้นที่ใกล้เคียงของแปลงปลูกของตนด้วย โดยปลูกห่างจากแนวเขตแดนของแปลงอย่างน้อย 10

เมตร และหากมีความเป็นไปได้ในการใช้สารเคมีในแปลงข้างเคียงจริง ก็จะต้องมีการจัดการป้องกันสารเคมีจากแปลงข้างเคียง เช่น การห่อเครือ การปลูกพืชอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวกัน ฯลฯ ซึ่งการจัดการเหล่านี้ จะต้องได้รับการตรวจและการยืนยันจากผู้ซื้อว่าเพียงพอหรือไม่ ภูมิปัญญาขั้นตอนการปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารเคมีของกลุ่มจะประกอบด้วย

1. การสมัครเป็นสมาชิก เกษตรกรที่มีความประสงค์ปลูกกล้วยหอมทองส่งกลุ่ม จะต้องสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มทุกราย
2. การแจ้งปลูก สมาชิกจะต้องแจ้งความประสงค์ที่จะปลูกกับกลุ่มก่อน เพื่อตรวจพื้นที่ที่จะปลูกและพิจารณาในการอนุญาต หรือไม่อนุญาต

การเตรียมพื้นที่ปลูก สามารถทำได้ 2 วิธี

1. การเตรียมพื้นที่ปลูกโดยการไถพรวน มีความสะดวกรวดเร็วและเป็นการปรับปรุงดิน
2. การปราบวัชพืชโดยการตัดหญ้า แล้วขุดหลุมปลูก

การคัดเลือกพันธุ์ที่ใช้ปลูก

1. คัดเลือกโดยใช้หน่อ เลือกหน่อที่มีอายุประมาณ 1 - 2 เดือน เรียก “หน่อดาบ” หรือ “หูกว้าง”
2. คัดเลือกโดยใช้เหง้าหรือหัว โดยนำเหง้าหรือหัวมาผ่า เลือกเฉพาะตาที่มีหน่อนำไปเรียงในทราย หรือ กระสอบป่านคลุม รดน้ำให้ชุ่ม เมื่อมีรากงอกก็นำไปปลูกในหลุม

3. คัดเลือกโดยใช้ต้นจากการเลี้ยงเนื้อเยื่อ

การปลูก สามารถปลูกได้ 2 วิธี

1. ปลูกแบบเชิงเดี่ยว เป็นการปลูกพืชหลักชนิดเดียว ปลูกได้ 5 ระยะ คือ 1 x 3 เมตร 1.5 x 3 เมตร 2 x 3 เมตร 2 x 4 เมตร 4 x 4 เมตร
2. ปลูกแบบผสมผสาน ซึ่งส่วนใหญ่จะนิยมปลูกเพื่อเสริมรายได้ เช่น ในสวนปาล์ม เล็ก ยางพาราเล็ก พิจารณาปลูกตามความเหมาะสมของช่วงแสง

การดูแลรักษา

1. การให้น้ำ กล้วยหอมทองเป็นพืชที่มีใบใหญ่ ลำต้นอวบน้ำ ต้องการน้ำมากตลอดทั้งปี ในฤดูแล้งไม่ควรปล่อยให้หน้าดินแห้ง เพราะรากกล้วยส่วนใหญ่จะแผ่กระจายอยู่ใกล้กับผิวดิน ดังนั้นควรให้น้ำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
2. การให้ปุ๋ย กล้วยอายุ 1-2 เดือน ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกโรยรอบโคนต้นต้นละ 2-3 กิโลกรัม กล้วย 4-6 เดือน ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15/16-11-14 ต้นละ 1 กำมือ สัปดาห์ละครั้ง กล้วย 7-9 เดือน เป็นระยะกล้วยเริ่มแทงปลีใช้เสริมปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15/16-16-16 /13-13-21 ต้นละ 1 กำมือ สัปดาห์ละครั้ง

3. การตัดแต่งใบ ต้องตัดแต่งใบที่แห้งและเสียหายออก เพื่อลดแหล่งเชื้อโรค และลดน้ำหนักต้น ควรทำ ทุกเดือน ตัดแต่งแล้วควรมีใบเหลืออย่างน้อย 7 - 12 ใบ
4. การตัดแต่งหน่อ ปกติกล้วยจะมีการแตกหน่อ จะเลือกไว้หน่อที่แข็งแรง 1 หรือ 2 หน่อ โดยมีอายุห่างกันประมาณ 4 เดือน เพื่อไว้ให้ได้ผลรุ่นต่อไป นอกจากนั้น ให้ทำลายหน่อเพื่อไม่ให้แย่งอาหาร
5. การค้ำกล้วย ควรทำการค้ำกล้วยหลังจากตกเครือแล้ว 1 เดือน เพื่อป้องกันต้นกล้วยล้ม
6. การตัดปลี หลังจากการออกปลีได้ประมาณ 2-3 สัปดาห์ จะทำการตัดปลีห่างจากหวีสุดท้ายประมาณ 3-4 นิ้ว แล้วทำสัญลักษณ์ไว้ และจดบันทึกลงในสมุด บันทึกการตัดปลีแล้วใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 13-13-21 หรือ 15-15-15 อัตรา 1 กิโลกรัม/ต้น
7. การคลุมถุง เป็นการป้องกันแมลง ใช้น้ำโคลนนิยมนำใช้ถุงพลาสติกหรือโพธิ์เอททิลีนที่มีความหนา 5-40 um ความยาวควรมีความยาวเหนือเครือประมาณ 15 เซนติเมตร จากหรีบนประมาณ 25 เซนติเมตร ถุงนี้ใช้ระบบปลายเปิด สวมถุงเฉพาะก้านหรือเครือเท่านั้น
8. การกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช การกำจัดวัชพืชสามารถทำได้โดย การถอน การตาก ควรทำการกำจัดในขณะที่วัชพืชมีต้นเล็กก่อนออกดอก เพื่อป้องกันการระบาดและแพร่กระจายมากยิ่งขึ้น โดยเก็บมารวมกันแล้วทำการเผาหรือฝัง หรือโดยการปลูกพืชคลุมดินเพื่อลดปริมาณวัชพืชในแปลง การกำจัดศัตรูพืชสามารถป้องกันได้โดยการทำความสะอาดโคน เมาทิ้ง หรือใช้สารเคมีประเภทดูดซึม

การเก็บเกี่ยวผลผลิต

เมื่อกกล้วยให้ผลผลิตหลังจากการตัดปลีแล้วเป็นเวลา 60-90 วัน ก็สามารถที่จะเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ โดยสามารถสังเกตได้จากกล้วยหวีสุดท้ายเริ่มกลม สีผลจางลงกว่าเดิม ถ้าปล่อยให้แก่คาต้นมากเกินไปจะทำให้เปลือกกล้วยแตก ผลเสียหาย หรือดูจากสัญลักษณ์ที่ทำไว้ในช่วงที่ตัดปลี ถ้าส่งออกจะเก็บเกี่ยวกล้วยหอมที่มีความแก่ประมาณ 70% ทำการตัดตอนเช้าหลังจากนั้น นำแหะกล้วยออกเป็นหวีๆโดยให้ปลายผลของกล้วยชี้ลงดิน และทำการปาดหน้าปลายมีดเข้าหาตัว และหมุนเครือกล้วยไปเรื่อย ๆ จากนั้นเอาหวีกล้วยแช่น้ำ

การห่อบรรจุภัณฑ์และขนส่ง

กล้วยที่จะส่งออก จะต้องมึน้ำหนักต่อลูกอย่างน้อย 110 กรัมขึ้นไป รอยแผล ข้ำตำหนิ และปานบนผิวกล้วยนั้น รวมแล้วจะต้องไม่เกินประมาณ 20% ของเนื้อที่ผิว ทั้งหวี แต่ทั้งนี้จะไม่ รวมถึงแผลเป็นที่ประเมินได้ว่าอาจจะมีผลต่อการเสื่อมคุณภาพของผลผลิต ระหว่างการขนส่ง หลังจากการเก็บเกี่ยวแล้วกล้วยทุกเครือจะต้องมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผู้ผลิตและแปลงปลูกให้

ชัดเจนโดยติดสติ๊กเกอร์ไว้ที่ผลกล้วย ตั้งแต่การเก็บเกี่ยวผลผลิตจนถึงการปล่อยสินค้าออกจาก โรงงานบรรจุ จะไม่ใช่สารเคมีทุกชนิด ไม่ว่าจะใช้โดยตรง กับผลผลิต หรือจะใช้กับวัสดุ อุปกรณ์ และ ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น น้ำ ฯลฯ การบรรจุหีบห่อ บรรจุกล้วยลงในกล่องกระดาษลูกฟูกแข็ง ขนาด 32 x 50 x 22 เซนติเมตร กล่องละ 12 กิโลกรัม ทำการจัดเรียงอย่าให้ซ้ำ โดยมีแผ่นกั้น ระหว่างหีบ ทำการระบายความร้อนของกล้วยด้วยลมเย็นจนกระทั่งอุณหภูมิลดลงเหลือ 15 องศา เซลเซียส จึงปิดฝากล่องแล้วจัดเรียงในตู้เก็บรักษาที่มีการวางก้อนสารละลายอิมมัลชันตัวโปแตสเซียมเปอร์ มังกาเนตไว้ทั่วบริเวณตู้ อุณหภูมิในการเก็บรักษาจะอยู่ที่ 15 องศาเซลเซียส โดยกล้วยที่จะส่งออก ทั้งหมด จะต้องถูกนำเข้าไปในตู้เย็นภายใน 36 ชั่วโมง เพื่อเตรียมทำการขนย้ายโดยรถยนต์ไปยังท่าเรือ ขนส่งโดยตู้ห้องเย็นไปยังจุดหมายปลายทางคือ ท่าเรือโกเบ ประเทศญี่ปุ่น

7. ประวัติความเป็นมาของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควั่ว

ภาพที่ 2.11 ที่ทำการกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควั่ว

อำเภอละแม จังหวัดชุมพร มีลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เหมาะสม สำหรับการปลูกกล้วยหอมทอง เพราะมีภูมิประเทศล้อมรอบไปด้วยภูเขา เป็นพื้นที่ที่ไม่มีลมแรง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ มีฝนตกตลอดทั้งปี มีอุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต ไม่ต่ำกว่า 15 องศาเซลเซียส และไม่สูงกว่า 35 องศาเซลเซียส ได้มีการเริ่มปลูกกล้วยหอมทองในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2534 โดยใช้พันธุ์พื้นเมืองในการเพาะปลูก ซึ่งเป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง มีรสชาติอร่อย หอมหวาน และผลโต ซึ่งสร้างรายได้เสริมให้แก่เกษตรกร โดยมีประชาชนในพื้นที่จำนวน 52 ราย ที่สนใจการเพาะปลูกกล้วยหอมทอง ต่อมาในวันที่ 22 มิถุนายน 2536 ได้มีคณะวิจัยจากประเทศญี่ปุ่นได้แนะนำเรื่องการทำการตลาดกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ เพื่อส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น เกษตรกรกลุ่มนี้จึงได้ตัดสินใจร่วมกันที่จะดำเนินการตามคำแนะนำของคณะวิจัยจากประเทศญี่ปุ่น โดยได้เดินทางไปศึกษาดูงานที่สหกรณ์ท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ศึกษาเรียนรู้วิธีการปลูกกล้วยหอมทอง ตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ การเพาะปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว ผลผลิต ตลอดจนกรรมวิธีการบรรจุกล่องเพื่อการส่งออก หลังจากการไปศึกษาดูงานกลับมาได้มีการประชุมกลุ่มผู้ปลูกกล้วยหอมทองร่วมกัน และวันที่ 12 กรกฎาคม 2536 ได้มีการก่อตั้งเป็น “กลุ่มกล้วยหอมทองละแม” โดยมีการเลือกตั้งกรรมการบริหารงานกลุ่ม มี นายนิพนธ์ รักเจริญ ทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่มคนแรก รวมทั้งร่วมกันกำหนดกฎเกณฑ์ กติกากลุ่ม เพื่อเป็นระเบียบที่สมาชิกทุกคนยึดถือปฏิบัติ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ สมาชิกต้องลงหุ้น มูลค่าหุ้นหุ้นละ 100 บาท และต้องซื้อหุ้นขั้นต่ำคนละ 5 หุ้น มูลค่า 500 บาท จึงจะเป็นสมาชิกสมบูรณ์ ซึ่งมีผู้ตกลงซื้อหุ้นไว้จำนวน 36 ราย โดยมีวัตถุประสงค์ของกลุ่มดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรในเขตตำบลทุ่งควายวัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร และพื้นที่ใกล้เคียง ได้ทำการเพาะปลูกกล้วยหอมทอง ให้เป็นพืชเศรษฐกิจและเป็นรายได้เสริมให้เกษตรกร
2. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรเหล่านี้ ได้ปลูกพืชเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติด้วยวิธีการใช้สารเคมี และนำภูมิปัญญาที่มีอยู่มาปรับใช้แทน
3. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรแต่ละหมู่บ้าน เกิดความสามัคคี โดยการรวมกลุ่มกันทำการผลิต และแก้ไขปัญหาการผลิตของกลุ่มอย่างเป็นระบบ โดยมีสภาตำบลเป็นผู้ดูแล
4. เพื่อเป็นการสร้างงาน และช่วยเสริมรายได้ให้แก่เกษตรกรในตำบลทุ่งควายวัด และพื้นที่ใกล้เคียง มารวมกลุ่มกันทำงาน ในกระบวนการส่งออกกล้วยหอมทอง
5. เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรไทย กับองค์กรผู้บริโภคในระดับประชาชนในประเทศญี่ปุ่น อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบเกษตรกรไทย ไปสู่ระดับสากลต่อไป

นอกจากนี้ยังมีการสร้างกระบวนการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิก พร้อมส่งเสริมให้มีการนำภูมิปัญญามาปรับใช้ในการพัฒนาผลผลิตด้วยการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยการไม่ใช้สารเคมีกำจัดแมลงและวัชพืช โดยใช้ระบบธรรมชาติ และกระบวนการทางอินทรีย์ชีวภาพ เดือนสิงหาคม 2536 เริ่มปลูกกล้วยหอมทอง โดยจัดสรรโควตาการปลูกเดือนละ 8,000 หน่อ ให้กับสมาชิก โดยสมาชิกผู้ปลูกกล้วยจะได้รับความรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติในแปลงของแต่ละคน แล้วมานั่งพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน วันที่ 15 – 16 มกราคม 2537 ได้ทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างสหกรณ์ญี่ปุ่น กับกลุ่มเกษตรกรผลิตกล้วยหอมทอง เพื่อให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของผู้บริโภค และได้ทดลองรวบรวมและบรรจุกล้วยที่ปลูกอยู่ก่อนแล้ว บริเวณโรงเรียนสหกรณ์พัฒนา เพื่อทำการส่งไปยังประเทศญี่ปุ่น จำนวน 20 ลังๆ ละ 200 กล่อ่ง ทางเครื่องบิน ต่อมาได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2538 และได้เปลี่ยนชื่อเป็น “กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควายวัด” ทำการซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างอาคารรวบรวมและบรรจุ โดยใช้งบประมาณของกลุ่ม และได้รับการสนับสนุนจากองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร 4,200,000 บาท กองทุนปูนซีเมนต์ไทย 700,000 บาท สหกรณ์โยโดงาวา 420,000 บาท เริ่มกำหนดให้สมาชิกกลุ่มกล้วยหอมทองต้องแบ่งเนื้อที่จากการปลูกยางพารา ปาล์มน้ำมัน บางส่วนเพื่อทำการเพาะปลูกกล้วยหอมทอง ตั้งแต่การเตรียมดิน การดูแลรักษา ตลอดระยะเวลาการให้ผลผลิตของกล้วยหอมทอง การเก็บเกี่ยวผลผลิต การบรรจุหีบห่อเพื่อส่งออกไปยังต่างประเทศ จะได้รับความรู้ทางด้านวิชาการเกษตรจากภาครัฐผสมผสานกับภูมิปัญญาที่เกิดจากประสบการณ์การประกอบ

อาชีพ ส่งผลให้มีการเพิ่มปริมาณผลผลิตให้กับเกษตรกร ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐานและเป็นที่ต้องการของตลาด ผลจากการนำภูมิปัญญาของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัดมาใช้ทำให้เกษตรกรรายย่อยมีรายได้ตลอดปีและรู้จักพึ่งตนเอง และเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2545 กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด ได้บรรษัทลงนาม “มาตรฐานการผลิต และการบรรจุกล้วยหอมทองปลอดสารเคมี” กับตัวแทน 3 องค์กร ได้แก่ สหกรณ์โยโดงาวา สหกรณ์ผู้บริโภคนิโงกุ และสหกรณ์ผู้บริโภคนิโงกุ จังหวัดโตโตริ ประเทศญี่ปุ่น ทำให้กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด สามารถส่งออกผลผลิตกล้วยหอมทองที่ได้อย่างต่อเนื่องและนำรายได้เข้ากลุ่มฯ เป็นจำนวนมาก

ตารางที่ 2.6 แสดงผลผลิตกล้วยหอมทองที่ส่งออกของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด

ปี พ.ศ.	น้ำหนักผลผลิตส่งออก (ก.ก.)	จำนวนเงิน (บาท)
2538	343,020.48	3,027,653.75
2539	301,269.80	3,721,805.50
2540	112,273.00	1,403,412.50
2541	83,247.60	1,089,794.25
2542	304,943.70	3,968,880.00
2543	652,899.00	8,174,810.00
2544	736,345.90	9,582,701.75
2545	415,524.70	5,029,051.25
2546	908,528.58	12,265,135.75
2547	1,113,381.80	15,115,062.30
2548	868,017.30	12,388,881.50
2549	1,392,277.70	21,278,460.60
2550	1,281,066.30	19,063,656.38
2551	1,319,304.40	20,224,501.99
2552	1,059,221.90	16,840,461.98
2553	723,721.30	11,280,968.13
2554	669,528.40	10,882,754.30
2555	528,769.80	9,287,612.15

ที่มาของข้อมูล: รายงานการส่งออกของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด

ต่อมาเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2547 ได้ขยายเครือข่ายสู่อำเภอต่างๆ ใน จังหวัดชุมพร และจังหวัดข้างเคียง ได้แก่ อำเภอละแม อำเภอพะโต๊ะ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร และอำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรย่อย 15 หน่วย เกษตรกรรม ได้แก่ ทุ่งควัวัด มิตรอารีย์ เนินสันติ น้ำตกจำปูน สระขาว คลองสง คลองกลาง ห้วยทรายขาว หัวมาด ท่าชนะ ขวัญพัฒนา ประสงค์ ปังหวาน พระรักษ์ หลังสวน

หลักเกณฑ์การปลูกกล้วยหอมทอง

- 1) จะต้องแจ้งข้อมูลการผลิต การดูแลรักษา และขั้นตอนการปฏิบัติ ตามที่กลุ่มฯ กำหนด
- 2) จะต้องไม่ใช่สารเคมีใดๆ ในแปลงปลูกกล้วยหอมทองนอกจากปุ๋ย
- 3) จะต้องส่งกล้วยหอมทองที่ได้แจ้งปลูกไว้กับกลุ่มเท่านั้น
- 4) จะต้องไม่นำกล้วยหอมทองของเกษตรกรรายอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกรายส่งกลุ่ม
- 5) จะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงอื่นๆ ตามมติที่ประชุมกลุ่มฯ

ขั้นตอนการปฏิบัติของผู้ปลูกกล้วยหอมทอง

- 1) แจ้งให้หน่วยเกษตรกรที่ตนสังกัดอยู่ทราบ เพื่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมฯ เพื่อดำเนินการต่อ
- 2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ ออกตรวจสอบและวิเคราะห์พื้นที่ปลูกและประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ในการปลูกของสมาชิก
- 3) อนุญาตให้ปลูกหรือไม่อนุญาตให้ปลูกตามผลการประเมินหรือวิเคราะห์ของเจ้าหน้าที่
- 4) ปฏิบัติดูแลรักษาตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ

กิจกรรมที่ทางกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัวัดมีต่อสมาชิก

1. รวบรวมผลผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารเคมีส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิก เนื่องจากรับการประกันราคาและมีตลาดรองรับแน่นอน
2. จัดสินค้าหรือปัจจัยการผลิตที่เกี่ยวกับการทำการเกษตรที่สมาชิกต้องการมาจำหน่ายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพดีมาวางขายให้กับสมาชิกเพื่อที่จะได้สินค้าที่มีคุณภาพในราคายุติธรรม
3. ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตร ทัศนธรรม อุตสาหกรรม ในครัวเรือน หรือการประกอบอาชีพอย่างอื่นในหมู่สมาชิกและครอบครัวสมาชิก และส่งเสริมความรู้

เกี่ยวกับการผลิตทางอุตสาหกรรมเพื่อให้มีการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพดีขึ้น

4. จัดให้มีสินเชื่อเพื่อการเกษตรแก่สมาชิก เพื่อการประกอบอาชีพหรือการใช้จ่ายที่เป็นประโยชน์
5. ส่งเสริมให้สมาชิกช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิก รวมทั้งส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการประหยัด
6. ให้การช่วยเหลือแก่สมาชิกและครอบครัวที่เกิดภัยพิบัติเกี่ยวกับอาชีพ

การดูแลจัดการแปลงเริ่มจากการปลูกใหม่

อายุ (เดือน)	ปุ๋ยหมัก	ปุ๋ยเคมี	กลบโคน	กำจัดวัชพืช	การให้น้ำ	ตัดใบ	ตัดหน่อ/ไว้หน่อ	ตัดปลี/ห่อ เครือ
1	รองก้นหลุม 1-2 กก./ หลุมกลบดินก่อนวาง หน่อ	0-30 (กรณีไม่ใช้ปุ๋ยหมัก 0.5 กก./หลุม)						
2	1 กก./ต้น รอบต้นห่าง 30 ซม.	46-0-0 ห่างต้น 30 ซม. 100 – 200 กรัม/ต้น (กรณีไม่ใช้ปุ๋ยหมัก)		ควรตัดหากวัชพืชขึ้น สูงหรือตาย รอบโคน (แล้วนำมาคลุมโคน ต้น)	สัปดาห์/ครั้ง เป็น อย่างน้อย	ควรตัดหากมีใบแห้ง หรือใบที่เป็นโรค (แล้ว นำมาคลุมโคน)		
3	1 กก./ต้น รอบต้นห่าง 50 ซม. (ในกรณีที่มีการ ใช้เศษวัชพืชคลุมโคน อาจลดปุ๋ยหมักลงได้)	46-0-0 หรือ 25-7-7 ห่างต้น 50 ซม. 100- 200 กรัม/ต้น (กรณีไม่ ใช้ปุ๋ยหมัก)	ควรจะกลบโคนต้น หลังจากใส่ปุ๋ย	ควรตัดวัชพืชที่ขึ้นสูง หรือจัดการรอบโคน ต้น (แล้วนำมาคลุม โคนต้น)	สัปดาห์/ครั้ง เป็น อย่างน้อย	ควรตัดหากมีใบแห้ง หรือใบที่เป็นโรค (แล้ว นำมาคลุมโคนต้น)	ช่วงนี้จะไม่มีหน่อ ขึ้น	
4	1 กก./ต้น รอบต้นห่าง 50 ซม. (ในกรณีที่มี การใช้เศษวัชพืชคลุม โคนอาจลดปุ๋ยหมักลง ได้)	46-0-0 หรือ 25-7 – 7 ห่างต้น 50 ซม. 100- 200 กรัม/ต้น (กรณีไม่ ใช้ปุ๋ยหมัก)		ควรตัดวัชพืชที่ขึ้นสูง หรือจัดการรอบโคน ต้น (แล้วนำมาคลุม โคนต้น)	สัปดาห์/ครั้ง เป็น อย่างน้อย	ควรตัดหากมีใบแห้ง หรือใบที่เป็นโรค (แล้ว นำมาคลุมโคนต้น)	เลือกหน่อที่สมบูรณ์ และไม่ตรงแนวตก เครือไว้ 1 หน่อและ ตัดหน่อที่ไม่ต้องการ ออก (แล้วนำมาคลุม โคนต้น)	

อายุ (เดือน)	ปุ๋ยหมัก	ปุ๋ยเคมี	กลบโคน	กำจัดวัชพืช	การให้น้ำ	ตัดใบ	ตัดหน่อ/ไว้หน่อ	ตัดปลี/ห่อ เครือ
5	1 กก./ต้น รอบต้นห่าง 50 ซม. (ในกรณีที่มีการ ใช้เศษวัชพืชคลุมโคน อาจลดปุ๋ยหมักลงได้)	25-7-7 หรือ 15-15-15 ห่างต้น 50 ซม. 100- 200 กรัม/ต้น กรณีไม่ใช้ ปุ๋ยหมัก)		ควรตัดวัชพืชที่ขึ้นสูง หรือจัดการรอบโคน ต้น (แล้วนำมาคลุม โคนต้น)	สัปดาห์/ครั้ง เป็น อย่างน้อย	ควรตัดหากมีใบแห้ง หรือใบที่เป็นโรค (แล้ว นำมาคลุมโคนต้น)	เลือกหน่อที่ สมบูรณ์และไม่ตรง แนวตักเครือไว้ 1 หน่อและตัดหน่อที่ ไม่ต้องการออก กรณียังไม่ไว้เมื่อ เดือนที่ผ่านมา (แล้วนำมาคลุม โคนต้น)	
6	1 กก./ต้น รอบต้นห่าง 50 ซม. (ในกรณีที่มีการ ใช้เศษวัชพืชคลุมโคน อาจลดปุ๋ยหมักลงได้)	15-15-15 ห่างต้น 50 ซม. 100-200 กรัม/ต้น (กรณีไม่ใช้ปุ๋ยหมัก)		ควรตัดวัชพืชที่ขึ้นสูง หรือจัดการรอบโคน ต้น (แล้วนำมาคลุม โคนต้น)	สัปดาห์/ครั้ง เป็น อย่างน้อย	ควรตัดหากมีใบแห้ง หรือใบที่เป็นโรค (แล้ว นำมาคลุมโคนต้น)	เลือกหน่อที่ สมบูรณ์และไม่ตรง แนวตักเครือไว้ 1 หน่อและตัดหน่อที่ ไม่ต้องการออก กรณียังไม่ไว้เมื่อ เดือนที่ผ่านมา (แล้วนำมาคลุม โคนต้น)	

อายุ (เดือน)	ปุ๋ยหมัก	ปุ๋ยเคมี	กลบโคน	กำจัดวัชพืช	การให้น้ำ	ตัดใบ	ตัดหน่อ/ไว้หน่อ	ตัดปลี/ห่อเครือ
7		15-15-15 ห่างต้น 50 ซม. 100-200 กรัม/ต้น (กรณีไม่ใช้ปุ๋ยหมัก)		ควรตัดวัชพืชที่ขึ้นสูงหรือจัดการรอบโคนต้น (นำมาคลุมโคน)	สัปดาห์/ครั้ง เป็นอย่างน้อย	ควรตัดหากมีใบแห้งหรือใบที่เป็นโรค (แล้วนำมาคลุมโคนต้น)	ตัดหน่อที่ขึ้นใหม่ ออก	เริ่มจะออกปลีบ้าง บางส่วน
8		15-15-15 หรือ 13-13-21 ห่างต้น 50 ซม. 100-200 กรัม/ต้น (กรณีไม่ใช้ปุ๋ยหมัก)		ควรตัดวัชพืชที่ขึ้นสูงหรือจัดการรอบโคนต้น (แล้วนำมาคลุมโคนต้น)	สัปดาห์/ครั้ง เป็นอย่างน้อย	ควรตัดหากมีใบแห้งหรือใบที่เป็นโรค (แล้วนำมาคลุมโคนต้น)	ควรเลือกไว้รับอีก 1 หรือ โดยให้ระยะห่างจากหน่อที่ไว้ก่อนพอสมควร	ตัดปลีออกเมื่อบานสุด หวี และเลขไป 2-3 ข้อ
9				ควรตัดวัชพืชที่ขึ้นสูงหรือจัดการรอบโคนต้น (แล้วนำมาคลุมโคนต้น)	สัปดาห์/ครั้ง เป็นอย่างน้อย	ควรตัดหากมีใบแห้งหรือใบที่เป็นโรค (แล้วนำมาคลุมโคนต้น)	ตัดหน่อที่ขึ้นใหม่ ออก	ตัดปลีออกเมื่อบานสุด หวีและเลขไป 2-3 ข้อ
10	1 กก./ต้น รอบต้นห่าง 50 ซม.ให้กับหน่อที่เลี้ยงไว้ (ในกรณีที่มีการใช้เศษวัชพืชคลุมโคน อาจลดปุ๋ยหมักลงได้	46-0-0 หรือ 25-7-7 ห่างต้น 50 ซม. 100-200 กรัม/ต้น กรณีไม่ใช้ปุ๋ยหมัก		ควรตัดวัชพืชที่ขึ้นสูงหรือจัดการรอบโคนต้น (แล้วนำมาคลุมโคนต้น)	สัปดาห์/ครั้ง เป็นอย่างน้อย	ควรตัดหากมีใบแห้งหรือใบที่เป็นโรค (แล้วนำมาคลุมโคนต้น)		อากาศหนาวไม่มีแสงควรห่อเครือและเช้คผลผลิตที่สามารถเก็บเกี่ยวได้

อายุ (เดือน)	ปุ๋ยหมัก	ปุ๋ยเคมี	กลบโคน	กำจัดวัชพืช	การให้น้ำ	ตัดใบ	ตัดหน่อ/ไว้หน่อ	ตัดปลี/ห่อเครือ
11	1 กก./ต้น รอบต้นห่าง 50 ซม.ให้กับหน่อที่เลี้ยงไว้ (ในกรณีที่มีการใช้เศษวัชพืชคลุมโคน อาจลดปุ๋ยหมักลงได้)	46-0-0 หรือ 25-7-7 ห่างต้น 50 ซม. 100-200 กรัม/ต้น กรณีไม่ใช้ปุ๋ยหมัก		ควรตัดวัชพืชที่ขึ้นสูงหรือจัดการรอบโคนต้น (แล้วนำมาคลุมโคนต้น)	สัปดาห์/ครั้ง เป็นอย่างน้อย	ควรตัดหากมีใบแห้งหรือใบที่เป็นโรค (แล้วนำมาคลุมโคนต้น)		อากาศหนาว ไม่มีแสงควรห่อเครือและใช้ผลผลิตที่สามารถเก็บเกี่ยวด้วย
12	1 กก./ต้น รอบต้นห่าง 50 ซม.ให้กับหน่อที่เลี้ยงไว้ (ในกรณีที่มีการใช้เศษวัชพืชคลุมโคน อาจลดปุ๋ยหมักลงได้)	25-7-7 หรือ 15-15-15 ห่างต้น 50 ซม. 100-200 กรัม/ต้น กรณีไม่ใช้ปุ๋ยหมัก	ควรคละกลบโคนต้นหลังจากใส่ปุ๋ยให้กับหน่อใหม่	ควรตัดวัชพืชที่ขึ้นสูงหรือจัดการรอบโคนต้น (แล้วนำมาคลุมโคนต้น)	สัปดาห์/ครั้ง เป็นอย่างน้อย	ควรตัดหากมีใบแห้งหรือใบที่เป็นโรค (แล้วนำมาคลุมโคนต้น)	ตัดหน่อที่ไม่ได้เลือกไว้ออกให้หมด	อากาศหนาว ไม่มีแสงควรห่อเครือและใช้ผลผลิตที่สามารถเก็บเกี่ยวด้วย

ตารางที่ 2.7 แสดงการดูแลจัดการแปลงเริ่มจากการปลูกใหม่ของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด

- 😊 หากเริ่มปลูกเดือนอื่นๆ ก็ให้ใช้เดือนนั้นแทนในช่องเดือนแรกและต่อไปตามตาราง
- 😊 ทุกครั้งที่มีการใช้เศษวัชพืชและอื่นๆ จากการจัดการในแปลงให้นำมาคลุมที่โคนต้น
- 😊 สูตรปุ๋ยเคมี และปริมาณการใช้ที่เหมาะสม ขึ้นอยู่กับสภาพดินในแปลงปลูกแต่ละแปลง

ภาพที่ 2.12 พิธีลงนามร่วมกลุ่มเกษตรกรทุ่งควาวัด กับ สหกรณ์ผู้บริโภครัตตะริ

มาตรฐานการผลิตและการบรรจุกล่องของกล้วยหอมทองปลอดสารเคมี

กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด ต่อไปเรียกว่า “กลุ่มผู้ผลิต” กับ บริษัท แพน แปซิฟิก ฟู้ด คอร์ปอเรชั่น จำกัด ต่อไปเรียกว่า “ผู้ซื้อ” ได้ตกลงที่จะดำเนินการผลิตและบรรจุผลผลิตที่กลุ่มผู้ผลิต ได้ผลิตและรวบรวมให้กับผู้ซื้อตามมาตรฐานดังต่อไปนี้

มาตรฐานขั้นที่ 1

กล้วยหอมทองที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานนี้ ทางผู้ซื้อจะไม่รับซื้อ เว้นแต่จะมีการตกลงระหว่างสองฝ่ายโดยล่วงหน้า

1.1 มาตรฐานการผลิต

1.1.1 การผลิตกล้วยจะต้องปลอดสารเคมีทุกขั้นตอน ตั้งแต่ 3 เดือนก่อนการปลูกหน่อต้นแรก จนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิตครั้งสุดท้ายในแปลงเดียวกัน ซึ่งจะรวมหมายถึงกล้วยที่จะเก็บผลผลิตในรุ่นที่สองขึ้นไปด้วย การปลอดสารเคมีในที่นี้ จะหมายถึง การห้ามใช้ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าเชื้อ ยาฆ่าหญ้าที่ผ่านกรรมวิธี หรือ กระบวนการการผลิตอุตสาหกรรมทุกชนิด และต้องไม่ใช้สารเคมีเหล่านี้ในแปลงปลูกกล้วย ไม่ว่าจะใช้โดยตรงกับหน่อ หรือ ต้นกล้วย หรือใช้กับพืชชนิดอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้จะไม่รวมถึงสารธรรมชาติที่ผู้ผลิตทำด้วยตัวเอง หรือสารธรรมชาติที่พิสูจน์ได้ว่าใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ และจะไม่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ระบบนิเวศน์ ผลผลิตและสุขภาพของมนุษย์อย่างแน่นอน

1.1.2 พันธุ์กล้วยจะต้องเป็นกล้วยหอมทองเท่านั้น

1.1.3 แหล่งที่มาของผลผลิตกล้วยที่จะจำหน่ายให้ผู้ซื้อ จะต้องมีการขึ้น

ทะเบียนทั้งตัวสมาชิกกิจกรรมที่ทางกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัดมีต่อสมาชิกและแปลงปลูกตามระเบียบ และขั้นตอนที่จะกำหนด และกลุ่มผู้ผลิตต้องรับรองได้ว่าเป็นกล้วยจากแปลงที่ได้ขึ้น

ทะเบียนไว้แล้ว

1.1.4 เพื่อป้องกันสารเคมีตกค้างในผลผลิตอย่างสมบูรณ์ ผู้ผลิตจะต้องมีการจัดการป้องกันสารเคมีจากพื้นที่ใกล้เคียงของแปลงปลูกของตนด้วย โดยปลูกห่างจากแนวเขตแดนของแปลงอย่างน้อย 10 เมตร และหากมีความเป็นไปได้ในการใช้สารเคมีในแปลงข้างเคียงจริง ก็จะต้องมีการจัดการป้องกันสารเคมีจากแปลงข้างเคียง เช่น การท่อเครือ การปลูกพืชอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวกัน ฯลฯ ซึ่งการจัดการเหล่านี้ จะต้องได้รับการตรวจและการยืนยันจากผู้ซื้อว่าเพียงพอหรือไม่

1.2 มาตรฐานการบรรจุกล่อง

1.2.1 การเก็บเกี่ยวผลผลิต จะต้องนับจำนวนวันตั้งแต่การตัดปลีจนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต อย่างน้อยเป็นเวลา 50 วันขึ้นไป โดยคัดเลือกกล้วยที่มีความแก่ระหว่าง 75-80% และไม่แก่เกินไป จนทำให้เกิดการสุกก่อนถึงมือผู้รับสินค้าที่ประเทศญี่ปุ่น

1.2.2 กล้วยที่จะส่งออก จะต้องมีย่าน้ำหนักต่อลูกอย่างน้อย 110 กรัมขึ้นไป

1.2.3 รอยแผล ข้ำ ตำหนิ และปานบนผิวกล้วยนั้น รวมแล้วจะต้องไม่เกินประมาณ 20% ของเนื้อที่ผิว ทั้งหวี แต่ทั้งนี้จะไม่รวมถึงแผลเป็นที่ประเมินได้ว่าอาจจะมีผลต่อการเสื่อมคุณภาพของผลผลิต ระหว่างการขนส่ง

1.2.4 กล้วยที่จะส่งออกทั้งหมด จะต้องถูกนำเข้าไปในตู้เย็นภายใน 36 ชั่วโมง หลังจากการเก็บเกี่ยว

1.2.5 กล้วยที่จะส่งออกทุกเครือ จะต้องมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผู้ผลิตและแปลงปลูกให้ชัดเจน

1.2.6 ตั้งแต่การเก็บเกี่ยวผลผลิตจนถึงการปล่อยสินค้าออกจากโรงงานบรรจุ จะไม่ใช้สารเคมีทุกชนิด ไม่ว่าจะใช้โดยตรงกับผลผลิต หรือจะใช้กับวัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตอื่นๆ

มาตรฐานขั้นที่ 2

มาตรฐานนี้มีไว้เพื่อเป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติ ที่จะทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องพยายามอย่างต่อเนื่องที่จะปฏิบัติตามมาตรฐานนี้ให้ได้มากที่สุด

2.1 มาตรฐานการผลิต

2.1.1 ผู้ผลิตจะต้องตระหนักเสมอว่า การสร้างระบบการผลิตที่ยั่งยืนนั้น มีความสำคัญที่สุด จึงต้องให้ความสำคัญกับการบำรุงรักษาสภาพดินอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ให้น้อยที่สุด และใช้อินทรีย์วัตถุในการบำรุงดินให้มากที่สุดโดยกำหนดปริมาณมาตรฐานการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ให้อยู่ที่ 3 ตันต่อการปลูกกล้วย 1,000 หน่อ นอกจากนี้จะต้องตระหนักถึงความสำคัญของการวางระบบการผลิตที่ยั่งยืน เช่น การพักดิน การปลูกพืชแบบผสมผสาน แบบ

หมุนเวียน การปลูกพืชเพื่อทำเป็นปุ๋ยพืชสด ฯลฯ อีกด้วย ส่วนปูนขาวที่จะใช้เพื่อปรับความเป็นกรดเป็นด่างของดินก่อนปลูกนั้น จะอนุญาตให้ใช้เฉพาะในกรณีที่มีความจำเป็นเท่านั้น โดยให้ใช้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

2.1.2 การดูแลต้นกล้วยนั้น อย่างน้อยจะต้องมีการปฏิบัติขั้นพื้นฐานที่จะทำให้ผลผลิตได้คุณภาพตามคู่มือ การดูแลกล้วยหอมทองที่จะจัดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการคัดเลือกหน่อ การกำหนดระยะห่างการปลูก การแต่งหน่อและใบ การให้น้ำและปุ๋ย ฯลฯ

2.1.3 ผู้ผลิตจะต้องบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการผลิตอย่างต่อเนื่องตามแบบที่กำหนดไว้

2.1.4 กลุ่มผู้ผลิตจะต้องกำกับดูแลให้ผู้ผลิตบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการผลิต โดยกำหนดให้ผู้ผลิตพร้อมที่จะเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการผลิตของตนให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องและบุคคลทั่วไปทราบตลอดเวลา

2.2 มาตรฐานการบรรจุกล่อง

2.2.1 การเก็บเกี่ยวผลผลิตจะดำเนินการในช่วงเช้าของวันที่จะส่งเข้าโรงงานบรรจุ โดยไม่ให้ผลผลิตค้างอยู่ในสวนนานเกินควร

2.2.2 กลุ่มผู้ผลิตจะต้องควบคุมกระบวนการบรรจุกล่องทุกขั้นตอนให้เกิดความเสียหายของผลผลิตให้น้อยที่สุด ตั้งแต่การขนส่งผลผลิตจากแปลงปลูก จนกระทั่งการปล่อยสินค้าออกตามคู่มือการปฏิบัติงานบรรจุกล่องที่จะจัดขึ้น ส่วนเรื่องการนำผลผลิตเข้าสู่เย็นนั้น จะต้องพยายามนำเข้าไปให้เสร็จภายใน 24 ชั่วโมง หลังจากการเก็บเกี่ยว

2.2.3 กลุ่มผู้ผลิตจะต้องพัฒนาระบบการบริหารจัดการของการทำงานในโรงงานบรรจุให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และผิดพลาดน้อยที่สุด

2.2.4 กลุ่มผู้ผลิตจะต้องรักษาสภาพแวดล้อมของโรงงานให้สะอาดและถูกหลักอนามัย ไม่ว่าจะเป็นการรักษาความสะอาดของน้ำและวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้งาน หรือการควบคุมการระบาดของเชื้อโรคในโรงงานจากพาหนะต่างๆ ที่มีผลต่อความปลอดภัยของสินค้า

2.2.5 กลุ่มผู้ผลิตจะต้องตรวจอุปกรณ์ทุกอย่างให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ตลอดเวลา

การเปลี่ยนแปลงของมาตรฐาน

หากฝ่ายใดประสงค์ที่จะเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกมาตรฐานที่กำหนดไม่ว่าจะเป็น การชั่วคราว หรือถาวรก็ตาม จะต้องผ่านการอนุมัติจากทั้งสองฝ่าย โดยมีหนังสือที่จะรับรองการอนุมัติเป็นหลักฐาน

การตรวจสอบและกำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐาน

ผู้ผลิตและกลุ่มผู้ผลิต มีหน้าที่ที่จะเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามมาตรฐานนี้ ให้กับผู้ใช้ตลอดเวลา

8. ประวัติความเป็นมาของตำบลทุ่งควาต์ อำเภอละม่อม จังหวัดชุมพร

จังหวัดชุมพรเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่เหนือสุดของภาคใต้ บริเวณคอคอดกระ ระหว่างละติจูด 10 องศา 29 ลิปดาเหนือ ลองจิจูด 99 องศา 11 ลิปดาตะวันออก ประกอบด้วย 8 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอท่าแซะ อำเภอปะทิว อำเภอสวี อำเภอทุ่งตะโก อำเภอหลังสวน อำเภอพะโต๊ะ และอำเภอละม่อม มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังต่อไปนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และสหภาพพม่า
- ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับอ่าวไทย หรือทะเลจีนใต้
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดระนอง และสหภาพพม่า

ภาพที่ 2.13 แสดงอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง

ลักษณะภูมิประเทศ ด้านทิศตะวันตก มีเทือกเขาตะนาวศรี และเทือกเขา
ภูเก็ต เป็นแนวกันเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหภาพพม่า จึงมีลักษณะเป็นพื้นที่สูงลาด
เทจากทิศตะวันตกสู่พื้นที่ต่ำทางทิศตะวันออก ประกอบด้วยภูเขาและป่าไม้ ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิด
ของต้นน้ำลำธารที่สำคัญสายสั้นๆ หลายสาย ไหลลงสู่พื้นที่ต่ำทางทิศตะวันออก เช่น แม่น้ำท่า
ตะเภา แม่น้ำหลังสวน และแม่น้ำสวี เป็นต้น ส่วนบริเวณตอนกลางของจังหวัด มีลักษณะเป็นที่
ราบลูกคลื่นและที่ราบลุ่มแม่น้ำมีความอุดมสมบูรณ์สูงเหมาะแก่การเพาะปลูก ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ
1 ใน 4 ของพื้นที่จังหวัด และด้านทิศตะวันออก มีลักษณะเป็นที่ราบตามแนวชายฝั่งทะเลอ่าว
ไทย ชายหาดค่อนข้างเรียบหาดทรายกว้าง มีความโค้งเว้าน้อยและสวยงามมาก จึงเป็นสถานที่
พักผ่อนและสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดชุมพร

สภาพเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัด สาขาหลัก คือ สาขาเกษตรกรรม เป็น
สาขาการผลิตที่ทำรายได้หลักให้แก่จังหวัดมากที่สุด รองลงมาคือ สาขาค้าส่งและค้าปลีก ไม้ผลที่
สำคัญทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ทุเรียน เงาะ มังคุด ส้มโอ กล้วยน้ำว้า กล้วยหอมทอง ลองกอง
ขนุนหนั่ง เป็นต้น (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชุมพร, 2543)

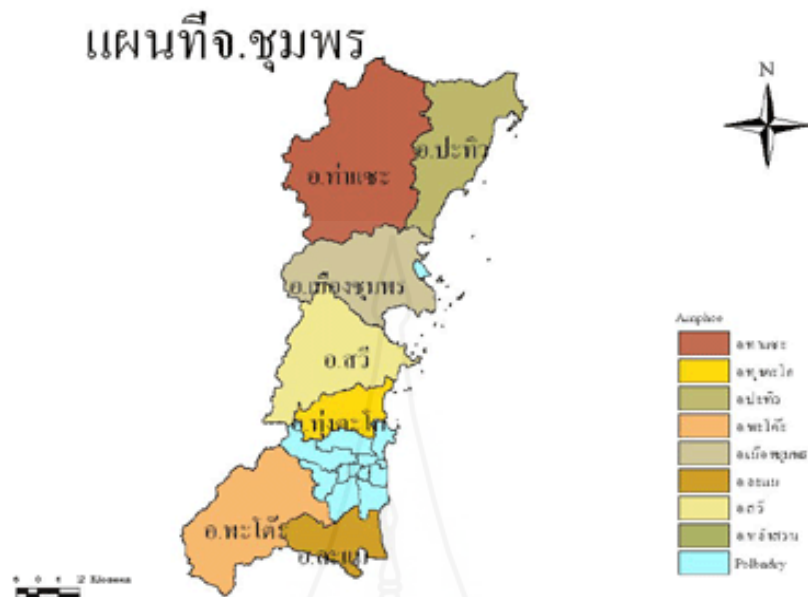
อำเภอละแมตั้งอยู่ทางทิศใต้สุดของจังหวัด ห่างจากตัวอำเภอเมืองชุมพรประมาณ
90 กิโลเมตร อยู่ในบริเวณที่ราบ พื้นที่ทางตะวันตกเป็นภูเขาและที่สูง ทางด้านตะวันออกเป็นชายฝั่ง
ทะเล มีหาดทรายกว้างและยาว โดยมีสายน้ำที่สำคัญคือ แม่น้ำละแม และคลองบ้านดวด เป็น
สายน้ำสั้น ๆ ที่ไหลลงสู่ทะเล ทางด้านตะวันออกมีเนินเขาเล็กๆ เล็กน้อย พื้นที่ลุ่มหลายแห่งเคยเป็น
ที่นา แต่ปัจจุบันกลายเป็นสวนและที่รกร้าง เนื่องจากการทำนาให้ผลผลิตน้อย ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่าย
มีพื้นที่ 296.140 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอหลังสวน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอ่าวไทยโดยตลอด

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอท่าชนะ (จังหวัดสุราษฎร์ธานี)

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอพะโต๊ะ

ภาพที่ 2.14 แสดงที่ตั้งอำเภอละแม

อำเภอละแมแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 ตำบล 47 หมู่บ้าน

1. ละแม (Lamae) มี 20 หมู่บ้าน
2. หุ่งหลวง (Thung Luang) มี 9 หมู่บ้าน
3. สวนแดง (Suan Teang) มี 10 หมู่บ้าน
4. หุ่งควัด (Thung Kha Wat) มี 8 หมู่บ้าน

ภาพที่ 2.15 แสดงการแบ่งเขตการปกครองอำเภอละแม

ท้องที่อำเภอละแม ประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 แห่ง ได้แก่

1. เทศบาลตำบลละแม ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลละแม
2. องค์การบริหารส่วนตำบลละแม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลละแม

(นอกเขตเทศบาลตำบลละแม)

3. องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งหลวง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลทุ่งหลวงทั้งตำบล
4. องค์การบริหารส่วนตำบลสวนแตง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลสวนแตงทั้งตำบล
5. องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งควายวัด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลทุ่งควายวัดทั้งตำบล

ประชากรในอำเภอละแมมีความหลากหลาย ทั้งชาวไทยและชาวไทยเชื้อสายจีน นอกจากนี้ยังมีชาวยุโรปบางส่วนที่มาตั้งถิ่นฐานทำไร่ ประชากรที่อยู่ในท้องถิ่นเดิมมีอยู่เป็นส่วนน้อย ในเขตอำเภอละแมมีโรงเรียนประถมศึกษาในบริเวณชุมชนหลัก ๆ ของแต่ละตำบล มีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 1 แห่ง คือ โรงเรียนละแมวิทยา และระดับอุดมศึกษาจำนวน 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ - ชุมพร ตั้งอยู่บริเวณใกล้ชายทะเลบ้านแหลมสันติ

นอกจากสถานีนามัยประจำตำบลจำนวน 6 แห่งแล้ว ในอำเภอละแมยังมีโรงพยาบาลขนาด 30 เตียง คือ โรงพยาบาลละแม ที่ให้บริการประชาชนทั้งอำเภอ ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลละแม

อำเภอละแมมีสถานที่ท่องเที่ยวขนาดเล็ก มีชายหาดที่มีหาดทรายสวยงาม ผู้คนไม่แออัดไม่มีการแนะนำแหล่งท่องเที่ยวในหนังสือท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เว้นแต่ในหนังสือแนะนำจังหวัด ชุมพรบางเล่ม สถานที่ที่น่าแวะชม มีดังนี้

1. บ่อน้ำร้อนถ้าเขาพลู หมู่ที่ 2 ตำบลสวนแตง
2. น้ำตกจำปูน หมู่ที่ 8 ตำบลทุ่งควายวัด
3. หาดตะวันฉาย ปากน้ำละแม และชายทะเลบ้านแหลมสันติ ตำบลละแม
4. หาดละแม บริเวณปากน้ำละแม
5. หาดแม่โจ้ ตั้งอยู่ใกล้มหาวิทยาลัยแม่โจ้
6. แก่งละแม

เส้นทางคมนาคม อำเภอละแมมีเส้นทางคมนาคมหลักดังนี้

1. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 41 (ชุมพร-พัทลุง) หรือถนนสายเอเชีย เชื่อมต่ออำเภอละแมกับอำเภอใกล้เคียง นั่นคือ อำเภอหลังสวนและอำเภอท่าชนะ เป็นเส้นทางรถยนต์สายหลัก อยู่ทางตะวันตกของตัวเมือง รถประจำทางสายใต้วิ่งผ่านเส้นทางนี้
2. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4112 (เขามด-พุนพิน) เป็นเส้นทางสายรองขนาดเล็ก มีผู้ใช้สัญจรน้อย ตัดผ่านพื้นที่ทางตะวันออกของตัวเมือง

3. ทางรถไฟสายใต้ โดยมีสถานีรถไฟละแม อยู่ในเขตเทศบาลตำบลละแม การเดินทางไปยังอำเภอใกล้เคียง มีรถโดยสารประจำทางขนาดเล็ก (กระบะสองแถว) ส่วนการเดินทางไปยังจังหวัดอื่น สามารถโดยสารรถไฟ รถตู้ และรถโดยสารประจำทางขนาดใหญ่ที่ท่ารถโดยสารบริเวณแยกทุ่งสวรรค์ (ละแมเมืองใหม่)

ตำบลทุ่งควัวดี เป็นตำบลที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอละแม จังหวัดชุมพร มีความเป็นมาในอดีต พื้นที่ตำบลทุ่งควัวดีเต็มไปด้วยหญ้าคาเหมือนท้องนาที่กว้างใหญ่ คนที่ย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานทำมาหากินในพื้นที่ส่วนใหญ่ มาจากสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา พัทลุง เรียกว่า ทุ่งคา จากคำเต็มทุ่งหญ้าคา และในบริเวณนี้มีพระภิกษุมานั่งกุฏิอยู่หลายหลัง ต่อมาได้กลายเป็นวัด เมื่อวัดตั้งอยู่ในทุ่งหญ้าคา ชาวบ้านจึงเรียกกันว่า ทุ่งควัวดี หรือวัดทุ่งคา หรือวัดทุ่งควัวดี เพื่อเป็นอนุสรณ์ เมื่อทางราชการตั้งตำบลใหม่ในบริเวณนี้ จึงได้ตั้งชื่อว่า ตำบลทุ่งควัวดี ปัจจุบันประกอบไปด้วยหมู่บ้านจำนวน 8 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งควัวดี

หมู่ที่ 2 บ้านทุ่งเชิงดี

หมู่ที่ 3 บ้านทุ่งคา

หมู่ที่ 4 บ้านใสใหญ่

หมู่ที่ 5 บ้านทับใหม่

หมู่ที่ 6 บ้านเขาช่องลม

หมู่ที่ 7 บ้านหินลูกช้าง

หมู่ที่ 8 บ้านเนินสันติ

สภาพทั่วไปของตำบล ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของที่ว่าการอำเภอละแม ระยะทาง 8 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 48.42 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่เป็นที่ราบและเชิงเขา สลับซับซ้อน มีฝนตกตลอดปี

อาณาเขตของตำบล

ทิศเหนือ ติดกับ ต.ทุ่งหลวง อ.ละแม จ.ชุมพร

ทิศใต้ ติดกับ ต.ละแม อ.ละแม จ.ชุมพร

ทิศตะวันออก ติดกับ ต.ทุ่งหลวง อ.ละแม จ.ชุมพร

ทิศตะวันตก ติดกับ ต.ละแม อ.ละแม จ.ชุมพร

จำนวนประชากรของตำบล ในเขต อบต. 4,765 คน และจำนวนหลังคาเรือน 1,254 หลังคาเรือน

ข้อมูลอาชีพของตำบล ประกอบไปด้วย อาชีพหลัก ทำสวนและทำไร่ อาชีพ

เสริม ด้านช่าง รั้วข้าง

ข้อมูลสถานที่สำคัญของตำบล ประกอบไปด้วย วัดทุ่งคาประชารธรรม สำนักสงฆ์ แหลมเคียร มุณินิธิวงประทีป สถานีนามัยประจำตำบล 2 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง : กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งคาวัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ผู้วิจัยได้ศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย ดังนี้

ณรงค์ โฉมเฉลา และคณะ (2510: 42) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องกล้วย ไว้ว่า ในบรรดากล้วยที่ปลูก กล้วยหอมทองนับว่ามีบทบาทสำคัญมาก เพราะเป็นสินค้าออกที่ทำรายได้ให้กับประเทศไทย ส่วนใหญ่กล้วยหอมทองถูกส่งไปขายยังประเทศญี่ปุ่น การขยายพันธุ์โดยปกติใช้ส่วนต่างๆ ของต้น ได้แก่ หน่อ เหง้า และตาที่เกิดจากเหง้า แต่ที่นิยมมากคือ การใช้หน่อใบดาบ เพราะหาง่าย ทนทานและเจริญเติบโตเร็ว พันธุ์กล้วยหอมที่ปลูกนั้น กล้วยหอมทองเป็นพันธุ์ที่มีรสชาติดีกว่ากล้วยหอมอื่นๆ ทั้งหมด แต่มีข้อเสียในเรื่องการส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศ เนื่องจากผลกล้วยหอมหลุดจากขั้วง่ายเมื่อกล้วยสุก และมีเปลือกบาง บอบช้ำเสียหายได้ง่ายในระหว่างการขนย้าย

วิจิตร วงษ์วิทย์กรณ์ (2519) ได้ทำการสำรวจสวนกล้วยหอมทองในบริเวณทุ่งรังสิต จากการสำรวจพบว่า กล้วยหอมทองในบริเวณทุ่งรังสิตเริ่มมีบทบาทในแง่ที่จะกลายเป็นสินค้าส่งออก โดยส่งออกไปขายในตลาดฮ่องกงเป็นส่วนมาก และประเทศใกล้เคียงบ้างเล็กน้อย ประเทศญี่ปุ่นได้อนุญาตให้กล้วยหอมทองไทยเข้าไปจำหน่ายในประเทศญี่ปุ่นได้ โดยมีสัญญากับรัฐบาลไทยว่า ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืชจากรัฐบาลไทย และรับรองว่ากล้วยหอมที่ส่งไปนั้นไม่มีศัตรูพืช ต้องมีใบรับรองว่าไม่มีเชื้อฮิวาดโรค ต้องเป็นกล้วยที่มีสีเขียว หรือดิบอยู่เมื่อกล้วยหอมถึงปลายทางในประเทศญี่ปุ่น

สมศักดิ์ วรรณศิริ (2532: 61) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบรรจุหีบห่อและการขนส่งกล้วย พบว่า ประเทศในทวีปต่างๆ ทั่วโลกที่มีการผลิตและส่งออกกล้วยจะมีวิธีการบรรจุหีบห่อที่ต่างกัน บางทีก็บรรจุเป็นผลกล้วยเดี่ยวๆ เช่น ทางใต้ของแอฟริกา นิยมห่อกล้วยเป็นเครือแยกจากกัน แถบตะวันตกและแถบทะเลคาริบเบียน จะส่งออกโดยการตัดกล้วยออกเป็นหวีๆ แต่การบรรจุหีบห่อทั้งหมดนี้ จะมีลักษณะที่คล้ายๆ กันอยู่อย่างหนึ่ง คือ จะมี

การบรรจุลงในกล่องกระดาษหรือลังไม้ ซึ่งข้อดีของการบรรจุกล้วยเป็นหวีๆ คือ ทำให้มีโอกาสเลือกกล้วยหวีดีๆ จากเครือกล้วยขนาดเล็ก ซึ่งจัดว่าไม่ได้มาตรฐานสำหรับการส่งออกเป็นเครือๆ ลดน้ำหนักบรรจุทุกลง และไม่เปลืองเนื้อที่เพราะมีการตัดก้านบางส่วนออก ส่วนข้อเสียคือ กล้วยจะสุกไม่สม่ำเสมอ อาจแก้ไขโดยการตัดหวีกล้วยดิบที่มีขนาดและอายุสม่ำเสมอ

สุรนัย วงศ์สินอุดม (2545) ได้ทำการศึกษาการตลาดของผลิตภัณฑ์กล้วยหอมทอง: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มเกษตรกร อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี จากการศึกษาพบว่า ตลาดที่วางจำหน่าย คือ ตลาดกลางการเกษตรท่ายาง โดยมีพ่อค้าคนกลางซื้อเพื่อนำไปจำหน่ายต่อเป็นตลาดภายในประเทศ ส่วนตลาดต่างประเทศ สหกรณ์การเกษตรท่ายางจำกัด เป็นผู้จัดหาให้ได้แก่ ตลาดประเทศญี่ปุ่นที่รับเฉพาะผลิตภัณฑ์กล้วยหอมทองปลอดสารพิษเท่านั้น

กาญจนา โนรี (2547: 58) ได้ทำการศึกษาความเป็นไปได้ในการส่งเสริมการปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษแก่เกษตรกรภายใต้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย จากการศึกษาพบว่า การส่งเสริมการปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษแก่เกษตรกรตามเงื่อนไขและปัจจัยต่างๆ ได้แก่ การตลาด ตลาดกล้วยหอมทองปลอดสารพิษทั้งในและนอกประเทศยังมีช่องทางที่ดี การเงิน เกษตรกรที่ปลูกได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า ลักษณะทางกายภาพ ความอุดมสมบูรณ์ของน้ำ ดิน ลม ความชื้น ภูมิอากาศ และสภาพแหล่งที่ปลูก มีความเหมาะสมกับการปลูก ลักษณะทางสังคม การมีส่วนร่วมของเกษตรกร และการเห็นประโยชน์ของโครงการมีส่วนสนับสนุนให้การปลูกประสบความสำเร็จ การบริหารจัดการ เส้นทางคมนาคม แรงงานของครัวเรือน และองค์กรที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมีส่วนสนับสนุนให้การปลูกประสบความสำเร็จ เทคโนโลยีเกษตรกรในพื้นที่มีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับเทคนิคที่ใช้ในการปลูก และมีพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการต่อยอดการปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ โดยพัฒนาตามแนวพระราชดำริทฤษฎีการพัฒนาเพื่อพึ่งตนเอง ตลอดจนทฤษฎีใหม่ มีส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เน้นการใช้ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีในท้องถิ่นเพื่อลดปริมาณการใช้สารเคมีและภาวะการพึ่งพิงปัจจัยจากภายนอก

นันทนา แหวอ (2548: 71) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการผลิตและการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ ของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด พบว่า สมาชิกสหกรณ์ที่เป็นสมาชิกโครงการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษเพื่อการส่งออก มีวิธีการปลูกโดยทำเป็นแปลงยกร่องไร่ละ 300 – 400 ต้น ไม่ใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี ใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และการกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธีธรรมชาติ มีต้นทุนในการผลิตทั้งหมดเฉลี่ยต่อไร่สูงเพิ่มขึ้น โดยมีผลตอบแทนที่ปริมาณผลผลิตและราคาขายในอัตราคงที่ ในการส่งออก มีต้นทุนการส่งออกเพิ่มขึ้น มีผลตอบแทนปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นแต่มีอัตรากำไรคงที่ ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตการส่งออกกล้วยหอมทองที่เกิดขึ้น เป็นปัญหาที่สมาชิกสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ในอนาคต จึงเป็นเหตุจูงใจให้สมาชิก

ต้องขยายผลผลิตเพิ่มขึ้น เพื่อลดต้นทุนลง และสหกรณ์จะต้องขยายการส่งออกเพิ่มขึ้นในอนาคต

ดวงกมล อินทร์แก้ว (2549: 69-73) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อการผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร จังหวัดชุมพร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรฯ ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี ระดับการศึกษาของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรฯ ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา เกษตรกรฯ ที่เป็นสมาชิกกลุ่มจะมีจำนวนแรงงานที่ปลูกกล้วยทองตลอดปี ส่วนใหญ่มี 1-2 คน เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรฯ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปลูกกล้วย 5-10 ปี

ยุทธนา เอื้อตระกูล (2550: 46) ได้ทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยหอมทองปลอดภัย ตำบลทุ่งควาต์ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยหอมทองปลอดภัยชาวตำบลทุ่งควาต์มีลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย เนื่องจากการผสมผสานของคนต่างถิ่นต่างจังหวัด ต่างภูมิภาค อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ในพื้นที่ กระบวนการหลักที่มีส่วนขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลง คือ การยอมรับโอกาสจนเกิดการรวมกลุ่ม และมองผลสะท้อนที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงกลุ่มและสมาชิกเกษตรกร โดยสาเหตุปัจจัยการเปลี่ยนแปลงมาจากทั้ง ปัจจัยภายใน คือ ผู้นำชุมชน และการศึกษา ส่วนปัจจัยภายนอกมาจากเทคโนโลยี การสื่อสาร และเศรษฐกิจ

สุภาพร เจนจรรย์านนท์ (2552: 62-66) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมในโครงการผลิตกล้วยหอมทองปลอดภัยเพื่อการส่งออกของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านบุคคล คือ อายุ อาชีพหลัก ระดับการศึกษา ปัจจัยด้านสังคม คือ การอบรมเกษตรกรอินทรีย์ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คือ พื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองปลอดภัย และรายได้ของสมาชิก เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการผลิตกล้วยหอมทองปลอดภัยเพื่อการส่งออก

สำราญ มีแจ้งและคณะ(2553: 18) ได้ศึกษาบริบทและองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านจัดการความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพิ่มปริมาณผลผลิตการปลูกกล้วยหอมทองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ในการเตรียมพื้นที่ปลูก การเตรียมดิน การปลูก การดูแลรักษา การใส่ปุ๋ย จากการใช้ ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้นำมาสู่การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในอนาคต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่อง “ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง : กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาย อำเภอละแม จังหวัดชุมพร” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง และแนวโน้มการทำสวนกล้วยหอมทองในอนาคต ตลอดจนการอนุรักษ์ส่งเสริมภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแนวคิดในการวิจัย และกำหนดรูปแบบ ของการวิจัย โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการวิจัยดังนี้

1.1 การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นการรวบรวมข้อมูลและการค้นคว้าเอกสาร ได้แก่

1.1.1 เอกสารทางวิชาการ ได้แก่ ตำรา บทความ วารสาร หรือ เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวกับภูมิปัญญา ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้ วัฒนธรรม ประเพณี ท้องถิ่น ประวัติชุมชนที่ทำการศึกษเกี่ยวกับภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง การประกอบอาชีพการทำสวนกล้วยหอมทอง และการมีส่วนร่วมของกลุ่มประชาชนและชุมชน

1.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยศึกษาจากวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง การประกอบอาชีพการทำสวนกล้วยหอมทอง เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานที่จะช่วยในการกำหนดแนวคิดในการศึกษา และใช้ประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์

1.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้รู้ ผู้นำในชุมชน เกษตรกรสวนกล้วยหอมทองทุ่งควายวัด สหกรณ์จังหวัดชุมพร รวมทั้งสิ้น 30 คน การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการสัมภาษณ์ตามข้อคำถามที่กำหนดไว้ในการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลในระดับลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์ทั้งแบบที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview)

1.3 การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้รวบรวมข้อมูลจะเข้าไปสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายการทำสวนกล้วยหอมทอง โดยใช้แบบสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม(Nonparticipant Observation) ที่กำหนดขึ้นเพื่อแสวงหาความรู้หรือข้อมูลที่จะใช้ในการวิจัยโดยตรง การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Nonparticipant Observation) ผู้วิจัยเป็นประชากรในจังหวัดชุมพร ได้สัมผัสและสังเกตพฤติกรรมและปรากฏการณ์ต่างๆ โดยไม่ให้ผู้ให้ข้อมูลรู้ตัว เพื่อสังเกตสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน วิธีการผลิต วิธีการดำรงชีวิต

1.4 การสำรวจชุมชน เป็นการสำรวจเฉพาะเจาะจงเพื่อให้ได้ข้อมูลของชุมชนที่เป็นชุมชนเป้าหมายตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เพื่อช่วยในการอธิบายทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีรายละเอียดในการสำรวจชุมชนดังนี้

1.4.1 ลักษณะของประวัติข้อมูลชุมชน (Community profile)

- 1) ชื่อชุมชน
- 2) อำเภอละแม
- 3) หัวหน้ากลุ่มเกษตรกร
- 4) ประวัติความเป็นมา

1.4.2 ลักษณะทั่วไปของอำเภอ

- 1) ที่ตั้งของอำเภอ
- 2) ลักษณะภูมิประเทศ
- 3) ขนาด
- 4) ประชากร
- 5) ลักษณะสำคัญ
- 6) แบบแผนการเศรษฐกิจ
- 7) ระบบคมนาคม

1.4.3 แบบแผนการเกษตร

- 1) ลักษณะที่ดิน
- 2) อากาศ
- 3) ฤดูกาล
- 4) พืชผล
- 5) กรรมวิธีการเกษตร

1.4.4 ลักษณะชุมชน

- 1) รายละเอียดเหมือนของอำเภอ

1.4.5 ลักษณะทางสังคมเศรษฐกิจ

- 1) แบบแผนอาชีพ แหล่งที่มาของรายได้ การตลาด รายจ่าย

1.4.6 สถานการณ์สิ่งแวดล้อม

- 1) แหล่งน้ำ น้ำดื่ม น้ำใช้

1.4.7 ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ

2. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย (Population and Sampling Procedures)

เพื่อให้การวิจัยได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ผู้วิจัย ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรทำสวนกล้วยหอมทองทุ่งคาวัต หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพการทำสวนกล้วยหอมทอง ซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ซึ่งประกอบด้วย

1) ผู้รู้ในอำเภอละแม	จำนวน 5 คน
2) ผู้นำในชุมชนทุ่งคาวัต	จำนวน 5 คน
3) เกษตรกรสวนกล้วยหอมทองทุ่งคาวัต	จำนวน 15 คน
4) เจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัดชุมพร	จำนวน 5 คน
รวมทั้งสิ้น	จำนวน 30 คน

คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มมีคุณสมบัติดังนี้

- 1) ผู้รู้ ต้องเป็นผู้อาวุโสในอำเภอละแม เป็นผู้ที่อยู่มานานเป็นที่ยอมรับนับถือของชาวบ้าน สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง การประกอบอาชีพการทำสวนกล้วยหอมทองได้เป็นอย่างดี ตลอดจนให้รายละเอียดเกี่ยวกับชุมชนในด้านต่างๆ ได้

- 2) ผู้นำ ต้องเป็นผู้นำในชุมชน เป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน มีความรู้และความสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับกล้วยหอมทองได้

- 3) เกษตรกรสวนกล้วยหอมทองทุ่งคาวัต ต้องเป็นเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทองอยู่ในพื้นที่เป้าหมายกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งคาวัต

- 4) สหกรณ์จังหวัดชุมพร เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำงานอยู่ในสหกรณ์จังหวัดชุมพร ที่มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการทำสวนกล้วยหอมทอง และเป็นผู้ดูแลและกำกับควบคุมตรวจสอบกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งคาวัต ตลอดจนเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

- 1) แบบการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)
- 2) แบบสังเกต (Observation)
- 3) แบบสำรวจชุมชน

3.2 การดำเนินการสร้างเครื่องมือ ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

- 1) ศึกษาจากวารสาร เอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) กำหนดขอบข่ายการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
- 3) สัมภาษณ์ ปรึกษาบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับอาชีพทำสวนกล้วยหอมทองมาประกอบเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ
- 4) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ทั้งแบบมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้าง โดยโครงสร้างของคำถามต้องครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้ คือ ภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง บริบททั่วไปของชุมชน ประวัติความเป็นมา ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง การอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองให้เกษตรกรรุ่นหลัง
- 5) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษางานวิจัย และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity) และสำนวนภาษาในแบบสัมภาษณ์
- 6) นำร่างแบบสัมภาษณ์มาแก้ไขปรับปรุง ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะแล้ว นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับผู้ประกอบอาชีพการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควั๊ด
- 7) เรียบเรียง และจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์แล้วทำแบบสัมภาษณ์ไปใช้เก็บข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

4.1 การปฏิบัติการภาคสนาม แบบเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยการดำเนินการดังนี้

4.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากภาคสนามทั้งหมดจากการสัมภาษณ์ ทั้งการสัมภาษณ์เดี่ยว และการสัมภาษณ์กลุ่ม โดยบันทึกคำสัมภาษณ์ลงในเครื่องบันทึกเสียง หรือการจดบันทึกตามความเหมาะสม ส่วนการสังเกตจะใช้วิธีจดบันทึก และถ่ายภาพประกอบ รวมทั้งสำรวจชุมชนตามแนวทางการสำรวจที่กำหนดขึ้น

4.1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่

ได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อนำมาศึกษาตามขอบเขตด้านเนื้อหา

4.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.2.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือ ในการเก็บข้อมูลจาก

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชไปถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สหกรณ์จังหวัดชุมพร สำนักงานเกษตรอำเภอละแม อำเภอละแม องค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัวดี ตลอดจนหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.2.2 นำเครื่องมือที่ได้ไปใช้เก็บข้อมูล คือ การนำแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แบบสังเกต แบบสำรวจชุมชนที่ตรวจสอบและแก้ไขเสร็จเรียบร้อยแล้วลงเก็บข้อมูลในภาคสนาม

4.2.3 รวบรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกต การสำรวจชุมชน

4.2.4 นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปทำการวิเคราะห์

4.3 การจัดทำข้อมูล

4.3.1 จัดระบบเอกสารทั้งหมดตามขอบเขตด้านเนื้อหา

4.3.2 ถอดความจากการสัมภาษณ์ โดยสรุปสาระสำคัญแยกตามประเด็นตามที่กำหนดไว้ในขอบเขตด้านเนื้อหา

4.3.3 นำข้อมูลที่ได้จากการจัดบันทึกมาสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหา

4.3.4 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของภาพ และจำแนกภาพตามขอบเขตด้านเนื้อหา

4.3.5 นำข้อมูลที่ตรวจสอบและจัดหมวดหมู่แล้วทั้งหมดมาศึกษาวิเคราะห์ โดยจำแนกประเด็นตามขอบเขตเนื้อหา

4.4 การตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลเพื่อหาความเชื่อถือได้ของข้อมูล และตรวจสอบหาความครบถ้วนของคุณภาพ ข้อมูลตลอดจนผลสรุปของการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งมีวิธีการตรวจสอบข้อมูล 2 วิธี ดังนี้

4.4.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านเวลา (Time Triangulation) โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม การสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์บุคคล การสำรวจชุมชน และข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เปรียบเทียบระยะเวลา หากเวลาต่างกันข้อมูลที่ได้เหมือนกันหรือไม่ เพื่อยืนยันความเที่ยงตรงของข้อมูล

4.4.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านระเบียบวิธี (Methodological

Triangulation) คือ ใช้เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ หลายวิธีเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน โดยในการศึกษาครั้งนี้ใช้เทคนิควิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสำรวจชุมชน เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทำสวนกล้วยหอมทอง ประกอบกับการศึกษาจากแหล่งข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับกล้วยหอมทองร่วมด้วย หากข้อมูลที่ได้มีความแตกต่างหรือขัดแย้งกัน ผู้วิจัยจะเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลเข้าไปคลุกคลีในชุมชนหลายๆ ครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกันกับช่วงแรก และหากข้อมูลที่ได้ทำการตรวจสอบแล้วปรากฏว่าเป็นข้อมูลที่เหมือนกันน่าเชื่อถือ ถือว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องแล้ว จากนั้นนำผลการศึกษามานำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลักษณะการเขียนรายงานการวิจัยเชิงบรรยาย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยผู้วิจัยเริ่มวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจัดระบบข้อมูล แยกประเภทข้อมูลตามประเด็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย และทำความเข้าใจข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมมาโดยการวิเคราะห์จากเนื้อหา ซึ่งศึกษาโดยละเอียดตามหลักการวิเคราะห์ดังนี้ คือ วิเคราะห์เอกสารจากข้อมูลเชิงคุณภาพพุทธิภูมิ ส่วนข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตการณ์ การสำรวจชุมชน จะใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยการจำแนกประเภทของข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูล และสร้างข้อสรุปแบบอุปมัย

5.1 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยต้องตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งหมดมาอย่างถูกต้องครบถ้วนสำหรับเรื่องที่วิจัย และนำไปวิเคราะห์ต่อไป

5.1.2 พิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูล ความสม่ำเสมอของข้อมูลเรื่องเดียวกันที่ได้มาใช้ในเวลาต่างกัน ซึ่งมีแหล่งข้อมูลที่สำคัญดังนี้ คือ ผู้รู้ ผู้นำในชุมชน เกษตรกรสวนกล้วยหอมทองทุ่งควัด สหกรณ์จังหวัดชุมพร สำนักงานเกษตรอำเภอ ห้องสมุด และแหล่งรวบรวมข้อมูลอื่นๆ ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของข้อมูลสำคัญเพื่อใช้ในการวิเคราะห์

5.1.3 ตรวจสอบการเก็บข้อมูลในแต่ละช่วงเวลา โดยการตรวจสอบการเก็บข้อมูลในแต่ละช่วงเวลาเพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกร
ทำสวนทุ้งควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร
การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสำรวจชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแบ่ง
ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้รู้ ผู้นำชุมชน เกษตรกรทำสวน
ทุ้งควัด เจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัดชุมพร

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ประวัติความเป็นมาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่ม
เกษตรกรทำสวนทุ้งควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

2.2 ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวน
ทุ้งควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

2.3 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอม
ทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

2.4 แนวโน้มของการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้ง
ควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอที่ได้จากการค้นพบ

3.1 ประวัติความเป็นมาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกร
ทำสวนทุ้งควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

3.2 ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้ง
ควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

3.3 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอม
ทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

3.4 แนวโน้มของการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้ง
ควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

1. ผู้รู้ ของอำเภอละแม จังหวัดชุมพร เป็นผู้ที่อยู่มานานเป็นที่ยอมรับนับถือของชาวบ้าน สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของกล้วยหอมทอง และประวัติความเป็นมาในการประกอบอาชีพการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัดได้เป็นอย่างดี โดยในปัจจุบันผู้รู้เหล่านี้ยังคงมีส่วนเกี่ยวข้องในการให้ความรู้และถ่ายทอดความรู้การทำสวนกล้วยหอมทองให้แก่เกษตรกรรุ่นหลังต่อไป โดยได้สัมภาษณ์ผู้รู้ 5 คน ดังนี้

1.1 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 7 มีนาคม 2556

นายต้น เกสโร เพศ ชาย อายุ 74 ปี
บ้านเลขที่ 72 หมู่ที่ 1 ตำบลทุ้งควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร
จำนวนสมาชิกในครอบครัว 5 คน การศึกษา ประถมศึกษา
อาชีพหลัก ทำสวนกล้วยหอมทอง อาชีพรอง -
พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 8 ไร่
ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 12 ปีขึ้นไป
ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 15,000-20,000 บาท

1.2 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 13 มีนาคม 2556

นายวิเวก อมตเวทย์ เพศ ชาย อายุ 59 ปี
บ้านเลขที่ 130 หมู่ที่ 10 ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร
จำนวนสมาชิกในครอบครัว 5 คน การศึกษา ปริญญาตรี
อาชีพหลัก ทำสวนผสม อาชีพรอง ข้าราชการบำนาญ
พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 3 ไร่
ระยะเวลาในการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 10 ปีขึ้นไป
ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 20,000-30,000 บาท

1.3 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 14 มีนาคม 2556

นายสุพัฒน์ สุวรรณภักดี เพศ ชาย อายุ 55 ปี
บ้านเลขที่ 44 หมู่ที่ 6 ตำบลทุ้งควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร
จำนวนสมาชิกในครอบครัว 5 คน การศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
อาชีพหลัก ทำสวนกล้วยหอมทอง อาชีพรอง รับจ้าง
พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 10 ไร่
ระยะเวลาในการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 10 ปีขึ้นไป

ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 15,000–20,000 บาท

1.4 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 15 มีนาคม 2556

นายโกศล โกมินทร์ เพศ ชาย อายุ 56 ปี
บ้านเลขที่ 72 หมู่ที่ 5 ตำบลทุ่งควาต์ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร
จำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน การศึกษา มัธยมศึกษา
อาชีพหลัก ทำสวนกล้วยหอมทอง อาชีพรอง รับจ้าง
พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 15 ไร่
ระยะเวลาในการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 10 ปีขึ้นไป

ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 30,000-40,000 บาท

1.5 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 15 มีนาคม 2556

นางชัชญา โอปัง เพศ หญิง อายุ 42 ปี
บ้านเลขที่ 42 หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งควาต์ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร
จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คน การศึกษา ประกาศนียบัตรชั้นสูง
อาชีพหลัก รับจ้าง อาชีพรอง ทำสวนผสม
พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 3 ไร่
ระยะเวลาในการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 3 ปีขึ้นไป

ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 20,000–30,000 บาท

สรุป กลุ่มเป้าหมายเป็นเพศชาย 4 คน เป็นเพศหญิง 1 คน อายุเฉลี่ย 56 ปี
การศึกษา ส่วนใหญ่ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง ส่วนน้อยระดับประถมศึกษา
อาชีพหลัก ส่วนใหญ่ทำสวนกล้วยหอมทอง ส่วนน้อยรับจ้าง
อาชีพรอง ส่วนใหญ่รับจ้าง ส่วนน้อยทำสวนผสม
พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมดเฉลี่ย 8 ไร่
ระยะเวลาในการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทองเฉลี่ย 10 ปีขึ้นไป
ฐานะทางเศรษฐกิจ ปานกลาง รายได้เฉลี่ยเดือนละ 27,500 บาท

2. ผู้นำในตำบลทุ่งควาต์ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร เป็นผู้นำในชุมชนได้รับการ
ยอมรับจากชาวบ้าน มีความรู้สามารถให้ข้อมูลในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทำสวน
กล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ได้ โดยได้สัมภาษณ์ผู้นำ 5 คน ดังนี้

2.1 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 7 มีนาคม 2556

นายสมนึก รติเดชาพันธ์ เพศ ชาย อายุ 57 ปี

- บ้านเลขที่ 39 หมู่ที่ 7 ตำบลทุ่งคาวัด อำเภอละม่อม จังหวัดชุมพร
 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คน การศึกษา มัธยมศึกษา
 อาชีพหลัก ทำสวนกล้วยหอมทอง อาชีพรอง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7
 พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 13 ไร่
 ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 18 ปีขึ้นไป
 ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือน 20,000–25,000 บาท
- 2.2 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 14 มีนาคม 2556
 นายประหยัด เพ็งจันทร์ เพศ ชาย อายุ 55 ปี
 บ้านเลขที่ 33/1 หมู่ที่ 1 ตำบลทุ่งคาวัด อำเภอละม่อม จังหวัดชุมพร
 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 5 คน การศึกษา มัธยมศึกษา
 อาชีพหลัก ทำสวนผสม อาชีพรอง นายกอบต.ทุ่งคาวัด
 พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 3 ไร่
 ระยะเวลาในการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 6 ปีขึ้นไป
 ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 30,000–40,000 บาท
- 2.3 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 21 มีนาคม 2556
 นายสำรวม ใจเปี่ยม เพศ ชาย อายุ 50 ปี
 บ้านเลขที่ 73 หมู่ที่ 7 ตำบลทุ่งคาวัด อำเภอละม่อม จังหวัดชุมพร
 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน การศึกษา มัธยมศึกษา
 อาชีพหลัก ทำสวนกล้วยหอมทอง อาชีพรอง รองนายกอบต.ทุ่งคาวัด
 พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 10 ไร่
 ระยะเวลาในการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 10 ปีขึ้นไป
 ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 30,000–40,000 บาท
- 2.4 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 21 มีนาคม 2556
 นางลิ่งเที่ยง โอฟัง เพศ หญิง อายุ ปี
 บ้านเลขที่ 56 หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งคาวัด อำเภอละม่อม จังหวัดชุมพร
 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คน การศึกษา มัธยมศึกษา
 อาชีพหลัก ทำสวนผสม อาชีพรอง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 ตำบลทุ่งคาวัด
 พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 3 ไร่
 ระยะเวลาในการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 6 ปีขึ้นไป
 ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 20,000–30,000 บาท

2.5 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 21 มีนาคม 2556

นายสุวิทย์ หนูทอง เพศ ชาย อายุ 48 ปี
บ้านเลขที่ 69 หมู่ที่ 18 ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร
จำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน การศึกษา มัธยมศึกษา
อาชีพหลัก ทำสวนกล้วยหอมทอง อาชีพรอง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 18 ตำบลละแม
พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 12 ไร่
ระยะเวลาในการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 8 ปีขึ้นไป
ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 30,000-40,000 บาท

สรุป กลุ่มเป้าหมายเป็นเพศชาย 4 คน เป็นเพศหญิง 1 คน อายุเฉลี่ย 53 ปี
การศึกษา ระดับมัธยมศึกษา
อาชีพหลัก ส่วนใหญ่ทำสวนกล้วยหอมทอง ส่วนน้อยทำสวนผสม
อาชีพรอง ส่วนใหญ่ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนน้อยนักการเมืองท้องถิ่น
พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมดเฉลี่ย 9 ไร่
ระยะเวลาในการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทองเฉลี่ย 8 ปีขึ้นไป
ฐานะทางเศรษฐกิจ ปานกลาง รายได้เฉลี่ยเดือนละ 30,000 บาท

3. เกษตรกรทำสวนกล้วยหอมทองทุ่งควาวัต เป็นเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง อยู่ในพื้นที่เป้าหมายของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัต อำเภอละแม จังหวัดชุมพร โดยสัมภาษณ์เกษตรกร 15 คน ดังนี้

3.1 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 7 มีนาคม 2556

นายคำนวน เพ็งสกุล เพศ ชาย อายุ 47 ปี
บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 15 ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร
จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คน การศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ
อาชีพหลัก ทำสวนกล้วยหอมทอง อาชีพรอง รับจ้าง
พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 5 ไร่
ระยะเวลาในการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 8 ปีขึ้นไป
ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 10,000-15,000 บาท

3.2 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 7 มีนาคม 2556

นายจรูญ ศรียุภักดิ์ เพศ ชาย อายุ 43 ปี
บ้านเลขที่ 148 หมู่ที่ 11 ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

- จำนวนสมาชิกในครอบครัว 5 คน การศึกษา ประถมศึกษา
อาชีพหลัก ทำสวนกล้วยหอมทอง อาชีพรอง รับจ้าง
พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 20 ไร่
ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 5 ปีขึ้นไป
ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 25,000–30,000 บาท
- 3.3 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 7 มีนาคม 2556
นายเจริญ เพ็ชรสงค์ เพศ ชาย อายุ 61 ปี
บ้านเลขที่ 46 หมู่ที่ 19 ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร
จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คน การศึกษา ประถมศึกษา
อาชีพหลัก ทำสวนกล้วยหอมทอง อาชีพรอง รับจ้าง
พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 16 ไร่
ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 5 ปีขึ้นไป
ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 25,000–30,000 บาท
- 3.4 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 13 มีนาคม 2556
นายอนุชา ศรีนอง เพศ ชาย อายุ 45 ปี
บ้านเลขที่ 223 หมู่ที่ 5 ตำบลทุ่งควาวัต อำเภอละแม จังหวัดชุมพร
จำนวนสมาชิกในครอบครัว 5 คน การศึกษา ประถมศึกษา
อาชีพหลัก ทำสวนกล้วยหอมทอง อาชีพรอง รับจ้าง
พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 10 ไร่
ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 5 ปีขึ้นไป
ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 15,000–20,000 บาท
- 3.5 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 13 มีนาคม 2556
นายโอภาส บุญทัน เพศ ชาย อายุ 23 ปี
บ้านเลขที่ 98 หมู่ที่ 15 ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร
จำนวนสมาชิกในครอบครัว 5 คน การศึกษา มัธยมศึกษา
อาชีพหลัก ทำสวนกล้วยหอมทอง อาชีพรอง รับจ้าง
พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 5 ไร่
ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 3 ปีขึ้นไป
ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 10,000–15,000 บาท

3.6 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 14 มีนาคม 2556

นายจรรุ สุนทรรัตนสิทธิ์ เพศ ชาย อายุ 76 ปี
 บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งควาต์ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร
 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 2 คน การศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ
 อาชีพหลัก ทำสวนกล้วยหอมทอง อาชีพรอง -
 พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 5 ไร่
 ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 5 ปีขึ้นไป
 ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 10,000-15,000 บาท

3.7 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 14 มีนาคม 2556

นางสาวกัญธิชา พุ่มทอง เพศ หญิง อายุ 40 ปี
 บ้านเลขที่ 275 หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งควาต์ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร
 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คน การศึกษา ประถมศึกษา
 อาชีพหลัก ทำสวนกล้วยหอมทอง อาชีพรอง ค้าขาย
 พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 5 ไร่
 ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 3 ปีขึ้นไป
 ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 10,000-15,000 บาท

3.8 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 14 มีนาคม 2556

นายสมคิด ศรีสุวรรณ เพศ ชาย อายุ 43 ปี
 บ้านเลขที่ 227/1 หมู่ที่ 5 ตำบลทุ่งควาต์ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร
 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน การศึกษา ประถมศึกษา
 อาชีพหลัก ทำสวนกล้วยหอมทอง อาชีพรอง รับจ้าง
 พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 10 ไร่
 ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 8 ปีขึ้นไป
 ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 15,000-20,000 บาท

3.9 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 21 มีนาคม 2556

นายอ้อม ทองยิ้ม เพศ ชาย อายุ 55 ปี
 บ้านเลขที่ 159 หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งควาต์ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร
 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คน การศึกษา ประถมศึกษา
 อาชีพหลัก ทำสวนกล้วยหอมทอง อาชีพรอง รับจ้าง
 พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 10 ไร่

ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 11 ปีขึ้นไป

ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 15,000–20,000 บาท

3.10 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 21 มีนาคม 2556

นายสาคร ทองบุญช่วย เพศ ชาย อายุ 45 ปี

บ้านเลขที่ 206 หมู่ที่ 7 ตำบลทุ่งควาต์ อำเภอละม่อม จังหวัดชุมพร

จำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน การศึกษา ประถมศึกษา

อาชีพหลัก ทำสวนกล้วยหอมทอง อาชีพรอง รับจ้าง

พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 10 ไร่

ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 5 ปีขึ้นไป

ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 15,000–20,000 บาท

3.11 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 21 มีนาคม 2556

นายโกมล จันทรร เพศ ชาย อายุ 47 ปี

บ้านเลขที่ 104 หมู่ที่ 1 ตำบลทุ่งควาต์ อำเภอละม่อม จังหวัดชุมพร

จำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน การศึกษา ประถมศึกษา

อาชีพหลัก ทำสวนกล้วยหอมทอง อาชีพรอง รับจ้าง

พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 7 ไร่

ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 5 ปีขึ้นไป

ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 15,000–20,000 บาท

3.12 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 21 มีนาคม 2556

นายสมใจ แสงขำ เพศ ชาย อายุ 44 ปี

บ้านเลขที่ 229/2 หมู่ที่ 7 ตำบลทุ่งควาต์ อำเภอละม่อม จังหวัดชุมพร

จำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน การศึกษา มัธยมศึกษา

อาชีพหลัก ทำสวนกล้วยหอมทอง อาชีพรอง ค้าขาย

พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 8 ไร่

ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 3 ปีขึ้นไป

ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 15,000–20,000 บาท

3.13 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 28 มีนาคม 2556

นายสวัสดิ์ เพชรแก้ว เพศ ชาย อายุ 47 ปี

บ้านเลขที่ 57 หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งควาต์ อำเภอละม่อม จังหวัดชุมพร

จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คน การศึกษา ประถมศึกษา

- อาชีพหลัก ทำสวนกล้วยหอมทอง   อาชีพรอง รับจ้าง
พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 6 ไร่
ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 7 ปีขึ้นไป
ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 10,000–15,000 บาท
- 3.14 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 28 มีนาคม 2556
นางอุบล สิทธิ   เพศ หญิง   อายุ 48 ปี
บ้านเลขที่ 69 หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งควัววัด อำเภอละม่อม จังหวัดชุมพร
จำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน   การศึกษา ประถมศึกษา
อาชีพหลัก ทำสวนกล้วยหอมทอง   อาชีพรอง ค้าขาย
พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 5 ไร่
ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 5 ปีขึ้นไป
ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 10,000–15,000 บาท
- 3.15 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 28 มีนาคม 2556
นายอานนท์ นนทฤทธิ์   เพศ ชาย   อายุ 44 ปี
บ้านเลขที่ 158 หมู่ที่ 7 ตำบลละม่อม อำเภอละม่อม จังหวัดชุมพร
จำนวนสมาชิกในครอบครัว 2 คน   การศึกษา ประถมศึกษา
อาชีพหลัก ทำสวนกล้วยหอมทอง   อาชีพรอง -
พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 40 ไร่
ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 4 ปีขึ้นไป
ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือนละ 30,000–35,000 บาท
- สรุป** กลุ่มเป้าหมายเป็นเพศชาย 13 คน เป็นเพศหญิง 2 คน อายุเฉลี่ย 48 ปี
การศึกษา ส่วนใหญ่ระดับประถมศึกษา ส่วนน้อยระดับมัธยมศึกษา
อาชีพหลัก ทำสวนกล้วยหอมทอง
อาชีพรอง ส่วนใหญ่รับจ้าง   ส่วนน้อยค้าขาย
พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมดเฉลี่ย 14 ไร่
ระยะเวลาในการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทองเฉลี่ย 7 ปีขึ้นไป
ฐานะทางเศรษฐกิจ ปานกลาง รายได้เฉลี่ยเดือนละ 22,500 บาท

4. เจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัดชุมพร เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำงานอยู่ในสหกรณ์จังหวัดชุมพร สามารถให้ความรู้และข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกล้วยหอมทองได้ และเป็นผู้ดูแลกำกับ

ควบคุมตรวจสอบกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด ได้เป็นอย่างดี โดยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ 5 คน ดังนี้

4.1 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 26 มีนาคม 2556

นายนิคม แยมแสง เพศ ชาย อายุ 56 ปี
บ้านเลขที่ 25/12 ถนนวัดโพธิ์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คน การศึกษา ปริญญาสาขาเศรษฐศาสตร์
อาชีพหลัก รับราชการ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์
อาชีพรอง ทำสวนผสม
พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 2 ไร่
ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 10 ปีขึ้นไป
ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือน 40,000-50,000 บาท

4.2 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 26 มีนาคม 2556

นายเฉลิมพล สหชาติมานพ เพศ ชาย อายุ 55 ปี
บ้านเลขที่ 23/12 ตำบลตากแดด อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร
จำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน การศึกษา ปริญญาสาขาเศรษฐศาสตร์
อาชีพหลัก รับราชการ ตำแหน่ง เจ้าพนักงานส่งเสริมสหกรณ์ชำนาญงาน
อาชีพรอง ทำสวนผสม
พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 2 ไร่
ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 8 ปีขึ้นไป
ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือน 30,000 - 40,000 บาท

4.3 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 26 มีนาคม 2556

นายสมพงษ์ รื่นฤทัย เพศ ชาย อายุ 51 ปี
บ้านเลขที่ 2/30 ถนนประชาอุทิศ ตำบลชั้นเงิน อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คน การศึกษา ปริญญาสาขาเศรษฐศาสตร์
อาชีพหลัก รับราชการ ตำแหน่ง เจ้าพนักงานส่งเสริมสหกรณ์อาวุโส
อาชีพรอง ทำสวนผสม
พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 3 ไร่
ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 8 ปีขึ้นไป
ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือน 30,000-40,000 บาท

4.4 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 26 มีนาคม 2556

นายนิรันดร์ ศรีวิไล เพศ ชาย อายุ 50 ปี

- บ้านเลขที่ 80/5 ตำบลนาชะอัง อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร
 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คน การศึกษาปริญญาสาขาเศรษฐศาสตร์
 อาชีพหลัก รับราชการ ตำแหน่ง
 อาชีพรอง ทำสวนผสม
 พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 2 ไร่
 ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 7 ปีขึ้นไป
 ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือน 40,000-50,000 บาท
- 4.5 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 29 มีนาคม 2556
- นางปาริชาติ ทองหัตถา เพศ หญิง อายุ 42 ปี
 บ้านเลขที่ 149 หมู่ที่ 2 ตำบลนากระตาม อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร
 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน การศึกษาปริญญาสาขาการจัดการทั่วไป
 อาชีพหลัก รับราชการ ตำแหน่ง นักวิชาการสหกรณ์
 อาชีพรอง ทำสวนผสม
 พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมด 2 ไร่
 ระยะเวลาการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทอง 6 ปีขึ้นไป
 ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะปานกลาง ประมาณเดือน 30,000-40,000 บาท
- สรุป** กลุ่มเป้าหมายเป็นเพศชาย 4 คน เป็นเพศหญิง 1 คน อายุเฉลี่ย 49 ปี
 การศึกษา ระดับปริญญาตรี
 อาชีพหลัก รับราชการ
 อาชีพรอง ทำสวนผสม
 พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมดเฉลี่ย 2 ไร่
 ระยะเวลาในการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทองเฉลี่ย 7 ปีขึ้นไป
 ฐานะทางเศรษฐกิจ ปานกลาง รายได้เฉลี่ยเดือนละ 45,000 บาท

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล จากการค้นคว้าเอกสาร ตำรา วิชาการที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเกี่ยวกับ

2.1 ประวัติความเป็นมาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

2.2 ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

2.3 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

2.4 แนวโน้มของการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

โดยมีรายละเอียดในแต่ละเรื่องดังนี้

2.1 ประวัติความเป็นมาการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์

2.1.1 ประวัติความเป็นมากล้วยหอมทอง จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา วิชาการเกี่ยวกับประวัติความเป็นมากล้วยหอมทอง มีรายละเอียดดังนี้

1) **ชื่อและลักษณะทางพฤกษศาสตร์** จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา วิชาการ มีดังนี้

อภิชาติ ศรีสอาด จากหนังสือสารพันกล้วยยอดนิยม(2553: 42) โชติ สุวัตติ จากหนังสืออภิธานเรื่องกล้วย(2509: 10-11) มนุ โป้สมบุญ จากหนังสือการปลูกกล้วย (2544: 8-10) สุพรรณษา ศรีมณี, ลาวัลย์ ฉัตรวิรุฬ, วิสากรณ์ สุขยานุติษฐ, นิธิวดี อรัญอนุรักษ์ จากหนังสือผลิตภัณฑ์กล้วย(2547: 9-10) สำอาง สืบสมาน, ภัทรพร ยุทธาภรณ์พินิจ, ปาริฉัตร ช่างสิงห์, สุทธินันท์ แพงทรัพย์ จากหนังสือกล้วยคุณค่าภูมิปัญญาไทย(2555: 37-38) DAN KOEPEL จากหนังสือBANANA The Fate of the Fruit That Changed the World(2554: 41-42) ได้ระบุไว้สอดคล้องกันว่า กล้วยหอมทองมีชื่อภาษาอังกฤษคือ Gros Michel มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า Musa (AAA group) เป็นพืชล้มลุก มีลำต้นสูง 2.5 – 3.5 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางมากกว่า 15 เซนติเมตร ตามลำต้นด้านนอกมีประดำ ด้านในสีเขียวอ่อน และมีเส้นลายสีชมพู ใบก้านใบมีร่องค่อนข้างกว้าง และมีปีก เส้นกลางใบสีเขียว ดอกก้านเครือมีขน ปลีรูปไข่ ค่อนข้างยาว ปลายแหลม ด้านบนสีแดงอมม่วง มีไข่ ด้านในสีแดงซีด ผลเครือหนึ่ง 4-6 หวี

หวีหนึ่งมี 12-16 ผล กว้าง 3-4 เซนติเมตร ยาว 21-25 เซนติเมตร ปลายผลมีจุดเห็นชัด เปลือกบาง เมื่อสุกเปลี่ยนเป็นสีเหลืองทอง แต่ที่ปลายจุดจะมีสีเขียว แล้วเปลี่ยนสีภายหลัง เนื้อสีเหลืองเข้ม กลิ่นหอม รสหวาน

ดวงจันทร์ เกรียงสุวรรณ จากบทความสาระความรู้การเกษตร(2548: 2) ได้ระบุไว้ว่า กล้วยหอมทอง มีชื่อพื้นบ้านว่า กล้วยหอม ชื่อพ้อง กล้วยหอมทอง มีชื่อภาษาอังกฤษว่า Gros Michel มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า Musa (AAA group) จัดอยู่ในวงศ์ MUSACEAE ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ กล้วยหอมทองจัดเป็นไม้ล้มลุกที่มีลำต้นเทียม มีความสูงต้นประมาณ 2.5-3.5 เมตร เส้นผ่านศูนย์กลางมากกว่า 20 เซนติเมตร กาบลำต้นด้านนอกมีประดับ กาบลำต้นด้านในมีสีเขียวอ่อน และมีเส้นลายสีชมพู ซึ่งเป็นความแตกต่างของการสังเกตว่า เป็นกล้วยหอมประเภทใด ใบก้านใบมีร่องค่อนข้างกว้าง และมีปีก เส้นกลางใบมีสีเขียว ดอกของกล้วยหอมทอง ที่ก้านเครือจะมีลักษณะคล้ายขน มีปลีรูปไข่ ค่อนข้างยาว ปลายแหลม ด้านบนมีสีแดงอมม่วง ด้านในมีสีแดงซีด ผลกล้วยหอมทอง ในเครือหนึ่งๆจะมี 4 - 6 หวี หวีหนึ่งมี 12 - 16 ผล ผลมีความกว้าง 3 - 4 เซนติเมตร ยาว 21 - 25 เซนติเมตร ปลายผลมีจุด เห็นได้ชัดเปลือกผลบาง ผลเมื่อสุกจะเปลี่ยน เป็นสีเหลืองทอง แต่ที่ปลายจุดจะมีสีเขียว แล้วเปลี่ยนสีในภายหลัง เนื้อผลมีสีเหลืองเข้ม มีกลิ่นหอม และมีรสหวาน

เบญจมาศ ศิลาชัย จากหนังสือกล้วย(2545: 69) ได้ระบุไว้ว่า กล้วยหอมทอง(Musa (AAA group)) Kluai Hom Thong กลุ่มย่อย Gros Michel ชื่อสามัญ Hom Thong Bana มีลักษณะทางพฤกษศาสตร์คือ ลำต้นเทียมสูง 2.5-3.5 เมตร เส้นผ่านศูนย์กลางมากกว่า 15 เซนติเมตร กาบลำต้นด้านนอกมีประดับเล็กน้อย ด้านในสีเขียวอ่อน และมีเส้นสีชมพูก้านใบมีร่องค่อนข้างกว้างและมีปีก เส้นกลางใบสีเขียว ก้านช่อดอกมีขน ใบประดับรูปไข่ค่อนข้างยาว ปลายแหลม ด้านบนสีแดงอมม่วง มีไข ด้านล่างสีแดงซีด เครือหนึ่งมี 4-6 หวี หวีหนึ่งมี 12-16 ผล ผลใหญ่ กว้าง 3-4 เซนติเมตร ยาว 21-25 เซนติเมตร ปลายผลมีจุดเห็นชัด เปลือกบาง เมื่อสุกเปลี่ยนเป็นสีเหลืองทองแต่ที่ปลายจุดจะเปลี่ยนสีภายหลัง เนื้อสีส้มอ่อนๆ กลิ่นหอม รสหวาน

สรุป จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ได้สาระที่สำคัญดังนี้ กล้วยหอมทอง มีชื่อพื้นบ้านว่า กล้วยหอมทอง กล้วยหอม มีชื่อภาษาอังกฤษว่า Gros Michel มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า Musa (AAA group) จัดอยู่ในวงศ์ MUSACEAE ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ กล้วยหอมทองจัดเป็นไม้ล้มลุกที่มีลำต้นเทียม มีความสูงต้นประมาณ 2.5-3.5 เมตร เส้นผ่านศูนย์กลางมากกว่า 20 เซนติเมตร กาบลำต้นด้านนอกมีประดับ กาบลำต้นด้านในมีสีเขียวอ่อน และมีเส้นลายสีชมพู ใบ ก้านใบมีร่องค่อนข้างกว้าง และมีปีก เส้นกลางใบมีสีเขียว ดอกของกล้วยหอมทอง ที่ก้านเครือจะมี

ลักษณะคล้ายขน มีปลีรูปไข่ ค่อนข้างยาว ปลายแหลม ด้านบนมีสีแดงอมม่วง ด้านในมีสีแดงซีด ผลกล้วยหอมทอง ในเครือหนึ่งๆจะมี 4 - 6 หวี หวีหนึ่งมี 12 - 16 ผล ผลมีความกว้าง 3 - 4 เซนติเมตร ยาว 21 - 25 เซนติเมตร ปลายผลมีจุด เห็นได้ชัดเปลือกผลบาง ผลเมื่อสุกจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองทอง แต่ที่ปลายจุดจะมีสีเขียว แล้วเปลี่ยนสีในภายหลัง เนื้อผลมีสีเหลืองเข้ม มีกลิ่นหอม และมีรสหวาน

2) แหล่งกำเนิดกล้วยหอมทองและความเป็นมาของกล้วยหอมทองในประเทศไทย

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราวิชาการ มีดังนี้

พาดิษฐ์ ยศสัญญา, ชำนาญ ทองกลัด จากหนังสือกล้วยในเมืองไทย(2541: 39-41) ได้ระบุไว้ว่า กล้วยที่ปลูกกันอยู่ในปัจจุบัน มีถิ่นกำเนิดอยู่ทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แม้ว่าประวัติความเป็นมาของกล้วยจะไม่แพร่หลายนัก แต่กล้วยก็เป็นผลไม้ชนิดแรกที่คนปลูกเพื่อเป็นอาหาร ประชาชนในแถบนี้ได้ใช้ประโยชน์จากกล้วยกันมาเป็นเวลาช้านาน ในตอนต้นศตวรรษที่ 19 พันธุ์กล้วยหอมทอง(Gros Michel) ได้ถูกนำเข้ามายังหมู่เกาะคาริบเบียน รวมทั้งพันธุ์อื่นๆ อีกหลายพันธุ์ได้ถูกนำมาจากสวน Kew มารวบรวมไว้ที่โตมิกัน ในการปลูกพันธุ์กล้วยที่สำคัญในตลาดการค้าของโลกสมัยนั้นคือ พันธุ์กล้วยหอมทอง ปัจจุบันกล้วยมีการเพาะปลูกอยู่ทั่วไปในแถบเส้นศูนย์สูตรขึ้นไปทางเหนือและลงมาทางใต้ในประเทศที่มีดินฟ้าอากาศเหมาะสมแก่การปลูกกล้วย และมีผลผลิตของกล้วยเพื่อบริโภคในท้องถิ่น มีทั้งประเทศในทวีปแอฟริกา เอเชีย และหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก เนื่องจากกล้วยมีถิ่นกำเนิดอยู่ทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ย่อมเป็นที่เชื่อได้ว่าได้มีการปลูกกล้วยในเมืองไทยมาเป็นเวลาช้านาน ยิ่งไปกว่านั้นยังมีผู้กล่าวว่ามีกล้วยมากกว่า 13 พันธุ์ที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศไทย

เบญจมาศ ศิลาอ้อย จากหนังสือกล้วย(2545: 19-20) ได้ระบุไว้ว่า กล้วยเป็นพืชที่ชอบอากาศร้อนชื้น ถิ่นแรกของกล้วยอยู่ในแถบเอเชียตอนใต้ ซึ่งประกอบด้วยทางเหนือของอินเดีย พม่า เขมร ไทย ลาว และจีนตอนใต้ และแถบหมู่เกาะอินโดนีเซีย เกาะบอเนียว ฟิลิปปินส์ และไต้หวัน ในประเทศเหล่านี้จะพบกล้วยพื้นเมืองที่ไม่มีเมล็ด และปลูกแบบปล่อยปลະละเลยไม่ค่อยมีการดูแล กล้วยที่ปลูกกันแถบนี้มีอยู่หลายชนิดทั้งที่มีเมล็ดและไม่มีเมล็ด และปลูกกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปจากผลการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานในการทำมาหากินของประชากร จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง กล้วยหอมทองเป็นกล้วยที่ขายกันในตลาดโลกมาก มีการปลูกในแถบอเมริกากลางและทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของอเมริกาใต้ ส่งไปขายที่อเมริกาเหนือ ยุโรป จนกระทั่งประมาณ ค.ศ.1960 จึงได้เปลี่ยนมาปลูกคาเวนิช สำหรับประเทศไทย ได้มีการปลูกกล้วยหอมทองมาช้านานแล้ว

อภิชาติ ศรีสะอาด จากหนังสือสารพันกล้วยยอดนิยม(2553: 3-4) มนุ โป้ สมบูรณ์ จากหนังสือการปลูกกล้วย(2544: 18-19) สุพรรณษา ศรีมณี, ลาวลย์ ฉัตรวิรุฬ, วิสากรณ์ สุขยานุติษฐ, นิธิวดี อรัญอนุรักษ จากหนังสือผลิตภัณฑ์กล้วย(2547: 12-14) DAN KOEPEL จากหนังสือBANANA The Fate of the Fruit That Changed the World(2554: 55-62) ได้ ระบุไว้สอดคล้องกันว่า กล้วยหอมทองเป็นหนึ่งในพืชชนิดแรกๆ ที่รู้จักและแพร่หลายในมวลหมู่นัก บริโภคของมนุษยชาติทุกคนเผ่ามานานกว่า 4,000 ปี แล้ว โดยได้ทำการเพาะปลูกแบบกสิกรรม มี ถิ่นกำเนิดในแปซิฟิก เอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แพร่พันธุ์ไปยังดินแดนอื่นๆ ใน ระยะเวลาต่อมา

สำออง สืบสมาน และคณะ(2555: 27) จากหนังสือกล้วยคุณค่าภูมิปัญญาไทย ได้ระบุไว้ว่า กล้วยมีวิวัฒนาการมาพร้อมมนุษย์ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก โดยมา จากกล้วยป่าสู่กล้วยปลูกกินได้ ซึ่งกล้วยป่าสามารถแยกออกได้เป็นชนิดย่อย 4 กลุ่ม ตาม แหล่งกำเนิดเฉพาะถิ่น คือ ป่าปัวนิกินี มลายู ชวา และไทย รวมทั้งพม่า ดังนี้

1. แหล่งกำเนิดที่ป่าปัวนิกินี พบกล้วยป่าชนิดย่อยแบงค์ซี (banksii)
2. แหล่งกำเนิดในคาบสมุทรมลายู พบกล้วยป่าชนิดย่อยมะละกา (malaccensis)
3. แหล่งกำเนิดในเกาะชวา และบอร์เนียว พบกล้วยป่าชนิดย่อยซีบริน่าและไมโครคาร์ปา (zebrina/microcarpa)
4. แหล่งกำเนิดในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไทย ลาว พม่า เขมร รวมถึง ตอนเหนือของอินเดีย และจีนตอนใต้ พบกล้วยป่าชนิดย่อยสยามและพม่า (siamea/burmanica)

มนุ โป้สมบูรณ์ จากหนังสือการปลูกกล้วย(2544: 20-21) สุพรรณษา ศรีมณี, ลาวลย์ ฉัตรวิรุฬ, วิสากรณ์ สุขยานุติษฐ, นิธิวดี อรัญอนุรักษ จากหนังสือผลิตภัณฑ์กล้วย(2547: 15-16) สำออง สืบสมาน, ภัทรพร ยุทธาภรณ์พินิจ, ปาริฉัตร ช้างสิงห์, สุทธินันท์ แพงทรัพย์ จากหนังสือกล้วยคุณค่าภูมิปัญญาไทย(2555: 37-39) อภิชาติ ศรีสะอาด จากหนังสือสารพัน กล้วยยอดนิยม(2553: 4-6) ได้ระบุไว้สอดคล้องกันว่า ประเทศไทยมีการปลูกกล้วยกันมาช้านาน ตั้งแต่สมัยสุโขทัยเรื่อยมา พันธุ์กล้วยที่ใช้ปลูกในประเทศไทย มีทั้งพันธุ์พื้นเมืองดั้งเดิม และนำเข้ามา จากประเทศใกล้เคียง กล้วยหอมทองเป็นพันธุ์หนึ่งในอีกหลายพันธุ์ที่สามารถปลูกได้ทั่วทุกภาคใน ประเทศไทย ถูกจัดว่าเป็นผลไม้ของเขตเมืองร้อน

กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัต จากหนังสือกล้วยหอมทอง(2545: 4) ได้ระบุไว้ ว่า กล้วยหอมทองเป็นพันธุ์พืชที่รู้จักกันมานานและแพร่หลายในมวลหมู่นักบริโภคของมนุษยชาติ ทุกคนเผ่ามานานกว่า 4,000 ปี ก่อนพุทธกาล ถิ่นกำเนิดของพืชตระกูลกล้วย คือเอเชียอาคเนย์ หรือ

แถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ลาว กัมพูชา พม่า เวียดนาม บรูไน สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ตีมอร์ตะวันออก และประเทศไทย การแพร่พันธุ์ของกล้วย ดูจากหลักฐานการบันทึกของบาทหลวงฝรั่งเศสที่เดินทางมาเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในพื้นที่ต่างๆ ตั้งแต่ ค.ศ.914 หรือเมื่อ พ.ศ.1457 ประมาณ 1,094 ปี ที่ผ่านมา มีการเดินทางออกไปในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศ อินเดียน และแพร่พันธุ์ไปสู่ทวีปแอฟริกาและทวีปอเมริกา ประเทศแถบเมดิเตอร์เรเนียน แถบหมู่เกาะแปซิฟิก เป็นลำดับ ต่อมาในศตวรรษที่ 16 ค.ศ.1402 ชาวโปรตุเกส นำกล้วยไปเผยแพร่ ณ หมู่เกาะคานารี คิวบา และในประเทศแถบอเมริกากลางและใต้ ศตวรรษที่ 17 มีการปรับปรุงพันธุ์เป็นสายพันธุ์ Gros Michel ณ หมู่เกาะจาไมก้าและประเทศบราซิล

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของกล้วยหอมทอง มีดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายต้น เกสโร เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556, นายอนุชา ศรีนอง เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2556 และนายโกศล โกมินทร์ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2556 ได้ระบุในแนวทางเดียวกันว่า กล้วยหอมทองเป็นพันธุ์พืชที่รู้จักกันมานาน และแพร่หลายในหมู่นักบริโภคมากกว่า 4,000 ปี สมัยนั้นรู้จักนิยมบริโภคในส่วนของปลีกล้วย หยวกกล้วย เป็นอาหารหลัก และใช้ประโยชน์จากใบกล้วย มีถิ่นกำเนิดอยู่ในเอเชียอาคเนย์ หรือ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยเป็นอีกหนึ่งประเทศที่อยู่ในภูมิภาคนี้ กล้วยหอมทองจึงเป็นอีกหนึ่งพันธุ์ที่นิยมปลูกและมีอยู่ในประเทศไทย

จากการสัมภาษณ์ นายจรรยา ศรียุภักดิ์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 , นายสาคร ทองบุญช่วย และนางลิ่งเที่ยง โอฟัง เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้ระบุในแนวทางเดียวกันว่า กล้วยหอมทองเป็นที่รู้จักกันมานานแล้ว มีแหล่งกำเนิดอยู่ในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคนี้ กล้วยหอมทองจึงเป็นผลไม้ที่คนไทยรู้จักบริโภคเป็นอาหารกันอย่างแพร่หลาย

จากการสัมภาษณ์ นายคำณวน เพ็งสกุล เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 , นายประหยัด เพ็งจันทร์ เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2556 และนายสมคิด ศรีสุวรรณ เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2556 ได้ระบุในแนวทางเดียวกันว่า กล้วยหอมทองเป็นพันธุ์พืชที่รู้จักกันมานาน มีถิ่นกำเนิดที่ไม่ไกลจากประเทศไทยเลย อยู่รอบบ้านเราเอง คือ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ลาว กัมพูชา พม่า เวียดนาม บรูไน สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ตีมอร์ตะวันออก รวมทั้งไทยด้วย ในประเทศไทยสามารถปลูกได้ทั่วทุกภาค

จากการสัมภาษณ์ นายวิเวก อมตเวทย์ เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2556 , นายโอภาส บุญพัน เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2556 และนายสุขพัฒน์ สุวรรณภักดี เมื่อวันที่ 14

มีนาคม 2556 ได้ระบุในแนวทางเดียวกันว่า กล้วยหอมทองเป็นพันธุ์พืชที่รู้จักกันมานานและแพร่หลายในหมู่นักบริโภคทุกคนเผ่ามานานกว่า 4,000 ปีแล้ว มีถิ่นกำเนิดอยู่บริเวณเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดินแดนแถบอินโดนีเซีย มาเลเซีย ถือเป็นศูนย์กลางของกล้วยที่สำคัญ การปลูกกล้วยในประเทศไทยมีมานานแล้ว มีทั้งหมดจำนวน 56 สายพันธุ์ กล้วยหอมทองก็เป็นหนึ่งในนั้น และถูกจัดเป็นผลไม้ของเขตร้อนสามารถปลูกได้ทุกภาคของประเทศ ในอดีตที่ผ่านปลูกไว้เพื่อการบริโภค แต่ในปัจจุบันสามารถสร้างรายได้ให้ในครัวเรือน

จากการสัมภาษณ์ นายนิคม แยมแสง เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556, นายเฉลิมพล สหชาติมานพ เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 และนางปาริชาติ ทองหัตถา เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2556 ได้ระบุในแนวทางเดียวกันว่า กล้วยมีถิ่นกำเนิดอยู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คนแถบนี้ใช้ประโยชน์จากการปลูกกล้วยกันมานานแล้ว กล้วยเป็นผลไม้ชนิดแรกที่คนเอเชียแถบร้อนขึ้นปลูกใช้เป็นอาหาร ศูนย์กลางของกล้วยระยะแรกๆ อยู่ที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากนั้นได้เข้าไปในเขตอบอุ่นของเอเชีย อเมริกา แอฟริกา และออสเตรเลีย ในประเทศไทยมีการปลูกกล้วยมานานก่อนอาณาจักรศรีวิชัย มีอยู่ 56 สายพันธุ์ กล้วยหอมทองก็เป็นหนึ่งในนั้นด้วย

จากการสัมภาษณ์ นางสาวกัณธิชา พุ่มทอง เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2556 , นายสำรวม ใจเปี่ยม เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 และนายสวัสดิ์ เพชรแก้ว เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2556 ได้ระบุในแนวทางเดียวกันว่า กล้วยหอมทองเป็นพันธุ์พืชที่รู้จักมานาน รู้จักการบริโภคในส่วนของปลีกล้วย หยวกกล้วย เป็นอาหารหลัก ถิ่นกำเนิดของพืชตระกูลกล้วยอยู่ในเอเชียอาคเนย์ การแพร่พันธุ์ของกล้วยดูจากบันทึกของบาทหลวงที่เดินทางออกไปเผยแผ่ศาสนาคริสต์ในพื้นที่ต่างๆ เดินทางจากเอเชียอาคเนย์ ไปสู่ทวีปแอฟริกา และทวีปอเมริกา ไปสู่ประเทศแถบเมดิเตอร์เรเนียน แถบหมู่เกาะแปซิฟิก เป็นลำดับ ในประเทศไทยกล้วยหอมทองเป็นที่รู้จักปลูกกันมานานเกือบทั่วทุกภาคของประเทศ

จากการสัมภาษณ์ นายจาร์ สุคนธ์รัตนสิทธิ์ เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2556 , นายอ้อม ทองยิ้ม เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 และนายโกมล จันทรรุ เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้ระบุในแนวทางเดียวกันว่า ประเทศไทยมีการปลูกกล้วยกันมาช้านานทั่วทุกภาคของประเทศ กล้วยหอมทองก็เป็นที่ยอมรับในการบริโภค มีถิ่นกำเนิดบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และได้แพร่ขยายเข้าไปทั่วเขตร้อน และเขตอบอุ่นของเอเชีย อเมริกา แอฟริกา และออสเตรเลีย

จากการสัมภาษณ์ นายสมนึก รติเดชาพันธ์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 , นายสุวิทย์ หนูทอง เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 และนางสมใจ แสงขำ เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้ระบุในแนวทางเดียวกันว่า กล้วยมีถิ่นกำเนิดอยู่ทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นผลไม้ชนิดแรกที่ปลูกเพื่อเป็นอาหาร เกิดจากการกลายพันธุ์ของกล้วยป่า แล้วจึงมีการนำมาปลูกไว้

ภายในบริเวณบ้าน เพื่อไม่ต้องเข้าไปหาในป่า ต่อมาได้มีการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์กล้วยให้ดีขึ้นเรื่อยๆ กล้วยหอมทองก็เป็นหนึ่งในนั้น นิยมปลูกแถบบริเวณเส้นศูนย์สูตรขึ้นไปทางเหนือ และลงมาทางใต้ แพร่ขยายไปในที่ซึ่งมีอุณหภูมิและความชื้นเหมาะสม ได้แก่ประเทศในทวีปแอฟริกา เอเชีย และหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก ในประเทศไทยมีการปลูกกล้วยมาเป็นเวลาช้านาน มีกล้วยมากกว่า 13 พันธุ์ ที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศไทยรวมทั้งกล้วยหอมทองด้วย

จากการสัมภาษณ์ นายเจริญ เพ็ชรสงค์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 , นาง ชัชญา โอพัง เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2556 และนายอานนท์ นนทฤทธิ์ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2556 ได้ระบุในแนวทางเดียวกันว่า กล้วยที่ปลูกกันนั้น มีถิ่นกำเนิดดั้งเดิมอยู่ในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่แคว้นฮัสสัมของอินเดีย พม่า ไทย ลาว มาเลเซีย ซึ่งในประเทศไทยจะพบกล้วยป่า และกล้วยพื้นเมืองขึ้นอยู่ทั่วไป ไทยเป็นประเทศหนึ่งที่เป็นแหล่งกำเนิดกล้วยหลายพันธุ์ กล้วยหอมทองก็เป็นหนึ่งในนั้น นิยมปลูกตามบ้านเพื่อใช้ในการรับประทานผล และยังใช้ประโยชน์จากใบ ลำต้นด้วย

จากการสัมภาษณ์ นายสมพงษ์ รื่นฤทัย เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 , นาย นิรันดร์ ศรีวิไล เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 และนางอุบล สิทธิ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2556 ได้ระบุในแนวทางเดียวกันว่า กล้วยถือเป็นพืชเก่าแก่ มีถิ่นกำเนิดอยู่แถบเอเชียตอนใต้ เป็นพืชที่ชอบอากาศร้อนชื้น มีเมล็ดและไม่มีเมล็ด ผลใช้รับประทาน ส่วนใบใช้ห่อของ จากการย้ายถิ่นฐานที่ทำกินจึงทำให้มีการแผ่ขยายของพันธุ์กล้วยไปในบริเวณต่างๆ ไทยเป็นประเทศหนึ่งที่อยู่ทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งถือว่าเป็นถิ่นกำเนิดของกล้วยหอมทอง

สรุป จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดความเป็นมาของกล้วยหอมทอง ได้สาระสำคัญสอดคล้องกันดังนี้ กล้วยหอมทองเป็นพันธุ์พืชที่รู้จักกันมานานกว่า 4,000 ปี มีถิ่นกำเนิดในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ลาว กัมพูชา พม่า เวียดนาม บรูไน สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ตมอร์ตะวันออก และประเทศไทย ซึ่งตั้งอยู่ในแถบนี้จึงมีการปลูกกล้วยกันมาช้านาน กล้วยหอมทองจึงเป็นอีกหนึ่งพันธุ์ที่นิยมปลูกเกือบทั่วทุกภาคของไทย การแพร่พันธุ์ของกล้วยมีการเดินทางออกไปในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศอินเดีย และแพร่พันธุ์ไปสู่ทวีปแอฟริกา และทวีปอเมริกา ประเทศแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน แถบหมู่เกาะแปซิฟิก เป็นลำดับ

2.1.2 ประวัติความเป็นมาการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวน

ทุ่งควาวัต จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร มีดังนี้

กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัต จากบันทึกกลุ่มฯ (2540: 2-4) เมื่อ เดือน มีนาคม 2536 ตัวแทนสหกรณ์โยโดงาว่าจากประเทศญี่ปุ่น ได้ส่งตัวแทนเข้ามาสำรวจพื้นที่ๆ มี ศักยภาพเหมาะสมในการปลูกกล้วยหอมทอง เดือนพฤษภาคม 2536 เกษตรกรในตำบลทุ่งควาวัต ทำการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน และนำเสนอสภาตำบล สภาตำบลมีมติเห็นชอบให้ทดลองผลิตกล้วย หอมทองส่งออก วันที่ 22 มิถุนายน 2536 ตัวแทนสหกรณ์โยโดงาว่า ได้ชี้แจงคุณสมบัติและ คุณภาพกล้วยที่ต้องการแก่เกษตรกร วันที่ 4 กรกฎาคม 2536 ได้จัดกิจกรรมพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ โดยการศึกษาดูงานที่สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด จังหวัดเพชรบุรี วันที่ 12 กรกฎาคม 2536 เกษตรกรได้รวมตัวเป็นกลุ่มอาชีพในความดูแลของสำนักงานเกษตรอำเภอละแม มีชื่อกลุ่มว่า กลุ่มกล้วยหอมทองละแม มีสมาชิกเริ่มต้นที่ 36 ราย และได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่มขึ้น ดังนี้

- 1) ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตกล้วยหอมทองเป็นพืชเสริมรายได้ และพัฒนาเป็นพืช เศรษฐกิจหลักท้องถิ่น
- 2) ส่งเสริมการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยวิธีใช้สารเคมี ที่ถูกต้องและปลอดภัย
- 3) ส่งเสริมการผลิตอย่างเป็นระบบ และบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) พัฒนาระบบผลิตของเกษตรกรสู่ระดับสากล เกษตรกรมีรายได้จากเงินตรา ของต่างประเทศโดยตรง
- 5) สร้างสัมพันธ์มิตรสู่สากล

ในเดือนสิงหาคม 2536 ได้เริ่มทำการปลูกกล้วยหอมทอง โดยจัดสรรโควตาการปลูกเดือนละ 8,000 หน่อ ให้กับสมาชิก วันที่ 15-16 มกราคม 2537 ได้มีการลงนามทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างสหกรณ์ ญี่ปุ่น กับกลุ่มเกษตรกรกล้วยหอมทองละแม เพื่อผลิตกล้วยหอมทองให้มีคุณภาพตรงตามความ ต้องการของผู้บริโภค และทำการทดลองส่งกล้วยหอมทองละแมไปประเทศญี่ปุ่น 20 ลังๆ ละ 200 กล่อ่ง ขนส่งโดยทางเครื่องบิน วันที่ 25-28 เมษายน 2537 ได้ทำการรวบรวมและบรรจุกล้วยครั้งแรก โดยใช้บริเวณโรงเรียนสหกรณ์พัฒนา จนถึงปี 2540 วันที่ 21 มีนาคม 2538 ได้ทำการจดทะเบียนเป็นกลุ่มนิติบุคคลและเปลี่ยนชื่อกลุ่มเป็น กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัต และอยู่ในความ ดูแลของสำนักงานเกษตรอำเภอละแม เดือนมิถุนายน 2538 ได้ซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างอาคารรวบรวม และบรรจุ โดยใช้งบประมาณของกลุ่ม และได้รับการสนับสนุนจากองค์กร หน่วยงานต่างๆ เช่น กองทุนปูนซิเมนต์ไทย 700,000 บาท สหกรณ์โยโดงาว่า 420,000 เยน และกรมส่งเสริม

การเกษตร 4,200,000 บาท ในปี 2550 สำนักงานเกษตรอำเภอละแม ได้ออกรุดูแลควบคุม กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด ไปให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชุมพร จากการที่กลุ่มเกษตรกรทำสวน ทุ้งควัดต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรค ในเรื่องของการควบคุมคุณภาพผลผลิตกล้วยหอมทอง ภัย ธรรมชาติ และผลผลิตกล้วยได้ไม่พอความต้องการของประเทศ จึงได้ปรับวิสัยทัศน์การดำเนินงานใหม่ คือ มุ่งอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พร้อมสร้างงานในชนบท งดใช้สารเคมี สร้างสัมพันธ์มิตรสู่สากล ส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่หันมาสนใจการปลูกกล้วย เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ในครัวเรือน วันที่ 14 กันยายน 2545 กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด ได้บรรษัทลงนาม มาตรฐานการผลิตและการบรรจุ กล้วยหอมทองปลอดสารเคมี กับตัวแทนสหกรณ์ผู้บริโภค 3 องค์กร ได้แก่ สหกรณ์โยโดงว่า สหกรณ์ผู้บริโภคชิโกกุ และสหกรณ์ผู้บริโภคจังหวัดโตโตริ ประเทศญี่ปุ่น วันที่ 25 มิถุนายน 2547 กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด ได้ขยายเครือข่ายกลุ่มสู่อำเภอต่างๆ ในจังหวัดชุมพร จังหวัดระนอง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และมีเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรรวมย่อย 15 หน่วยเกษตรกร ได้แก่ ทุ้งควัด มิตรอารีย์ เนินสันติ น้ำตกจำปูน สระขาว คลองสง คลองกลาง ห้วยทรายขาว หัวมด ท่าชนะ ขวัญพัฒนา ประสงค์ ปังหวาน พระรักษ์ หลังสวน โดยปัจจุบันมีสมาชิกจำนวนทั้งหมด 817 ราย (รายงานกลุ่มฯ, 2554: 2) มีคณะกรรมการดำเนินการกลุ่ม ชุดที่ 5/2553 ประกอบด้วย

- 1) นายสมนึก แก้วจำรัส ประธานกรรมการ
- 2) นายโกศล โกมินทร์ รองประธานกรรมการ
- 3) นายมานพ ดั่งดี เลขานุการ
- 4) นายพิชิต สร้อยหอม เหมรัญญิก
- 5) นายสุวทย์ หนูทอง กรรมการ

และกรรมการชุดนี้มีนโยบายที่ต้องการพัฒนากล้วยหอมทองเป็นพืชเอกลักษณ์ ของอำเภอละแม และจังหวัดชุมพร ส่งเสริมการปลูกกล้วยแบบสวนหลังบ้านรายละ 50-100 ต้น ต่อครัวเรือน เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นการส่งเสริมรายได้แก่เกษตรกร จัดตั้งการ ผลิตและแปรรูปกล้วยหอมทองแบบครบวงจร

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของกลุ่มเกษตรกรทำ สวนทุ้งควัด

จากการสัมภาษณ์ นายสมนึก รติเดชาพันธ์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556, นายโกศล โกมินทร์ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2556 และนายสุวิทย์ หนูทอง เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้ระบุในแนวทางเดียวกันว่า ในปี 2534 ได้มีการปลูกกล้วยหอมทองในพื้นที่อำเภอละแม ในสวนหลังบ้านเพื่อไว้บริโภค เหลือจากการบริโภคนำไปขายที่ตลาด ต่อมาในปี 2536 ได้มีคณะ นักวิจัยจากประเทศญี่ปุ่น เข้ามาสำรวจเพื่อหาพื้นที่ใช้สำหรับปลูกกล้วยหอมทองส่งให้ประเทศญี่ปุ่น

คณะนักวิจัยจึงให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในพื้นที่เกี่ยวกับการปลูกกล้วย หอมทองและได้เสนอทางเลือกการตลาดกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ มีเกษตรกรบางส่วนให้ความสนใจในเรื่องนี้ จึงได้ทำตามคำแนะนำของคณะวิจัย โดยรวมกลุ่มกันจำนวน 36 คน เดินทางไปดูงานที่สหกรณ์ทำยางจังหวัดเพชรบุรี เพื่อเรียนรู้วิธีการปลูกกล้วยหอมทอง ตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ การเพาะปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การบรรจุกล่องเพื่อการส่งออก หลังจากดูงานกลับมา ได้มีการประชุมกลุ่มผู้ปลูกกล้วยหอมทองร่วมกัน และได้จัดตั้งเป็น “กลุ่มกล้วยหอมทองละแม” โดยมีการตั้งกรรมการบริหารงานกลุ่ม ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อความเป็นระเบียบที่ทุกคนในกลุ่มต้องยึดถือปฏิบัติ ในปี 2537 ได้ทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างสหกรณ์ผู้ปลูกกล้วยหอมทองละแม เพื่อผลิตกล้วยหอมทอง และทำการทดลองรวบรวมผลผลิตที่ปลูกอยู่ก่อนแล้ว ส่งไปยังประเทศญี่ปุ่น ต่อมาในปี 2538 ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล เปลี่ยนชื่อเป็น “กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด” มาจนกระทั่งปัจจุบัน มีกรรมการบริหารกลุ่ม 5 คน มีวาระ 4 ปี เมื่อครบกำหนดก็จะมีการเลือกตั้งขึ้นมาใหม่ ปัจจุบันกรรมการกลุ่มประกอบด้วย นายสมนึก แก้วจำรัส นายโกศล โกมินทร์ นายมานพ ด้วงดี นายพิชิต สร้อยหอม นายสุวิทย์ หนูทอง และมีสมาชิก 817 คน อยู่ในความควบคุมดูแลให้เป็นไปตามระเบียบของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดชุมพร

จากการสัมภาษณ์ นายคำณวน เพ็งสกุล เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 , นางลิ่งเหียง โอฟัง เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 และนายสมใจ แสงขำ เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้ระบุในแนวทางเดียวกันว่า กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด เดิมมีชื่อว่า “กลุ่มกล้วยหอมทองละแม” ก่อตั้งเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2536 มีสมาชิก 36 คน ได้รวมทุนกันปลูกกล้วยหอมทองส่งขายประเทศญี่ปุ่น จนกระทั่งเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2538 จึงเปลี่ยนชื่อเป็น “กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด” มีสมาชิก 308 คน มีเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรย่อย 15 หน่วย ได้แก่ ทุ่งควัววัด มิตรอารีย์ เนินสันติ น้ำตกจำปูน สระขาว คลองสง คลองกลาง ห้วยทรายขาว หัวมาด ขวัญพัฒนา ประสงค์ ปิงหวาน พระรักษ์ หลังสวน ท่าชนะ ปัจจุบันมีสมาชิก 814 คน สมาชิกส่วนใหญ่ทำสวนกล้วยหอมทองเป็นหลัก มีทั้งปลูกในเชิงเดี่ยวและปลูกแซมเป็นสวนผสมผสานกับพืชยืนต้นอย่าง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และไม้ผล ซึ่งมีทั้งเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ปลูก 3 – 5 ไร่ ไปจนถึงเกษตรกรรายใหญ่ที่มีพื้นที่ปลูก 50 – 60 ไร่ และเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2545 ได้มีตัวแทนบริษัทผู้ส่งออกผลไม้และสหกรณ์ผู้บริโภคร่วมกันเดินทางมาที่อำเภอละแม จังหวัดชุมพร เพื่อลงนามในข้อตกลงร่วมกันในการซื้อกล้วยหอมทองจากกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด ด้านมาตรฐานการผลิต และการบรรจุกล้วยหอมทองปลอดสารเคมี ทำให้กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด สามารถส่งออกผลผลิตได้อย่างต่อเนื่องและนำรายได้เข้ากลุ่มเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันได้มีการขยายไปยังอำเภอต่างๆ ในจังหวัดชุมพร

จากการสัมภาษณ์ นายต้น เกสโร เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 , นายเจริญ เพชรสงค์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 และนายจรรุ สุนทรรัตนสิทธิ์ เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2556 ได้ระบุในแนวทางเดียวกันว่า ในปี 2536 คณะจากญี่ปุ่นได้เดินทางมาเสนอเรื่อง การทำการตลาดกล้วยหอมทองปลอดสารเคมี ส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น คนละแม่ที่ร่วมกันปลูกกล้วยหอมทองกลุ่มหนึ่งได้ตัดสินใจร่วมกัน เดินทางไปศึกษาดูงานที่สหกรณ์ทำยาง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อดูการปลูกกล้วย และการบรรจุกล่องกล้วยหอมทอง เพื่อส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น กลับมาจากเพชรบุรี ได้มีการนัดหมายผู้สนใจทั้งหมดประชุม จัดตั้งกลุ่มกล้วยหอมทองละแม และเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารงานกลุ่ม มีนายนิพนธ์ รักเจริญ ทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่มคนแรก ร่วมกันกำหนดกฎระเบียบของพื้นที่สมาชิกทุกคนได้ถือปฏิบัติ ในปี 2538 ได้ทำการจดทะเบียนเป็นกลุ่มนิติบุคคลและเปลี่ยนชื่อกลุ่มเป็น “กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควายวัด” ชื่อที่ดินเพื่อก่อสร้างอาคารสำนักงานรวบรวมและบรรจุ โดยใช้งบประมาณของกลุ่ม และที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ต่อมาในปี 2545 กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควายวัด ได้บริษัทลงนามมาตรฐานการผลิต และการบรรจุกล้วยหอมทองปลอดสารเคมี กับตัวแทน 3 องค์กร ในปี 2547 ได้ขยายเครือข่ายสู่อำเภอต่างๆ ในจังหวัดชุมพร

จากการสัมภาษณ์ นายวิเวก อมตเวทย์ เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2556 , นายอานนท์ นนทฤทธิ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2556 และนางปาริชาติ ทองหัตถา เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2556 ได้ระบุในแนวทางเดียวกันว่า ได้มีเกษตรกรในอำเภอละแมบางส่วนปลูกกล้วยหอมทองเพื่อไว้บริโภค เหลือจากการบริโภคแล้วก็นำไปขายในตลาดเพื่อเป็นรายได้เสริม ในเดือนมีนาคม 2536 ได้มีนักวิจัยจากสหกรณ์โยโดงาวา จากประเทศญี่ปุ่นส่งตัวแทนสำรวจพื้นที่ๆ ที่มีศักยภาพเหมาะสมที่จะปลูกกล้วยหอมทอง เพื่อส่งไปประเทศญี่ปุ่น เดือนพฤษภาคม 2536 เกษตรกรได้ทำการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน และเสนอสภาพตำบลมีมติเห็นชอบทดลองผลิตกล้วยหอมทองส่งออกวันที่ 4 กรกฎาคม 2536 ได้รวมกลุ่มกันไปศึกษาดูงานที่สหกรณ์การเกษตรทำยาง จำกัด จังหวัดเพชรบุรี และในวันที่ 12 กรกฎาคม 2536 ได้รวมตัวเป็นกลุ่มอาชีพในความดูแลของสำนักงานเกษตรอำเภอละแม มีชื่อว่า “กลุ่มกล้วยหอมทองละแม” มีสมาชิกจำนวน 36 คน ได้เริ่มปลูกกล้วยหอมทอง โดยจัดสรรโควตาการปลูกเดือนละ 8,000 หน่อ วันที่ 15 – 16 มกราคม 2537 ได้ทำข้อตกลงระหว่างสหกรณ์ญี่ปุ่น กับกลุ่มเกษตรกรผลิตกล้วยหอมทอง เพื่อให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของผู้บริโภค วันที่ 21 มีนาคม 2538 ได้จดทะเบียนเป็นกลุ่มนิติบุคคลและเปลี่ยนชื่อกลุ่มเป็น “กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควายวัด” และโอนมาอยู่ในความดูแลของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดชุมพร เดือนมิถุนายน 2538 ได้ซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างอาคารรวบรวมและบรรจุ วันที่ 14 กันยายน 2545 กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควายวัด ได้บริษัทลงนาม “มาตรฐานการผลิต และการ

บรรจุกล้วยหอมทองปลอดสารเคมี” กับตัวแทน 3 องค์กร สหกรณ์โद्यงาว่า สหกรณ์ผู้บริภคชิโก กุ และสหกรณ์ผู้บริภคจังหวัดโตโตริ ประเทศญี่ปุ่น ทำให้การส่งผลผลิตไปยังประเทศญี่ปุ่นเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ และได้มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกกล้วยหอมทองไปยังอำเภอต่างๆ ในจังหวัดชุมพร และปัจจุบันได้เริ่มขยายไปจังหวัดใกล้เคียง

จากการสัมภาษณ์ นางชัชญา โอปัง เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2556 , นายสาครทองบุญช่วย เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 , นายสมพงษ์ รื่นฤทัย เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 และนางอุบล สิทธิ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2556 ได้ระบุในแนวทางเดียวกันว่า ได้มีการรวมตัวของเกษตรกรที่ปลูกกล้วยหอมทอง เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2536 ชื่อว่า “กลุ่มกล้วยหอมทอง” มีสมาชิกแรกตั้ง 36 ราย ได้รวมทุนกันปลูกกล้วยหอมทองส่งขายประเทศญี่ปุ่น จนกระทั่งเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2538 จึงเปลี่ยนชื่อเป็น “กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์” โดยมีวัตถุประสงค์คือรวบรวมผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของสมาชิมาจัดการขาย หรือซื้อผลผลิตและผลิตภัณฑ์จากบุคคลอื่นมาจัดการ หรือแปรรูปออกขายเท่าที่จำเป็นแก่การดำเนินงานโดยประหยัด จัดหาสิ่งของที่สมาชิกต้องการมาจำหน่าย ส่งเสริมและเผยแพร่วิชาการเกษตร หัดศึกษา อุตสาหกรรมในครัวเรือน หรือการประกอบอาชีพอย่างอื่นในหมู่สมาชิกและครอบครัวสมาชิกทั้งการส่งเสริมความรู้ในการผลิตการอุตสาหกรรมเพื่อสินค้าที่มีคุณภาพ มีเครือข่าย 15 หน่วยเกษตรกรรม ได้แก่ ทุ่งควาต์ มิตรอารีย์ เนินสันติ น้ำตกจำปูน สระขาว คลองสง คลองกลาง ห้วยทรายขาว หัวมาด ท่าชนะ ขวัญพัฒนา ประสงค์ ปังหวาน พระรักษ์ หลังสวน

จากการสัมภาษณ์ นายสุพัฒน์ สุวรรณภักดี เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2556 , นายสำรวม ใจเปี่ยม เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 และนายสวัสดิ์ เพชรแก้ว เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2556 ได้ระบุในแนวทางเดียวกันว่า มีเกษตรกรในพื้นที่บางส่วน ได้ปลูกกล้วยหอมทองแบบสวนหลังบ้าน ประเทศญี่ปุ่นได้ส่งนักวิจัยเข้ามาทำการสำรวจหาพื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารเคมี จึงได้เสนอโครงการกับผู้นำและเกษตรกรในขณะนั้น โดยยินยอมให้ใช้ยาฆ่าหญ้า และยาฆ่าแมลงในระหว่างการเตรียมการปลูกเท่านั้น และอนุญาตให้ใส่ปุ๋ยเคมีในการปลูกบำรุงต้นกล้วยได้ ซึ่งทางผู้นำได้นำเรื่องดังกล่าวเข้าสภาตำบลทุ่งควาต์ ให้กรรมการสภาพิจารณาในที่ประชุม มีมติให้ผ่าน จึงแจ้งไปให้ทางญี่ปุ่นทราบตกลงรับเงื่อนไขตามที่เสนอมา จึงได้ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มขึ้นเป็นครั้งแรกใช้ชื่อว่า “กลุ่มกล้วยหอมทองละแม” มีจำนวนสมาชิก 36 ราย อยู่ในความควบคุมดูแลสำนักงานเกษตรอำเภอละแม ได้ตกลงไปดูงานที่สหกรณ์ท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เมื่อกลับมาจึงทำการส่งออกกล้วยหอมทองในปี 2537 และในปี 2538 ได้ทำการจดทะเบียนนิติบุคคลเปลี่ยนชื่อเป็น “กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์” อยู่ในความควบคุมดูแลของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดชุมพรและได้

เริ่มขยายพื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองไปยังตำบลอื่นๆ ในอำเภอละแม และปัจจุบันได้มีการขยายไปยังอำเภอข้างเคียง

จากการสัมภาษณ์ นายบุชา ศรีนอง เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2556 , นายสมคิด ศรีสุวรรณ เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2556 , นายโกมล จันทร์ศร เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 และนายอ้อม ทองยิ้ม เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้ระบุในแนวทางเดียวกันว่า มีนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น มาทำวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับมูลนิธิตววงประทีปอำเภอละแม และได้พบปะพูดคุยกับนักวิจัยของญี่ปุ่นที่ส่งลงมาสำรวจหาพื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารเคมี และมองว่าน่าสนใจเพราะเกษตรกรในพื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองอยู่ก่อนแล้ว น่าจะสามารถทำการส่งออกผลผลิตได้ จึงได้มีการรวบรวมเกษตรกรผู้สนใจ 36 คน ไปศึกษาดูงานที่สหกรณ์ทำยาง จังหวัดเพชรบุรี เมื่อกลับมาจึงได้จัดตั้งกลุ่มขึ้นมีชื่อว่า “กลุ่มกล้วยหอมทองละแม” และทำการทดลองส่งออกผลผลิตที่ปลูกก่อนแล้วไปยังญี่ปุ่น หลังจากนั้นจึงส่งออกตลอดมีจำนวนสมาชิกเพิ่มมากขึ้น ต่อมาในปี 2538 จึงได้ทำการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเปลี่ยนชื่อเป็น “กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควา วัด” มีการขยายพื้นที่ปลูกออกไปโดยรอบ และมีสมาชิกเพิ่มกว่า 700 คน

จากการสัมภาษณ์ นายจรูญ ศรียุภักดิ์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 , นายโอภาส บุญทัน เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2556 และนายประหยัด เพ็งจันทร์ เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2556 , นางสาวกันธิชา พุ่มทอง เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2556 ได้ระบุในแนวทางเดียวกันว่า กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควา วัด ก่อตั้งเมื่อเดือนกรกฎาคม 2536 ใช้ชื่อ กลุ่มกล้วยหอมทอง มีสมาชิกแรกตั้ง 36 ราย ได้ร่วมทุนกันปลูกกล้วยหอมทองโดยไม่ใช้สารเคมีเพื่อส่งขายประเทศญี่ปุ่น โดยได้เดินทางไปดูงานที่สหกรณ์ทำยาง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อเอามาเป็นต้นแบบในการเพาะปลูก และส่งออกอย่างเป็นทางการ เป็นครั้งแรก เมื่อเดือนเมษายน ปี 2537 จนกระทั่งเมื่อเดือนมีนาคม 2538 จึงเปลี่ยนชื่อเป็น กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควา วัด"

สรุป จากการค้นคว้าเอกสาร และจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายดังกล่าว เกี่ยวกับประวัติของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควา วัด ได้สาระสำคัญสอดคล้องกันดังนี้ กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควา วัด ก่อตั้งเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2536 เดิมชื่อ "กลุ่มกล้วยหอมทอง" มีสมาชิกแรกตั้ง 36 ราย ได้ร่วมทุนกันปลูกกล้วยหอมทองส่งขายประเทศญี่ปุ่น กล้วยหอมทองละแม ได้ทำการส่งออกอย่างเป็นทางการ เป็นครั้งแรก เมื่อเดือนเมษายน ปี 2537 จนกระทั่งเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2538 จึงเปลี่ยนชื่อเป็น กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควา วัด มีกรรมการบริหารกลุ่ม 5 คน มีวาระ 4 ปี เมื่อครบกำหนดก็จะมีการเลือกขึ้นมาใหม่ ปัจจุบันกรรมการกลุ่มประกอบด้วย นายสมนึก แก้วจำรัส นายโกศล โกมินทร์ นายมานพ ด้วงดี นายพิชิต สร้อยหอม นายสุวิทย์ หนูทอง และมีสมาชิกจำนวน 817 ราย อยู่ในพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอละแม อำเภอพะโต๊ะ

อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร และอำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรรวม
ย่อย 15 หน่วยเกษตรกร ได้แก่ ทุ่งควาวัต มิตรอารีย์ เนินสันติ น้ำตกจำปูน สระขาว คลองสง
คลองกลาง ห้วยทรายขาว หัวมด ท่าชนะ ขวัญพัฒนา ประสงค์ ปังหวาน พระรักษ์ หลังสวน

2.2 ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัต จาก
การศึกษาภูมิปัญญามีดังต่อไปนี้

- 2.2.1 ภูมิปัญญาในการปลูกกล้วยหอมทองและขั้นตอนการปลูก
- 2.2.2 ภูมิปัญญาในการดูแลรักษาสวนกล้วยหอมทอง
- 2.2.3 ภูมิปัญญาในการเก็บเกี่ยวกล้วยหอมทอง
- 2.2.4 ภูมิปัญญาในการในการห่อบรรจุภัณฑ์และการขนส่งเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง
- 2.2.5 ภูมิปัญญาในด้านการตลาดเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง
- 2.2.6 ภูมิปัญญาในการทำอาชีพเสริมรายได้จากสวนกล้วยหอมทอง

ซึ่งเป็นภูมิปัญญาจากกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัตได้เรียนรู้จากอาชีพการทำ
สวนกล้วยหอมทอง โดยได้ปรับประยุกต์จากความรู้ที่ได้ลงมือปฏิบัติกับความรู้ตามหลักวิชาการที่
ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน เกิดเป็นภูมิปัญญาพื้นฐานการประกอบอาชีพที่
สามารถนำมาใช้ปฏิบัติในการทำสวนกล้วยหอมทองได้ จากการศึกษาพบว่าภูมิปัญญาที่สำคัญ
ดังต่อไปนี้

2.2.1 ภูมิปัญญาในการปลูกกล้วยหอมทองและขั้นตอนการปลูก

จากการศึกษาเอกสาร ได้ค้นพบ ภูมิปัญญาในการปลูกกล้วยหอมทองและ
ขั้นตอนการปลูก มีรายละเอียดดังนี้

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พืช
เศรษฐกิจ (2547: 5-6) ได้ระบุเกี่ยวกับการปลูกกล้วยหอมทองและขั้นตอนการปลูก มีรายละเอียด
ดังนี้

กล้วยหอมทองเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของภาคใต้ แหล่งที่ปลูก
กล้วยหอมทองของภาคใต้ คือ จังหวัดชุมพร โดยส่วนใหญ่จะปลูกเพื่อส่งตลาดต่างประเทศ

1. การเตรียมพื้นที่ปลูก ต้องทำการไถพรวนดินในพื้นที่ที่ปลูก ลักษณะ
สภาพพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกกล้วยหอมทอง คือ ดินมี Ph อยู่ระหว่าง 4.5 – 7 ที่เหมาะที่สุดคือ
pH 6 เป็นดินร่วนซุยมีความอุดมสมบูรณ์สูงและระบายน้ำได้ดี มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 50 – 100 นิ้ว
ต่อปี การปลูกควรจะต้องให้น้ำช่วยเพื่อรักษาความชุ่มชื้นของดิน แต่ในพื้นที่ที่มีฝนตกชุกควรทำการ

ระบายน้ำให้แก่งล้วยด้วย การวางแนวปลูกกล้วย วางตามแนวเหนือ-ใต้ นอกจากนี้ในพื้นที่ที่ปลูกกล้วยไม่ควรเป็นแหล่งที่มีลมแรงตลอดปี เพราะจะทำให้ใบฉีกขาดและต้นกล้วยล้มได้

2. การคัดเลือกพันธุ์ ควรเลือกหน่อที่มีใบแคบที่เกิดชิดโคนต้นแม่ มีลักษณะอวบสมบูรณ์ซึ่งจะเป็นต้นกล้วยที่แข็งแรงให้ผลผลิตที่ดี และสามารถนำมาขยายพันธุ์ โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ และขยายพันธุ์โดยแบ่งหน่อ

3. วิธีการปลูก ปลูกในช่วงต้นฤดูฝน โดยปลูกมีระยะ 2x2 เมตร ขุดหลุมขนาด 50x50 เซนติเมตร ลึก 50 เซนติเมตร รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยคอกหลุมละ 1 กิโลกรัม จากนั้นก็ใช้หน่อปลูกลงไป แล้วกลบดินคลุมรอบโคนให้แน่น โดยให้ดินบริเวณโคนต้นกล้วยสูงกว่าระดับปากหลุมเล็กน้อยเพื่อมิให้น้ำขังในหลุมปลูก แล้วรดน้ำให้ชุ่มจากนั้นประมาณ 1 เดือน หน่อกล้วยจะแทงยอดขึ้นมา

4. ในช่วงฤดูร้อนต้องใช้เศษพืชคลุมบริเวณรอบโคนต้นกล้วย เช่น เศษหญ้า ทางกล้วย เพื่อป้องกันไม่ให้หน้าดินแห้ง

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชุมพร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร การปลูกกล้วยหอมทอง (2552: 1-2) ได้ระบุเกี่ยวกับการปลูกกล้วยหอมทอง มีรายละเอียดดังนี้

กล้วยหอมทองที่ปลูกในประเทศไทย ลักษณะทั่วไปจะมีลำต้นสูงประมาณ 3 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางมากกว่า 20 เซนติเมตร กาบลำต้นด้านนอกมีประดำ ด้านในสีเขียวยาว มีลายเส้นสีชมพู ก้านใบมีร่องค่อนข้างกว้าง เส้นกลางใบสีเขียว ส่วนของดอก ก้านเครือมีขน ปลีรูปไข่ค่อนข้างยาว ปลายแหลม ด้านบนมีสีแดงอมม่วง กล้วยเครือหนึ่งมี 4-6 หวี หวีหนึ่งมี 12-16 ผล ปลายผลมีจุดเห็นชัด เปลือกบาง เมื่อสุกเปลี่ยนเป็นสีเหลืองทอง เนื้อสีเหลืองเข้ม กลิ่นหอม รสหวาน น่ารับประทาน การปลูกกล้วยหอมทอง ต้องมีการเตรียมดิน ต้องเลือกพื้นที่ให้เหมาะสม น้ำไม่ท่วม ดินร่วนซุย ระบายน้ำได้ดี หากดิน ทรายไหนเป็นแอ่งควรปรับดินให้มีความลาดเท เพื่อป้องกันน้ำท่วมในฤดูฝน ถ้าเป็นดินเหนียวควรทำการยกร่อง และปลูกบนสันร่องทั้ง 2 ข้าง ขุดหลุมขนาดกว้าง 50 เซนติเมตร ลึก 50 เซนติเมตร พลิกกลับดินบนลงล่างและนำหน้าดินที่ขุดกองตากไว้ 5-7 วัน เพื่อกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชที่ตกค้างในดิน หลังจากนั้นคลุกเคล้าปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักกับดินชั้นบน แล้วจึงเอาหน่อที่เตรียมไว้วางกลางหลุม กลบดิน รดน้ำ กดดินให้แน่น ระหว่างต้นระหว่างแถว แต่ละหลุมห่างกัน 2 เมตร เพื่อสะดวกในการพรวนดิน ใส่ปุ๋ย ตัดใบ หมุนเวียนอากาศได้ดี

สำนักงานเกษตรอำเภอละแม กระทรวงการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร การปลูกพืชเศรษฐกิจ (2548: 49) ได้ระบุเกี่ยวกับการปลูกกล้วยหอมทอง มีรายละเอียดดังนี้ การปลูกกล้วยหอมทอง ระยะปลูกที่นิยมกันมีตั้งแต่ 2x2-6x6 เมตร ขึ้นอยู่กับขนาดของกล้วย การทำสวนกล้วยมี 2 แบบ คือ แบบยกร่อง และแบบพื้นราบใช้การปราบวัชพืชโดยการตัดหญ้า การ

ปลูกในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์มักนิยมใช้กล้วยที่แตกตา 2 ตา อยู่คนละด้านของซีกส่วนของเหง้าที่ใช้ปลูก เพื่อจะได้เครือกล้วยคราวเดียวกัน 2 เครือ ถ้าใช้หน่อใบดาบปลูกก็ไม่ต้องตัดลำต้นเหนือดินทิ้ง จึงมักเจริญเติบโตช้าลงเล็กน้อย เครือแรกของหน่อใบดาบจะมีคุณภาพไม่ค่อยดีนัก จึงแนะนำให้ใช้หน่อใบดาบในกรณีที่ต้องการปลูกแซมในแปลงปลูกพืชอื่นเท่านั้น เลือจากต้นแม่ที่ให้ผลผลิตสูง มีความสมบูรณ์ไม่มีโรค โดยจะทำการตัดแยกหน่อจากต้นซึ่งจะเลือกเอาหน่อที่มีอายุประมาณ 1-2 เดือน ซึ่งมีลักษณะลำต้นสมบูรณ์ใบเรียวยาวแหลม โดยทั่วไปมักจะเลือกปลูกเมื่อฝนแรกเริ่มตกหรือต้นฤดูฝน เพราะหลังจากปลูกไปแล้ว 1 เดือน กล้วยก็จะได้รับฝน และมียอดอ่อนโผล่ขึ้นมาเหนือดิน ต้นกล้วยจะเจริญเติบโตและแข็งแรงอย่างมาก โดยเฉพาะในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ ส่วนในอีกช่วงหนึ่งเป็นการปลูกในช่วงหลังจากทำการเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว ช่วงประมาณกลางถึงปลายฤดูฝน ขุดหลุมปลูกขนาด 50x50x50 เซนติเมตร ใส่ปุ๋ยหมักที่สลายตัวเรียบร้อยแล้วรองก้นหลุมเล็กน้อย หรือใช้ปุ๋ยคอกที่แห้งสนิทแล้ว ปราศจากเชื้อรา ผสมดินรองก้นหลุม วางส่วนที่จะปลูกไว้ตรงกลางหลุม กรณีที่ใช้หน่อใบดาบปลูกให้หันรอยแผลซึ่งเกิดจากการแยกหน่อไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อกล้วยตกเครือ เครือกล้วยจะอยู่ในทิศทางเดียวกัน ทำให้สะดวกในการดูแลรักษาและเก็บเกี่ยว เสร็จแล้วกลบดินให้ระดับดินอยู่เหนือส่วนที่เป็นเหง้าของกล้วยประมาณ 10 เซนติเมตร เหยียบรอบโคนต้นเบาๆ ให้ดินแน่นแล้วรดน้ำให้ชุ่ม

สหกรณ์จังหวัดชุมพร กรมส่งเสริมสหกรณ์ รายงานมาตรฐานการผลิต(2552:

5) ได้ระบุเกี่ยวกับขั้นตอนการปลูกกล้วยหอมทอง มีรายละเอียดดังนี้ การปลูกกล้วยจะต้องปลอดสารเคมีทุกขั้นตอนตั้งแต่ 3 เดือนก่อนการปลูกหน่อต้นแรก จนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต ครั้งสุดท้ายในแปลงเดียวกัน ซึ่งจะรวมหมายถึงกล้วยที่จะเก็บผลผลิตในรุ่นที่สองขึ้นไปด้วย การปลอดสารเคมีในที่นี้ จะหมายถึง การห้ามใช้ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าเชื้อ ยาฆ่าหญ้าที่ผ่านกรรมวิธี หรือ กระบวนการการผลิตทางอุตสาหกรรมทุกชนิด และต้องไม่ใช้สารเคมีเหล่านี้ในแปลงปลูกกล้วย ไม่ว่าจะใช้โดยตรงกับหน่อ หรือต้นกล้วย หรือใช้กับพืชชนิดอื่นๆ ที่อยู่แปลงเดียวกัน ทั้งนี้จะไม่รวมถึงสารธรรมชาติที่ผู้ปลูกทำด้วยตัวเอง หรือที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ และจะไม่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ระบบนิเวศน์ ผลผลิตและสุขภาพของมนุษย์อย่างแน่นอน พันธุ์กล้วยจะต้องเป็นกล้วยหอมทองเท่านั้น แหล่งที่มาของผลผลิตที่จะจำหน่ายให้ผู้ซื้อ จะต้องมีการขึ้นทะเบียนทั้งตัวสมาชิกและแปลงปลูกตามระเบียบและขั้นตอนที่จะกำหนด และกลุ่มผู้ผลิตต้องรับรองได้ว่าเป็นกล้วยจากแปลงที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้วเท่านั้น เพื่อป้องกันสารเคมีตกค้างในผลผลิตอย่างสมบูรณ์ ผู้ปลูกต้องมีการจัดการป้องกันสารเคมีจากพื้นที่ใกล้เคียงของแปลงปลูกของตนด้วย โดยปลูกห่างจากแนวเขตแดนของแปลงอย่างน้อย 10 เมตร และหากมีความเป็นไปได้ในการใช้สารเคมีในแปลงข้างเคียง ก็จะต้องมีการจัดการป้องกันสารเคมีจากแปลงข้างเคียง เช่น การห่อเครือ การปลูกพืชอื่นๆ

เพื่อเป็นแนวกัน ฯลฯ ซึ่งการจัดการเหล่านี้ จะต้องได้รับการตรวจและการยืนยันจากผู้เชื่อว่าเพียงพอหรือไม่ ขั้นตอนการปลูกกล้วยหอมทอง ประกอบด้วย

- 1) สมาชิกเข้าร่วมโครงการ
- 2) การศึกษาการปลูกกล้วยหอมทอง
- 3) การวางแผนการปลูก
- 4) การเตรียมแปลงปลูก
- 5) คัดเลือกหน่อพันธุ์ที่ใช้ปลูก
- 6) วิธีการปลูก
- 7) การดูแลรักษา
- 8) การเก็บเกี่ยวผลผลิต

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับภูมิปัญญาในการปลูกกล้วยหอมทอง และขั้นตอนการปลูก มีรายละเอียดภูมิปัญญาการปลูกกล้วยหอมทองและขั้นตอนการปลูกดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายต้น เกสโร, นายสมนึก รติเดชาพันธ์, นายเจริญ เพ็ชร สงค์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาการปลูกกล้วยหอมทองในแนวทางเดียวกันดังนี้ การเตรียมหน่อพันธุ์เพื่อปลูก ให้ตัดยอดต้นกล้วยหอมทองที่เป็นหน่อจากต้นแม่ให้สูงจากระดับพื้นดินประมาณ 1 เมตร การเตรียมดินให้ทำการไถพรวนกลบดินลึกประมาณ 30 เซนติเมตร พลิกกลับดินบนลงล่างแล้วตากแดดทิ้งไว้ 7-10 วัน เพื่อกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชที่ตกค้างในดิน วางแนวเป็นแนวเหนือ-ใต้ระยะการปลูกใช้ระยะ 2 X 2 เมตร การเตรียมหลุมปลูกใช้ขนาดลึก 50 เซนติเมตร กว้าง 50 เซนติเมตร และยาว 50 เซนติเมตร วิธีการปลูก คลุกเคล้าปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักกับดินชั้นบน นำหน่อพันธุ์มาตั้งในหลุมให้ตรง กลบดินโดยรอบให้แน่น โดยให้หน่อพันธุ์ลึก 30-40 เซนติเมตร หันในทิศทางเดียวกันทุกหลุม

จากการสัมภาษณ์ นายสุขวัฒน์ สุวรรณภักดี, นายสวัสดิ์ เพชรแก้ว เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2556 และนายอ้อม ทองยิ้ม เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาในการปลูกกล้วยหอมทองดังนี้ การเตรียมพื้นที่ปลูก จะทำโดยเริ่มจากการปราบวัชพืชโดยการตัดหญ้า เพราะสะดวกและรวดเร็ว เมื่อตัดหญ้าเสร็จสามารถที่จะขุดหลุมปลูกได้เลยทันที เป็นวิธีที่ลงทุนน้อย ขุดหลุมปลูกให้มีขนาดความกว้างและลึกประมาณ 50 เซนติเมตร ผสมดินกับปุ๋ยคอกซึ่งได้จากการหมัก จำนวน 5 กิโลกรัม ระยะการปลูก 2x2 เมตรจากนั้นคัดเลือกหน่อจากต้นแม่ที่ให้ผลผลิตสูง มีความสมบูรณ์ไม่มีโรค โดยจะทำการคัดเลือกหน่อจากต้นซึ่งจะเลือกเอาหน่อที่มีอายุประมาณ 1-2 เดือน ซึ่งมีลักษณะลำต้นสมบูรณ์ใบเขียวแหลม ที่เรียกกันว่า “หน่อดาบ” หรือ “หูควาง” ความสูงประมาณ 30-40 เซนติเมตร

จากการสัมภาษณ์ นายคำนวน เพ็งสกุล เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 , นางสาว กัญธิชา พุ่มทอง เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2556 , นายสาคร ทองบุญช่วย เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาในการปลูกกล้วยหอมทองดังนี้ การปลูกกล้วยหอมทอง ควรปลูกในช่วงฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนพฤษภาคม ซึ่งดินมีความชุ่มชื้นในช่วงฤดูฝน เหมาะสำหรับการเจริญเติบโตทางลำต้นและออกปลี โดยใช้หน่อใบแคบ ระยะปลูก 2x2 เมตร ขุดหลุม ปลูกให้มีขนาดความกว้างและลึกประมาณ 50 เซนติเมตร ผสมดิน ปุ๋ยคอก จำนวน 5 กิโลกรัม เข้าด้วยกันในหลุม ให้สูงประมาณ 2 ใน 3 ของหลุม ยกต้นพันธุ์วางในหลุม ควรวางหน่อลงที่ก้น หลุมให้ลึกลง ประมาณ 25 เซนติเมตร กลบดินลงในหลุมกดดินบริเวณโคนต้นให้แน่น และให้สูงกว่า บริเวณปากหลุม และหาวัสดุคลุมดินบริเวณโคนต้น เช่น ฟางข้าว หญ้าแห้ง รดน้ำให้ชุ่ม เพื่อ ป้องกันหน้าดินแห้ง

จากการสัมภาษณ์ นายนิคม แยมแสง เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 ได้ให้ ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาขั้นตอนการปลูกกล้วยหอมทองดังนี้ ขั้นตอนการปลูกกล้วยหอมทอง ประกอบไปด้วย การวางแผนการปลูก ศึกษาการปลูก การเตรียมดิน วิธีการปลูก การดูแลรักษา การ เก็บเกี่ยวผลผลิต การบรรจุภัณฑ์ การขนส่งกล้วยหอมทอง

จากการสัมภาษณ์นายสมพงษ์ รื่นฤทัย เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 ได้ให้ ข้อมูลเกี่ยวกับ ภูมิปัญญาขั้นตอนการปลูกกล้วยหอมทองดังนี้ การปลูกกล้วยจะต้องปลอดสารเคมี ทุกขั้นตอน ตั้งแต่ 3 เดือนก่อนการปลูกหน่อต้นแรก จนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต ครั้งสุดท้ายในแปลง เดียวกัน ซึ่งจะรวมหมายถึงกล้วยที่จะเก็บผลผลิตในรุ่นที่สองขึ้นไปด้วยการปลอดสารเคมี เริ่มด้วย การวางแผนการปลูก การเตรียมดิน วิธีการปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การขนส่ง กล้วยหอมทอง

จากการสังเกต เกี่ยวกับภูมิปัญญาการปลูกกล้วยหอมทองและขั้นตอนการปลูก ได้สังเกตเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัวต ส่วนมากในปัจจุบันนิยมปราบวัชพืชโดยการตัด หญ้า จากนั้นเริ่มปลูกกล้วยหอมทองโดยคัดเลือกหน่อจากต้นแม่ที่ให้ผลผลิตสูง ต้นกล้วยจะมีความ สมบูรณ์ไม่มีโรค ขุดหลุมปลูกให้มีขนาดกว้าง ลึก ประมาณ 50 เซนติเมตร ผสมดินกับปุ๋ยคอก เป็น ปุ๋ยที่ได้จากวัวที่เลี้ยงไว้ แล้วนำมาหมักเพื่อรองกันหลุม ระยะที่ปลูก 2x2 เมตร ส่วนการไถพรวน กลบดิน พลิกกลับดินบนลงล่างแล้วตากแดดทิ้งไว้ 7-10 วัน เพื่อกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชที่ตกค้างใน ดิน แล้วทำการปลูก เป็นวิธีที่ยุ่งยากและเสียค่าใช้จ่ายสูง แต่ก็ยังคงมีอยู่บ้าง ขั้นตอนการปลูกกล้วย หอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัวต เกษตรกรต้องสมัครเป็นสมาชิก การปลูกกล้วยหอมทอง ต้องเป็นการปลูกที่ไม่ใส่ปุ๋ยเคมี ไม่ฉีดพ่นสารเคมี ขั้นตอนการปลูกประกอบไปด้วย การวางแผนการ

ปลูก ทำในรูปของปฏิทิน การคัดเลือกหน่อ การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การบรรจุ การขนส่ง

สรุป ภูมิปัญญาการปลูกกล้วยหอมทองและขั้นตอนการปลูกจากการศึกษาเอกสาร และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้สาระสำคัญที่สอดคล้องกันดังนี้

1. การปลูกกล้วยหอมทองที่ดีที่สุด คือ การปราบวัชพืชโดยการตัดหญ้าก่อนแล้วจึงเริ่มปลูก โดยคัดเลือกหน่อจากต้นแม่ที่ให้ผลผลิตสูง เพราะต้นกล้วยจะสมบูรณ์ไม่มีโรค
2. ภูมิปัญญาการปลูกกล้วยหอมทอง คือ ต้องพลิกกลับดินบนลงล่างแล้วตากแดดทิ้งไว้ 7-10 วัน เพื่อกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชที่ตกค้างในดิน
3. การวางแผนปลูกต้องวางแผนตามแนวเหนือ-ใต้
4. การกลบดินบริเวณโคนต้นให้แน่น ทาวีสดุคลุมดินบริเวณโคนต้น เช่น ฟางข้าว หญ้าแห้ง ทางกล้วย รดน้ำให้ชุ่ม
5. การกลบดินบริเวณโคนต้นกล้วยต้องกลบดินให้บริเวณโคนต้นมีความสูงกว่าบริเวณปากหลุม เพื่อป้องกันน้ำขังในหลุม
6. ขั้นตอนการปลูกกล้วยหอมทอง ได้แก่ สมาชิกเข้าร่วมโครงการ ศึกษาการปลูกกล้วยหอมทอง การวางแผนการปลูก การเตรียมแปลงปลูก คัดเลือกหน่อพันธุ์ที่ใช้ปลูก วิธีการปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต

2.2.2 ภูมิปัญญาในการดูแลรักษาสวนกล้วยหอมทอง

จากการศึกษาเอกสาร ได้ค้นพบภูมิปัญญาในการดูแลรักษาสวนกล้วยหอมทองดังนี้

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พืชเศรษฐกิจ (2547: 7) ได้ระบุเกี่ยวกับการดูแลรักษากล้วยหอมทอง มีรายละเอียดดังนี้ การให้น้ำ การใส่ปุ๋ย การแต่งหน่อ การค้ำ การตัดแต่งใบ การห่อผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การให้น้ำ กล้วยหอมทองเป็นพืชที่มีใบใหญ่ ลำต้นอวบน้ำ ต้องการน้ำมากตลอดทั้งปี ในฤดูแล้งไม่ควรปล่อยให้หน้าดินแห้ง เพราะรากกล้วยส่วนใหญ่จะแผ่กระจายอยู่ใกล้กับผิวดิน ดังนั้นควรให้น้ำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
2. การใส่ปุ๋ย ควรใส่ปุ๋ยครั้งแรกหลังจากปลูก 1 อาทิตย์ ครั้งที่ 2 หลังจากครั้งแรก 1 เดือน ครั้งที่ 3 ใส่หลังจากครั้งที่ 2 ประมาณ 1 เดือน โดยใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก โดยใส่ต้นละ 1-2 กิโลกรัม โดยใส่เมื่อกล้วยมีอายุ 1 เดือน 3 เดือน และ 5 เดือน ตามลำดับ
3. การแต่งหน่อ ควรไว้หน่อเพียง 2 หน่อ เพื่อไว้แทนที่ต้นแม่เดิม โดยเลือกไว้

หน่อที่อยู่ตรงกันข้ามกับของต้นเดิม ซึ่งหน่อพวกนี้จะมีความแข็งแรง ส่วนหน่อที่เกิดมาทีหลังเรียกว่า หน่อตาย ไม่ควรเอาไว้

4. การค้ำกล้วย ควรทำการค้ำกล้วยหลังจากตกเครือแล้ว 1 เดือน เพื่อป้องกันต้นกล้วยล้ม
5. การตัดแต่งใบ เมื่อกล้วยอายุ 3-4 เดือน เริ่มแต่งใบล่างออก 2-3 ใบ โดยให้ก้านกล้วยห่างจากต้นประมาณ 1 นิ้ว เมื่อกล้วยอายุ 6-7 เดือน แต่งใบให้เหลือใบ 8-10 ใบ ถ้าตัดมากกว่านี้ต้นกล้วยจะสูงและเครือกล้วยไม่สมบูรณ์
6. การห่อผล หลังจากตัดปลีแล้ว ควรมีการห่อผล เพื่อให้ผิวกล้วยสวยงาม ปราศจากโรคแมลงทำลาย ควรห่อเครือกล้วยด้วยถุงกระดาษหรือถุงพลาสติกสีฟ้า
7. การกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช สามารถทำได้โดย วิธีกล ได้แก่ การถอน ดाय หรือตากด้วยจอบ ควรทำการกำจัดในขณะที่วัชพืชมีต้นเล็กก่อนออกดอก เพื่อป้องกันการระบาด และแพร่กระจายมากยิ่งขึ้น โดยเก็บมารวมกันแล้วทำการเผาหรือฝัง ป้องกันการถูกลมพัดพาไปงอกเป็นต้นใหม่ต่อไป วิธีเขตกรรม เป็นการปลูกพืชคลุมดินเพื่อลดปริมาณวัชพืชในแปลงกล้วย วิธีคลุมดิน เมื่อตัดแต่งก้านใบกล้วยแล้ว ใช้ใบกล้วยช่วยคลุมหน้าดินไว้ เป็นวิธีที่ช่วยลดปริมาณวัชพืชลงได้ การกำจัดศัตรูพืช สามารถป้องกันได้โดยการทำความสะอาดโคนคอกกล้วย เผาทิ้ง หรือใช้สารเคมีประเภทตุตซีม

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชุมพร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร การปลูกกล้วยหอมทอง (2552: 3) ได้ระบุเกี่ยวกับการดูแลรักษากล้วยหอมทอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การให้น้ำ ในพื้นที่ปลูกขนาดใหญ่ จะใช้วิธีสูบน้ำจากบ่อบาดาล หรือบ่อักเก็บที่อยู่ใกล้สวน สูบน้ำขึ้นมารดต้นกล้วย การให้น้ำแค่พอชุ่มชื้น ในช่วงที่ปลูกใหม่ๆ หรืออย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้งในขณะที่กล้วยตั้งตัวและกำลังติดปลี ติดผลดีแล้ว ไม่จำเป็นต้องให้น้ำทุกวันเหมือนพืชชนิดอื่น
2. การให้ปุ๋ย กล้วยเป็นพืชที่ต้องการธาตุอาหารมาก การติดผลจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับอาหารและน้ำที่ได้รับ ควรใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก ตั้งแต่เริ่มปลูก การปลูกกล้วยหอมเพื่อส่งออกจะต้องเป็นการผลิตที่ไม่ใส่ปุ๋ยเคมีและไม่ฉีดพ่นสารเคมีโดยเด็ดขาด จะทำให้กล้วยหอมที่ได้ปราศจากสารพิษปนเปื้อน
3. แต่งหน่อกล้วย การตัดแต่งใบกล้วย ขณะที่มีการแต่งหน่อควรทำการตัดแต่งใบกล้วยควบคู่ไปด้วย จนกว่ากล้วยตกเครือ ติดใบกล้วยไว้กับต้น 10-12 ใบ ต่อดัน ตัดด้วยมีดขอให้ชิดต้น อย่าให้เหลือก้านกล้วยยื่นยาวออกมา เมื่อเหี่ยวจะทำให้รดลำต้น ทำให้ลำต้นส่วนกลางขยายได้ไม่มากเท่าที่ควร การปล่อยให้ใบกล้วยมีมากเกินไป จะทำให้ปกคลุมดิน คลุมโคน

ต้น ทำให้แดดส่องไม่ถึงถึงพื้นที่ ทำให้ดินมีความชื้นมากเกินไป เพื่อป้องกันการโคนล้มของกล้วย และทำให้หน่อใหม่แข็งแรง หลังจากปลุกกล้วยไปแล้วประมาณ 5 – 6 เดือน ให้บังคับการเกิดหน่อตามประมาณ 2 หน่อ ด้วยการปาดหน่อ โดยให้หน่อที่ 1 และหน่อที่ 2 อายุห่างกันประมาณ 4 เดือน ตัดแต่งใบให้เหลืออยู่ต้นละ 6 – 8 ใบ การค้ำลำต้นกล้วย กล้วยหอมทองมักประสบปัญหาเรื่องหักล้มง่าย เครือใหญ่หนัก และคออ่อน เมื่อขาดน้ำหรือลมพัดก็หักโคนเสียหาย จึงต้องใช้ไม้ค้ำยันหรือตามกล้วยทุกต้นที่ออกปลีแล้ว และตรวจดูการค้ำยันให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงแข็งแรงประมาณ 10 เดือน หลังจากปลุกกล้วยจะเริ่มแทงปลีออกมา เมื่อกกล้วยแทงปลีจนสุดให้ตัดปลีทิ้ง หากไม่ตัดปลีกล้วยทิ้งจะทำให้ผลกล้วยเติบโตไม่เต็มที่ ทำการค้ำยันทันทีหลังตัดปลี ทำการตัดปลีออกหลังจากปลีบานต่อไปจากหวีดินเต่า อีก 2 ชั้น การป้องกันโรคและแมลงโดยตัดทำลายต้นที่เป็นโรคด้วยการเผาทิ้งเก็บเกี่ยวผลผลิต หลังจากตัดปลี ประมาณ 90 วัน

4. การห่อถุง การปลุกกล้วยหอมเพื่อส่งออก หลังจากตัดปลีแล้ว ควรทำถลุงถุง ถุงที่ใช้ควรเป็นถลุงพลาสติกที่ฟ้าขนาดใหญ่ และยาวกว่าเครือกล้วย เปิดปากถุงให้มีอากาศถ่ายเทได้ดี

5. การกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช การกำจัดวัชพืชสามารถทำได้โดย การถอน การตาก การกำจัดศัตรูพืช สามารถทำได้โดยการทำความสะอาดโคน เผาทิ้ง หรือใช้สารเคมีประเภทดูดซึม

สำนักงานเกษตรอำเภอละแม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร การปลูกพืชเศรษฐกิจ(2548: 51) ได้ระบุเกี่ยวกับการดูแลรักษากล้วยหอมทอง มีรายละเอียดดังนี้ กล้วยที่ปลูกในสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องจะตอบสนองต่อการคลุมดินมากกว่าการดูแลอย่างอื่น โดยใช้เศษหญ้าผสมกับใบ กาบใบของต้นกล้วยที่ตายแล้วมาคลุมดิน หลังจากเก็บเครือแล้วตัดลำต้นกล้วยลงและตัดออกเป็นท่อนๆ ลอกออกเป็นกาบๆ ใช้กาบเหล่านี้คลุมดินอีกทีหนึ่ง หรือใช้หญ้าที่ตัดและทิ้งให้เหี่ยวแล้วคลุมดิน การตัดแต่งกล้วยแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วง คือ การตัดแต่งหน่อ และการตัดแต่งลำต้นเหนือดินเมื่อต้นกล้าโตแล้ว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องตัดแต่ง หรือทำลายหน่อที่มากเกินไป หรือหน่อที่ไม่ต้องการออก ทำได้โดยวิธีการงัดออกจากต้นแม่โดยใช้เสียม ใช้มีด หรือใช้น้ำมันหยอดทำลายหน่อที่ไม่ต้องการก็ได้ ความสำคัญของการตัดแต่งหรือไว้หน่อจะมีผลต่อจำนวนหวี โดยจะทำให้จำนวนหวีเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า เมื่อไว้หน่อ 2 หน่อ หลังจากที่ได้ทำการเก็บเกี่ยวกล้วยครั้งแรกไปแล้ว หน่อตามที่เกิดที่หลังควรจะให้เครือที่เก็บเกี่ยวได้เป็นครั้งที่ 2 ในเวลา 4-6 เดือน การใส่ปุ๋ย ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก ตั้งแต่เริ่มปลูก การปลุกกล้วยเพื่อส่งออกจะต้องเป็นการผลิตที่ไม่ใส่ปุ๋ยเคมีและไม่ฉีดพ่นสารเคมีโดยเด็ดขาด จะทำให้กล้วยหอมที่ได้ปราศจากสารพิษปนเปื้อน การให้น้ำ กล้วยเป็นพืชที่มีใบใหญ่ ลำต้นอวบน้ำ ต้องการน้ำมากตลอดปีมากกว่าพืชอื่นๆ บางสวนจะมีการติดตั้ง

ระบบการให้น้ำแบบพ่น หรือบางสวนมีการให้น้ำแบบปล่อยน้ำไปตามร่องระหว่างแถวปลูก การให้น้ำโดยผ่านน้ำไปตามท่อที่ถูกกำหนดไว้ การให้น้ำแบบนี้จะให้ประโยชน์ได้อย่างมาก เครื่องล้อยที่หนักจำเป็นต้องค้ำก้านเครื่องไว้เพื่อช่วยให้ลำต้นไม้โค้งงอลงจนถึงชั้นเป็นอันตรายแก่ต้นกล้วยได้

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับภูมิปัญญาในการดูแลรักษาสวนกล้วยหอมทอง มีรายละเอียดภูมิปัญญาในการดูแลรักษาสวนกล้วยหอมทองดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายบุชา ศรีนอง เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2556, นายสมคิด ศรีสุวรรณ เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาการดูแลรักษาสวนกล้วยหอมทองดังนี้ การให้น้ำ ต้องให้น้ำอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อป้องกันหน้าดินแห้ง การให้ปุ๋ย หลังจากกล้วยตั้งตัวได้ ให้ใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 3 กิโลกรัม ต่อต้น ต่อครั้ง และนับจากการใส่ปุ๋ยครั้งแรกไปอีกประมาณ 5 เดือน ให้ใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกประมาณ 3-5 กิโลกรัม ต่อต้น ต่อครั้ง เพื่อการเจริญเติบโตของต้น และการตกเครือที่มีคุณภาพ การกำจัดวัชพืช จะทำโดยการลาก หรือบางทีก็จะปลูกพืชคลุมดิน ได้แก่ ถั่วลิสง เพื่อป้องกันวัชพืช ส่วนแมลงศัตรูพืช จะใช้น้ำหมักชีวภาพ ซึ่งทำเองจากการนำเศษผัก กากผลไม้ ใบกล้วย มาทำการหมัก หลังจากนั้นนำมาใช้ฉีดที่ต้นกล้วยเพื่อกันแมลง ทำการตัดแต่งหน่อ หลังจากปลูกกล้วยแล้วประมาณ 3-4 เดือน เพื่อให้ต้นแม่มีความสมบูรณ์ เมื่อกกล้วยอายุได้ 7-8 เดือน ต้องมีการไว้หน่อทดแทน เหลือไว้เพียง 2 หน่อ ตัดแต่งใบแก่หรือใบที่เป็นโรคออก ให้เหลือประมาณ 8 ใบ เพื่อเพิ่มความเจริญของผลกล้วย ทำการค้ำยันกล้วยทุกต้นที่ออกปลี โดยค้ำบริเวณเครือ และกลางลำต้น เพื่อป้องกันต้นล้มหรือโค้งงอ เมื่อบลึกล้วยบาน ต้องตัดปลีทิ้ง เพื่อให้ผลกล้วยเจริญเร็วขึ้นเร็วขึ้น หลังจากตัดปลีไปแล้ว 1 เดือน ต้องทำการหุ้มเครือด้วยถุงกระดาษ หรือถุงพลาสติกสีฟ้า เพื่อให้ผิวกล้วยสวย ป้องกันการถูกแมลงทำลาย

จากการสัมภาษณ์นายจรัส สุคนธ์รัตนสิทธิ์ เมื่อวันที่ 14 มีนาคม, นายโกมล จันทรร เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาการดูแลรักษาสวนกล้วยหอมทองดังนี้ การให้น้ำ ต้องให้น้ำอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อป้องกันหน้าดินแห้ง การให้ปุ๋ย หลังจากปลูกกล้วย 7 วัน ให้ใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 2 กิโลกรัม ต่อต้น ต่อครั้ง ต่อมาเมื่อกกล้วยมีอายุได้ 3 เดือน ให้ใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 2 กิโลกรัม ต่อต้น ต่อครั้ง ต่อมาเมื่อกกล้วยมีอายุได้ 6 เดือน ให้ใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 3 กิโลกรัม ต่อต้น ต่อครั้ง เพื่อการเจริญเติบโตของต้น และการตกเครือที่มีคุณภาพ การกำจัดวัชพืช จะทำโดยการลาก หรือบางทีก็จะปลูกพืชคลุมดิน ได้แก่ ถั่วลิสง เพื่อป้องกันวัชพืช ส่วนแมลงศัตรูพืช จะใช้น้ำหมักชีวภาพและน้ำส้มควันไม้ ซึ่งทำเองจากการนำเศษผัก กากผลไม้ ใบกล้วย มาทำการหมัก หลังจากนั้นนำมาใช้ฉีดที่ต้นกล้วยเพื่อกันแมลง ทำการตัดแต่งหน่อ หลังจากปลูกกล้วยแล้วประมาณ 3-4 เดือน เพื่อให้ต้นแม่มีความสมบูรณ์ เมื่อกกล้วยอายุได้ 7-8 เดือน ต้องมีการไว้หน่อทดแทน เหลือไว้เพียง 2 หน่อ ตัดแต่งใบแก่หรือใบที่เป็นโรคออก ให้เหลือ

ประมาณ 9 ใบ เพื่อเพิ่มความเจริญของผลกล้วย ทำการค้ำยันกล้วยทุกต้นที่ออกปลี โดยค้ำบริเวณเครือ แล้วผูกลำต้นกล้วยไว้กับหลักที่ปักข้างลำต้น เพื่อป้องกันต้นล้มหรือโค้งงอ เมื่อปลีกล้วยบาน ต้องตัดปลีทิ้ง เพื่อให้ผลกล้วยเจริญเร็วขึ้นเร็วขึ้น หลังจากตัดปลีไปแล้ว 25 วัน ต้องทำการห่มเครือด้วยถุงกระดาษ หรือถุงพลาสติกสีฟ้า เพื่อให้ผิวกล้วยสวย ป้องกันการถูกทำลาย

จากการสังเกต เกี่ยวกับภูมิปัญญาการดูแลรักษาสวนกล้วยหอมทอง ได้สังเกตเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต การให้น้ำ ต้องให้น้ำอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อป้องกันหน้าดินแห้ง การใส่ปุ๋ย จะใส่เมื่อปลูกไปแล้ว 7 วัน และจะใส่ปุ๋ยต่อการปลูกกล้วยในแต่ละครั้งประมาณ 2-4 รอบ เกษตรกรที่นี้ส่วนใหญ่ใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมัก เพื่อการเจริญเติบโตของต้นและการตกเครือที่มีคุณภาพ การกำจัดวัชพืช จะทำโดยการถาก หรือปลูกพืชคลุมดินแซม ได้แก่ ถั่วลิสง ปอเทือง เพื่อป้องกันวัชพืช ส่วนแมลงศัตรูพืช ส่วนใหญ่จะใช้น้ำหมักชีวภาพ และน้ำส้มควันไม้ ซึ่งทำกันเองโดยการนำเศษผัก ผลกล้วยที่เสียใช้ไม่ได้ ใบกล้วย มาทำการหมักทิ้งไว้ หลังจากนั้นนำมาใช้ฉีดที่ต้นกล้วยเพื่อกันแมลง ทำการตัดแต่งหน่อ หลังจากปลูกกล้วยแล้วประมาณ 3-4 เดือน เพื่อให้ต้นแม่มีความสมบูรณ์ เมื่อกล้วยอายุได้ 7-8 เดือน ต้องมีการไว้หน่อทดแทน เหลือไว้เพียง 2 หน่อ ตัดแต่งใบแก่หรือใบที่เป็นโรคออก ให้เหลือประมาณ 7-9 ใบ เพื่อเพิ่มความเจริญของผลกล้วย ทำการค้ำยันกล้วยทุกต้นที่ออกปลี โดยค้ำบริเวณเครือ เพื่อป้องกันต้นล้มหรือโค้งงอ เมื่อปลีกล้วยบาน ต้องตัดปลีทิ้ง เพื่อให้ผลกล้วยเจริญเร็วขึ้นเร็วขึ้น หลังจากตัดปลีไปแล้ว 25-30 วัน ต้องทำการห่มเครือด้วยถุงพลาสติกสีฟ้า เพื่อให้ผิวกล้วยสวย ป้องกันการถูกทำลาย

สรุป ภูมิปัญญาการดูแลรักษาสวนกล้วยหอมทองจากการศึกษาเอกสาร และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้สาระสำคัญที่สอดคล้องกันดังนี้

1. การให้น้ำ ต้องให้น้ำอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อป้องกันหน้าดินแห้ง
2. การใส่ปุ๋ย จะใส่หลังจากปลูกกล้วย 7 วัน ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก แบ่งใส่ตามรอบ เมื่ออายุกล้วยได้ 3 เดือน และ 6 เดือน เพื่อการเจริญเติบโตของต้น
3. การกำจัดวัชพืช ทำโดยการถาก หรือบางทีก็จะปลูกพืชคลุมดิน ได้แก่ ถั่วลิสง ปอเทือง
4. การกำจัดแมลงศัตรูพืช จะใช้น้ำหมักชีวภาพ และน้ำส้มควันไม้ นำมาใช้ฉีดที่ต้นกล้วย
5. การตัดแต่งหน่อ หลังจากปลูกกล้วยแล้วประมาณ 3-4 เดือน และเมื่อกล้วยอายุได้ 7-8 เดือน ต้องมีการไว้หน่อทดแทนเหลือไว้เพียง 2 หน่อ ตัดแต่งใบแก่หรือใบที่เป็นโรคออก ให้เหลือประมาณ 7-9 ใบ
6. การค้ำยัน ค้ำกล้วยทุกต้นที่ออกปลี โดยค้ำบริเวณเครือ และลำต้น

7. การตัดปลี เมื่อปลีกล้วยบาน ต้องตัดปลีทิ้ง
8. การหุ้มเครือ หลังจากตัดปลีไปแล้ว 25-30 วัน ต้องทำการหุ้มเครือด้วยถุงกระดาษ หรือถุงพลาสติกสีฟ้า

2.2.3 ภูมิปัญญาในการเก็บเกี่ยวกล้วยหอมทอง

จากการศึกษาเอกสาร ได้ค้นพบภูมิปัญญาในการเก็บเกี่ยวกล้วยหอมทองดังนี้ กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พืชเศรษฐกิจ (2547: 5-6) ได้ระบุเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวกล้วยหอมทอง มีรายละเอียดดังนี้ การเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวกล้วยหอมทองที่ถูกต้อง ใช้วิธีนับวันที่ปลีกล้วยออก หรือพิจารณาจากเหลี่ยมของผลกล้วย ซึ่งสัมพันธ์กับมุมของเหลี่ยมผล หรือสังเกตในที่เกิดกับเครือเริ่มเหี่ยวแห้ง ถ้าส่งเป็นสินค้าออกต้องตัดผลกล้วยเมื่อผลแก่ประมาณ 70%-75% เพื่อป้องกันการโค่นล้มของกล้วย และทำให้หน่อใหม่แข็งแรง หลังจากปลุกกล้วยไปแล้วประมาณ 5 – 6 เดือน ให้บังคับการเกิดหน่อตามประมาณ 2 หน่อ ด้วยการขาดหน่อ โดยให้หน่อที่ 1 และหน่อที่ 2 อายุห่างกันประมาณ 4 เดือน ตัดแต่งใบให้เหลืออยู่ต้นละ 6 – 8 ใบ ทำการค้ำยันทันทีหลังตัดปลี ทำการตัดปลีออกหลังจากปลีบานต่อไปจากหวีต้นเต่าอีก 2 ชั้น การป้องกันโรคและแมลงโดยตัด ทำลายต้นที่เป็นโรคด้วยการเผาทิ้งเก็บเกี่ยวผลผลิต หลังจากตัดปลี ประมาณ 90 วัน โดยเก็บเกี่ยวในตอนเช้าวิธีการฆ่าแหะกล้วยออกเป็นหรีๆโดยให้ปลายผลของกล้วยชี้ลงดิน และทำการขาดโดยหันปลายมีดเข้าหาตัวและหมุนเครือกล้วยไปเรื่อย ๆ จากนั้นเอาหวีกล้วยแช่น้ำในอ่างทันที

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชุมพร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร การปลุกกล้วยหอมทอง (2552: 4) ได้ระบุเกี่ยวกับการดูแลรักษากล้วยหอมทอง มีรายละเอียดดังนี้ การเก็บเกี่ยว ประมาณ 60-90 วัน กล้วยจะแก่พอดี ก็จะทำการเก็บเกี่ยว สามารถสังเกตได้จากกล้วยหวีสุดท้ายเริ่มกลม สีผลจางลงกว่าเดิม ถ้าปล่อยให้แก่คาต้นมากเกินไปจะทำให้เปลือกกล้วยแตก ผลเสียหาย จะเก็บเกี่ยวกล้วยหอมที่มีความแก่ประมาณ 70%

สำนักงานเกษตรอำเภอละแม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร การปลุกพืชเศรษฐกิจ(2548: 54) ได้ระบุเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวกล้วยหอมทอง มีรายละเอียดดังนี้ การเก็บเกี่ยวกล้วยจะพิจารณาขนาดของเหลี่ยมกล้วยเป็นส่วนใหญ่ หรืออาจใช้วิธีนับวันที่ปลีกล้วยออก ถ้าส่งเป็นสินค้าออกต้องตัดผลกล้วยเมื่อผลมีความแก่ประมาณ 75% ระยะเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม อาจพิจารณาจากลักษณะอื่นอีก เช่น การนับจำนวนวันของกล้วย โดยเริ่มนับจากวันที่ปลีกล้วยโผล่ออกมาให้เห็นจนถึงวันเก็บเกี่ยวได้ หรือเริ่มต้นจากวันที่กาบดอกของหวีแรกเปิดออกจนถึงวันเก็บเกี่ยว งานเก็บเกี่ยวเริ่มจากการเก็บไม้ค้ำเครือกล้วยออกให้หมด วิธีตัดจะใช้มือหนึ่งจับปลายเครือ

และอีกมือหนึ่งพินก้านเครื่องออก โดยให้เหลือก้านเครื่องไว้ติดกับเครือยาวๆ แล้วนำเครื่องกล้วยไปวาง โดยเอาทางด้านปลายเครือขึ้นไว้ข้างบน แล้วนำเครื่องกล้วยไปชำแหละต่อไป

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับภูมิปัญญาในการเก็บเกี่ยวกล้วยหอมทอง มีรายละเอียดภูมิปัญญาในการเก็บเกี่ยวกล้วยหอมทองดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายต้น เกสโร, นายสมนึก รติเดชาพันธ์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาการเก็บเกี่ยวผลผลิตกล้วยหอมทองดังนี้ การเก็บเกี่ยวผลผลิต จะต้องนับจำนวนวันตั้งแต่การตัดปลีจนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต อย่างน้อยเป็นเวลา 50 วันขึ้นไป โดยคัดเลือกกล้วยที่มีความแก่ระหว่าง 75-80% และไม่แก่เกินไป จนทำให้เกิดการสุกก่อนถึงมือผู้รับสินค้า กล้วยที่จะส่งออก จะต้องมึน้ำหนักต่อลูกอย่างน้อย 110 กรัมขึ้นไป รอยแผล ข้ำดำหนิ และปานบนผิวกล้วยนั้น รวมแล้วจะต้องไม่เกินประมาณ 20% ของเนื้อที่ผิว ทั้งหิว แต่ทั้งนี้จะไม่ รวมถึงแผลเป็นที่ประเินได้ว่าอาจจะมีผลต่อการเสื่อมคุณภาพของผลผลิต ระหว่างการขนส่งกล้วยที่จะส่งออกทั้งหมด จะต้องถูกนำเข้าไปในตู้เย็นภายใน 36 ชม. หลังจากการเก็บเกี่ยว กล้วยที่จะส่งออกทุกเครือ จะต้องมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผู้ผลิตและแปลงปลูกให้ชัดเจน ตั้งแต่การเก็บเกี่ยวผลผลิตจนถึงการปล่อยสินค้าออกจากโรงงานบรรจุ จะไม่ใช้สารเคมีทุกชนิด ไม่ว่าจะใช้โดยตรงกับผลผลิต หรือจะใช้กับวัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น น้ำ ฯลฯ

จากการสัมภาษณ์นายอ้อม ทองยิ้ม, นายสาคร ทองบุญช่วย เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาการเก็บเกี่ยวผลผลิตกล้วยหอมทองดังนี้ หลังจากตัดปลีไปประมาณ 90 วัน จะทำการตัดเครือกล้วย โดยสังเกตจากเหลี่ยมของผลกล้วย ซึ่งจะสัมพันธ์กับมุมของเหลี่ยมผล หรือสังเกตใบที่ติดกับเครือเริ่มเหี่ยวแห้ง จากนั้นเก็บไม้ค้ำเครือกล้วยออกให้หมด แล้วทำการตัดโดยใช้มือข้างหนึ่งจับที่ปลายเครือ และอีกข้างพินก้านเครื่องออก โดยให้เหลือก้านเครื่องไว้ติดกับเครือยาวๆ จากนั้นนำเครื่องกล้วยไปวางเอาทางด้านปลายเครือขึ้นไว้ข้างบน แล้วนำเครื่องกล้วยไปชำแหละเป็นหิวๆ ต่อไป โดยให้ปลายผลกล้วยชี้ลงดิน และทำการปาดโดยหันปลายมีดเข้าหาตัว และหมุนเครือกล้วยไปเรื่อยๆ จากนั้นเอาหิวกล้วยที่ปาดแล้วแช่น้ำในอ่างที่เตรียมไว้ทันที ถ้าส่งออกต้องตัดผลกล้วยทันทีที่ผลมีความแก่ประมาณ 70% - 80%

จากการสังเกต เกี่ยวกับภูมิปัญญาการเก็บเกี่ยวผลผลิตกล้วยหอมทอง ได้สังเกตเกษตรกรกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด หลังจากตัดปลีไปประมาณ 90 วัน จะทำการตัดเครือกล้วย โดยสังเกตจากเหลี่ยมของผลกล้วย หรือไม่ก็ใช้การสังเกตจากใบที่ติดกับเครือเริ่มเหี่ยวแห้ง เก็บไม้ค้ำเครือกล้วยออก แต่ถ้าส่งเป็นสินค้าออกต้องตัดผลกล้วยทันทีที่ผลมีความแก่ประมาณ 70% - 80% แล้วทำการตัดโดยใช้มือข้างหนึ่งจับที่ปลายเครือ และอีกข้างพินก้านเครื่องออก โดยให้เหลือก้านเครื่องไว้ติดกับเครือยาวๆ จากนั้นนำเครื่องกล้วยไปวางเอาทางด้านปลายเครือขึ้นไว้ข้างบน แล้ว

นำเครื่องกล้วยไปฆ่าแหละเป็นหวีๆ ต่อไป โดยให้ปลายผลกล้วยชี้ลงดิน และทำการปาดโดยหันปลายมีดเข้าหาตัว และหมุนเครื่องกล้วยไปเรื่อยๆ จากนั้นเอาหวีกล้วยที่ปาดแล้วแช่น้ำในอ่างที่เตรียมไว้ทันที

สรุป ภูมิปัญญาการเก็บเกี่ยวผลผลิตกล้วยหอมทองจากการศึกษาเอกสาร และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้สาระสำคัญที่สอดคล้องกันดังนี้

1. การเก็บเกี่ยว จะพิจารณาจากขนาดของเหลี่ยมกล้วยเป็นส่วนใหญ่
2. ส่งเป็นสินค้าออกจะต้องตัดผลกล้วยเมื่อผลมีความแก่ประมาณ 70%-80%
3. การตัดเครื่องกล้วย ใช้มือข้างหนึ่งจับปลายเครือ อีกข้างฟันก้านเครือ นำเครื่องกล้วยไปวางโดยเอาทางด้านปลายเครือขึ้นไว้ข้างบน
4. การปาดหวี ทำการปาดโดยหันปลายมีดเข้าหาตัว และหมุนเครื่องกล้วยไปเรื่อยๆ จากนั้นเอาหวีกล้วยที่ปาดแล้วแช่น้ำในอ่างที่เตรียมไว้ทันที

2.2.4 ภูมิปัญญาในการห่อบรรจุภัณฑ์และขนส่งเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง

จากการศึกษาเอกสาร ได้ค้นพบภูมิปัญญาในการห่อบรรจุภัณฑ์และขนส่งเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง ดังนี้

สำนักงานเกษตรอำเภอละแม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร การปลูกพืชเศรษฐกิจ(2548: 55) ได้ระบุเกี่ยวกับการห่อบรรจุภัณฑ์และขนส่งกล้วยหอมทอง มีรายละเอียดดังนี้ กล้วยที่จะส่งออก จะต้องมึน้ำหนักต่อลูกอย่างน้อย 110 กรัมขึ้นไป รอยแผล ข้ำดำหนิ และปานบนผิวกล้วยนั้น รวมแล้วจะต้องไม่เกินประมาณ 20% ของเนื้อที่ผิว ทั้งหวี แต่ทั้งนี้จะไม่ รวมถึงแผลเป็นที่ประเินได้ว่าอาจจะมีผลต่อการเสื่อมคุณภาพของผลผลิต ระหว่างการขนส่งหลังจากการเก็บเกี่ยวแล้วกล้วยทุกเครือจะต้องมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผู้ผลิตและแปลงปลูกให้ชัดเจนโดยติดสติ๊กเกอร์ไว้ที่ผลกล้วย ตั้งแต่การเก็บเกี่ยวผลผลิตจนถึงการปล่อยสินค้าออกจากโรงงานบรรจุ จะไม่ใช่สารเคมีทุกชนิด ไม่ว่าจะใช้โดยตรง กับผลผลิต หรือจะใช้กับวัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น น้ำ ฯลฯ การบรรจุหีบห่อ บรรจุกล้วยลงในกล่องกระดาษลูกฟูกแข็งขนาด 32 x 50 x 22 เซนติเมตร กล่องละ 12 กิโลกรัม ทำการจัดเรียงอย่าให้ข้ำ โดยมีแผ่นกั้นระหว่างหวี ทำการระบายความร้อนของกล้วยด้วยลมเย็นจนกระทั่งอุณหภูมิลดลงเหลือ 15 องศาเซลเซียส จึงปิดฝากล่องแล้วจัดเรียงในตู้เก็บรักษาที่มีการวางก้อนสารละลายอิมตัวโปแตสเซียมเปอร์มังกานेटไว้ทั่วบริเวณตู้ อุณหภูมิในการเก็บรักษาจะอยู่ที่ 15 องศาเซลเซียส โดยกล้วยที่จะส่งออกทั้งหมด จะต้องถูกนำเข้าไปในตู้เย็นภายใน 36 ชั่วโมง หลังการเก็บเกี่ยว สามารถแยกเป็นขั้นตอนต่างๆ ได้ดังนี้

- 1) เริ่มจากการขนย้ายไปยังแหล่งรวบรวม

- 2) รวบรวมไว้ในที่ร่ม
  - 3) ตรวจสอบคุณภาพสินค้าเบื้องต้น ได้แก่ ความแก่ ขนาด ตำหนิ แล้วแบ่งออกตามคุณภาพ
  - 4) ซ้ำหละเป็นหรี แช่ลงน้ำเพื่อไม่ให้ซ้ำ และขจัดยางออก
  - 5) ต้องแต่งหรีโดยคัดผลที่มีรูปร่างผิดปกติหรือมีตำหนิออก
  - 6) นำหรีที่สะอาดขึ้นจากน้ำ
  - 7) จุ่มน้ำยาฆ่าเชื้อ
  - 8) บรรจุกล่อง
  - 9) ทำการขนย้ายโดยรถยนต์ไปยังท่าเรือ
  - 10) ขนส่งโดยตู้ห้องเย็นไปยังจุดหมายปลายทางคือ ท่าเรือโกเบ ประเทศญี่ปุ่น
- จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก** เกี่ยวกับภูมิปัญญาการห่อบรรจุภัณฑ์และขนส่งกล้วยหอมทอง มีรายละเอียดภูมิปัญญาการห่อบรรจุภัณฑ์และขนส่งกล้วยหอมทองดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายเจริญ เพ็ชรสงค์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาการห่อบรรจุภัณฑ์และขนส่งเกี่ยวกับกล้วยหอมทองดังนี้ นำกล้วยที่สมาชิกกลุ่มส่งมาทำการคัดแยก โดยคัดหรีที่ได้ขนาดที่ต้องการและมีความสมบูรณ์ มีน้ำหนักต่อลูกอย่างน้อย 110 กรัมขึ้นไป มาล้างทำความสะอาด เป่ากล้วยให้แห้งด้วยแรงลม ตรวจสอบคุณภาพโดยเน้นการตรวจสอบโรคแมลงอย่างละเอียดไม่ให้มีสิ่งแปลกปลอมที่หลงเหลือติดไปกับผลกล้วย และจะต้องผ่านกรรมวิธี ดังนี้ ชั่งน้ำหนักผล ตกแต่งกล้วย ล้างด้วยน้ำสบู่ นำมาวางบนสายพานลำเลียงนำมาแช่ลงในถังน้ำสะอาด ผ่านอุโมงค์เป่าลมเพื่อให้ผลแห้ง ตรวจสอบแมลง เช็ดทำความสะอาดผลกล้วย ตัดสติ๊กเกอร์บนผล แล้วบรรจุผลกล้วยลงในกล่องกระดาษลูกฟูกแข็ง ขนาด 32 x 50 x 22 เซนติเมตร กล่องละ 12 กิโลกรัม ทำการจัดเรียงอย่าให้ซ้ำ โดยมีแผ่นกั้นระหว่างหรี ทำการระบายความร้อนของกล้วยด้วยลมเย็นจนกระทั่งอุณหภูมิลดลงเหลือ 15 องศาเซลเซียส นำมาชั่งน้ำหนักนำเข้าห้องเย็น เพื่อเตรียมขนส่งทางเรือ

จากการสัมภาษณ์นายอ้อม ทองยิ้ม เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาการห่อบรรจุภัณฑ์และขนส่งเกี่ยวกับกล้วยหอมทองดังนี้ นำกล้วยที่สมาชิกกลุ่มส่งมาทำการคัดแยกหรี โดยคัดหรีที่ได้ขนาดที่ต้องการและมีความสมบูรณ์ ล้างทำความสะอาด เป่ากล้วยให้แห้งด้วยแรงลม ตรวจสอบคุณภาพโดยเน้นการตรวจสอบโรคแมลงอย่างละเอียดไม่ให้มีสิ่งแปลกปลอมที่หลงเหลือติดไปกับผลกล้วย และการบรรจุกล่อง บรรจุผลกล้วยลงในกล่องกระดาษลูกฟูกแข็ง ขนาด 32 x 50 x 22 เซนติเมตร กล่องละ 12 กิโลกรัม ทำการจัดเรียงอย่าให้ซ้ำ โดยมีแผ่นกั้นระหว่างหรี ทำการระบายความร้อนของกล้วยด้วยลมเย็นจนกระทั่งอุณหภูมิลดลงเหลือ 15

องศาเซลเซียส และมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผู้ผลิตและแปลงปลูกให้ชัดเจนโดยติดสติ๊กเกอร์ไว้ที่ผลกล้วยเพื่อให้ทราบว่าเป็นกล้วยหอมทองของสมาชิกรายใด เพื่อการตรวจสอบย้อนกลับ นำมาชั่งน้ำหนัก และทำการขนส่งโดยทางเรือ

จากการสังเกต เกี่ยวกับภูมิปัญญาการห่อบรรจุภัณฑ์และขนส่งเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง ได้สังเกตเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด สมาชิกกลุ่มนำกล้วยมาส่งมา มีการลงบันทึก จากนั้นทำการคัดแยก โดยคัดหวีที่ได้ขนาดที่ต้องการและมีความสมบูรณ์ มีน้ำหนักต่อลูกอย่างน้อย 110 กรัมขึ้นไป มาผ่านกรรมวิธี ดังนี้ ชั่งน้ำหนักผล ตกแต่งกล้วย ล้างด้วยน้ำสบู่ นำมาวางบนสายพานลำเลียง นำมาแช่ลงในถังน้ำสะอาด ผ่านอุโมงค์เป่าลมเพื่อให้ผลแห้ง ตรวจสอบแมลง เช็ดทำความสะอาดผลกล้วย ติดสติ๊กเกอร์บนผล แล้วบรรจุผลกล้วยลงในกล่องกระดาษลูกฟูกแข็งขนาด 32 x 50 x 22 เซนติเมตร กล่องละ 12 กิโลกรัม ทำการจัดเรียงอย่าให้ซ้ำ โดยมีแผ่นกั้นระหว่างหวี ทำการระบายความร้อนของกล้วยด้วยลมเย็นจนกระทั่งอุณหภูมิลดลงเหลือ 15 องศาเซลเซียส นำมาชั่งน้ำหนัก นำเข้าห้องเย็น เตรียมขนส่งทางเรือ

สรุป ภูมิปัญญาการห่อบรรจุภัณฑ์และขนส่งเกี่ยวกับกล้วยหอมทองจากการศึกษาเอกสาร และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้สาระสำคัญที่สอดคล้องกันดังนี้

1. สมาชิกนำรถบรรทุกกล้วยมาส่งที่กลุ่ม เจ้าหน้าที่ทำการคัดแยกตรวจสอบน้ำหนักกล้วย
2. นำกล้วยที่ผ่านการคัดแยกแล้วไปชั่งน้ำหนัก
3. ทำการตกแต่งกล้วย ล้างด้วยน้ำสบู่ วางบนสายพานลำเลียง นำแช่ลงในถังน้ำสะอาด ผ่านอุโมงค์เป่าลม ตรวจสอบแมลง เช็ดผลกล้วย ติดสติ๊กเกอร์ นำมาวางเรียงในกล่องกระดาษ นำมาชั่งน้ำหนัก เข้าห้องเย็น เตรียมขนส่งทางเรือ

2.2.5 ภูมิปัญญาในด้านการตลาดและส่งออกเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง

จากการศึกษาเอกสาร ได้ค้นพบภูมิปัญญาในด้านการตลาดและส่งออกเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง ดังนี้

สำนักงานเกษตรอำเภอละแม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร การปลูกพืชเศรษฐกิจ(2548: 58) ได้ระบุเกี่ยวกับการตลาดและการส่งออกเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง มีรายละเอียดดังนี้ ตลาดของกล้วยหอมทอง จะประกอบไปด้วย ตลาดท้องถิ่น ตลาดต่างจังหวัด ตลาดกรุงเทพ และตลาดต่างประเทศ โดยดูจากผลผลิตที่สมาชิกรายส่งกลุ่ม โดยกลุ่มจะทำการคัดคุณภาพของสินค้าตามข้อกำหนดของสัญญา และส่งไปยังตลาดต่างๆ กล้วยเกรด A จะมีน้ำหนักผล 110 กรัมขึ้นไป จะอยู่ที่ราคากิโลกรัมละ 14.50 บาท ส่วนกล้วยเกรด B จะมีน้ำหนักผล 100-110 กรัม จะอยู่ที่ราคากิโลกรัมละ 10 บาท ส่วนกล้วยตกเกรดหมายถึงกล้วยที่มีผลเล็ก สุกเกินไป

จะอยู่ที่ราคา กิโลกรัมละ 3-4 บาท โดยกล้วยที่ตกเกรดจะมีตลาดแปรรูปผลผลิตเข้ามารองรับ เพื่อนำไปทำกล้วยฉาบ กล้วยกวน เค้กกล้วยหอม สำหรับในการส่งออกกล้วยหอมทองนั้น กลุ่มเกษตรกรก็ต้องผลิตกล้วยหอมทองตามข้อกำหนดไว้ในสัญญา โดยกระบวนการส่งออก เริ่มจากการติดต่อขายกับลูกค้าต่างประเทศ รวบรวมผลผลิตกล้วยหอมทองตามสัญญาซื้อขาย คัดคุณภาพบรรจุหีบห่อเพื่อการส่งออก เก็บรักษาหีบห่อบรรจุกล้วยหอมทองภายใต้อุณหภูมิที่ควบคุม 13-15 องศาเซลเซียส ขนส่งหีบห่อที่บรรจุกล้วยหอมทองภายใต้อุณหภูมิที่ควบคุมไปยังลูกค้าต่างประเทศ ตรวจสอบ รับมอบ ส่งมอบสินค้า และวิธีการชำระเงิน

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับภูมิปัญญาในด้านการตลาดและส่งออกกล้วยหอมทอง มีรายละเอียดภูมิปัญญาด้านการตลาดและส่งออกกล้วยหอมทองดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายเจริญ เพ็ชรสงค์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556, นายสมใจ แสงขำ เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาด้านการตลาดและส่งออกเกี่ยวกับกล้วยหอมทองดังนี้ ดูจากผลผลิตที่สมาชิกนำมาส่งกลุ่ม โดยกลุ่มจะทำการคัดคุณภาพของสินค้า และส่งไปยังตลาดต่างๆ ตามเกรดของกล้วย ส่วนกล้วยที่ตกเกรดจะมีตลาดแปรรูปเข้ามารองรับ เพื่อนำไปทำกล้วยฉาบ กล้วยกวน เค้กกล้วยหอม รายได้จากการขายกล้วยของสมาชิกจะอยู่ที่ 10,000-20,000 บาท ต่อไร่ สำหรับในการส่งออกกล้วยหอมทองนั้น กลุ่มเกษตรกรก็ต้องผลิตกล้วยหอมทองตามข้อกำหนดไว้ในสัญญา โดยกระบวนการส่งออก เริ่มจากการติดต่อขายกับลูกค้าต่างประเทศ รวบรวมผลผลิตกล้วยหอมทองตามสัญญาซื้อขาย คัดคุณภาพบรรจุหีบห่อเพื่อการส่งออก เก็บรักษาหีบห่อ

จากการสัมภาษณ์นายโกศล โกมินทร์ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาด้านการตลาดและส่งออกเกี่ยวกับกล้วยหอมทองดังนี้ ดูจากผลผลิตที่สมาชิกนำมาส่งกลุ่ม โดยกลุ่มจะทำการคัดคุณภาพของสินค้าตามข้อกำหนดของสัญญา และส่งไปยังตลาดต่างๆ กล้วยเกรด A จะมีน้ำหนักผล 110 กรัมขึ้นไป จะอยู่ที่ราคา กิโลกรัมละ 14.50 บาท ส่วนกล้วยเกรด B จะมีน้ำหนักผล 100-110 กรัม จะอยู่ที่ราคา กิโลกรัมละ 10 บาท ส่วนกล้วยตกเกรดหมายถึงกล้วยที่มีผลเล็ก สุกเกินไป จะอยู่ที่ราคา กิโลกรัมละ 3-4 บาท โดยกล้วยที่ตกเกรดจะมีตลาดแปรรูปผลผลิตเข้ามารองรับ เพื่อนำไปทำกล้วยฉาบ กล้วยกวน เค้กกล้วยหอม รายได้จากการขายกล้วยของสมาชิกจะอยู่ที่ 15,000-30,000 บาท ต่อไร่ สำหรับในการส่งออกกล้วยหอมทองนั้น กลุ่มเกษตรกรก็ต้องผลิตกล้วยหอมทองตามข้อกำหนดไว้ในสัญญา โดยกระบวนการส่งออก เริ่มจากการติดต่อขายกับลูกค้าต่างประเทศ รวบรวมผลผลิตกล้วยหอมทองตามสัญญาซื้อขาย คัดคุณภาพบรรจุหีบห่อเพื่อการส่งออก เก็บรักษาหีบห่อ

จากการสังเกต เกี่ยวกับภูมิปัญญาด้านการตลาดและส่งออกเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง ได้สังเกตเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด เกษตรกรส่วนใหญ่จะนำผลผลิตมาส่งที่กลุ่มๆ เจ้าหน้าที่จะทำการคัดแยกกล้วย และนำมาชั่งน้ำหนัก แบ่งตามเกรด และคิดค่าสินค้าให้แก่สมาชิก แล้วนำไปผ่านกรรมวิธีเพื่อส่งไปตามตลาดต่างๆ โดยกล้วยที่ตกเกรดก็จะมีกลุ่มแม่บ้านเข้ามารับซื้อเพื่อนำไปแปรรูปเป็นกล้วยฉาบ กล้วยกวน และเค้กกล้วยหอม สำหรับการส่งออกกล้วยจะต้องทำตามข้อกำหนดในสัญญาที่ได้รับไว้

สรุป ภูมิปัญญาด้านการตลาดและส่งออกเกี่ยวกับกล้วยหอมทองจากการศึกษาเอกสาร และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้สาระสำคัญที่สอดคล้องกันดังนี้

1. ตลาดกล้วยหอมทองของกลุ่ม จะประกอบไปด้วย ตลาดต่างประเทศ ตลาดกรุงเทพ และตลาดท้องถิ่น
2. กล้วยหอมทองที่เป็นเกรด A จะทำการส่งออกต่างประเทศ
3. กล้วยหอมทองที่เป็นเกรด B จะทำการส่งตลาดกรุงเทพ
4. กล้วยหอมทองที่ตกเกรด จะมีตลาดท้องถิ่น ตลาดแปรรูปเข้ามารับซื้อ
5. การส่งออก เริ่มจากการติดต่อขายกับลูกค้าต่างประเทศ รวบรวมผลผลิตกล้วยหอมทองตามสัญญาซื้อขาย คัดคุณภาพ บรรจุหีบห่อเพื่อการส่งออก เก็บรักษาหีบห่อ

2.2.6 ภูมิปัญญาในการทำอาชีพเสริมรายได้จากสวนกล้วยหอมทอง

จากการศึกษาเอกสาร ได้ค้นพบภูมิปัญญาในการทำอาชีพเสริมจากสวนกล้วยหอมทอง ดังนี้

สำนักงานเกษตรอำเภอละแม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร คำแนะนำการปลูกกล้วยหอมทอง(2550: 9-12) ได้ระบุเกี่ยวกับการทำอาชีพเสริมรายได้จากกล้วยหอมทอง มีรายละเอียดดังนี้ การปลูกพืชแซมแบบผสมผสานกับการปลูกพืชร่วมกล้วยหอมทอง ในพื้นที่ของตำบลทุ่งควัววัด นิยมปลูกผัก เกลี้ยง ผักหวาน ถั่วลิสง เห็ดฟางในสวนกล้วยหอมทอง นอกจากนี้เกษตรกรบางรายเลี้ยงปลา โดยสามารถนำผลผลิตไปขายได้ราคาดีเป็นการเสริมรายได้อีกหนึ่งทางหนึ่ง นอกจากรายได้จากกล้วยหอมทอง และเป็นพืชคลุมดินที่สามารถป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน และเป็นการควบคุมวัชพืชในสวนกล้วยได้อีก นอกจากนี้เกษตรกรยังนิยมปลูกกล้วยหอมทองเป็นพืชแซมยางพารา ปาล์มน้ำมัน อีกด้วย

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับภูมิปัญญาในการทำอาชีพเสริมจากกล้วยหอมทอง มีรายละเอียดภูมิปัญญาในการทำอาชีพเสริมจากสวนกล้วยหอมทองดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายสุวิทย์ หนูทอง เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้ให้

ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาในการทำอาชีพเสริมจากสวนกล้วยหอมทองดังนี้ การปลูกพืชแซมแบบผสมผสานกับการปลูกพืชร่วมกล้วยหอมทอง ในพื้นที่ของตำบลทุ่งควาวัต นิยมปลูกผักเหลียง ผักหวาน ถั่วลิสง เห็ดฟางในสวนกล้วยหอมทอง เป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ สามารถนำไปขายได้ราคาดีเป็นการเสริมรายได้ อีกทางหนึ่ง นอกจากรายได้จากกล้วยหอมทอง และถั่วลิสงถือเป็นพืชคลุมดินที่สามารถป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน และเป็นการควบคุมวัชพืชในสวนกล้วยได้อีก นอกจากนี้เกษตรกรยังนิยมปลูกกล้วยหอมทองเป็นพืชแซมยางพารา ปาล์มน้ำมัน เพราะกล้วยเป็นพืชให้ร่มเงา ต้นยาง และต้นปาล์มเล็ก จะได้อาศัยร่มเงาจากต้นกล้วย เกษตรกรในพื้นที่จึงมีรายได้เสริมในการปลูกพืชตลอดควบคู่กับการปลูกกล้วยหอมทอง

จากการสัมภาษณ์นางลั้งเที่ยง โอพั่ง เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาในการทำอาชีพเสริมจากสวนกล้วยหอมทองดังนี้ การปลูกพืชแซมแบบผสมผสานกับการปลูกพืชร่วมกล้วยหอมทอง ในพื้นที่ของตำบลทุ่งควาวัต นิยมปลูกถั่วลิสง เห็ดฟางเป็นส่วนใหญ่ในสวนกล้วยหอมทอง และผลผลิตที่ได้สามารถนำไปขายเป็นการเสริมรายได้ อีกทางหนึ่ง นอกจากรายได้จากกล้วยหอมทอง และถั่วลิสงเป็นพืชคลุมดินที่สามารถป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน และยังเป็น การช่วยควบคุมวัชพืชในสวนกล้วยได้อีก นอกจากนี้เกษตรกรยังนิยมปลูกกล้วยหอมทองเป็นพืชแซมยางพารา ปาล์มน้ำมัน ซึ่งระยะเวลาการปลูกกล้วยในสวนยางพาราและปาล์มน้ำมัน จนกว่ายางพารา และปาล์มน้ำมันมีอายุได้ 3 ปี ถึงจะเอาออก

จากการสังเกต เกี่ยวกับภูมิปัญญาในการทำอาชีพเสริมจากสวนกล้วยหอมทอง ได้สังเกตเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัต นิยมที่จะปลูกผักเหลียง ผักหวาน ถั่วลิสง เห็ดฟางในสวนกล้วยหอมทอง สามารถนำไปขายได้ราคาดีเป็นการเสริมรายได้ อีกทางหนึ่ง นอกจากรายได้จากกล้วยหอมทอง และถั่วลิสงถือเป็นพืชคลุมดินที่สามารถป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน และเป็นการควบคุมวัชพืชในสวนกล้วยได้อีก นอกจากนี้เกษตรกรยังนิยมปลูกกล้วยหอมทองเป็นพืชแซมยางพารา ปาล์มน้ำมัน เพราะกล้วยเป็นพืชให้ร่มเงา ต้นยาง และต้นปาล์มเล็ก จะได้อาศัยร่มเงาจากต้นกล้วย เกษตรกรในพื้นที่จึงมีรายได้เสริมในการปลูกพืชตลอดควบคู่กับการปลูกกล้วยหอมทอง

สรุป ภูมิปัญญาในการทำอาชีพเสริมจากสวนกล้วยหอมทองจากการศึกษาเอกสาร และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้สาระสำคัญที่สอดคล้องกันดังนี้

1. นิยมปลูกพืชแซม พืชที่นิยมปลูกคือ ผักเหลียง ผักหวาน ถั่วลิสง และเห็ดฟาง เป็นการเสริมรายได้ อีกทางหนึ่ง
2. นิยมปลูกกล้วยหอมทองเป็นพืชแซมยางพารา ปาล์มน้ำมัน จนกว่ายางพารา และปาล์มน้ำมันมีอายุได้ 3 ปี ถึงจะเอาออก

2.3 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัต

จากการศึกษาเอกสาร แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองมีรายละเอียดดังนี้

กรมส่งเสริมการเกษตร นโยบายการส่งเสริมและพัฒนา(2550: 2) ได้ระบุไว้ว่า ต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาในการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรในการผลิต แปรรูป การเพิ่มมูลค่าในสินค้า กำหนดมาตรฐานและแนวทางในการส่งเสริมการเกษตร การควบคุมสินค้าและผลิตภัณฑ์ การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรสู่เกษตรกร เพื่อสร้างรายได้และความมั่นคงในการผลิตและการประกอบอาชีพการเกษตร

รายงานระบบมาตรฐานการผลิตกลุ่มเกษตรกรทำสวนกล้วยหอมทอง(2545: 5) ได้ระบุไว้ว่า การผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารเคมี มีกระบวนการผลิตที่เป็นระบบมาตรฐาน การผลิตระดับสูง และจะต้องดำเนินการภายใต้เงื่อนไขข้อตกลงทางการค้าอย่างเข้มงวด ซึ่งสมาชิกผู้ผลิตใหม่จะต้องปรับตัวและพัฒนาความรู้ ตลอดจนปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะเรื่องพื้นที่เพาะปลูกและสภาพแวดล้อมจะต้องเป็นพื้นที่ปลอดสารเคมีอย่างแท้จริง ซึ่งบางพื้นที่อาจต้องใช้เวลาในการเตรียมการ และคาดว่าจะการเพิ่มผลผลิต ภายใต้มาตรฐานและคุณภาพระดับสูง จะนำมาซึ่งความกินดีอยู่ดีของสมาชิกอย่างยั่งยืนการเพาะปลูกพืชที่ได้มาตรฐานตามที่ตลาดต้องการนั้น ผลผลิตจะได้รับการตอบรับอย่างต่อเนื่อง และเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่งที่การขยายผลด้านการผลิตทั้งพื้นที่และปริมาณผลผลิต เป็นไปด้วยความระมัดระวังและหนักแน่นต่อมาตรฐานด้านคุณภาพของผลผลิต

ปัจจัยที่ทำให้กล้วยหอมทองละแฉงของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัตส่งออกไปญี่ปุ่นได้ถึงปัจจุบัน มีเหตุผลอยู่ 3 ประการ คือ

1. ความพยายามในการปรับปรุงคุณภาพผลผลิตอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ช่วงแรกที่ส่งผลผลิตไปถึงผู้บริโภค ไม่ค่อยมีคุณภาพ สิ่งที่เกิดขึ้นคือ มีคำตำหนิย้อนกลับมาถึงสำนักงาน สมาชิกกลุ่มต้องอดทน เพราะเป็นกล้วยที่เราช่วยกันปั้นขึ้นมากับมือ เราต้องร่วมมือกันช่วยต่อไป แม้คุณภาพที่ได้จะไม่ดี แต่ปริมาณสั่งซื้อกล้วยก็ไม่ได้ลดลง แสดงให้เห็นว่า สมาชิกสหกรณ์ผู้บริโภค มีความคาดหวังอย่างมากต่อกล้วยหอมทองละแฉงในอนาคต ซึ่งกลุ่มและสมาชิกมีความพยายามที่จะพัฒนาคุณภาพผลผลิตในแปลงของตนเองอย่างต่อเนื่อง ในด้านการจัดการระบบน้ำ การจัดซื้อ จัดทำปุ๋ยหมัก การจัดอบรมสัมมนาด้านวิชาการ ความพยายามทั้งหมดที่ได้ทำ เป็นเหตุให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพดีขึ้น คือ กล้วยหอมทองมีขนาดใหญ่ขึ้น ผิวสวยขึ้น จึงเป็นเหตุให้ผู้บริโภคยอมรับและสั่งซื้อกล้วยอย่างต่อเนื่องจวบจนทุกวันนี้

2. การสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันด้วยการเสริมสร้างมิตรสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ โดยการจัดกิจกรรมเสริมสร้างมิตรสัมพันธ์ระหว่างไทย-ญี่ปุ่น ญี่ปุ่นได้ส่งตัวแทนมาเยี่ยมกลุ่มทั้งหมด 23 ครั้ง ทุกคนที่มาต่างประทับใจกับสิ่งที่ได้พบและได้สัมผัส ความประทับใจต่างๆ ยังคงอยู่ในความทรงจำ ส่วนสมาชิกผู้ปลูกกล้วยเดินทางไปญี่ปุ่น 20 ครั้ง ไปร่วมกิจกรรมกับสมาชิกสหกรณ์ญี่ปุ่น ดูโรงบ่มกล้วย ดูศูนย์กระจายสินค้า ดูห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารตกค้าง ทำให้สมาชิกผู้ปลูกกล้วยเข้าใจคนญี่ปุ่นและความต้องการบริโภคได้ชัดเจนมากขึ้น

3. การขยายเครือข่ายการจำหน่ายกล้วยในบรรดาสหกรณ์ผู้บริโภคญี่ปุ่น หลังจากที่มีการส่งผลผลิตให้สหกรณ์โยโดงาวา ได้มีสหกรณ์ผู้บริโภคอื่นๆ เข้ามาติดต่อเพื่อซื้อกล้วยหอมทองหลายราย ได้แก่ สหกรณ์โตกุชิม่า ชุมนุมสหกรณ์ชิโกกุ สหกรณ์โตโตริ ชุมนุมสหกรณ์พาลชิสเต็ม สหกรณ์โตยาม่า และชุมนุมสหกรณ์โฮกุริกุ ทั้งที่กล้วยหอมทองที่มาจากไทยจะมีราคาสูงกว่ากล้วยที่มาจากประเทศอื่น 2-3 เท่า สาเหตุมาจากความพยายามในการพัฒนาคุณภาพ และความร่วมมือของทั้งสองฝ่าย การได้รับความนิยมน่าจะเหนียวแน่นจากญี่ปุ่นนั้น อยู่ที่ความพยายามในการแก้ไขปัญหา และปรับปรุงคุณภาพของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องบนพื้นฐานการเรียนรู้ร่วมกันนำไปสู่การสร้าง ความเข้าใจและมั่นใจต่อกัน เป็นแรงขับเคลื่อนสำหรับความก้าวหน้าของกลุ่มที่ผ่านมาและต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้ได้จัดทำแผนโครงการพัฒนากล้วยหอมทองให้เป็นพืชเอกลักษณ์ของอำเภอละแมและจังหวัดชุมพร โดยส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่หันมาให้ความสนใจการปลูกกล้วยมากขึ้น ปลูกแบบสวนหลังบ้าน บ้านละ 50-100 หน่อ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมรายได้แก่เกษตรกร อบรมพัฒนาเกษตรกรให้ได้รับความรู้ในการทำสวนกล้วยหอมทองเพื่อพัฒนาวิธีการผลิตสู่ระบบมาตรฐานและมีความปลอดภัย ซึ่งเป็นความร่วมมือกันระหว่างอำเภอละแม สำนักงานเกษตรอำเภอละแม สหกรณ์จังหวัดชุมพร กับกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุงควัด คาดว่าในปี 2557 จะได้สมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้นประมาณ 15% และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคต

รายงานกิจการกลุ่มฯ(2550: 3) ได้ระบุไว้ว่า การส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง ต้องมีการร่วมคิดวิเคราะห์ ร่วมปฏิบัติ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับประโยชน์ ร่วมแก้ปัญหา และร่วมบริหารจัดการ สนับสนุนเกษตรกรพัฒนาวิธีผลิตสู่ระบบมาตรฐานและปลอดภัย การจัดการด้านการตลาดที่ดี มีตลาดรองรับที่มั่นคงและได้ราคาที่เป็นธรรม สมาชิกมีจิตสำนึกในสุขภาพและใส่ใจสิ่งแวดล้อม เป็นตัวแทนในการเปิดโอกาสสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศระบบเกษตรกรต่อเกษตรกร

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง มีรายละเอียดดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายต้น เกสร เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองดังนี้ คณะกรรมการดำเนินการกลุ่มได้ร่วมประชุมกับสมาชิกกลุ่ม เพื่อจัดทำแผนโครงการส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่หันมาให้ความสนใจการปลูกกล้วยมากขึ้น ปลูกแบบสวนหลังบ้าน บ้านละ 50-100 หน่อ โดยกลุ่มฯ จะร่วมกับอำเภอละแม สำนักงานเกษตรอำเภอละแม สหกรณ์จังหวัดชุมพร ปัจจุบันก็มีเกษตรกรให้ความสนใจในการปลูกกล้วยหอมทองมากขึ้น เนื่องจากสามารถสร้างได้ตลอดปี ในอนาคตกลุ่มฯ มีความตั้งใจที่จะทำให้กล้วยหอมทองเป็นเอกลักษณ์ของอำเภอละแม และจังหวัดชุมพร

จากการสัมภาษณ์ นายวิเวก อมตเวทย์ เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองดังนี้ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สหกรณ์จังหวัดชุมพร สำนักงานเกษตรอำเภอละแม ได้เข้ามาให้คำแนะนำและให้ความรู้ในการเพาะปลูกกล้วยกับเกษตรกร โดยส่งเสริมให้เกษตรกรมีการปลูกกล้วยโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม (GAP) มีการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์กล้วยให้ได้คุณภาพมากขึ้น อีกทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับความเข้มงวดในการตรวจสอบสารตกค้าง โรคพืช และแมลง ของประเทศผู้นำเข้า ก่อนที่จะทำการส่งออก

จากการสัมภาษณ์ นายโกศล โกมินทร์ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองดังนี้ กลุ่มและสมาชิกมีความพยายามที่จะพัฒนาคุณภาพผลผลิตในแปลงของตนเองอย่างต่อเนื่อง ในด้านการจัดการระบบน้ำ การจัดซื้อ จัดทำปุ๋ยหมัก การจัดอบรมสัมมนาด้านวิชาการ ความพยายามทั้งหมดที่ได้ทำเป็นเหตุให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพดีขึ้นคือ กล้วยหอมทองมีขนาดใหญ่ขึ้น ผิวสวยขึ้น

จากการสัมภาษณ์ นายอ้อม ทองยิ้ม เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองดังนี้ สมาชิกจะต้องศึกษาปรับตัวและพัฒนาความรู้ ตลอดจนปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะเรื่องพื้นที่เพาะปลูกและสภาพแวดล้อมจะต้องเป็นพื้นที่ปลอดสารเคมีอย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตรงตามกับความต้องการของตลาด

จากการสัมภาษณ์ นายสมพงษ์ รื่นฤทัย เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองดังนี้ ได้ส่งเสริมและพัฒนาโดยการจัดฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และจัดทำแปลงต้นแบบหรือแปลงทดลอง เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตในปริมาณที่มากขึ้นและมีคุณภาพดี

สรุป แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง จากการศึกษาเอกสาร และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้สาระสำคัญที่สอดคล้องกันดังนี้ ต้องส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผลผลิตในแปลงของตนเองอย่างต่อเนื่อง ในด้านการจัดการระบบน้ำ การจัดซื้อ จัดทำปุ๋ยหมัก การจัดอบรมสัมมนาด้านวิชาการส่งเสริมและพัฒนาโดยการจัดฝึกอบรม ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และจัดทำแปลงต้นแบบหรือแปลงทดลอง เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตในปริมาณที่มากขึ้นและมีคุณภาพดี

2.4 แนวโน้มของการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัด

กล้วยเป็นสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นทางเศรษฐกิจการส่งออก โดยเฉพาะกล้วยหอมทองปลอดสารพิษที่ส่งไปจำหน่ายประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นไปตามกระแสการบริโภคอาหารสุขภาพ ปลอดสารพิษ และเป็นการค้าคุณธรรมที่องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) สนับสนุนให้ประเทศอุตสาหกรรม ซื้อสินค้าเกษตรที่ผลิตแบบไม่ใช้ยาฆ่าแมลง และปุ๋ยเคมี อีกทั้งเป็นการรับผิดชอบต่อสังคมให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีโดยการผลิตในปริมาณพอเพียงก็มีรายได้เลี้ยงดูครอบครัวได้ กระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการส่งออกกล้วยโดยจัดทำมาตรฐานสินค้ากล้วยขึ้นเพื่อเป็นแนวทางแก่เกษตรกร เพื่อให้กล้วยเป็นที่ยอมรับในระดับสากลและความปลอดภัยของผู้บริโภค มีข้อกำหนดเรื่องขนาด คุณภาพ การบรรจุ จัดเรียง ฉลาก และดำเนินการตามกฎหมายมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติเกี่ยวกับข้อกำหนดมาตรฐานสารพิษตกค้างและสารปนเปื้อน

2.4.1 แนวโน้มในการขยายพื้นที่การปลูกกล้วยหอมทอง

จากการศึกษาเอกสาร แนวโน้มในการขยายพื้นที่การปลูกกล้วยหอมทองมีรายละเอียดดังนี้

กระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ ข่าวสารการเกษตร(2552: 2) ได้ระบุ แนวโน้มการขยายพื้นที่การปลูกกล้วยหอมทองมีรายละเอียดดังนี้ เนื่องจากกล้วยเป็นพืชที่ใช้ต้นทุนการผลิตต่ำอีกทั้งปลูกแล้วดูแลรักษาง่ายให้ผลผลิตเร็ว และเจริญเติบโตได้ดีในทุกภาคของประเทศไทย รวมทั้งตลาดยังมีความคล่องตัวสูงทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดส่งออก กล้วยจึงเป็นไม้ผลที่เกษตรกรควรพิจารณาปลูกเป็นการค้าทั้งในลักษณะพืชหลักหรือแซมพืชอื่น ๆ เป็นการเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรได้อีกทางหนึ่ง และที่โดดเด่นคือพื้นที่ดินที่ใช้ปลูกกล้วยหอมทอง เป็นดินร่วนปนทราย ทำให้กล้วยที่นี่มีการเรียงตัวสวย ผลได้ขนาดตามที่ต้องการ เปลือกบาง เนื้อไม่เหนียว มีกลิ่นหอม รส

หวาน ต่างจากกล้วยของประเทศอื่น ทำให้กล้วยหอมทองเป็นที่ต้องการของตลาดมาก ประกอบกับ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายเร่งรัดขยายพื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองในประเทศไทยให้มากขึ้น แต่การจะขยายพื้นที่เพาะปลูกได้ต้องใช้เวลาเวลานาน เพราะจะต้องทำให้ดินไม่มีสารเคมี ปล่อยให้ชะล้างโดยธรรมชาติประมาณ 3-5 ปีกว่าจะหมด ดังนั้นในการขยายพื้นที่ปลูกจึงต้องใช้เวลา

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับแนวโน้มการขยายพื้นที่การปลูกกล้วยหอมทอง มีรายละเอียดดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายสมนึก รติเดชาพันธ์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มการขยายพื้นที่การปลูกกล้วยหอมทองดังนี้ คณะกรรมการดำเนินการกลุ่มชุดที่ 5/2553 ได้จัดทำแผนขยายพื้นที่เพาะปลูกกล้วยหอมทอง เนื่องจากความต้องการบริโภคของผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น และกล้วยที่ส่งให้กับญี่ปุ่นก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงได้จัดทำแผนโครงการส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่หันมาให้ความสนใจการปลูกกล้วยมากขึ้น ปลูกแบบสวนหลังบ้าน บ้านละ 50-100 หน่อ โดยกลุ่มฯ จะร่วมกับอำเภอละแม สำนักงานเกษตรอำเภอละแม สหกรณ์จังหวัดชุมพร ซึ่งคาดว่าในปี 2557 จะได้สมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 15% ปัจจุบันก็มีเกษตรกรให้ความสนใจในการปลูกกล้วยหอมทองมากขึ้น เนื่องจากสามารถสร้างได้ตลอดปีและในอนาคตข้างหน้าการขยายพื้นที่เพาะปลูกกล้วยหอมทองจะมากขึ้นไปอีก เนื่องจากกลุ่มฯ มีความตั้งใจที่จะทำให้กล้วยหอมทองเป็นเอกลักษณ์ของอำเภอละแม และจังหวัดชุมพร

สรุป แนวโน้มการขยายพื้นที่การปลูกกล้วยหอมทองจากการศึกษาเอกสาร และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้สาระสำคัญที่สอดคล้องกันดังนี้ พื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้น เพราะเป็นพืชที่ใช้ต้นทุนการผลิตต่ำอีกทั้งปลูกแล้วดูแลรักษาง่าย ให้ผลผลิตเร็ว และเจริญเติบโตได้ดีในทุกภาคของประเทศไทย ราคาดี มีรายได้ตลอดปี ตลาดมีความคล่องตัวสูง จึงทำให้เกษตรกรมีความสนใจปลูกกล้วยมากขึ้น สำหรับกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัดมีสมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้นทุกปี เป็นเหตุให้พื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองขยายมากขึ้นไปด้วย

2.4.2 แนวโน้มการขยายตัวของการรวมกลุ่มเกษตรกรและขยายการลงทุน

จากการศึกษาเอกสาร แนวโน้มในการขยายตัวของการรวมกลุ่มเกษตรกร และการขยายการลงทุนมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด รายงานกิจการ(2554: 11) ได้ระบุเกี่ยวกับแนวโน้มการขยายตัวของการรวมกลุ่มเกษตรกร และการขยายการลงทุน มีดังนี้ ดำเนินการส่งเสริมให้หน่วยเกษตรกรรวมเข้มแข็ง โดยส่งเสริมให้มีการเพิ่มจำนวนสมาชิก และส่งเสริมให้มีการออมทรัพย์ภายในหน่วยเกษตรกร แนวโน้มของจำนวนสมาชิกในการรวมกลุ่มเกษตรกรมีเพิ่มสูงขึ้น การขยายตัวการลงทุนในการปลูกเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากที่เกษตรกรให้ความสนใจการปลูกกล้วยหอมทอง

เพราะสามารถสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนตลอดปี ราคากล้วยหอมทองก็อยู่ที่กิโลกรัมละ 14 บาท การลงทุนทำแปลงกล้วยหอมทองมีต้นทุนต่ำ ทำให้ในอนาคตการขยายตัวของเกษตรกรที่สนใจปลูกกล้วยเพิ่มสูงขึ้น ขยายการลงทุนในการเพิ่มพื้นที่ปลูกเพิ่มสูงขึ้น

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับแนวโน้มการขยายตัวของ การรวมกลุ่มเกษตรกรและขยายการลงทุนกล้วยหอมทอง มีรายละเอียดดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายเฉลิมพล สหชาติมานพ เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มการขยายตัวของ การรวมกลุ่มเกษตรกรและขยายการลงทุนดังนี้ จากที่ผ่าน การรวมกลุ่มเกษตรกรมีเพิ่มมากขึ้นกลุ่มรับสมาชิกเข้ามามากกว่าสมาชิกที่ลาออกไป ดูจากในปี 2554 มีสมาชิกกลุ่มเข้ามาใหม่ 71 คน มีสมาชิกที่ลาออก 17 คน ส่วนใหญ่ที่เข้ามารวมกลุ่ม เพราะต้นทุน ในการปลูกต่ำ รายได้ที่รับเข้ามาสูง และมีรายได้ตลอดทั้งปี ทำให้เกิดความสนใจในการที่ ทำแปลง ปลูกกล้วยหอมทอง หน่วยงานที่ดูแลควบคุมและเกี่ยวข้องก็ได้ดำเนินการที่จะขยายการลงทุนให้ มากขึ้น จึงได้จัดทำแผนเข้ามารองรับการขยายตัว แม้แต่ตลาดกล้วยหอมทองก็ยังมีความต้องการ ผลผลิตสูง เพื่อส่งให้ตลาดผู้บริโภค ดังนั้นแนวโน้มการขยายตัวการรวมกลุ่มเกษตรกรและขยาย การลงทุนจะเพิ่มสูงขึ้น

สรุป แนวโน้มการขยายตัวของ การรวมกลุ่มเกษตรกร และการขยาย การลงทุนกล้วยหอมทอง จากการศึกษาเอกสาร และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้สาระสำคัญที่ สอดคล้องกันดังนี้ เนื่องจากที่เกษตรกรให้ความสนใจการปลูกกล้วยหอมทอง เพราะสามารถสร้าง รายได้ให้แก่ครัวเรือนตลอดปี ราคากล้วยหอมทองก็อยู่ที่กิโลกรัมละ 14 บาท การลงทุนทำแปลง กล้วยหอมทองมีต้นทุนต่ำ ตลาดกล้วยหอมทองก็ยังมีความต้องการผลผลิตสูง ทำให้ในอนาคตการ ขยายตัวของเกษตรกรที่สนใจปลูกกล้วยเพิ่มสูงขึ้น ขยายการลงทุนในการเพิ่มพื้นที่ปลูกเพิ่มสูงขึ้น ตามไปด้วย

2.4.3 แนวโน้มการเพิ่มผลผลิตและปริมาณการส่งออก

จากการศึกษาเอกสาร แนวโน้มในการเพิ่มผลผลิตและปริมาณการส่งออกมี รายละเอียดดังนี้

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ข่าวสารการเกษตร(2553: 1) ได้ระบุเกี่ยวกับ แนวโน้มการเพิ่มผลผลิตและปริมาณการส่งออกมีดังนี้ กล้วยหอมทอง เป็นพืชเศรษฐกิจอยู่ในอันดับ ที่ 12 ที่มีศักยภาพในการส่งออก โดยเฉพาะตลาดญี่ปุ่นมีความต้องการสูง ด้วยคุณลักษณะของกล้วย หอมทองพันธุ์แท้ ที่มีน้ำหนักมาก และลักษณะของกล้วยแต่ละลูกที่เรียงตัวกันอยู่ในหวีอย่างสวยงาม สีสวย รสชาติดี มีกลิ่นหอม นำรับประทาน อีกทั้งผลผลิตของไทยมีความปลอดภัย ไร้สารเคมีและ สารพิษตกค้างปนเปื้อน ทำให้กล้วยหอมทองของไทยได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค

ในตลาด ญีปุ่น ซึ่งนับวันแนวโน้มความต้องการของตลาดยิ่งเพิ่มสูงขึ้น

ประเทศไทยมีการส่งออกกล้วยกับคั่วอย่างประเทศญี่ปุ่นมากกว่าสิบปี ซึ่งคนญี่ปุ่นเองนิยมบริโภคกล้วยหอมจากประเทศไทยมากกว่ากล้วยจากประเทศอื่น ๆ เช่น ฟิลิปปินส์ เอกวาดอร์และโคลอมเบีย ที่มีการส่งออกกล้วยไปญี่ปุ่นเหมือนกัน เนื่องจากกล้วยหอมของไทยมีรสชาติหอมหวาน เปลือกบาง เนื้อไม่เหนียว จึงทำให้สามารถขายได้ในราคาที่สูงกว่ากล้วยจากประเทศคู่แข่ง แต่ไทยก็สามารถส่งออกได้เพียง 0.2เปอร์เซ็นต์ เท่านั้น ทำให้ความต้องการนำเข้ากล้วยหอมไทยเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ขณะที่ญี่ปุ่นต้องนำเข้ามากถึงปีละ 1 ล้านตัน จากความต้องการของตลาดที่มีมากขึ้นทำให้ ในอนาคตประเทศไทยต้องมีการเพิ่มฐานการผลิต โดยเพิ่มพื้นที่การปลูกกล้วยให้มากขึ้น(เดลินิวส์, 2554: 10)

จากสถิติแนวโน้มการผลิตกล้วยหอมทองที่เพิ่มสูงขึ้น ประเทศไทยสามารถเพิ่มผลผลิตจากการปลูกกล้วยได้สูงกว่าสมัยก่อนมาก จากที่เคยปลูกเพื่อการบริโภคในครัวเรือน เปลี่ยนเป็นปลูกเพื่อจำหน่ายในประเทศและส่งออก จึงมีการพัฒนาคุณภาพของกล้วยหอมทองที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ การเรียงตัวกันของผลกล้วยอย่างสวยงามในแต่ละหวี สีสวย รสชาติดี มีกลิ่นหอม นำมาผ่านกระบวนการผลิต บรรจุ และส่งออกที่เน้นคุณภาพและมาตรฐาน เพราะแต่ละประเทศที่ทำกาส่งออกก็จะมีมาตรฐานที่แตกต่างกัน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเข้ามาให้คำแนะนำ และให้ความรู้ในการเพาะปลูกกล้วยกับเกษตรกร โดยส่งเสริมให้เกษตรกรมีการปลูกกล้วยโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม (GAP) มีการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์กล้วยให้ได้คุณภาพมากขึ้น อีกทั้งควรให้ความรู้เกี่ยวกับความเข้มงวดในการตรวจสอบสารตกค้าง โรคพืช และแมลง ของประเทศผู้นำเข้า ก่อนที่จะทำการส่งออก จึงได้มีการพัฒนาระบบตรวจสอบย้อนกลับสินค้าคือ กลุ่มลูกค้าสามารถตรวจเช็คสินค้าก่อนที่จะเซ็นรับสินค้าได้สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภคได้อย่างมาก เป็นที่นิยมในกลุ่มลูกค้าทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับแนวโน้มการเพิ่มผลผลิตและปริมาณการส่งออก มีรายละเอียดดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายนิคม แยมศรี เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มการเพิ่มผลผลิตและปริมาณการส่งออกดังนี้ ในอดีตการปลูกกล้วยเพื่อไว้บริโภคภายในครัวเรือน แต่ปัจจุบันเปลี่ยนมาปลูกเพื่อขาย เห็นได้จากที่ตลาดกล้วยหอมทองมีการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องเพิ่มผลผลิตและปริมาณการส่งออกมากขึ้น โดยมีนโยบายปรับปรุงศักยภาพการผลิตให้ดีขึ้น เนื่องจากญี่ปุ่นจะมีการส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาควบคุมคุณภาพการผลิตอย่างเคร่งครัด จึงได้จัดระบบการตรวจสอบแบบย้อนกลับ ซึ่งกลุ่มฯ เองได้ประชาสัมพันธ์ให้แก่

เกษตรกรผู้มีความสนใจเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เพราะนอกจากการขยายพื้นที่แล้ว ยังสามารถช่วยให้ผลผลิตและปริมาณการส่งออกของกลุ่มฯ เพิ่มสูงขึ้นด้วย

สรุป แนวโน้มการเพิ่มผลผลิตและปริมาณการส่งออกกล้วยหอมทอง จากการศึกษาเอกสาร และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้สาระสำคัญที่สอดคล้องกันดังนี้ ประเทศไทยสามารถเพิ่มผลผลิตจากการปลูกกล้วยได้สูงกว่าสมัยก่อนมาก จากที่เคยปลูกเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเปลี่ยนเป็นปลูกเพื่อจำหน่ายในประเทศและส่งออก และด้วยคุณลักษณะของกล้วยหอมทองพันธุ์แท้ ที่มีน้ำหนักมาก ลักษณะของกล้วยแต่ละลูกที่เรียงตัวกันอยู่ในหวีอย่างสวยงาม สีสวยรสชาติดี มีกลิ่นหอม น่ารับประทาน อีกทั้งผลผลิตของไทยมีความปลอดภัย ไร้สารเคมีและสารพิษตกค้างปนเปื้อน ตลาดญี่ปุ่นมีความต้องการสูง และเกษตรกรให้ความสนใจการปลูกกล้วยมากขึ้น เนื่องจากการลงทุนต่ำ ได้ผลผลิตตลอดปี ทำให้การเพิ่มผลผลิตและปริมาณการส่งออกของกล้วยหอมทองสูงขึ้นไปด้วย

2.4.4 แนวโน้มการขยายตัวด้านการตลาด

จากการศึกษาเอกสาร แนวโน้มในการขยายตัวด้านการตลาด มีรายละเอียดดังนี้

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ข่าวสารการเกษตร(2552: 2) นายชาติชาย พุคยาภรณ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เปิดเผยระหว่างการประชุมหารือเรื่อง ผลการเจรจาขยายตลาดพืชผลการเกษตรไทยและความร่วมมือการสหกรณ์ระหว่างไทย-ญี่ปุ่น ณ ห้องประชุมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่า การเจรจาขยายตลาดพืชผลการเกษตรไทยและความร่วมมือการสหกรณ์ ระหว่างไทย-ญี่ปุ่น ระหว่างวันที่ 14-18 พฤษภาคม ที่ผ่านมา ทำให้ทั้งสองฝ่ายมีการกระชับความร่วมมือด้านการเกษตรต่างๆ มากยิ่งขึ้น เนื่องจากได้เข้าพบผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานต่างๆ ในประเทศญี่ปุ่น โดยเฉพาะการหารือกับ Mr. Noritoshi ISHIDA รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมงญี่ปุ่น ส่งผลให้การดำเนินงานเรื่องความปลอดภัยทางอาหาร และความมั่นคงทางอาหารระหว่างไทย-ญี่ปุ่น มีความชัดเจนขึ้น โดยจะใช้กลไกความร่วมมือภายใต้กรอบเจทีป้า เป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดความเป็นธรรมในการปฏิบัติ ตามข้อกำหนดต่างๆ การเจรจาส่งออกผลไม้ไปยังประเทศญี่ปุ่นนั้น คาดว่าการนำเข้ากล้วยจะขยายตัวได้ถึง 4,000 ตัน เพราะสหกรณ์ผู้บริโภคของญี่ปุ่น อาทิ Pal System เพียงรายเดียวก็มีความต้องการกล้วยหอมทอง เพิ่มมากขึ้นจากเดิม 1,000 ตัน เป็น 3,000 ตัน เนื่องจากชื่อเสียงที่ดีเกี่ยวกับผลผลิตของไทยซึ่งมีความปลอดภัย ไร้สารเคมีและสารพิษตกค้างปนเปื้อน ทำให้กล้วยหอมทองของไทยได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในตลาดญี่ปุ่น ส่วนตลาดภายในประเทศส่วนใหญ่เป็นกล้วยสดเพื่อการ

บริโภคผลสุก ตลาดนอกเป็นตลาดท้องถิ่น ตลาดประจำจังหวัด ตลาดกลาง ได้แก่ ตลาดสี่มุมเมือง ตลาดไท ปากคลองตลาด ฯลฯ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับแนวโน้มการขยายตัวด้านการตลาด มีรายละเอียดดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายสมพงษ์ รื่นฤทัย เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มการขยายตัวด้านการตลาดดังนี้ กลุ่มฯ มีตลาดที่รองรับสินค้าอยู่แล้ว 3 องค์การ ได้แก่ สหกรณ์โง้งงาว สหกรณ์ผู้บริโภคซีโกกุ และสหกรณ์ผู้บริโภคจังหวัดโตโตริ ประเทศญี่ปุ่น ตามที่ได้บรรจุชื่อนาม มาตรฐานการผลิตและการบรรจุกล้วยหอมทองปลอดสารเคมีไปแล้ว แต่ผลผลิตที่ได้ก็ยังไม่เป็นที่เพียงพอต่อตลาดที่มีความต้องการสูงเพิ่มขึ้นทุกปี จึงทำให้จำเป็นต้องมีการขยายพื้นที่ปลูกเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการตลาดในอนาคต ซึ่งจะมีตลาดในประเทศ และตลาดต่างประเทศ โดยแยกตามเกรดของสินค้าที่ระบุไว้ในสัญญา

สรุป แนวโน้มการขยายตัวด้านการตลาดกล้วยหอมทอง จากการศึกษา เอกสาร และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้สาระสำคัญที่สอดคล้องกันดังนี้ เนื่องจากชื่อเสียงที่ดีเกี่ยวกับผลผลิตของไทยซึ่งมีความปลอดภัย ไร้สารเคมีและสารพิษตกค้างปนเปื้อน ทำให้กล้วยหอมทองของไทยได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในตลาดญี่ปุ่น กลุ่มฯ เองมีการขยายตัวด้านการตลาดอยู่แล้ว โดยต้องเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดที่รองรับสินค้า ได้แก่ สหกรณ์โง้งงาว สหกรณ์ผู้บริโภคซีโกกุ และสหกรณ์ผู้บริโภคจังหวัดโตโตริ ประเทศญี่ปุ่น ตามที่ได้บรรจุชื่อนาม มาตรฐานการผลิตและการบรรจุกล้วยหอมทองปลอดสารเคมีไปแล้ว

2.4.5 แนวโน้มการแข่งขันทางการค้า

จากการศึกษาเอกสาร แนวโน้มการแข่งขันทางการค้ามีรายละเอียดดังนี้ จากงานมหกรรมกล้วยแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯ ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 11-16 ส.ค. 52 ที่ผ่านมา โดยในงานมีการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการ และระดมความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาการผลิต การแปรรูป และการตลาดกล้วย ทำให้เห็นว่า กล้วยเป็นไม้ผลที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ทั้งการบริโภคภายในประเทศ และส่งออกสร้างรายได้ในแต่ละปีไม่ต่ำกว่า 300 ล้านบาท ไทยยังมีโอกาสขยายมูลค่าการส่งออกกล้วยได้อีกมาก รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์กล้วยรูปแบบอื่น ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้สูงขึ้น ดังนั้น หากทุกหน่วยงานทั้งทางภาครัฐ และเอกชนให้ความร่วมมือในการส่งเสริม และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นอุตสาหกรรมเพื่อการค้า ก็จะสามารถให้ผลิตภัณฑ์จากกล้วยของไทยนั้น สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก และทำให้เป็นที่รู้จัก และได้รับความนิยมจากชาวต่างชาติมากขึ้น ตลาดส่งออกหลักของไทย ได้แก่ ญี่ปุ่น และจีน สำหรับตลาดญี่ปุ่นหลังจากที่มีข้อตกลงความร่วมมือหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ส่งผลให้ญี่ปุ่นลด

ภาชีนำเข้ากล้วยหอมทองจากไทยเหลือร้อยละ 0 พันธุ์ ซึ่งตามข้อตกลงฯ ญี่ปุ่นจะจัดสรรโควตาการส่งออกไว้ปีละ 6,000 ตัน และเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 10 ต่อปี โดยทำการตกลงผ่านกลไกสหกรณ์ระหว่างสองประเทศ แต่ไทยมีการส่งออกจริงเพียงปีละ 3,000 ตัน ซึ่งไม่เต็มตามโควตาที่ได้รับ ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทางกระทรวงเกษตรฯ จึงสนับสนุนให้ภาคเอกชนส่งออกกล้วยหอมทองในตลาดญี่ปุ่นมากขึ้น ซึ่งมีผู้ให้ความสนใจแล้วประมาณ 7 บริษัท จึงคาดว่า ในปี 2552 นี้การส่งออกกล้วยหอมทองไปยังญี่ปุ่นจะเพิ่มขึ้นเป็นปีละ 4,000 ตัน คู่แข่งที่สำคัญของไทย ได้แก่ เอกวาดอร์ เบลเยียม คอสตาริกา และฟิลิปปินส์ ซึ่งประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นประเทศส่งออกกล้วยหอมทองที่ใหญ่ของโลก ซึ่งไทยจะต้องพัฒนาคุณภาพ และสร้างความแตกต่างให้กับกล้วย และผลิตภัณฑ์กล้วย รวมทั้งการจัดการที่ได้มาตรฐานการส่งออก คาดว่าจะทำให้ไทยสามารถแข่งขันทางการค้าในตลาดโลกได้

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับแนวโน้มการแข่งขันทางการค้า กล้วยเอเชียครั้งนี้

จากการสัมภาษณ์ นายวิเวก อมตเวทย์ เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มการแข่งขันทางการค้าครั้งนี้ การแข่งขันทางการค้าของไทยยังไม่สูงมาก เพราะหลังจากที่มีข้อตกลงความร่วมมือหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ส่งผลให้ญี่ปุ่นลดภาชีนำเข้ากล้วยหอมทองจากไทยเหลือร้อยละ 0 พันธุ์ ซึ่งตามข้อตกลงฯ ญี่ปุ่นจะจัดสรรโควตาการส่งออกไว้ปีละ 6,000 ตัน และเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 10 ต่อปี ซึ่งขณะนี้ไทยยังส่งสินค้าให้ยังไม่ได้ตามข้อตกลง แต่ก็ได้มีนโยบายส่งเสริมการปลูกกล้วยเพื่อเพิ่มผลผลิตในการส่งออก สำหรับกลุ่มฯ ต้องมีการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพและสร้างความแตกต่างของสินค้าให้ตลาดเห็น ซึ่งกล้วยหอมทองของที่นี่มีความแตกต่างจากที่อื่นในด้านรสชาติ ทำให้เป็นที่นิยมในการบริโภคมาก และมีตลาดรองรับอยู่แล้ว แต่ในอนาคตคาดว่าจะมีการแข่งขันทางการค้าสูงขึ้น

สรุป แนวโน้มการแข่งขันทางการค้ากล้วยหอมทอง จากการศึกษาเอกสาร และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้สาระสำคัญที่สอดคล้องกันดังนี้ ตลาดส่งออกหลักของไทย ได้แก่ ญี่ปุ่น และจีน สำหรับญี่ปุ่นหลังจากที่มีข้อตกลงความร่วมมือหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ส่งผลให้ญี่ปุ่นลดภาชีนำเข้ากล้วยหอมทองจากไทยเหลือร้อยละ 0 พันธุ์ ซึ่งตามข้อตกลงฯ ญี่ปุ่นจะจัดสรรโควตาการส่งออกไว้ปีละ 6,000 ตัน และเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 10 ต่อปี แต่ไทยมีการส่งออกจริงเพียงปีละ 3,000 ตัน คู่แข่งที่สำคัญของไทย ได้แก่ เอกวาดอร์ เบลเยียม คอสตาริกา และฟิลิปปินส์ เป็นประเทศส่งออกกล้วยหอมทองที่ใหญ่ของโลก ซึ่งไทยจะต้องพัฒนาคุณภาพ และสร้างความแตกต่างให้กับกล้วย และผลิตภัณฑ์กล้วย รวมทั้งการจัดการที่ได้มาตรฐานการส่งออก สำหรับกลุ่มฯ ต้องมีการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพและสร้างความแตกต่างของสินค้าให้ตลาดเห็น ซึ่งกล้วยหอมทอง

ของที่นี่มีความแตกต่างจากที่อื่นในด้านรสชาติ ทำให้เป็นที่นิยมในการบริโภคมาก และมีตลาดรองรับอยู่แล้ว คาดว่าสามารถแข่งขันทางการค้าสูงขึ้น

2.4.6 แนวโน้มด้านราคาผลผลิต

จากการศึกษาเอกสาร แนวโน้มด้านราคาผลผลิตมีรายละเอียดดังนี้

จากวารสารรักรักษ์เกษตร(2556: 62) ได้ระบุเกี่ยวกับแนวโน้มด้านราคาผลผลิตมีดังนี้ ตลอดหลายปีที่ผ่านมากล้วยหอมทองของประเทศไทยมีอนาคตที่สดใสมาก ทิศทางการผลิตและการใช้ประโยชน์จากกล้วยจึงมีแนวโน้มในด้านการส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ ทำให้ราคาผลผลิตค่อยๆ สูงขึ้นด้วย เพราะในอดีตเป็นเพียงการปลูกไว้บริโภคในครัวเรือนและใช้แลกเปลี่ยนแทนเงิน แต่ขณะนี้กล้วยได้กลายมาเป็นพืชทางเศรษฐกิจอีกชนิดหนึ่งชนิดที่สามารถผลักดันให้ส่งออกขายยังตลาดต่างประเทศได้ดีมาก ทำให้ราคาผลผลิตจากอดีตถึงปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น โดยในอดีตอยู่ที่ราคา 7 บาทต่อกิโลกรัม ปัจจุบันนี้อยู่ที่ราคา 14.50 บาทต่อกิโลกรัม

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับแนวโน้มด้านราคาผลผลิต

รายละเอียดดังนี้

จากการสัมภาษณ์ นายโกศล โกมินทร์ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2556 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มด้านราคาผลผลิตดังนี้ ในอดีตราคาผลผลิตกล้วยหอมทองของไทยอยู่ที่ประมาณ 7-10 บาท จะเห็นได้ว่าปัจจุบันราคาผลผลิตได้เพิ่มสูงขึ้นเป็น 14.50 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับกล้วยเกรด A และราคา 10 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับกล้วยเกรด B ส่วนกล้วยที่ผลเล็ก สุกเกินไปราคาอยู่ที่ 4 บาทต่อกิโลกรัม เห็นได้ว่าจากอดีตถึงปัจจุบันราคาผลผลิตสูงขึ้นเรื่อยๆ เพราะตลาดยังมีความต้องการผลิตผลกล้วยอย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มว่าราคาผลผลิตจะเพิ่มขึ้นไปอีก หากได้มีการพัฒนาศักยภาพในการส่งออกให้ดียิ่งขึ้น

สรุป แนวโน้มด้านราคาผลผลิตกล้วยหอมทอง จากการศึกษาเอกสาร และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้สาระสำคัญที่สอดคล้องกันดังนี้ เนื่องจากในอดีตกล้วยหอมทองปลูกเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน แต่ปัจจุบันกล้วยหอมทองกลายมาเป็นสินค้าส่งออกยังตลาดต่างประเทศ เป็นที่นิยมในหมู่นักบริโภคเป็นอย่างมาก เห็นได้ว่าจากอดีตถึงปัจจุบันราคาผลผลิตสูงขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากชื่อเสียงที่ดีเกี่ยวกับผลผลิตของไทยซึ่งมีความปลอดภัย ไร้สารเคมีและสารพิษตกค้างปนเปื้อน ทำให้กล้วยหอมทองของไทยได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในตลาดญี่ปุ่น จึงมีแนวโน้มว่าราคาผลผลิตจะเพิ่มขึ้นไปอีก หากได้มีการพัฒนาศักยภาพในการส่งออกให้ดียิ่งขึ้น

ตอนที่ 3 ข้อสรุปที่ได้จากการค้นพบ

3.1 ประวัติความเป็นมาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งคาวัด

3.1.1 ประวัติความเป็นมากล้วยหอมทอง

กล้วยหอมทองมีชื่อทางวิทยาศาสตร์ Musa (AAA group) มีชื่อสามัญ Gros Michel มีถิ่นกำเนิดอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดินแดนแถบอินโดนีเซีย-มาเลเซีย ถือเป็นศูนย์กลางความหลากหลายของกล้วยที่สำคัญ การปลูกกล้วยขยายออกไปทั่วเขตร้อน และเข้าไปในเขตอบอุ่นของเอเชีย อเมริกา แอฟริกา และออสเตรเลีย โดยทั่วโลกทั้งหมดมีกล้วย 323 สายพันธุ์ ประเทศที่มีการเพาะปลูกกล้วยสูงสุด 3 อันดับแรกของโลก ได้แก่ ประเทศอินเดีย ประเทศจีน ประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นประเทศในทวีปเอเชียทั้งสิ้น ส่วนประเทศอินโดนีเซียและประเทศไทย มีการเพาะปลูกกล้วยเป็นอันดับที่ 6 และ 9 ตามลำดับ แต่การเพาะปลูกของเอเชียนั้นเพื่อบริโภคในประเทศเกือบทั้งหมด ตามหลักฐานจดหมายเหตุของลาลูแบร์(มองซิเออ เดอ ลาลูแบร์ อัครราชทูตชาวฝรั่งเศส) ที่เขียนขึ้นในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พ.ศ. 2229 ได้บรรยายรายละเอียดของกล้วย คือ กล้วยหอม หรือที่ชาวสยามเรียกว่ากล้วยงาช้าง มีสีเขียวจัด มีขนาดยาว และเป็นเหลี่ยม เมื่อสุกจะมีสีเหลือง ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการปลูกกล้วยในประเทศไทยมานานก่อนสมัยอาณาจักรศรีวิชัย (พ.ศ. 1200 โดยประมาณ) ความเป็นมาของกล้วยไทยมีการแพร่ขยายแลกเปลี่ยนกันไปในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมายาวนาน ทั้งมีการขยายออกสู่ประเทศเพื่อนบ้านด้วยเหตุเพราะมีการติดต่อสัมพันธ์กันอยู่เสมอ ประเทศไทยมีกล้วยพื้นเมือง 56 สายพันธุ์ ประกอบกับกล้วยพันธุ์ปลูกของไทยหลายพันธุ์มีรสชาติดี ทนทานต่อโรค จึงได้รับการยอมรับในแหล่งอื่นเช่น ประเทศอินโดนีเซียมีกล้วยบางพันธุ์ที่ระบุว่าเป็นกล้วยไทย

3.1.2 ประวัติความเป็นมาของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งคาวัด

กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งคาวัด ก่อตั้งเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2536 เดิมชื่อกลุ่มกล้วยหอมทองละแม มีสมาชิกแรกตั้ง 36 ราย ได้รวมทุนกันปลูกกล้วยหอมทองส่งขายยังประเทศญี่ปุ่น จนกระทั่งเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2538 จึงเปลี่ยนชื่อเป็น กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งคาวัด มีสมาชิก 308 รายอยู่ในพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอละแม อำเภอพะโต๊ะ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร และอำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรมย่อย 15 หน่วยเกษตรกร ได้แก่ ทุ่งคาวัด มิตรอารีย์ เนินสันติ น้ำตกจำปูน สระขาว คลองสง คลองกลาง ห้วยทรายขาว หัวมาด ท่าชนะ ขวัญพัฒนา ประสงค์ ปิงหวาน พระรักษ์ หลังสวน ปัจจุบันมีสมาชิก 817 ราย สมาชิกส่วนใหญ่ทำสวนกล้วยหอมทองเป็นหลัก มีทั้งปลูกกล้วยหอมทองในเชิงเดี่ยว และปลูก

แซมเป็นสวนผสมผสานกับพืชยืนต้น เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้ผล และเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2545 กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด ได้บริษัทลงทุนนาม “มาตรฐานการผลิต และการบรรจุกล้วยหอมทองปลอดสารเคมี” กับตัวแทน 3 องค์กร ได้แก่ สหกรณ์โยโดงาวา สหกรณ์ผู้บริโภคนิโคกุ และสหกรณ์ผู้บริโภคนิโคจิ จังหวัดโตโตริ ประเทศญี่ปุ่น ทำให้กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด สามารถส่งออกผลผลิตกล้วยหอมทองที่ได้อย่างต่อเนื่องและนำรายได้เข้ากลุ่มฯ เป็นจำนวนมาก

3.2 ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด

พบว่า

3.2.1 ภูมิปัญญาในการปลูกกล้วยหอมทองและขั้นตอนการปลูก

- 1) การปลูกกล้วยหอมทองที่ดีที่สุด คือ การปราบวัชพืชโดยการตัดหญ้า ก่อน แล้วจึงเริ่มปลูก โดยคัดเลือกหน่อจากต้นแม่ที่ให้ผลผลิตสูง เพราะต้นกล้วยจะสมบูรณ์ไม่มีโรค
- 2) ภูมิปัญญาการปลูกกล้วยหอมทอง คือ ต้องพลิกกลับดินบนลงล่างแล้วตากแดดทิ้งไว้ 7-10 วัน เพื่อกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชที่ตกค้างในดิน
- 3) การวางแผนปลูกต้องวางแผนตามแนวเหนือ-ใต้
- 4) การกลบดินบริเวณโคนต้นให้แน่น หาวัสดุคลุมดินบริเวณโคนต้น เช่น ฟางข้าว หญ้าแห้ง ทางกล้วย รดน้ำให้ชุ่ม
- 5) การกลบดินบริเวณโคนต้นกล้วยต้องกลบดินให้บริเวณโคนต้นมีความสูงกว่าบริเวณปาก
- 6) ขั้นตอนการปลูกกล้วยหอมทอง ได้แก่ สมาชิกเข้าร่วมโครงการ ศึกษาการปลูกกล้วยหอมทอง การวางแผนการปลูก การเตรียมแปลงปลูก คัดเลือกหน่อพันธุ์ที่ใช้ปลูก วิธีการปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต

3.2.2 ภูมิปัญญาในการดูแลรักษาสวนกล้วยหอมทอง

- 1) การให้น้ำ ต้องให้น้ำอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อป้องกันหน้าดินแห้ง
- 2) การใส่ปุ๋ย จะใส่หลังจากปลูกกล้วย 7 วัน ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก แบ่งใส่ตามรอบ เมื่ออายุกล้วยได้ 3 เดือน และ 6 เดือน เพื่อการเจริญเติบโตของต้น
- 3) การกำจัดวัชพืช ทำโดยการถาก หรือบางทีก็จะปลูกพืชคลุมดิน ได้แก่ ถั่วลิสง ปอเทือง ฯลฯ
- 4) การกำจัดแมลงศัตรูพืช จะใช้น้ำหมักชีวภาพ นำมาใช้ฉีดที่ต้นกล้วย
- 5) การตัดแต่งหน่อ หลังจากปลูกกล้วยแล้วประมาณ 3-4 เดือน และเมื่อ

กล้วยอายุได้ 7-8 เดือน ต้องมีการไถ่หน่อทดแทน เหลือไว้เพียง 2 หน่อ ตัดแต่งใบแก่หรือใบที่เป็นโรคออก ให้เหลือประมาณ 7-9 ใบ

- 6) การค้ำยัน ค้ำกล้วยทุกต้นที่ออกปลี โดยค้ำบริเวณเครือ และลำต้น
- 7) การตัดปลี เมื่อปลีกล้วยบาน ต้องตัดปลีทิ้ง
- 8) การห่มเครือ หลังจากตัดปลีไปแล้ว 25-30 วัน ต้องทำการห่มเครือ

ด้วยถุงกระดาษ หรือถุงพลาสติกสีฟ้า

3.2.3 ภูมิปัญญาในการเก็บเกี่ยวกล้วยหอมทอง

- 1) การเก็บเกี่ยว จะพิจารณาจากขนาดของเหลี่ยมกล้วยเป็นส่วนใหญ่
- 2) ส่งเป็นสินค้าออกจะต้องตัดผลกล้วยเมื่อผลมีความแก่ประมาณ 75%-80%
- 3) การตัดเครือกล้วย ใช้มือข้างหนึ่งจับปลายเครือ อีกข้างฟันก้านเครือ โดยเอาทางด้านปลายเครือขึ้นไว้ข้างบน
- 4) การปาดหวี ทำการปาดโดยหันปลายมีดเข้าหาตัว และหมุนเครือกล้วยไปเรื่อยๆ จากนั้นเอาหวีกล้วยที่ปาดแล้วแช่น้ำในอ่างที่เตรียมไว้ทันที

3.2.4 ภูมิปัญญาในการในการห่อบรรจุภัณฑ์และการขนส่งเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง

- 1) สมาชิกนำรถบรรทุกกล้วยมาส่งที่กลุ่ม เจ้าหน้าที่ทำการคัดแยก ตรวจสอบน้ำหนักกล้วยหอมทอง
- 2) นำกล้วยที่ผ่านการคัดแยกแล้วไปชั่งน้ำหนัก
- 3) ทำการตกแต่งกล้วย ล้างด้วยน้ำสบู่วางบนสายพานลำเลียง นำแช่ลงในถังน้ำสะอาด ผ่านอุโมงค์เป่าลม ตรวจสอบแมลง เช็ดผลกล้วย ตัดสติ๊กเกอร์ นำมาวางเรียงในกล่องกระดาษ นำมาชั่งน้ำหนัก เข้าห้องเย็น เตรียมขนส่งทางเรือ

3.2.5 ภูมิปัญญาในด้านการตลาดเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง

- 1) ตลาดกล้วยหอมทองของกลุ่ม จะประกอบไปด้วย ตลาดต่างประเทศ ตลาดกรุงเทพ และตลาดท้องถิ่น
- 2) กล้วยหอมทองที่เป็นเกรด A จะทำการส่งออกต่างประเทศ
- 3) กล้วยหอมทองที่เป็นเกรด B จะทำการส่งตลาดกรุงเทพ
- 4) กล้วยหอมทองที่ตกเกรด จะมีตลาดท้องถิ่น ตลาดแปรรูปเข้ามารับซื้อ
- 5) การส่งออก เริ่มจากการติดต่อขายกับลูกค้าต่างประเทศ รวบรวมผลผลิตกล้วยหอมทองตามสัญญาซื้อขาย คัดคุณภาพ บรรจุหีบห่อเพื่อการส่งออก เก็บรักษาหีบห่อ

3.2.6 ภูมิปัญญาในการทำอาชีพเสริมรายได้จากสวนกล้วยหอมทอง

- 1) นิยมปลูกพืชแซม พืชที่นิยมปลูกคือ ผักเหลียง ผักหวาน ถั่วลิสง และเห็ดฟาง เป็นการเสริมรายได้อีกทางหนึ่ง
- 2) นิยมปลูกกล้วยหอมทองเป็นพืชแซมยางพารา ปาล์มน้ำมัน จนกว่ายางพารา และปาล์มน้ำมันมีอายุได้ 3 ปี ถึงจะเอาออก

3.3 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ ต้องพัฒนาคุณภาพผลผลิตในแปลงของตนเองอย่างต่อเนื่อง ในด้านการจัดการระบบน้ำ การจัดซื้อ จัดทำปุ๋ยหมัก การจัดอบรมสัมมนาด้านวิชาการส่งเสริมและพัฒนาโดยการจัดฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และจัดทำแปลงต้นแบบหรือแปลงทดลอง เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตในปริมาณที่มากขึ้น และมีคุณภาพดี

3.4 แนวโน้มของการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์

3.4.1 แนวโน้มในการขยายพื้นที่การปลูกกล้วยหอมทอง

พื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้น เพราะเป็นพืชที่ใช้ต้นทุนการผลิตต่ำอีกทั้งปลูกแล้วดูแลรักษาง่ายให้ผลผลิตเร็ว และเจริญเติบโตได้ดีในทุกภาคของประเทศไทย ราคาดี มีรายได้ตลอดปี ตลาดมีความคล่องตัวสูง จึงทำให้เกษตรกรมีความสนใจปลูกกล้วยมากขึ้น สำหรับกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ มีสมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้นทุกปี เป็นเหตุให้พื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองขยายมากขึ้นไปด้วย

3.4.2 แนวโน้มการขยายตัวของการรวมกลุ่มเกษตรกร และขยายการลงทุน

เนื่องจากที่เกษตรกรให้ความสนใจการปลูกกล้วยหอมทอง เพราะสามารถสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนตลอดปี ราคากล้วยหอมทองก็อยู่ที่กิโลกรัมละ 14 บาท การลงทุนทำแปลงกล้วยหอมทองมีต้นทุนต่ำ ตลาดกล้วยหอมทองก็ยังมีความต้องการผลผลิตสูง ทำให้ในอนาคตการขยายตัวของเกษตรกรที่สนใจปลูกกล้วยเพิ่มสูงขึ้น ขยายการลงทุนในการเพิ่มพื้นที่ปลูกเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย

3.4.3 แนวโน้มการเพิ่มผลผลิต และปริมาณการส่งออก

ประเทศไทยสามารถเพิ่มผลผลิตจากการปลูกกล้วยได้สูงกว่าสมัยก่อนมาก จากที่เคยปลูกเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเปลี่ยนเป็นปลูกเพื่อจำหน่ายในประเทศและส่งออก และด้วยคุณลักษณะของกล้วยหอมทองพันธุ์แท้ ที่มีน้ำหนักมาก ลักษณะของกล้วยแต่ละลูกที่เรียงตัวกัน อยู่ในหีวย่างสวยงาม สีสวย รสชาติดี มีกลิ่นหอม นำรับประทาน อีกทั้งผลผลิตของไทยมีความปลอดภัย ไร้สารเคมีและสารพิษตกค้างปนเปื้อน ตลาดญี่ปุ่นมีความต้องการสูง และเกษตรกรให้ความสนใจการปลูกกล้วยมากขึ้น เนื่องจากการลงทุนต่ำ ได้ผลผลิตตลอดปี ทำให้การเพิ่มผลผลิตและปริมาณการส่งออกของกล้วยหอมทองสูงขึ้นไปด้วย

3.4.4 แนวโน้มการขยายตัวด้านการตลาด

เนื่องจากชื่อเสียงที่ดีเกี่ยวกับผลผลิตของไทยซึ่งมีความปลอดภัย ไร้สารเคมีและสารพิษตกค้างปนเปื้อน ทำให้กล้วยหอมทองของไทยได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในตลาดญี่ปุ่น กลุ่มฯ เองมีการขยายตัวด้านการตลาดอยู่แล้ว โดยต้องเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดที่รองรับสินค้า ได้แก่ สหกรณ์โยโดงาวา สหกรณ์ผู้บริโภคชิโกกุ และสหกรณ์ผู้บริโภคจังหวัดโตโตริ ประเทศญี่ปุ่น ตามที่ได้บรรษัทลงนาม มาตรฐานการผลิตและการบรรจุกล้วยหอมทองปลอดสารเคมีไปแล้ว

3.4.5 แนวโน้มการแข่งขันทางการค้า

ตลาดส่งออกหลักของไทย ได้แก่ ญี่ปุ่น และจีน สำหรับญี่ปุ่นหลังจากที่มีข้อตกลงความร่วมมือหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ส่งผลให้ญี่ปุ่นลดภาษีนำเข้ากล้วยหอมทองจากไทยเหลือร้อยละ 0 ทันที ซึ่งตามข้อตกลงฯ ญี่ปุ่นจะจัดสรรโควตาการส่งออกไว้ปีละ 6,000 ตัน และเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 10 ต่อปี แต่ไทยมีการส่งออกจริงเพียงปีละ 3,000 ตัน คู่แข่งที่สำคัญของไทย ได้แก่ เอกวาดอร์ เบลเยียม คอสตาริกา และฟิลิปปินส์ เป็นประเทศส่งออกรายใหญ่ของโลก ซึ่งไทยจะต้องพัฒนาคุณภาพ และสร้างความแตกต่างให้กับกล้วย และผลิตภัณฑ์กล้วย รวมทั้งการจัดการที่ได้มาตรฐานการส่งออก สำหรับกลุ่มฯ ต้องมีการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพและสร้างความแตกต่างของสินค้าให้ตลาดเห็น ซึ่งกล้วยหอมทองของที่นี่มีความแตกต่างจากที่อื่นในด้านรสชาติ ทำให้เป็นที่นิยมในการบริโภคมาก และมีตลาดรองรับอยู่แล้ว คาดว่าสามารถแข่งขันทางการค้าสูงขึ้น

3.4.6 แนวโน้มด้านราคาผลผลิต

เนื่องจากในอดีตกล้วยหอมทองปลูกเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน แต่ปัจจุบันกล้วยหอมทองกลายเป็นสินค้าส่งออกยังตลาดต่างประเทศ เป็นที่นิยมในหมู่นักบริโภคเป็นอย่างมาก เห็นได้จากอดีตถึงปัจจุบันราคาผลผลิตสูงขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากชื่อเสียงที่ดีเกี่ยวกับผลผลิตของ

ไทยซึ่งมีความปลอดภัย ไร้สารเคมีและสารพิษตกค้างปนเปื้อน ทำให้กล้วยหอมทองของไทยได้รับความนิยมนและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในตลาดญี่ปุ่น จึงมีแนวโน้มว่าราคาผลผลิตจะเพิ่มขึ้นไปอีก หากได้มีการพัฒนาศักยภาพในการส่งออกให้ดียิ่งขึ้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษา
กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่ม
เกษตรกรทำสวนทุ้งควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

1.1.2 เพื่อศึกษาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำ
สวนทุ้งควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

1.1.3 เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอม
ทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

1.1.4 เพื่อศึกษาแนวโน้มของการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำ
สวนทุ้งควัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ในอนาคต

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งเป็นการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสาร
วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกต

1.2.1 ประชากรที่ศึกษา ประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมายดังนี้

1) ผู้รู้ ต้องเป็นผู้อาวุโสในอำเภอละแม เป็นผู้ที่อยู่มานานเป็นที่ยอมรับ
นับถือของชาวบ้าน สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง การประกอบอาชีพการทำสวนกล้วยหอม
ทองได้เป็นอย่างดี ตลอดจนให้รายละเอียดเกี่ยวกับชุมชนในด้านต่างๆ ได้

2) ผู้นำ ต้องเป็นผู้นำในชุมชน เป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน มีความรู้และ
ความสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับกล้วยหอมทองได้

3) เกษตรกรสวนกล้วยหอมทองทุ้งควัด ต้องเป็นเกษตรกรผู้ประกอบ
อาชีพทำสวนกล้วยหอมทองอยู่ในพื้นที่เป้าหมายกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด

4) สหกรณ์จังหวัดชุมพร เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำงานอยู่ในสหกรณ์

จังหวัดชุมพร ที่มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการทำสวนกล้วยหอมทอง และเป็นผู้ดูแลและกำกับควบคุมตรวจสอบกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัต ตลอดจนเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้คือ

- 1) แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
- 2) แบบสังเกต
- 3) แบบสำรวจชุมชน

1.2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แบบสังเกต และแบบสำรวจชุมชน ที่พัฒนาขึ้นมาจากความจริงเชิงเนื้อหา ก่อนส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ ที่มีประสบการณ์ ประเมินตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องตามวัตถุประสงค์

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยนำข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลที่ใช้จากการวิเคราะห์เอกสาร ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสำรวจชุมชนจะใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยการจำแนกประเภทข้อมูล

1.3 ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1.3.1 สถานภาพของกลุ่มเป้าหมาย

- 1) ผู้รู้ในอำเภอละแม จำนวน 5 ราย

สถานภาพกลุ่มเป้าหมายเป็นเพศชาย 4 คน เป็นเพศหญิง 1 คน อายุเฉลี่ย 56 ปี การศึกษาส่วนใหญ่ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง ส่วนน้อยระดับประถมศึกษา อาชีพหลักส่วนใหญ่ทำสวนกล้วยหอมทอง ส่วนน้อยรับจ้าง อาชีพรองส่วนใหญ่รับจ้าง ส่วนน้อยทำสวนผสม พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมดเฉลี่ย 8 ไร่ ระยะเวลาในการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทองเฉลี่ย 10 ปีขึ้นไป ฐานะทางเศรษฐกิจ ปานกลาง รายได้เฉลี่ยเดือนละ 27,500 บาท

- 2) ผู้นำในชุมชนตำบลทุ่งควาวัต จำนวน 5 ราย

สถานภาพกลุ่มเป้าหมาย เป็นเพศชาย 4 คน เป็นเพศหญิง 1 คน อายุเฉลี่ย 53 ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษา อาชีพหลัก ส่วนใหญ่ทำสวนกล้วยหอมทองส่วนน้อยทำสวนผสม อาชีพรองส่วนใหญ่ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนน้อยนักการเมืองท้องถิ่น พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมดเฉลี่ย 9 ไร่ ระยะเวลาในการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทองเฉลี่ย 8 ปีขึ้นไป ฐานะทางเศรษฐกิจ ปานกลางรายได้เฉลี่ยเดือนละ 30,000 บาท

- 3) เกษตรกรทำสวนกล้วยหอมทองทุ่งควาวัต จำนวน 15 ราย

สถานภาพกลุ่มเป้าหมายเป็นเพศชาย 13 คน เป็นเพศหญิง 2 คน

อายุเฉลี่ย 48 ปี การศึกษาส่วนใหญ่ระดับประถมศึกษา ส่วนน้อยระดับมัธยมศึกษา อาชีพหลักทำสวนกล้วยหอมทอง อาชีพรอง ส่วนใหญ่รับจ้าง ส่วนน้อยค้าขาย พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมดเฉลี่ย 14 ไร่ระยะเวลาในการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทองเฉลี่ย 7 ปีขึ้นไป ฐานะทางเศรษฐกิจ ปานกลางรายได้เฉลี่ยเดือนละ 22,500 บาท

4) เจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัดชุมพร จำนวน 5 คน

สถานภาพกลุ่มเป้าหมายเป็นเพศชาย 4 คน เป็นเพศหญิง 1 คน

อายุเฉลี่ย 49 ปี การศึกษา ระดับปริญญาตรี อาชีพหลัก รับราชการ อาชีพรอง ทำสวนผสม พื้นที่สวนกล้วยหอมทองทั้งหมดเฉลี่ย 2 ไร่ ระยะเวลาในการประกอบอาชีพทำสวนกล้วยหอมทองเฉลี่ย 7 ปีขึ้นไป ฐานะทางเศรษฐกิจ ปานกลาง รายได้เฉลี่ยเดือนละ 45,000 บาท

1.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยประเด็นสำคัญได้แก่

- 1) ประวัติความเป็นมาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัต
- 2) ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัต
- 3) แนวทางส่งเสริมและพัฒนาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัต
- 4) แนวโน้มของการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัต

โดยมีสรุปข้อมูลการวิเคราะห์ที่สำคัญดังนี้

- 1) ประวัติความเป็นมาของกล้วยหอมทองและการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัต

1.1 ชื่อและลักษณะทางพฤกษศาสตร์

กล้วยหอมทอง มีชื่อพื้นบ้านว่า กล้วยหอมทอง กล้วยหอม มีชื่อภาษาอังกฤษว่า Gros Michel มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า Musa (AAA group) จัดอยู่ในวงศ์ MUSACEAE ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ กล้วยหอมทองจัดเป็นไม้ล้มลุกที่มีลำต้นเทียม มีความสูงต้นประมาณ 2.5-3.5 เมตร เส้นผ่านศูนย์กลางมากกว่า 20 เซนติเมตร กาบลำต้นด้านนอกมีประดำ กาบลำต้นด้านในมีสีเขียวอ่อน และมีเส้นลายสีชมพู ใบ ก้านใบมีร่องค่อนข้างกว้าง และมีปีก เส้นกลางใบมีสีเขียว ดอกของกล้วยหอมทอง ที่ก้านเครือจะมีลักษณะคล้ายขน มีปลีรูปไข่ ค่อนข้างยาว ปลาย

แหลม ด้านบนมีสีแดงอมม่วง ด้านในมีสีแดงซีด ผลกล้วยหอมทอง ในเครือหนึ่งๆจะมี 4 - 6 หวี หวีหนึ่งมี 12 - 16 ผล ผลมีความกว้าง 3 - 4 เซนติเมตร ยาว 21 - 25 เซนติเมตร ปลายผลมีจุก เห็นได้ชัดเปลือกผลบาง ผลเมื่อสุกจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองทอง แต่ที่ปลายจุกจะมีสีเขียว แล้วเปลี่ยนสีในภายหลัง เนื้อผลมีสีเหลืองเข้ม มีกลิ่นหอม และมีรสหวาน

1.2 แหล่งกำเนิดกล้วยหอมทอง และความเป็นมาของกล้วยหอมทองในประเทศไทย

กล้วยหอมทองเป็นพันธุ์พืชที่รู้จักกันมานานกว่า 4,000 ปี มีถิ่นกำเนิดในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ลาว กัมพูชา พม่า เวียดนาม บรูไน สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ติมอร์ตะวันออก และประเทศไทย ซึ่งตั้งอยู่ในแถบนี้จึงมีการปลูกกล้วยกันมาช้านาน กล้วยหอมทองจึงเป็นอีกหนึ่งพันธุ์ที่นิยมปลูกเกือบทั่วทุกภาคของไทย การแพร่พันธุ์ของกล้วยมีการเดินทางออกไปในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแพร่พันธุ์ไปสู่ทวีปแอฟริกา และทวีปอเมริกา ประเทศแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน แถบหมู่เกาะแปซิฟิก เป็นลำดับ

1.3 ประวัติความเป็นมาการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด

กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด ก่อตั้งเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2536 เดิมชื่อ "กลุ่มกล้วยหอมทอง" มีสมาชิกแรกตั้ง 36 ราย ได้รวมทุนกันปลูกกล้วยหอมทองส่งขายประเทศญี่ปุ่น กล้วยหอมทองละแ่ม ได้ทำการส่งออกอย่างเป็นทางการ เป็นครั้งแรก เมื่อเดือนเมษายน ปี 2537 จนกระทั่งเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2538 จึงเปลี่ยนชื่อเป็น กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด มีกรรมการบริหารกลุ่ม 5 คน มีวาระ 4 ปี เมื่อครบกำหนดก็จะมีการเลือกตั้งขึ้นมาใหม่ ปัจจุบันกรรมการกลุ่มประกอบด้วย นายสมนึก รติเดชาพันธ์ นายโกศล โกมินทร์ นายมานพ ด้วงดี นายพิชิต สร้อยหอม และมีสมาชิกจำนวน 817 ราย(ธ.ค.54) อยู่ในพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอละแ่ม อำเภอพะโต๊ะ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร และอำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรย่อย 15 หน่วยเกษตรกร ได้แก่ ทุ่งควัววัด มิตรอารีย์ เนินสันติ น้ำตกจำปูน สระขาว คลองสงคลองกลาง ห้วยทรายขาว หัวมาด ท่าชนะ ชวัญพัฒน์ ประสงค์ ปังหวาน พระรักษ์ หลังสวน สมาชิกส่วนใหญ่ทำสวนกล้วยหอมทองเป็นหลัก มีทั้งปลูกกล้วยหอมทองในเชิงเดี่ยวและปลูกแซมเป็นสวนผสมผสานกับพืชยืนต้น เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้ผล และเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2545 กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด ได้บรรจุชื่อนาม “มาตรฐานการผลิต และการบรรจุกล้วยหอมทองปลอดภัย” กับตัวแทน 3 องค์การ ได้แก่ สหกรณ์โยโดงาวา สหกรณ์ผู้บริโภคนิโคกุ และสหกรณ์ผู้บริโภคนิโคจิ จังหวัดโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ทำให้กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด

วัด สามารถส่งออกผลผลิตกล้วยหอมทองที่ได้อย่างต่อเนื่องและนำรายได้เข้ากลุ่มฯ เป็นจำนวนมาก

2) ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวน

ทุ่งคาวัด

2.1 ภูมิปัญญาในการปลูกกล้วยหอมทองและขั้นตอนการปลูก

1) การปลูกกล้วยหอมทองที่ดีที่สุด คือ การปราบวัชพืชโดยการตัดหญ้าก่อน แล้วจึงเริ่มปลูก โดยคัดเลือกหน่อจากต้นแม่ที่ให้ผลผลิตสูง เพราะต้นกล้วยจะสมบูรณ์ไม่มีโรค

2) ภูมิปัญญาการปลูกกล้วยหอมทอง คือ ต้องพลิกกลับดินบนลงล่างแล้วตากแดดทิ้งไว้ 7-10 วัน เพื่อกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชที่ตกค้างในดิน

3) การวางแผนปลูกต้องวางแผนตามแนวเหนือ-ใต้

4) การกลบดินบริเวณโคนต้นให้แน่น หาววัสดุคลุมดินบริเวณโคนต้น เช่น ฟางข้าว หญ้าแห้ง ทางกล้วย รดน้ำให้ชุ่ม

5) การกลบดินบริเวณโคนต้นกล้วยต้องกลบดินให้บริเวณโคนต้นมีความสูงกว่าบริเวณปาก

6) ขั้นตอนการปลูกกล้วยหอมทอง ได้แก่ สมาชิกเข้าร่วมโครงการศึกษาการปลูกกล้วยหอมทอง การวางแผนการปลูก การเตรียมแปลงปลูก คัดเลือกหน่อพันธุ์ที่ใช้ปลูก วิธีการปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต

2.2 ภูมิปัญญาในการดูแลรักษาสวนกล้วยหอมทอง

1) การให้น้ำ ต้องให้น้ำอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อป้องกันหน้าดินแห้ง

2) การใส่ปุ๋ย จะใส่หลังจากปลูกกล้วย 7 วัน ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก แบ่งใส่ตามรอบ เมื่ออายุกล้วยได้ 3 เดือน และ 6 เดือน เพื่อการเจริญเติบโตของต้น

3) การกำจัดวัชพืช ทำโดยการถาก หรือบางทีก็จะปลูกพืชคลุมดิน ได้แก่ ถั่วลิสง ปอเทือง ฯลฯ

4) การกำจัดแมลงศัตรูพืช จะใช้น้ำหมักชีวภาพ นำมาใช้ฉีดที่ต้นกล้วย

5) การตัดแต่งหน่อ หลังจากปลูกกล้วยแล้วประมาณ 3-4 เดือน และเมื่อกล้วยอายุได้ 7-8 เดือน ต้องมีการไว้หน่อทดแทน เหลือไว้เพียง 2 หน่อ ตัดแต่งใบแก่หรือใบที่เป็นโรคออก ให้เหลือประมาณ 7-9 ใบ

6) การค้ำยัน ค้ำกล้วยทุกต้นที่ออกปลี โดยค้ำบริเวณเครือและลำต้น

- 7) การตัดปลี เมื่อปลีกล้วยบาน ต้องตัดปลีทิ้ง
- 8) การหุ้มเครือ หลังจากตัดปลีไปแล้ว 25-30 วัน ต้องทำการ

หุ้มเครือด้วยถุงกระดาษ หรือถุงพลาสติกสีฟ้า

2.3 ภูมิปัญญาในการเก็บเกี่ยวกล้วยหอมทอง

- 1) การเก็บเกี่ยว จะพิจารณาจากขนาดของเหลี่ยมกล้วยเป็นส่วนใหญ่
- 2) ส่งเป็นสินค้าออกจะต้องตัดผลกล้วยเมื่อผลมีความแก่ประมาณ 75%-80%
- 3) การตัดเครือกล้วย ใช้มือข้างหนึ่งจับปลายเครือ อีกข้างพันก้านเครือ โดยเอาทางด้านปลายเครือขึ้นไว้ข้างบน
- 4) การปาดหวี ทำการปาดโดยหันปลายมีดเข้าหาตัว และหมุนเครือกล้วยไปเรื่อยๆ จากนั้นเอาหวีกล้วยที่ปาดแล้วแช่น้ำในอ่างที่เตรียมไว้ทันที

2.4 ภูมิปัญญาในการในการห่อบรรจุภัณฑ์และการขนส่งเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง

- 1) สมาชิกนำรถบรรทุกกล้วยมาส่งที่กลุ่ม เจ้าหน้าที่ทำการคัดแยกตรวจดูน้ำหนักกล้วยหอมทอง
- 2) นำกล้วยที่ผ่านการคัดแยกแล้วไปชั่งน้ำหนัก
- 3) ทำการตกแต่งกล้วย ล้างด้วยน้ำสบู่ วางบนสายพานลำเลียง นำแช่ลงในถังน้ำสะอาด ผ่านอุโมงค์เป่าลม ตรวจสอบแมลง เช็ดผลกล้วย ตัดสติ๊กเกอร์ นำมาวางเรียงในกล่องกระดาษ นำมาชั่งน้ำหนัก เข้าห้องเย็น เตรียมขนส่งทางเรือ

2.5 ภูมิปัญญาในด้านการตลาดเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง

- 1) ตลาดกล้วยหอมทองของกลุ่ม จะประกอบไปด้วย ตลาดต่างประเทศ ตลาดกรุงเทพ และตลาดท้องถิ่น
  - 2) กล้วยหอมทองที่เป็นเกรด A จะทำการส่งออกต่างประเทศ
  - 3) กล้วยหอมทองที่เป็นเกรด B จะทำการส่งตลาดกรุงเทพ
  - 4) กล้วยหอมทองที่ตกเกรด จะมีตลาดท้องถิ่น ตลาดแปรรูป
- เข้ามารับซื้อ
- 5) การส่งออก เริ่มจากการติดต่อขายกับลูกค้าต่างประเทศ รวบรวมผลผลิตกล้วยหอมทองตามสัญญาซื้อขาย คัดคุณภาพ บรรจุหีบห่อเพื่อการส่งออก เก็บรักษาหีบห่อ

2.6 ภูมิปัญญาในการทำอาชีพเสริมรายได้จากสวนกล้วยหอมทอง

- 1) นิยมปลูกพืชแซม พืชที่นิยมปลูกคือ ผักเห็ดลิ้ง ผักหวาน ถั่วลิสง และเห็ดฟางเป็นการเสริมรายได้อีกทางหนึ่ง
- 2) นิยมปลูกกล้วยหอมทองเป็นพืชแซมยางพารา ปาล์มน้ำมัน จนกว่ายางพาราและปาล์มน้ำมันมีอายุได้ 3 ปี ถึงจะเอาออก

3) แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควาศ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควาศ ต้องพัฒนาคุณภาพผลผลิตในแปลงของตนเองอย่างต่อเนื่อง ในด้านการจัดการระบบน้ำ การจัดซื้อ จัดทำปุ๋ยหมัก การจัดอบรมสัมมนาด้านวิชาการส่งเสริมและพัฒนาโดยการจัดฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และจัดทำแปลงต้นแบบหรือแปลงทดลอง เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตในปริมาณที่มากขึ้นและมีคุณภาพดี

4) แนวโน้มของการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควาศ

4.1 แนวโน้มการขยายพื้นที่การปลูกกล้วยหอมทอง

พื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้น เพราะเป็นพืชที่ใช้ต้นทุนการผลิตต่ำอีกทั้งปลูกแล้วดูแลรักษาง่ายให้ผลผลิตเร็ว และเจริญเติบโตได้ดีในทุกภาคของประเทศไทย ราคาดี มีรายได้ตลอดปี ตลาดมีความคล่องตัวสูง จึงทำให้เกษตรกรมีความสนใจปลูกกล้วยมากขึ้น สำหรับกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควาศ มีสมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้นทุกปี เป็นเหตุให้พื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองขยายมากไปด้วย

4.2 แนวโน้มในการขยายตัวของการรวมกลุ่มเกษตรกรและการขยายการลงทุน

เนื่องจากที่เกษตรกรให้ความสนใจการปลูกกล้วยหอมทอง เพราะสามารถสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนตลอดปี ราคากล้วยหอมทองก็อยู่ที่กิโลกรัมละ 14 บาท การลงทุนทำแปลงกล้วยหอมทองมีต้นทุนต่ำ ตลาดกล้วยหอมทองก็ยังมีความต้องการผลผลิตสูง ทำให้ในอนาคต

การขยายตัวของเกษตรกรที่สนใจปลูกกล้วยเพิ่มสูงขึ้น ขยายการลงทุนในการเพิ่มพื้นที่ปลูกเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย

4.3 แนวโน้มการเพิ่มผลผลิต และปริมาณการส่งออก

ประเทศไทยสามารถเพิ่มผลผลิตจากการปลูกกล้วยได้สูงกว่าสมัยก่อนมาก จากที่เคยปลูกเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเปลี่ยนเป็นปลูกเพื่อจำหน่ายในประเทศและส่งออก และด้วยคุณลักษณะของกล้วยหอมทองพันธุ์แท้ ที่มีน้ำหนักมาก ลักษณะของกล้วยแต่ละลูกที่เรียงตัวกันอยู่ในหวีอย่างสวยงาม สีสวย รสชาติดี มีกลิ่นหอม นำรับประทาน อีกทั้งผลผลิตของไทยมีความปลอดภัย ไร้สารเคมีและสารพิษตกค้างปนเปื้อน ตลาดญี่ปุ่นมีความต้องการสูง และเกษตรกรให้ความสนใจการปลูกกล้วยมากขึ้น เนื่องจากการลงทุนต่ำ ได้ผลผลิตตลอดปี ทำให้การเพิ่มผลผลิตและปริมาณการส่งออกของกล้วยหอมทองสูงขึ้นไปด้วย

4.4 แนวโน้มการขยายตัวด้านการตลาด

เนื่องจากชื่อเสียงที่ดีเกี่ยวกับผลผลิตของไทยซึ่งมีความปลอดภัย ไร้สารเคมีและสารพิษตกค้างปนเปื้อน ทำให้กล้วยหอมทองของไทยได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในตลาดญี่ปุ่น กลุ่มฯ เองมีการขยายตัวด้านการตลาดอยู่แล้ว โดยต้องเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดที่รองรับสินค้า ได้แก่ สหกรณ์โยโดงะว่า สหกรณ์ผู้บริโภคชิโกกุ และสหกรณ์ผู้บริโภคจังหวัดโตโตริ ประเทศญี่ปุ่น ตามที่ได้บรรจุชื่องานมา มาตรฐานการผลิตและการบรรจุกล้วยหอมทองปลอดสารเคมีไปแล้ว

4.5 แนวโน้มการแข่งขันทางการค้า

ตลาดส่งออกหลักของไทย ได้แก่ ญี่ปุ่น และจีน สำหรับญี่ปุ่นหลังจากที่มีข้อตกลงความร่วมมือหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ส่งผลให้ญี่ปุ่นลดภาษีนำเข้ากล้วยหอมทองจากไทยเหลือร้อยละ 0 ทันที ซึ่งตามข้อตกลงฯ ญี่ปุ่นจะจัดสรรโควตาการส่งออกไว้ปีละ 6,000 ตัน และเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 10 ต่อปี แต่ไทยมีการส่งออกจริงเพียงปีละ 3,000 ตัน คู่แข่งที่สำคัญของไทย ได้แก่ เอกวาดอร์ เบลเยียม คอสตาริกา และฟิลิปปินส์ เป็นประเทศส่งออกรายใหญ่ของโลก ซึ่งไทยจะต้องพัฒนาคุณภาพ และสร้างความแตกต่างให้กับกล้วย และผลิตภัณฑ์กล้วย รวมทั้งการจัดการที่ได้มาตรฐานการส่งออก สำหรับกลุ่มฯ ต้องมีการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพและสร้างความแตกต่างของสินค้าให้ตลาดเห็น ซึ่งกล้วยหอมทองของที่นี่มีความแตกต่างจากที่อื่นในด้านรสชาติ ทำให้เป็นที่นิยมในการบริโภคมาก และมีตลาดรองรับอยู่แล้ว คาดว่าจะมีการแข่งขันทางการค้าสูงขึ้น

4.6 แนวโน้มด้านราคาผลผลิต

เนื่องจากในอดีตกล้วยหอมทองปลูกเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน แต่ปัจจุบันกล้วยหอมทองกลายเป็นสินค้าส่งออกยังตลาดต่างประเทศ เป็นที่นิยมในหมู่นักบริโภคเป็นอย่างมาก

เห็นได้ว่าจากอดีตถึงปัจจุบันราคาผลผลิตสูงขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากชื่อเสียงที่ดีเกี่ยวกับผลผลิตของไทยซึ่งมีความปลอดภัย ไร้สารเคมีและสารพิษตกค้างปนเปื้อน ทำให้กล้วยหอมทองของไทยได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในตลาดญี่ปุ่น จึงมีแนวโน้มว่าราคาผลผลิตจะเพิ่มขึ้นไปอีก หากได้มีการพัฒนาศักยภาพในการส่งออกให้ดียิ่งขึ้น

2. การอภิปรายผล

การอภิปรายผลในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้คือ

- 2.1 ประวัติความเป็นมาของกล้วยหอมทองและการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด
- 2.2 ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด
- 2.3 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด
- 2.4 แนวโน้มของการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด โดยมีรายละเอียดของการอภิปรายผลดังนี้

2.1 ประวัติความเป็นมาของกล้วยหอมทองและการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด

2.1.1 ประวัติความเป็นมาของกล้วยหอมทอง จากการศึกษาพบประเด็นสำคัญเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของกล้วยหอมทอง ดังรายละเอียดในประเด็นต่อไปนี้ คือ

- ชื่อภาษาอังกฤษกล้วยหอมทองคือ Gros Michel
- มีชื่อวิทยาศาสตร์คือ Musa (AAA group) จัดอยู่ในวงศ์ MUSACEAE
- แหล่งกำเนิดกล้วยหอมทอง คือ แถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- ถิ่นแรกของกล้วยอยู่ที่ ทางเหนือของอินเดีย พม่า ไทย เขมร ลาว จีน ตอนใต้ แถบหมู่เกาะอินโดนีเซีย เกาะบอเนียว ฟิลิปปินส์ และไต้หวัน
- กล้วยในประเทศไทยมีมานานตั้งแต่สมัยสุโขทัย ทั้งพันธุ์พื้นเมืองดั้งเดิม และนำเข้ามาจากประเทศใกล้เคียง

ชื่อทางพฤกษศาสตร์ พบว่า กล้วยหอมทองมีชื่อภาษาอังกฤษคือ

Gros Michel มีชื่อวิทยาศาสตร์คือ Musa (AAA group) จัดอยู่ในวงศ์ MUSACEAE สอดคล้องจากการศึกษาของอภิชาติ ศรีสะอาด(2553: 42) จากหนังสือสารพันกล้วยยอดนิยม โชติ สุวัฒน์(2509: 10-11) จากหนังสืออภิธานเรื่องกล้วย มนุ ไปสมบุญ(2544: 8-10) จากหนังสือการปลูกกล้วย สุพรรณษา ศรีมณี, ลาวัลย์ ฉัตรวิรุฬ, วิสากรณ์ สุขยานุติษฐ, นิธิวดี อรัญอนุรักษ์(2547: 9-10) จากหนังสือผลิตภัณฑ์กล้วย สำอาง สืบสมาน, ภัทรพร ยุทธาภรณ์พินิจ, ปาริฉัตร ช่างสิงห์, สุทธิพันธ์ พงษ์ทรัพย์(2555: 37-38) จากหนังสือกล้วยคุณค่าภูมิปัญญาไทย DAN KOEPEL(2554: 41-42) จากหนังสือBANANA The Fate of the Fruit That Changed the World ระบุว่า กล้วยหอมทองมีชื่อภาษาอังกฤษคือ Gros Michel มีชื่อวิทยาศาสตร์คือ Musa (AAA group) จัดอยู่ในวงศ์ MUSACEAE จากการศึกษาของเบญจมาศ ศิลาอ้อย(2545: 69) จากหนังสือกล้วย ได้ระบุไว้ว่า กล้วยหอมทอง (Musa (AAA group) Kluai Hom Thong กลุ่มย่อย Gros Michel ชื่อสามัญ Hom Thong Bana สอดคล้องกับดวงจันทร์ เกรียงสุวรรณ(2548: 2) จากบทความสาระความรู้การเกษตร ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมากล้วยหอมทอง ว่ากล้วยหอมทอง มีชื่อพื้นบ้านว่า กล้วยหอมทอง กล้วยหอม มีชื่อภาษาอังกฤษว่า Gros Michel มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า Musa (AAA group) จัดอยู่ในวงศ์ MUSACEAE มีถิ่นกำเนิดในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คนแถบนี้ใช้ประโยชน์จากกล้วยกันมานานแล้ว เป็นเครื่องอุปโภคบริโภค และประกอบพิธีกรรม คุณสมบัติที่พร้อมในหลายๆ ด้านของกล้วย ทำให้มนุษย์นำติดตัวไปในการอพยพย้ายถิ่นฐาน กล้วยจึงกลายเป็นพืชที่มีคุณค่าอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ แหล่งกำเนิดกล้วยหอมทอง และความเป็นมากล้วยหอมทองในประเทศไทย กล้วยหอมทองเป็นพันธุ์พืชที่รู้จักกันมานานกว่า 4,000 ปี มีถิ่นกำเนิด ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ลาว กัมพูชา พม่า เวียดนาม บรูไน สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ติมอร์ตะวันออก และประเทศไทย ซึ่งตั้งอยู่ในแถบนี้จึงมีการปลูกกล้วยกันมาช้านาน กล้วยหอมทองจึงเป็นอีกหนึ่งพันธุ์ที่นิยมปลูกเกือบทั่วทุกภาคของไทย การแพร่พันธุ์ของกล้วยมีการเดินทางออกไปในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประเทศอินเดีย และแพร่พันธุ์ไปสู่ทวีปแอฟริกา และทวีปอเมริกา ประเทศแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน แถบหมู่เกาะแปซิฟิก เป็นลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ จากการศึกษาของสำอาง สืบสมาน และคณะ(2555: 27) จากหนังสือกล้วยคุณค่าภูมิปัญญาไทยระบุว่า กล้วยมีวิวัฒนาการมาพร้อมมนุษย์ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก โดยมาจากกล้วยป่าสู่กล้วยปลูกกินได้ ซึ่งกล้วยป่าสามารถแยกออกได้เป็นชนิดย่อย 4 กลุ่ม ตามแหล่งกำเนิดเฉพาะถิ่น คือ ป่าปัวนิกินี มลายู ชวา และไทย รวมทั้งพม่า ดังนี้

1. แหล่งกำเนิดที่ป่าปัวนิกินี พบกล้วยป่าชนิดย่อยแบงค์ซี (banksii)
2. แหล่งกำเนิดในคาบสมุทรมลายู พบกล้วยป่าชนิดย่อยมะละกา

(malaccensis)

3. แหล่งกำเนิดในเกาะชวา และบอร์เนียว พบกล้วยป่าชนิดย่อยซีบริน่า และไมโครคาร์ปา (zebrina/microcarpa)

4. แหล่งกำเนิดในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไทย ลาว พม่า เขมร รวมถึงตอนเหนือของอินเดียและจีนตอนใต้ พบกล้วยป่าชนิดย่อยสยามและพม่า (siamea /burmanica)

และจากการศึกษาของเบญจมาศ ศิลาชัย(2545: 19-20) จากหนังสือกล้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริพงษ์ วิทยวิโรจน์(2554: 17) จากหนังสือการปลูกกล้วย ได้ระบุไว้ว่า กล้วยขยายออกไปทั่วเขตร้อน และเข้าไปในเขตอบอุ่นของเอเชีย อเมริกา แอฟริกา และออสเตรเลีย โดยทั่วโลกทั้งหมดมีกล้วย 323 สายพันธุ์ ประเทศที่มีการเพาะปลูกกล้วยสูงสุด 3 อันดับแรกของโลก ได้แก่ ประเทศอินเดีย ประเทศจีน ประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นประเทศในทวีปเอเชียทั้งสิ้น ส่วนประเทศอินโดนีเซียและประเทศไทย มีการเพาะปลูกกล้วยเป็นอันดับที่ 6 และ 9 ตามลำดับ แต่การเพาะปลูกของเอเชียนั้นเพื่อบริโภคในประเทศเกือบทั้งหมด มีเพียงประเทศฟิลิปปินส์ที่ส่งออกกล้วยประมาณหนึ่งในสี่ของผลผลิตทั้งหมดของประเทศ ส่วนประเทศที่มีการเพาะปลูกกล้วยใกล้เคียงกับการส่งออก อันดับหนึ่ง ได้แก่ ประเทศคอซตาริกา อันดับสอง ได้แก่ ประเทศเอกวาดอร์ และสอดคล้องกับมนู โปสมบุรณ์(2544: 20-21) จากหนังสือการปลูกกล้วยได้ระบุไว้ว่า กล้วยหอมทองในประเทศไทยมีมานานก่อนสมัยสุโขทัย ความเป็นมาของกล้วยไทยมีการแพร่ขยายแลกเปลี่ยนกันไปตามในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกมายาวนาน พันธุ์กล้วยที่ใช้ปลูกในประเทศไทย มีทั้งพันธุ์พื้นเมืองดั้งเดิม และนำเข้ามาจากประเทศใกล้เคียง ประเทศไทยมีกล้วยพื้นเมือง 56 สายพันธุ์ ทั้งมีการขยายออกสู่ประเทศเพื่อนบ้านด้วยเหตุเพราะมีการติดต่อสัมพันธ์กันอยู่เสมอ กล้วยหอมทองถูกจัดเป็นผลไม้ของเขตเมืองร้อนเป็นพันธุ์หนึ่งในอีกหลายพันธุ์ที่สามารถปลูกได้ทั่วทุกภาคในประเทศไทย สอดคล้องกับอภิชาติ ศรีสอาด (2553: 3-4) จากหนังสือสารพันกล้วยยอดนิยม สุพรรณษา ศรีมณี, ลาวัลย์ ฉัตรวิรุฬ, วิสากรณ สุขยานุติษฐ, นิธิวดี อรัญอนุรักษ์(2547: 12-14) จากหนังสือผลิตภัณฑ์กล้วย DAN KOEPEL(2554: 55-62) จากหนังสือBANANA The Fate of the Fruit That Changed the World ได้ระบุไว้ว่า กล้วยหอมทองเป็นหนึ่งในพืชชนิดแรกๆ ที่รู้จักและแพร่หลายในมวลหมู่นักบริโภคของมนุษย์ชาติทุกคนเผ่ามานานกว่า 4,000 ปี แล้ว โดยได้ทำการเพาะปลูกแบบกสิกรรม มีถิ่นกำเนิดในแปซิฟิก เอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แพร่พันธุ์ไปยังดินแดนอื่นๆ ในระยะเวลาต่อมา และสอดคล้องกับพาณิชย์ ยศสัญญา, ชำนาญ ทองกลัด(2541: 39-41) จากหนังสือกล้วยในเมืองไทย ได้ระบุไว้ว่า กล้วยที่ปลูกกันอยู่ในปัจจุบัน มีถิ่นกำเนิดอยู่ทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แม้ว่าประวัติความเป็นมาของกล้วยจะไม่แพร่หลายนัก แต่กล้วยก็เป็นผลไม้ชนิดแรกที่คนปลูกเพื่อเป็นอาหาร ประชาชนในแถบนี้ได้ใช้ประโยชน์จากกล้วยกันมาเป็นเวลาช้านาน ในตอนต้นศตวรรษที่ 19 พันธุ์กล้วยหอมทอง(Gros

Michel) ได้ถูกนำเข้ามายังหมู่เกาะคาริบเบียน รวมทั้งพันธุ์อื่นๆ อีกหลายพันธุ์ได้ถูกนำมาจากสวน Kew มารวบรวมไว้ที่โดมินิกัน ในการปลูกพันธุ์กล้วยที่สำคัญในตลาดการค้าของโลกสมัยนั้นคือ พันธุ์กล้วยหอมทอง ปัจจุบันกล้วยมีการเพาะปลูกอยู่ทั่วไปในแถบเส้นศูนย์สูตรขึ้นไปทางเหนือและลงมาทางใต้ในประเทศที่มีดินฟ้าอากาศเหมาะสมแก่การปลูกกล้วย และมีผลผลิตของกล้วยเพื่อบริโภคในท้องถิ่น มีทั้งประเทศในทวีปแอฟริกา เอเชีย และหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก เนื่องจากกล้วยมีถิ่นกำเนิดอยู่ทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ย่อมเป็นที่เชื่อได้ว่าได้มีการปลูกกล้วยในเมืองไทยมาเป็นเวลานาน ยิ่งไปกว่านั้นยังมีผู้กล่าวว่ามีกล้วยมากกว่า 13 พันธุ์ที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศไทย และสอดคล้องกับจากการศึกษาของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด(2545: 4) จากหนังสือกล้วยหอมทอง ได้ระบุไว้ว่า กล้วยหอมทองเป็นพันธุ์พืชที่รู้จักกันมานานและแพร่หลายในมวลหมู่ นักบริโภคของมนุษยชาติทุกชนเผ่ามานานกว่า 4,000 ปี ก่อนพุทธกาล ถิ่นกำเนิดของพืชตระกูลกล้วย คือเอเชียอาคเนย์ หรือแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ลาว กัมพูชา พม่า เวียดนาม บรูไน สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ตีมอร์ตะวันออก และประเทศไทย การแพร่พันธุ์ของกล้วย ดูจากหลักฐานการบันทึกของบาทหลวงฝรั่งเศสที่เดินทางมาเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในพื้นที่ต่างๆ ตั้งแต่ ค.ศ.914 หรือเมื่อ พ.ศ.1457 ประมาณ 1,094 ปี ที่ผ่านมา มีการเดินทางออกไปในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศอินเดีย และแพร่พันธุ์ไปสู่ทวีปแอฟริกาและทวีปอเมริกา ประเทศแถบเมดิเตอร์เรเนียน แถบหมู่เกาะแปซิฟิก เป็นลำดับ ต่อมาในศตวรรษที่ 16 ค.ศ.1402 ชาวโปรตุเกส นำกล้วยไปเผยแพร่ ณ หมู่เกาะคานารี คิวบา และในประเทศแถบอเมริกากลางและใต้ ศตวรรษที่ 17 มีการปรับปรุงพันธุ์เป็นสายพันธุ์ Gros Michel ณ หมู่เกาะจาไมก้าและประเทศบราซิล ซึ่งสอดคล้องกับนายตัน เกสโร เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 , นายนุชา ศรีนอง เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2556 และนายโกศล โกมินทร์ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า กล้วยหอมทองเป็นพันธุ์พืชที่รู้จักกันมานาน และแพร่หลายในหมู่ นักบริโภคมากกว่า 4,000 ปี สมัยนั้นรู้จักนิยมบริโภคในส่วนของปลีกล้วย หยวกกล้วย เป็นอาหารหลัก และใช้ประโยชน์จากใบกล้วย มีถิ่นกำเนิดอยู่ในเอเชียอาคเนย์ หรือ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยเป็นอีกหนึ่งประเทศที่อยู่ในภูมิภาคนี้ กล้วยหอมทองจึงเป็นอีกหนึ่งพันธุ์ที่นิยมปลูกและมีอยู่ในประเทศไทย และสอดคล้องกับนายค่านวน เพ็งสกุล เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 , นายประหยัด เพ็งจันทร์ เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2556 และนายสมคิด ศรีสุวรรณ เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า กล้วยหอมทองเป็นพันธุ์พืชที่รู้จักกันมานาน มีถิ่นกำเนิดที่ไม่ไกลจากประเทศไทยเลย อยู่รอบบ้านเราเอง คือ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ลาว กัมพูชา พม่า เวียดนาม บรูไน สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ตีมอร์ตะวันออก รวมทั้งไทยด้วย ในประเทศไทยสามารถปลูกได้ทั่วประเทศ และสอดคล้องกับนายนิคม แยมแสง เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556, นายเฉลิมพล สหชาติมานพ เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 และนางปาริชาติ ทองหัตถา เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า กล้วยมีถิ่นกำเนิด

อยู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คนแถบนี้ใช้ประโยชน์จากการปลูกกล้วยกันมานานแล้ว กล้วยเป็นผลไม้ชนิดแรกที่คนเอเชียแถบร้อนขึ้นปลูกใช้เป็นอาหาร ศูนย์กลางของกล้วยระยะแรกๆ อยู่ที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากนั้นได้เข้าไปในเขตอบอุ่นของเอเชีย อเมริกา แอฟริกา และออสเตรเลีย ในประเทศไทยมีการปลูกกล้วยมานานก่อนอาณาจักรศรีวิชัย มีอยู่ 56 สายพันธุ์ กล้วยหอมทองก็เป็นหนึ่งในนั้นด้วย และสอดคล้องกับนายจารุ สุนทรรัตนสิทธิ์ เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2556 , นายอ้อมทองยิ้ม เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 และนายโกลม จันทรรต เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า ประเทศไทยมีการปลูกกล้วยกันมาช้านานทั่วทุกภาคของประเทศ กล้วยหอมทองก็เป็นที่ยอมรับในภาค มีการบริโภค มีต้นกำเนิดบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และได้แพร่ขยายเข้าไปทั่วเขตร้อน และเขตอบอุ่นของเอเชีย อเมริกา แอฟริกา และออสเตรเลีย และสอดคล้องกับนายสมนึก รติเดชานนท์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 , นายสุวิทย์ หนูทอง เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 และนางสมใจ แสงขำ เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า กล้วยมีถิ่นกำเนิดอยู่ทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นผลไม้ชนิดแรกที่ปลูกเพื่อเป็นอาหาร เกิดจากการกลายพันธุ์ของกล้วยป่า แล้วจึงมีการนำมาปลูกไว้ในบริเวณบ้าน เพื่อไม่ต้องเข้าไปหาในป่า ต่อมาได้มีการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์กล้วยให้ดีขึ้นเรื่อยๆ กล้วยหอมทองก็เป็นหนึ่งในนั้น นิยมปลูกแถบบริเวณเส้นศูนย์สูตรขึ้นไปทางเหนือ และลงมาทางใต้ แพร่ขยายไปในที่ซึ่งมีอุณหภูมิและความชื้นเหมาะสม ได้แก่ประเทศในทวีปแอฟริกา เอเชีย และหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก ในประเทศไทยมีการปลูกกล้วยมาเป็นเวลาช้านาน มีกล้วยมากกว่า 13 พันธุ์ ที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศไทยรวมทั้งกล้วยหอมทองด้วย และสอดคล้องกับนายเจริญ เพ็ชรสงค์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 , นางชัชญา โอพัง เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2556 และนายอานนท์ นนทฤทธิ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า กล้วยที่ปลูกกันนั้น มีถิ่นกำเนิดดั้งเดิมอยู่ในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่แคว้นอัสสัมของอินเดีย พม่า ไทย ลาว มาเลเซีย ซึ่งในประเทศไทยจะพบกล้วยป่าและกล้วยพื้นเมืองขึ้นอยู่ทั่วไป ไทยเป็นประเทศหนึ่งที่เป็นแหล่งกำเนิดกล้วยหลายพันธุ์ กล้วยหอมทองก็เป็นหนึ่งในนั้น นิยมปลูกตามบ้านเพื่อใช้ในการรับประทานผล และยังใช้ประโยชน์จากใบ ลำต้นด้วย และสอดคล้องกับนายวิเวก อมตเวทย์ เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2556 , นายโอภาส บุญทัน เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2556 และนายสุชพัฒน์ สุวรรณภักดี เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2556 ได้ระบุในแนวทางเดียวกันว่า กล้วยหอมทองเป็นพันธุ์พืชที่รู้จักกันมานานและแพร่หลายในหมู่นักบริโภคทุกคนเผ่ามานานกว่า 4,000 ปีแล้ว มีถิ่นกำเนิดอยู่บริเวณเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดินแดนแถบอินโดนีเซีย มาเลเซีย ถือเป็นศูนย์กลางของกล้วยที่สำคัญ การปลูกกล้วยในประเทศไทยมีมานานแล้ว มีทั้งหมดจำนวน 56 สายพันธุ์ กล้วยหอมทองก็เป็นหนึ่งในนั้น และถูกจัดเป็นผลไม้ของเขตร้อนสามารถปลูกได้ทุกภาคของประเทศ ในอดีตที่ผ่านปลูกไว้เพื่อการบริโภค แต่ในปัจจุบันสามารถสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน และสอดคล้องกับนาย

สมพงษ์ รื่นฤทัย เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 , นายนิรันดร์ ศรีวิไล เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 และนางอุบล สิทธิ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า กล้วยถือเป็นพืชเก่าแก่ มีถิ่นกำเนิดอยู่แถบเอเชียตอนใต้ เป็นพืชที่ชอบอากาศร้อนชื้น มีเมล็ดและไม่มีเมล็ด ผลใช้รับประทาน ส่วนใบใช้ทำของ จากการศึกษาถิ่นฐานที่ทำกินจึงทำให้มีการแผ่ขยายของพันธุ์กล้วยไปในบริเวณต่างๆ ไทย เป็นประเทศหนึ่งที่อยู่ทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งถือว่าเป็นถิ่นกำเนิดของกล้วยหอมทอง และสอดคล้องกับนายจรูญ ศรียุภักดิ์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 , นายสาคร ทองบุญช่วย และนางลิ่งเหียง โอพัง เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้ระบุในแนวทางเดียวกันว่า กล้วยหอมทองเป็นที่รู้จักกันมานานแล้ว มีแหล่งกำเนิดอยู่ในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคนี้ กล้วยหอมทองจึงเป็นผลไม้ที่คนไทยรู้จักบริโภคเป็นอาหารกันอย่างแพร่หลาย และสอดคล้องกับนางสาวกัญธิชา พุ่มทอง เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2556 , นายสำรวม ใจเปี่ยม เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 และนายสวัสดิ์ เพชรแก้ว เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2556 ได้ระบุในแนวทางเดียวกันว่า กล้วยหอมทองเป็นพันธุ์พืชที่รู้จักมานาน รู้จักการบริโภคในส่วนของปลีกล้วย หยวกกล้วย เป็นอาหารหลัก ถิ่นกำเนิดของพืชตระกูลกล้วยอยู่ในเอเชียอาคเนย์ การแพร่พันธุ์ของกล้วยดูจากบันทึกของบาทหลวงที่เดินทางออกไปเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในพื้นที่ต่างๆ เดินทางจากเอเชียอาคเนย์ ไปสู่ทวีปแอฟริกา และทวีปอเมริกา ไปสู่ประเทศแถบเมดิเตอร์เรเนียน แถบหมู่เกาะแปซิฟิก เป็นลำดับในประเทศไทยกล้วยหอมทองเป็นที่รู้จักปลูกกันมานานเกือบทั่วทุกภาคของประเทศ

2.1.2 ประวัติการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์

จากการศึกษาพบประเด็นสำคัญ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ ดังรายละเอียดในประเด็นต่อไปนี้ คือ กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2536 เดิมชื่อ "กลุ่มกล้วยหอมทอง" มีสมาชิกแรกตั้ง 36 ราย ได้รวมทุนกันปลูกกล้วยหอมทองส่งขายประเทศญี่ปุ่น กล้วยหอมทองละแ่ม ได้ทำการส่งออกอย่างเป็นทางการ เป็นครั้งแรก เมื่อเดือนเมษายน ปี 2537 จนกระทั่งเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2538 จึงเปลี่ยนชื่อเป็น กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ มีกรรมการบริหารกลุ่ม 5 คน มีวาระ 4 ปี เมื่อครบกำหนดก็จะมีการเลือกขึ้นมาใหม่ ปัจจุบันกรรมการกลุ่มประกอบด้วย นายสมนึก แก้วจำรัส นายโกศล โกมินทร์ นายมานพ ด้วงดี นายพิชิต สร้อยหอม นายสุวิทย์ หนูทอง และมีสมาชิกจำนวน 817 ราย อยู่ในพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอละแ่ม อำเภอพะโต๊ะ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร และอำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรมย่อย 15 หน่วย เกษตรกรรม ได้แก่ ทุ่งควาต์ มิตรอารีย์ เนินสันติ น้ำตกจำปูน สระขาว คลองสงคลองกลาง ห้วยทรายขาว หัวมادت ท่าชนะ ขวัญพัฒนา ประสงค์ ปังหวาน พระรักษ์ หลังสวน ซึ่งสอดคล้องกับ นายวิเวก อมตเวทย์ เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2556 , นายอานนท์ นนทฤทธิ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2556

และนางปาริชาติ ทองหัตถา เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า ในเดือนมีนาคม 2536 ได้มีนักวิจัยจากสหกรณ์โยโดงาวา จากประเทศญี่ปุ่นส่งตัวแทนสำรวจพื้นที่ๆ ที่มีศักยภาพเหมาะสมที่จะปลูกกล้วยหอมทอง เพื่อส่งไปประเทศญี่ปุ่น เดือนพฤษภาคม 2536 เกษตรกรได้ทำการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน และเสนอสภาพตำบลมีมติเห็นชอบทดลองผลิตกล้วยหอมทองส่งออก วันที่ 4 กรกฎาคม 2536 ได้รวมกลุ่มกันไปศึกษาดูงานที่สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด จังหวัดเพชรบุรี และในวันที่ 12 กรกฎาคม 2536 ได้รวมตัวเป็นกลุ่มอาชีพในความดูแลของสำนักงานเกษตรอำเภอละแม มีชื่อว่า “กลุ่มกล้วยหอมทองละแม” มีสมาชิกจำนวน 36 คน วันที่ 15 – 16 มกราคม 2537 ได้ทำข้อตกลงระหว่างสหกรณ์ญี่ปุ่น กับกลุ่มเกษตรกรผลิตกล้วยหอมทอง เพื่อให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของผู้บริโภค วันที่ 21 มีนาคม 2538 ได้จดทะเบียนเป็นกลุ่มนิติบุคคลและเปลี่ยนชื่อกลุ่มเป็น “กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด” และโอนมาอยู่ในความดูแลของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดชุมพร วันที่ 14 กันยายน 2545 กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด ได้บรรจุชื่อนาม “มาตรฐานการผลิต และการบรรจุกล้วยหอมทองปลอดสารเคมี” กับตัวแทน 3 องค์กร สหกรณ์โยโดงาวา สหกรณ์ผู้บริโภคชิโกกุ และสหกรณ์ผู้บริโภคจังหวัดโตโตริ ประเทศญี่ปุ่น ทำให้การส่งผลผลิตไปยังประเทศญี่ปุ่นเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ และได้มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกกล้วยหอมทองไปยังอำเภอต่างๆ ในจังหวัดชุมพร และปัจจุบันได้เริ่มขยายไปจังหวัดใกล้เคียง และสอดคล้องกับนายคานวน พึ่งสกุล เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 , นางลิ่งเหียง โอปัง เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 และนายสมใจ แสงขำ เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด เดิมมีชื่อว่า “กลุ่มกล้วยหอมทองละแม” ก่อตั้งเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2536 มีสมาชิก 36 คน ได้รวมทุนกันปลูกกล้วยหอมทองส่งขายประเทศญี่ปุ่น จนกระทั่งเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2538 จึงเปลี่ยนชื่อเป็น “กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด” มีสมาชิก 308 คน มีเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรรวมย่อย 15 หน่วย ได้แก่ ทุ่งควาวัด มิตรอารีย์ เนินสันติ น้ำตกจำปูน สระขาว คลองสง คลองกลาง ห้วยทรายขาว หัวมาด ขวัญพัฒนา ประสงค์ ปิงหวาน พระรักษ์ หลังสวน ท่าชนะ ปัจจุบันมีสมาชิก 814 คน สมาชิกส่วนใหญ่ทำสวนกล้วยหอมทองเป็นหลัก มีทั้งปลูกในเชิงเดี่ยวและปลูกแซมเป็นสวนผสมผสานกับพืชยืนต้นอย่างยางพารา ปาล์ม น้ำมัน และไม้ผล ซึ่งมีทั้งเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ปลูก 3 – 5 ไร่ ไปจนถึงเกษตรกรรายใหญ่ที่มีพื้นที่ปลูก 50 – 60 ไร่ และเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2545 ได้มีตัวแทนบริษัทผู้ส่งออกผลไม้และสหกรณ์ผู้บริโภคจากประเทศญี่ปุ่นได้เดินทางมาที่อำเภอละแม จังหวัดชุมพร เพื่อลงนามในข้อตกลงร่วมกันในการซื้อกล้วยหอมทองจากกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด ด้านมาตรฐานการผลิต และการบรรจุกล้วยหอมทองปลอดสารเคมี ทำให้กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด สามารถส่งออกผลผลิตที่ได้อย่างต่อเนื่องและนำรายได้เข้ากลุ่มเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันได้มีการขยายไปยังอำเภอต่างๆ ในจังหวัดชุมพร และสอดคล้องกับนางชัชญา โอปัง เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2556 , นายสาคร ทองบุญช่วย

เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 , นายสมพงษ์ รื่นฤทัย เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 และนางอุบล สิทธิ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า ได้มีการรวมตัวของเกษตรกรที่ปลูกกล้วยหอมทอง เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2536 ชื่อว่า “กลุ่มกล้วยหอมทอง” มีสมาชิกแรกตั้ง 36 ราย ได้รวมทุนกัน ปลูกกล้วยหอมทองส่งขายประเทศญี่ปุ่น จนกระทั่งเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2538 จึงเปลี่ยนชื่อเป็น “กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์” โดยมีวัตถุประสงค์คือ รวบรวมผลิตผลและผลิตภัณฑ์ของสมาชิกมา จัดการขาย หรือซื้อผลิตผลและผลิตภัณฑ์จากบุคคลอื่นมาจัดการ หรือแปรรูปออกขายเท่าที่จำเป็นแก่ การดำเนินงานโดยประหยัด จัดหาสิ่งของที่สมาชิกต้องการมาจำหน่าย ส่งเสริมและเผยแพร่วิชาการ เกษตร ทัศนศึกษา อุตสาหกรรมในครัวเรือน หรือการประกอบอาชีพอย่างอื่นในหมู่สมาชิกและ ครอบครัวสมาชิกทั้งการส่งเสริมความรู้ในการผลิตการอุตสาหกรรมเพื่อสินค้าที่มีคุณภาพ มีเครือข่าย 15 หน่วยเกษตรกร ได้แก่ ทุ่งควาต์ มิตรอารีย์ เนินสันติ น้ำตกจำปูน สระขาว คลองสง คลอง กลาง ห้วยทรายขาว ห้วยมาด ท่าชนะ ขวัญพัฒนา ประสงค์ ปิงหวาน พระรักษ์ หลังสวน และ สอดคล้องกับนายสุพัฒน์ สุวรรณภักดี เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2556 , นายสำรวม ใจเปี่ยม เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 และนายสวัสดิ์ เพชรแก้ว เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า มี เกษตรกรในพื้นที่บางส่วน ได้ปลูกกล้วยหอมทองแบบสวนหลังบ้าน ประเทศญี่ปุ่นได้ส่งนักวิจัยเข้ามา ทำการสำรวจหาพื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารเคมี จึงได้เสนอโครงการกับผู้นำและเกษตรกรใน ขณะนั้น โดยยินยอมให้ใช้ยาฆ่าหญ้า และยาฆ่าแมลงในระหว่างการเตรียมการปลูกเท่านั้น และ อนุญาตให้ใส่ปุ๋ยเคมีในการปลูกบำรุงต้นกล้วยได้ ซึ่งทางผู้นำได้นำเรื่องดังกล่าวเข้าสภาตำบลทุ่งควาต์ ให้กรรมการสภาพิจารณาในที่ประชุม มีมติให้ผ่าน จึงแจ้งไปให้ทางญี่ปุ่นทราบตกลงรับเงื่อนไขตามที่ เสนอมา จึงได้รวมกันจัดตั้งกลุ่มขึ้นเป็นครั้งแรกใช้ชื่อว่า “กลุ่มกล้วยหอมทองละแม” มีจำนวน สมาชิก 36 ราย อยู่ในความควบคุมดูแลสำนักงานเกษตรอำเภอละแม ได้ตกลงไปดูงานที่สหกรณ์ทำ ยาง จังหวัดเพชรบุรี เมื่อกลับมาจึงทำการส่งออกกล้วยหอมทองในปี 2537 และในปี 2538 ได้ทำ การจดทะเบียนนิติบุคคลเปลี่ยนชื่อเป็น “กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์” อยู่ในความควบคุมดูแลของ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชุมพรและได้เริ่มขยายพื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองไปยังตำบลอื่นๆ ในอำเภอ ละแม และปัจจุบันได้มีการขยายไปยังอำเภอข้างเคียง ซึ่งสอดคล้องกับ กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควา ต์(2540: 2-4) จากบันทึกกลุ่มฯ ได้ระบุไว้ว่า เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2536 เกษตรกรได้รวมตัวเป็น กลุ่มอาชีพในความดูแลของสำนักงานเกษตรอำเภอละแม มีชื่อกลุ่มว่า กลุ่มกล้วยหอมทองละแม มี สมาชิกเริ่มต้นที่ 36 ราย และได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่มขึ้น จากนั้นในเดือนสิงหาคม 2536 ได้เริ่มทำการปลูกกล้วยหอมทอง โดยจัดสรรโควตาการปลูกเดือนละ 8,000 หน่อ ให้กับสมาชิก วันที่ 15-16 มกราคม 2537 ได้มีการลงนามทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างสหกรณ์ญี่ปุ่น กับกลุ่ม เกษตรกรกล้วยหอมทองละแม เพื่อผลิตกล้วยหอมทองให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของ

ผู้บริโภคร และทำการทดลองส่งกล้วยหอมทองละแม่ไปประเทศญี่ปุ่น 20 ลังๆ ละ 200 กล่อง ขนส่งโดยทางเครื่องบิน วันที่ 25-28 เมษายน 2537 ได้ทำการรวบรวมและบรรจุกล้วยครั้งแรก โดยใช้บริเวณโรงเรียนสหกรณ์พัฒนา จนถึงปี 2540 วันที่ 21 มีนาคม 2538 ได้ทำการจดทะเบียนเป็นกลุ่มนิติบุคคลและเปลี่ยนชื่อกลุ่มเป็น กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด และอยู่ในความดูแลของสำนักงานเกษตรอำเภอละแม ในปี 2550 สำนักงานเกษตรอำเภอละแม ได้โอนการดูแลควบคุมกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด ไปให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชุมพร จากการทำกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัดต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรค ในเรื่องของการควบคุมคุณภาพผลผลิตกล้วยหอมทอง ภัยธรรมชาติ และผลผลิตกล้วยได้ไม่พอความต้องการของประเทศ จึงได้ปรับวิสัยทัศน์การดำเนินงานใหม่ คือ มุ่งอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พร้อมสร้างงานในชนบท ทดใช้สารเคมี สร้างสัมพันธ์ไมตรีสู่สากล ส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่หันมาสนใจการปลูกกล้วย เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ในครัวเรือน วันที่ 14 กันยายน 2545 กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด ได้บรรษัทลงนาม มาตรฐานการผลิตและการบรรจุกล้วยหอมทองปลอดสารเคมี กับตัวแทนสหกรณ์ผู้บริโภคร 3 องค์กร ได้แก่ สหกรณ์โยโดงาวา สหกรณ์ผู้บริโภครชิโกกุ และสหกรณ์ผู้บริโภครจังหวัดโตโตริ ประเทศญี่ปุ่น วันที่ 25 มิถุนายน 2547 กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด ได้ขยายเครือข่ายกลุ่มสู่อำเภอต่างๆ ในจังหวัดชุมพร จังหวัดระนอง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และมีเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรรวมย่อย 15 หน่วยเกษตรกรรวม ได้แก่ ทุ้งควัด มิตรอารีย์ เนินสันติ น้ำตกจำปูน สระขาว คลองสง คลองกลาง ห้วยทรายขาว หัวมาด ท่าชนะ ขวัญพัฒนา ประสงค์ ปังหวาน พระรักษ์ หลังสวน โดยปัจจุบันมีสมาชิกจำนวนทั้งหมด 817 ราย มีคณะกรรมการดำเนินการกลุ่ม ชุดที่ 5/2553 ประกอบด้วย นายสมนึก แก้วจรัส นายโกศล โกมินทร์ นายมานพ ดั่งดี นายพิชิต สร้อยหอมนายสุวทย์ หนูทอง และสอดคล้องกับ แนวคิดการมีส่วนร่วม วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2530:61) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ชาวบ้านทั้งในรูปของส่วนบุคคลและกลุ่มคนต่างๆ ให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรม โดยจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจมิใช่เข้ามาร่วมเพราะหวังผลตอบแทน ประการสำคัญคือ กระบวนการของการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องสอดคล้องกับชีวิตความเป็น ความจำเป็น ความต้องการ และวัฒนธรรมของชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนด้วย และสอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วม ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (2527: 1-5) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้ และกระจายทรัพยากร ปัจจัยการผลิต ที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม เพื่อร่วมในการพัฒนาและร่วมติดตามผล โดยในการมีส่วนร่วม นั้น ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเป็นตัวของตัวเอง จึงสอดคล้องกับ ทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม(สัญญา สัญญาวิวัฒน์,2550:

19) โดยธรรมชาติของมนุษย์ นักปรากฏการณ์นิยม จะตอบว่า มนุษย์เป็นนักสร้างสรรค์ หรือเป็นผู้สร้าง คือ เป็นผู้มีความคิดความอ่านเป็นผู้กระทำการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ทั้งที่เป็นวัตถุและไม่เป็นวัตถุ ธรรมชาติของสังคมมนุษย์ สังคมมนุษย์เกิดขึ้นอย่างไร และทำไมจึงดำรงอยู่ได้ ปัญหาที่นักปรากฏการณ์นิยมตอบว่า มนุษย์เป็นผู้สร้างสังคมขึ้น โดยการที่มนุษย์มีการกระทำระหว่างกันในชีวิตประจำวัน สังคมจึงเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์คิดหรือจินตนาการว่ามีสังคม จึงได้ให้คำจำกัดความหรือความหมายต่างๆ กับสิ่งที่ประกอบกันเป็นสังคมมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ทุกคนยอมรับและเข้าใจความหมายเหล่านี้ร่วมกัน แล้วใช้ความหมายนี้ร่วมกันด้วยเหตุนี้สังคมจึงเกิดขึ้นตามความคิดพื้นฐานทางปรัชญาปรากฏการณ์นิยม โดยที่ปรากฏการณ์หนึ่งใดจะมีความหมาย อย่างไร่อมแล้วแต่คนจะมอง คนแต่ละชุมชนหรือชนเผ่าหรือสังคมจะสร้างโลกตามความหมาย ความจริง ของตนขึ้นมาแล้วดำเนินชีวิตตามแนวที่ตนสร้างขึ้น จึงสอดคล้องกับแนวคิดสหกรณ์ ประพันธ์ เสวตน์นันทน์(2538: 68) คือการที่บุคคลมารวมตัวกันไม่น้อยกว่า 10 คน ด้วยความสมัครใจดำเนินกิจการที่เป็นเจ้าของร่วมกัน ตามหลักการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีจุดมุ่งหมายร่วมกันและมีการควบคุมตามแนวทางประชาธิปไตย และสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับชุมชน ไพทูลย์ เครือแก้ว (อ้างในสมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2543: 3) ได้กล่าวว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ตั้งอยู่เป็นที่เป็นที่ เป็นทาง มีขอบเขตอันเดียวกันและมีผู้คนมีการพบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการติดต่อซึ่งกันและกัน มีความสนใจร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงสอดคล้องกับแนวคิดการพึ่งตนเอง วิวัฒน์ ชัยอรรถการ(2530: 23) ให้ความหมายว่า เป็นความสัมพันธ์ ที่เสมอภาคไม่เอาัดเอาเปรียบกันไม่มีการครอบงำกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันมีรากฐานแห่งความเสมอภาคและภราดรภาพ การพึ่งตนเองจึงประกอบไปด้วยทั้งความเป็นไทยและความเป็นธรรม โดยมุ่งยึดคนเป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนา

2.2 ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัว

พบว่า ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง เป็นภูมิปัญญาซึ่งเกิดเป็นองค์ความรู้จากการสังเกต จดจำ แล้วลงมือกระทำ หรือเกิดจากการลองผิดลองถูก หรือจากการแลกเปลี่ยนความรู้จากผู้ที่เกี่ยวข้อง จนพบว่าการกระทำแบบใดได้ผลดีก็จะปฏิบัติเป็นแบบอย่างตามกันมา ซึ่งมีองค์ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการทำสวนกล้วยหอมทอง และเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องมือให้แก่เกษตรกรสวนกล้วยหอมทอง จึงได้เกิดเป็นภูมิปัญญาการทำสวนกล้วยหอมทองขึ้น ซึ่งเป็นการประยุกต์ความรู้ทางวิชาการเข้ากับความรู้แบบชาวบ้านจากการเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญา เอกวิทย์ ณ ถลาง (2540:11-12) ได้ให้ความหมายภูมิปัญญาไว้ว่า หมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจน ที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ใน การปรับตัวและดำรงชีพในระบบนิเวศน์ หรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

ทางสังคม วัฒนธรรมที่ได้มีการพัฒนาการสืบสานกันมา ภูมิปัญญาเป็นความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจน ที่เป็นผลของการใช้สติปัญญาปรับตัวกับสภาวะต่างๆ ในพื้นที่ที่กลุ่มชนนั้นตั้งหลักแหล่งถิ่นฐานอยู่ และได้แลกเปลี่ยนสังสรรค์ทางวัฒนธรรมกับกลุ่มชนอื่น จากพื้นที่สิ่งแวดล้อมอื่นที่ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กันแล้ว รับเอาหรือปรับเปลี่ยนนำมาสร้างประโยชน์ หรือแก้ปัญหาได้ในสิ่งแวดล้อมและบริบททางสังคม-วัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้น ภูมิปัญญาจึงมีทั้งภูมิปัญญาที่เกิดจากประสบการณ์ในพื้นที่ ภูมิปัญญาที่มาจากภายนอก และภูมิปัญญาที่ผลิตใหม่ หรือผลิตซ้ำเพื่อการแก้ปัญหาและการปรับตัวให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความเปลี่ยนแปลง และยังสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญา เสรี พงศ์พิศ(2534: 33) ได้ให้ความหมายภูมิปัญญา ไว้ว่า ภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ในด้านต่างๆ ของการดำรงชีวิตของคนไทยที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ประกอบกับแนวคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหาต่างๆ ของตนเอง จนเกิดหลอมรวมเป็นแนวคิดที่สามารถพัฒนาความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาของการดำรงชีวิต และสอดคล้องกับ แนวคิดการมีส่วนร่วม สุชาติ อรุณวุฒิวงศ์(2541: 22) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมคือ ปัจจัยของสิ่งจูงใจจากสภาพความเป็นจริงของชาวบ้านที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งทั้งในแง่การร่วมแรง และร่วมทรัพยากร และปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้ทุกคนทุกกลุ่มได้มีโอกาสเข้าร่วมการพัฒนา รวมทั้งปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาพบว่าภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควา วัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร มีภูมิปัญญาดังต่อไปนี้ คือ 1)ภูมิปัญญาในการปลูกกล้วยหอมทองและขั้นตอนการปลูก 2)ภูมิปัญญาในการดูแลรักษาสวนกล้วยหอมทอง 3)ภูมิปัญญาในการเก็บเกี่ยวกล้วยหอมทอง 4)ภูมิปัญญาในการในการห่อ และบรรจุภัณฑ์เกี่ยวกับกล้วยหอมทอง 5)ภูมิปัญญาในด้านการตลาดเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง 6)ภูมิปัญญาในการทำอาชีพเสริมรายได้จากสวนกล้วยหอมทอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 ภูมิปัญญาในการปลูกกล้วยหอมทองและขั้นตอนการปลูก

ภูมิปัญญาในการปลูกกล้วยหอมทองและขั้นตอนการปลูก พบว่า การปลูกกล้วยหอมทองที่ดีที่สุด คือ การปราบวัชพืชโดยการตัดหญ้าก่อน แล้วจึงเริ่มปลูก โดยคัดเลือกหน่อจากต้นแม่ที่ให้ผลผลิตสูง เพราะต้นกล้วยจะมีอัตราการรอดสูง และสมบูรณ์ไม่มีโรค ซึ่งสอดคล้องกับ นายสุชีพพัฒน์ สุวรรณภักดี, นายสวัสดิ์ เพชรแก้ว เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2556 และนายอ้อม ทองยิ้ม เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า การเตรียมพื้นที่ปลูก จะทำโดยเริ่มจากการปราบวัชพืชโดยการตัดหญ้า เพราะสะดวกและรวดเร็ว เมื่อตัดหญ้าเสร็จสามารถที่จะขุดหลุมปลูกได้เลยทันที

คัดเลือกหน่อจากต้นแม่ที่ให้ผลผลิตสูง เพราะต้นกล้วยจะมีอัตราการรอดสูง มีความสมบูรณ์ไม่มีโรค โดยจะทำการคัดแยกหน่อจากต้นซึ่งจะเลือกเอาหน่อที่มีอายุประมาณ 1-2 เดือน ซึ่งมีลักษณะลำต้นสมบูรณ์ใบเขียวแหลม ที่เรียกกันว่า “หน่อตาบ” หรือ “หูควาง” และสอดคล้องกับ สำนักงานเกษตรอำเภอละแม(2548: 49) จากหนังสือการปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้ระบุไว้ว่า การปลูกกล้วยหอมทอง ระยะปลูกที่นิยมกันมีตั้งแต่ 2x2-6x6 เมตร ขึ้นอยู่กับขนาดของกล้วย การทำสวนกล้วยมี 2 แบบ คือแบบยกทรง และแบบพื้นราบใช้วิธีการปราบวัชพืชโดยการตัดหญ้า และแนะนำให้ใช้หน่อใบตาบในกรณีที่ต้องการปลูกแซมในแปลงปลูกพืชอื่นเท่านั้น เลือกจากต้นแม่ที่ให้ผลผลิตสูงมีความสมบูรณ์ไม่มีโรค โดยจะทำการคัดแยกหน่อจากต้นซึ่งจะเลือกเอาหน่อที่มีอายุประมาณ 1-2 เดือน ซึ่งมีลักษณะลำต้นสมบูรณ์ใบเขียวแหลม แต่ถ้าปลูกแบบเชิงเดี่ยวให้ใช้กล้วยที่แตกตา 2 ตา อยู่คนละด้านของชั้นส่วนของเหง้าที่ใช้ปลูก เพื่อจะได้เครือกล้วยคราวเดียวกัน 2 เครือ สำหรับกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์มี ภูมิปัญญาในการปลูกกล้วยหอมทอง คือ ต้องพลิกกลับดินบนลงล่างแล้วตากแดดทิ้งไว้ 7-10 วัน เพื่อกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชที่ตกค้างในดิน ซึ่งจะทำให้ได้ผลผลิตกล้วยที่สวยงาม ตามขนาดที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับ นายต้น เกสโร นายสมนึก รติเดชาพันธ์, นายเจริญ เพ็ชรสงค์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า การเตรียมดินสำหรับใช้ปลูกให้ทำการไถพรวนกลบดินลึกประมาณ 30 เซนติเมตร พลิกกลับดินบนลงล่างแล้วตากแดดทิ้งไว้ 7-10 วัน เพื่อกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชที่ตกค้างในดิน และสอดคล้องกับสำนักงานสหกรณ์จังหวัดชุมพร(2552: 1-2) การปลูกกล้วยหอมทอง ได้ระบุไว้ว่า พลิกกลับดินบนลงล่างและนำหน้าดินที่ขุดกองตากไว้ 5-7 วัน เพื่อกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชที่ตกค้างในดิน หลังจากนั้นคลุกเคล้าปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักกับดินชั้นบน แล้วจึงเอาหน่อที่เตรียมไว้วางกลางหลุม กลบดิน รดน้ำ กัดดินให้แน่น ระหว่างต้นระหว่างแถวแต่ละหลุมห่างกัน 2 เมตร เพื่อสะดวกในการพรวนดิน ใส่ปุ๋ย ตัดใบ หมุนเวียนอากาศได้ดี การวางแผนปลูกกล้วยหอมทองต้องวางแผนตามแนวเหนือ-ใต้ ซึ่งสอดคล้องกับ นายต้น เกสโร นายสมนึก รติเดชาพันธ์, นายเจริญ เพ็ชรสงค์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า วางแนวเป็นแนวเหนือ-ใต้ระยะการปลูกใช้ระยะ 2 X 2 เมตร การเตรียมหลุมปลูกใช้ขนาดลึก 50 เซนติเมตร กว้าง 50 เซนติเมตร และยาว 50 เซนติเมตร วิธีการปลูก คลุกเคล้าปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักกับดินชั้นบน นำหน่อพันธุ์มาตั้งในหลุมให้ตรง กลบดินโดยรอบให้แน่น โดยให้หน่อพันธุ์ลึก 30-40 เซนติเมตร หันในทิศทางเดียวกันทุกหลุม และสอดคล้องกับกรมส่งเสริมการเกษตร (2547: 5-6) พืชเศรษฐกิจ ได้ระบุไว้ว่า การวางแผนปลูกกล้วย วางตามแนวเหนือ-ใต้ และพื้นที่ที่ปลูกกล้วยไม่ควรเป็นแหล่งที่มีลมแรงตลอดปี เพราะจะทำให้ใบฉีกขาดและต้นกล้วยล้มได้ การกลบดินบริเวณโคนต้นกล้วยต้องให้แน่นและมีความสูงกว่าบริเวณปากหลุม เพื่อป้องกันน้ำขังในหลุม และหาวัสดุคลุมดินบริเวณโคนต้น เช่น ฟางข้าว หญ้าแห้ง ทางกล้วย รดน้ำให้ชุ่ม สอดคล้องกับ นายคำนวน เพ็งสกุล เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 นางสาวกันธิชาพุ่มทอง เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2556 และ

นายสาคร ทองบุญช่วย เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า การปลูกกล้วยหอมทอง ควรปลูกในช่วงฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนพฤษภาคม ซึ่งดินมีความชุ่มชื้นในช่วงฤดูฝน เหมาะสำหรับการเจริญเติบโตทางลำต้นและออกปลี โดยใช้หน่อใบแคบ ระยะปลูก 2x2 เมตร ขุดหลุมปลูกให้มีขนาดความกว้างและลึกประมาณ 50 เซนติเมตร ผสมดิน ปุ๋ยคอก จำนวน 5 กิโลกรัม เข้าด้วยกันในหลุม ให้สูงประมาณ 2 ใน 3 ของหลุม ยกต้นพันธุ์วางในหลุม ควรวางหน่อลงที่ก้นหลุมให้ลึกลงประมาณ 25 เซนติเมตร กลบดินลงในหลุมกดดินบริเวณโคนต้นให้แน่น มีความสูงกว่าบริเวณปากหลุม จากนั้นหาวัสดุคลุมดินบริเวณโคนต้น เช่น ฟางข้าว หญ้าแห้ง รัตนน้ำให้ชุ่ม เพื่อป้องกันหน้าดินแห้ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญา ไพฑูรย์ มีกุล(2550: 31) จากการศึกษาการแบ่งสาขาภูมิปัญญาซึ่งระบุไว้ว่าเกี่ยวกับภูมิปัญญาสาขาเกษตรกรรม เป็นความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งสามารถพึ่งพาตนเองในภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหา การเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต การแก้ปัญหาโรคและแมลง การรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเกษตร ฯลฯ และสอดคล้องกับทฤษฎีระบบการเกษตร สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2534: 81) กล่าวถึง ทฤษฎีระบบการเกษตรขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมทั้งหมด ซึ่งแยกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ(Technical for natural element) และส่วนที่เกี่ยวกับมนุษย์ (Human element) สำหรับส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติมีอยู่ 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านกายภาพ ได้แก่ น้ำ ดิน แสงแดด อุณหภูมิ ฯลฯ ส่วนปัจจัยด้านชีวภาพ ได้แก่ พืช เชื้อโรค สัตว์ แมลง ฯลฯ สำหรับส่วนที่เกี่ยวกับมนุษย์(Human element) แบ่งแยกได้ 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยที่บุคคลไม่สามารถที่จะควบคุมได้ แบ่งได้ 3 กลุ่มใหญ่ คือ โครงสร้างของชุมชน เช่น ความเชื่อ ค่านิยมสถาบันต่างๆ มีอยู่ 2 ส่วน ได้แก่ สถานที่ และความหนาแน่นของประชากร ส่วนปัจจัยภายใน คือ ปัจจัยที่บุคคลสามารถที่จะควบคุมได้ เช่น การตัดสินใจของครัวเรือนในเรื่องที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ดิน แรงงาน และการจัดการในด้านที่เกี่ยวกับการเพาะปลูก การทำปุ๋ยสัตว์ หรือการทำงานที่ไม่ใช่เกษตร ระบบเกษตรนี้ เป็นระบบที่นำรายได้มาสู่ครอบครัวของเกษตรกรในด้านที่เกี่ยวข้องกับการบริโภค และการออมทรัพย์

ภูมิปัญญาขั้นตอนการปลูก พบว่า กระบวนการขั้นตอนการปลูกกล้วยหอมทอง ได้แก่ 1)สมาชิกเข้าร่วมโครงการ 2)ให้แนะนำศึกษาการปลูกกล้วยหอมทอง 3)การวางแผนการเพาะปลูก การเตรียมแปลงปลูก คัดเลือกหน่อพันธุ์ที่ใช้ปลูก วิธีการปลูก 4)การดูแลรักษา 5)การเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งสอดคล้องกับ สหกรณ์จังหวัดชุมพร(2552: 5) รายงานมาตรฐานการผลิต ได้ระบุไว้ว่า การผลิตกล้วยจะต้องปลอดภัยและมีทุกขั้นตอน ตั้งแต่ 3 เดือนก่อนการปลูกหน่อต้นแรก จนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต ครั้งสุดท้ายในแปลงเดียวกัน ซึ่งจะรวมหมายถึงกล้วยที่จะเก็บผลผลิตในรุ่น

ที่สองขึ้นไปด้วย การปลอดสารเคมีในที่นี้ จะหมายถึง การห้ามใช้ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าเชื้อ ยาฆ่าหญ้าที่ผ่านกรรมวิธี หรือ กระบวนการการผลิตทางอุตสาหกรรมทุกชนิด และต้องไม่ใช่สารเคมีเหล่านี้ในแปลงปลูกกล้วย ไม่ว่าจะใช้โดยตรงกับหน่อ หรือ ต้นกล้วย หรือใช้กับพืชชนิดอื่นๆ ที่อยู่แปลงเดียวกัน ทั้งนี้ จะไม่ รวมถึงสารธรรมชาติที่ผู้ผลิตทำด้วยตัวเอง หรือที่สามารถที่จะพิสูจน์ได้ว่าใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ และจะไม่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ระบบนิเวศน์ ผลผลิตและสุขภาพของมนุษย์อย่างแน่นอน พันธุ์กล้วยจะต้องเป็นกล้วยหอมทองเท่านั้น แหล่งที่มาของผลผลิตกล้วยที่จะจำหน่ายให้ผู้ซื้อจะต้องมีการขึ้นทะเบียนทั้งตัวสมาชิกและแปลงปลูกตามระเบียบและขั้นตอนที่จะกำหนด และกลุ่มผู้ผลิตต้องรับรองได้ว่าเป็นกล้วยจากแปลงที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้วเท่านั้น เพื่อป้องกันสารเคมีตกค้างในผลผลิตอย่างสมบูรณ์ ผู้ผลิตต้องมีการจัดการป้องกันสารเคมีจากพื้นที่ใกล้เคียงของแปลงปลูกของตนด้วย โดยปลูกห่างจากแนวเขตแดนของแปลงอย่างน้อย 10 เมตร และหากมีความเป็นไปได้ในการใช้สารเคมีในแปลงข้างเคียงจริง ก็จะต้องมีการจัดการป้องกันสารเคมีจากแปลงข้างเคียง เช่น การห่อเครือ การปลูกพืชอื่นๆ เพื่อเป็นแนวกัน ฯลฯ ซึ่งการจัดการเหล่านี้ จะต้องได้รับการตรวจและการยืนยันจากผู้ซื้อว่าเพียงพอหรือไม่ ขั้นตอนการผลิตกล้วยหอมทอง ประกอบไปด้วย สมาชิกเข้าร่วมโครงการ ให้การศึกษาการปลูกกล้วยหอมทอง การวางแผนการเพาะปลูก การเตรียมแปลงปลูก คัดเลือกหน่อพันธุ์ที่ใช้ปลูก วิธีการปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งสอดคล้องกับ นายนิคม แยมแสง และนายสมพงษ์ รื่นฤทัย เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า ขั้นตอนวิธีการผลิตกล้วยหอมทอง ประกอบไปด้วย การวางแผนการผลิต ศึกษาการปลูก การเตรียมดิน วิธีการปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การบรรจุภัณฑ์ การขนส่งกล้วยหอมทอง

2.2.2 ภูมิปัญญาในการดูแลรักษาสวนกล้วยหอมทอง

ภูมิปัญญาในการดูแลรักษาสวนกล้วยหอมทอง พบว่า มีขั้นตอนต่างๆ ในการดูแลรักษาสวนกล้วยหอมทองดังต่อไปนี้คือ 1)การให้น้ำ ต้องให้น้ำอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อป้องกันหน้าดินแห้ง 2)การใส่ปุ๋ย จะใส่หลังจากปลูกกล้วย 7 วัน ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก แบ่งใส่ตามรอบ เมื่ออายุกล้วยได้ 3 เดือน และ 6 เดือน เพื่อการเจริญเติบโตของต้น 3)การกำจัดวัชพืช ทำโดยการถาก หรือบางทีก็จะปลูกพืชคลุมดิน ได้แก่ ถั่วลิสง ปอเทือง 4)การกำจัดแมลงศัตรูพืช จะใช้น้ำหมักชีวภาพ และน้ำส้มควันไม้ นำมาใช้ฉีดที่ต้นกล้วย 5)การตัดแต่งหน่อ หลังจากปลูกกล้วยแล้ว ประมาณ 3-4 เดือน และเมื่อกล้วยอายุได้ 7-8 เดือน ต้องมีการไว้หน่อทดแทนเหลือไว้เพียง 2 หน่อ ตัดแต่งใบแก่หรือใบที่เป็นโรคออกให้เหลือประมาณ 7-9 ใบ 6)การค้ำยัน ค้ำกล้วยทุกต้นที่ออกปลี โดยค้ำบริเวณเครือ และลำต้น 7)การตัดปลี เมื่อปลีกล้วยบาน ต้องตัดปลีทิ้ง 8)การหุ้มเครือ หลังจากตัดปลีไปแล้ว 25-30 วัน ต้องทำการหุ้มเครือด้วยถุงกระดาษ หรือถุงพลาสติกสีฟ้า สอดคล้องกับ นายอนุชา ศรีนอง เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2556, นายสมคิด ศรีสุวรรณ เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2556

ได้กล่าวไว้ว่า การให้น้ำ ต้องให้น้ำอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อป้องกันหน้าดินแห้ง การให้ปุ๋ย หลังจากกล้วยตั้งตัวได้ ให้ใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 3 กิโลกรัม ต่อต้น ต่อครั้ง และนับจากการใส่ปุ๋ยครั้งแรกไปอีกประมาณ 5 เดือน ให้ใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกประมาณ 3-5 กิโลกรัม ต่อต้น ต่อครั้ง เพื่อการเจริญเติบโตของต้น และการตกเครือที่มีคุณภาพ การกำจัดวัชพืช จะทำโดยการถาก หรือบางทีก็จะปลูกพืชคลุมดิน ได้แก่ ถั่วลิสง เพื่อป้องกันวัชพืช ส่วนแมลงศัตรูพืช จะใช้น้ำหมักชีวภาพ ซึ่งทำเองจากการนำเศษผัก กากผลไม้ ใบกล้วย มาทำการหมัก หลังจากนั้นนำมาใช้ฉีดที่ต้นกล้วยเพื่อกันแมลงทำการตัดแต่งหน่อ หลังจากปลูกกล้วยแล้วประมาณ 3-4 เดือน เพื่อให้ต้นแม่มีความสมบูรณ์ เมื่อกล้วยอายุได้ 7-8 เดือน ต้องมีการไถหน่อทดแทน เหลือไว้เพียง 2 หน่อ ตัดแต่งใบแก่หรือใบที่เป็นโรคออก ให้เหลือประมาณ 8 ใบ เพื่อเพิ่มความเจริญของผลกล้วย ทำการค้ำยันกล้วยทุกต้นที่ออกปลี โดยค้ำบริเวณเครือ และกลางลำต้น เพื่อป้องกันต้นล้มหรือโค้งงอ เมื่อปลีกล้วยบาน ต้องตัดปลีทิ้ง เพื่อให้ผลกล้วยเจริญเร็วขึ้นเร็วขึ้น หลังจากตัดปลีไปแล้ว 1 เดือน ต้องทำการหุ้มเครือด้วยถุงกระดาษ หรือถุงพลาสติกสีฟ้า เพื่อให้ผิวกล้วยสวย ป้องกันการถูกแมลงทำลาย ซึ่งสอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร(2547: 7) พืชเศรษฐกิจ ได้ระบุไว้ว่า 1)การให้น้ำ กล้วยหอมทองเป็นพืชที่มีใบใหญ่ ลำต้นอวบน้ำ ต้องการน้ำมากตลอดทั้งปี ในฤดูแล้งไม่ควรปล่อยให้หน้าดินแห้ง เพราะรากกล้วยส่วนใหญ่จะแผ่กระจายอยู่ใกล้กับผิวดิน ดังนั้นควรให้น้ำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง 2)การใส่ปุ๋ย ควรใส่ปุ๋ยครั้งแรก หลังจากปลูก 1 อาทิตย์ ครั้งที่ 2 หลังจากครั้งแรก 1 เดือน ครั้งที่ 3 ใส่หลังจากครั้งที่ 2 ประมาณ 1 เดือน โดยใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก โดยใส่ต้นละ 1-2 กิโลกรัม โดยใส่เมื่อกล้วยมีอายุ 1 เดือน 3 เดือน และ 5 เดือน ตามลำดับ 3)การแต่งหน่อ ควรไถหน่อเพียง 2 หน่อ เพื่อไว้แทนที่ต้นแม่เดิม โดยเลือกไว้หน่อที่อยู่ตรงกัน ข้ามกับของต้นเดิม ซึ่งหน่อพวกนี้จะมี ความแข็งแรง ส่วนหน่อที่เกิดมาทีหลังเรียกว่า หน่อตาย ไม่ควรเอาไว้ 4)การค้ำกล้วย ควรทำการค้ำกล้วยหลังจากตกเครือแล้ว 1 เดือน เพื่อป้องกันต้นกล้วยล้ม 5)การตัดแต่งใบ เมื่อกล้วยอายุ 3-4 เดือน เริ่มแต่งใบล่างออก 2-3 ใบ โดยให้ก้านกล้วยห่างจากต้นประมาณ 1 นิ้ว เมื่อกล้วยอายุ 6-7 เดือน แต่งใบให้เหลือใบ 8-10 ใบ ถ้าตัดมากกว่านี้ต้นกล้วยจะสูงและเครือกล้วยไม่สมบูรณ์ 6)การห่อผล หลังจากตัดปลีแล้ว ควรมีการห่อผล เพื่อให้ผิวกล้วยสวยงามปราศจากโรคแมลงทำลาย ควรห่อเครือกล้วยด้วยถุงกระดาษหรือถุงพลาสติกสีฟ้า 7)การกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช สามารถทำได้โดย วิธีกล ได้แก่ การถอน ดาย หรือถากด้วยจอบ ควรทำการกำจัดในขณะที่วัชพืชมีต้นเล็กก่อนออกดอก เพื่อป้องกันการระบาดและแพร่กระจายมากยิ่งขึ้น โดยเก็บมารวมกันแล้วทำการเผาหรือฝัง ป้องกันการถูกลมพัดพาไปงอกเป็นต้นใหม่ต่อไป วิธีเขตกรรม เป็นการปลูกพืชคลุมดินเพื่อลดปริมาณวัชพืชในแปลงกล้วย วิธีคลุมดิน เมื่อตัดแต่งก้านใบกล้วยแล้ว ใช้ใบกล้วยช่วยคลุมหน้าดินไว้ เป็นวิธีที่ช่วยลดปริมาณวัชพืชลงได้ การกำจัดศัตรูพืช สามารถป้องกันได้โดยการทำความสะอาดโคนกอ

กล้วย เผาทิ้ง หรือใช้สารเคมีประเภทดูดซึม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการรับสิ่งใหม่ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2534: 26) การรับสิ่งใหม่หรือการรับของใหม่ มีความหมายเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี และที่ไม่ใช่วัตถุดิบได้แก่ ความรู้สึกนึกคิด ทักษะคติและอุดมการณ์ในชุมชนหนึ่งๆ การที่จะมีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นได้นั้นจะต้องมีแหล่งที่มาอยู่ 3 ประการ คือ การค้นพบ การคิดค้นประดิษฐ์ การแพร่กระจาย จึงสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างปัญญา ทศนีย์ ทองสว่าง(2549: 59) ได้อธิบายไว้ว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญญา คือ การลงมือปฏิบัติ ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดปัญญาเพราะการลงมือปฏิบัติสิ่งใดๆ ปัญญาจะเกิดขึ้นได้จากการทำสิ่งใดอย่างมีสติรู้ตัว ดังนั้นการเกิดปัญญาจากการปฏิบัติจึงเกิดเป็นประสบการณ์ จึงถือเป็นปัญญาขั้นสูงสุด

2.2.3 ภูมิปัญญาในการเก็บเกี่ยวกล้วยหอมทอง

ภูมิปัญญาในการเก็บเกี่ยวกล้วยหอมทอง พบว่า การเก็บเกี่ยว จะพิจารณาจากขนาดของเหลี่ยมกล้วยเป็นส่วนใหญ่ กล้วยที่ส่งเป็นสินค้าออกจะต้องตัดผลกล้วยเมื่อผลมีความแก่ประมาณ 75%-80% การตัดเครือกล้วย ใช้มือข้างหนึ่งจับปลายเครือ อีกข้างฟันก้านเครือ นำเครือกล้วยไปวาง โดยเอาทางด้านปลายเครือขึ้นไว้ข้างบน การปาดหวี ทำการปาดโดยหันปลายมีดเข้าหาตัว และหมุนเครือกล้วยไปเรื่อยๆ จากนั้นเอาหวีกล้วยที่ปาดแล้วแช่น้ำในอ่างที่เตรียมไว้ทันที สอดคล้องกับ นายอ้อม ทองยิ้ม, นายสาคร ทองบุญช่วย เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า หลังจากตัดปลีไปประมาณ 90 วัน จะทำการตัดเครือกล้วย โดยสังเกตจากเหลี่ยมของผลกล้วย ซึ่งจะสัมพันธ์กับมุมของเหลี่ยมผล หรือสังเกตใบที่ติดกับเครือเริ่มเหี่ยวแห้ง จากนั้นเก็บไม้ค้ำเครือกล้วยออกให้หมด แล้วทำการตัดโดยใช้มือข้างหนึ่งจับที่ปลายเครือ และอีกข้างฟันก้านเครือออก โดยให้เหลือก้านเครือไว้ติดกับเครือยาวๆ จากนั้นนำเครือกล้วยไปวางเอาทางด้านปลายเครือขึ้นไว้ข้างบน แล้วนำเครือกล้วยไปชำแหละเป็นหวีๆ ต่อไป โดยให้ปลายผลกล้วยชี้ลงดิน และทำการปาดโดยหันปลายมีดเข้าหาตัว และหมุนเครือกล้วยไปเรื่อยๆ จากนั้นเอาหวีกล้วยที่ปาดแล้วแช่น้ำในอ่างที่เตรียมไว้ทันที ถ้าส่งออกต้องตัดผลกล้วยทันทีที่ผลมีความแก่ประมาณ 75% - 80% ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานเกษตรอำเภอละแม(2548: 54) การปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้ระบุไว้ว่า การเก็บเกี่ยวกล้วยหอมทองจะพิจารณาจากขนาดของเหลี่ยมกล้วยเป็นส่วนใหญ่ หรืออาจใช้วิธีนับวันที่ปลีกล้วยออก ถ้าส่งเป็นสินค้าออกต้องตัดผลกล้วยเมื่อผลมีความแก่ประมาณ 75% ระยะเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมอาจพิจารณาจากลักษณะอื่นอีก เช่น การนับจำนวนวันของกล้วย โดยเริ่มนับจากวันที่ปลีกล้วยไหลออกมาให้เห็นจนถึงวันเก็บเกี่ยวได้ หรือเริ่มต้นจากวันที่กาบดอกของหวีแรกเปิดออกจนถึงวันเก็บเกี่ยว งานเก็บเกี่ยวเริ่มจากการเก็บไม้ค้ำเครือกล้วยออกให้หมด วิธีตัดจะใช้มือหนึ่งจับปลายเครือและอีกมือหนึ่งฟันก้านเครือออก โดยให้เหลือก้านเครือไว้ติดกับเครือยาวๆ แล้วนำเครือกล้วยไปวางโดยเอาทางด้านปลายเครือขึ้นไว้ข้างบน แล้วนำเครือกล้วยไปชำแหละต่อไป และสอดคล้องกับกรมส่งเสริมการเกษตร

(2547: 5-6) จากหนังสือพืชเศรษฐกิจ ได้ระบุไว้ว่า การเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวกล้วยหอมทองที่ถูกต้อง ใช้วิธีนับวันที่ปลีกล้วยออก หรือพิจารณาจากเหลี่ยมของผลกล้วย ซึ่งสัมพันธ์กับมุมของเหลี่ยมผล หรือสังเกตในที่ติดกับเครือเริ่มเหี่ยวแห้ง ถ้าส่งเป็นสินค้าออกต้องตัดผลกล้วยเมื่อผลแก่ประมาณ 70%-75% เพื่อป้องกันการโคนล้มของกล้วย และทำให้หน่อใหม่แข็งแรง หลังจากปลุกกล้วยไปแล้วประมาณ 5 – 6 เดือน ให้บังคับการเกิดหน่อตามประมาณ 2 หน่อ ด้วยการปาดหน่อ โดยให้หน่อที่ 1 และหน่อที่ 2 อายุห่างกันประมาณ 4 เดือน ตัดแต่งใบให้เหลืออยู่ต้นละ 6 – 8 ใบ ทำการค้ำยันทันทีหลังตัดปลี ทำการตัดปลีออกหลังจากปลีบานต่อไปจากหวีต้นเต่า อีก 2 ชั้น การป้องกันโรคและแมลง โดยตัดทำลายต้นที่เป็นโรคด้วยการเผาทั้งเก็บเกี่ยวผลผลิต หลังจากตัดปลี ประมาณ 90 วัน โดยเก็บเกี่ยวในตอนเช้าวิธีการฆ่าเหาะกล้วยออกเป็นหวีๆ โดยให้ปลายผลของกล้วยชี้ลงดิน และทำการปาดโดยหันปลายมีดเข้าหาตัวและหมุนเครือกล้วยไปเรื่อย ๆ จากนั้นเอาหวีกล้วยแช่น้ำในอ่างทันที และสอดคล้องกับสำนักงานสหกรณ์จังหวัดชุมพร(2552: 4) การปลุกกล้วยหอมทอง ได้ระบุไว้ว่า การเก็บเกี่ยว ประมาณ 60-90 วัน กล้วยจะแก่พอดี ก็จะทำให้การเก็บเกี่ยว สามารถสังเกตได้จากกล้วยหวีสุดท้ายเริ่มกลม สีผลจางลงกว่าเดิม ถ้าปล่อยให้แก่คาต้นมากเกินไปจะทำให้เปลือกกล้วยแตก ผลเสียหาย จะเก็บเกี่ยวกล้วยหอมที่มีความแก่ประมาณ 70%

2.2.4 ภูมิปัญญาในการห่อบรรจุภัณฑ์และการขนส่งเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง

ภูมิปัญญาในการห่อบรรจุภัณฑ์และการขนส่งเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง พบว่า สมาชิกนารอบรรทุก กล้วยมาส่งที่กลุ่ม เจ้าหน้าที่ทำการคัดแยกตรวจดูน้ำหนักกล้วย นำกล้วยที่ผ่านการคัดแยกแล้วไปชั่งน้ำหนัก ทำการตากแห้งกล้วย ล้างด้วยน้ำสบู่ วางบนสายพานลำเลียง นำแช่ลงในถังน้ำสะอาด ผ่านอุโมงค์เป่าลม ตรวจสอบแมลง เช็ดผลกล้วย ตัดสติ๊กเกอร์ นำมาวางเรียงในกล่องกระดาษ นำมาชั่งน้ำหนัก ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเกษตรอำเภอละแม(2548: 55) การปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้ระบุไว้ว่ากล้วยที่จะส่งออก จะต้องมือน้ำหนักต่อลูกอย่างน้อย 110 กรัมขึ้นไป รอยแผลข้ำ ตำหนิ และปานบนผิวกล้วยนั้น รวมแล้วจะต้องไม่เกินประมาณ 20% ของเนื้อที่ผิว ทั้งหวี แต่ทั้งนี้จะไม่ รวมถึงแผลเป็นที่ประเมินได้ว่าอาจจะมีผลต่อการเสื่อมคุณภาพของผลผลิต ระหว่างการขนส่ง หลังจากการเก็บเกี่ยวแล้วกล้วยทุกเครือจะต้องมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผู้ผลิตและแปลงปลูกให้ชัดเจนโดยติดสติ๊กเกอร์ไว้ที่ผลกล้วย ตั้งแต่การเก็บเกี่ยวผลผลิตจนถึงการปล่อยสินค้าออกจากโรงงานบรรจุ จะไม่ใช้สารเคมีทุกชนิด ไม่ว่าจะใช้โดยตรง กับผลผลิต หรือจะใช้กับวัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น น้ำ ฯลฯ การบรรจุหีบห่อ บรรจุกล้วยลงในกล่องกระดาษลูกฟูกแข็ง ขนาด 32 x 50 x 22 เซนติเมตร กล่องละ 12 กิโลกรัม ทำการจัดเรียงอย่าให้ข้ำ โดยมีแผ่นกั้นระหว่างหวี ทำการระบายความร้อนของกล้วยด้วยลมเย็นจนกระทั่งอุณหภูมิผลลดลงเหลือ 15 องศาเซลเซียส จึงปิดฝากล่องแล้วจัดเรียงในตู้เก็บรักษาที่มีการวางก้อนสารละลายอิมมัลชันตัวโปแตสเซียมเปอร์มังกานेटไว้ที่บริเวณตู้

อุณหภูมิในการเก็บรักษาจะอยู่ที่ 15 องศาเซลเซียส โดยกล้วยที่จะส่งออกทั้งหมด จะต้องถูกนำเข้าไปตู้เย็นภายใน 36 ชั่วโมง หลังการเก็บเกี่ยว สามารถแยกเป็นขั้นตอนต่างๆ ดังนี้ เริ่มจากการขนย้ายไปยังแหล่งรวบรวม รวบรวมไว้ในที่ร่ม ตรวจสอบคุณภาพสินค้าเบื้องต้น ได้แก่ ความแก่ ขนาด ตำนี แล้วแบ่งออกตามคุณภาพ ข้าหละเป็นหวี แช่วน้ำเพื่อไม่ให้ช้ำ และขจัดยางออก ต้องแต่งหวีโดยคัดผลที่มีรูปร่างผิดปกติหรือมีตำหนิออกนำหวีที่สะอาดขึ้นจากน้ำ จุ่มน้ำยาฆ่าเชื้อ บรรจุกล่อง ทำการขนย้ายโดยรถยนต์ไปยังท่าเรือ และขนส่งโดยตู้ห้องเย็นไปยังจุดหมายปลายทางคือ ท่าเรือโกเบ ประเทศญี่ปุ่น และสอดคล้องกับนายเจริญ เพ็ชรสงค์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า นำกล้วยที่สมาชิกกลุ่มส่งมาทำการคัดแยก โดยคัดหวีที่ได้ขนาดที่ต้องการและมีความสมบูรณ์ มีน้ำหนักต่อลูกอย่างน้อย 110 กรัมขึ้นไป มาล้างทำความสะอาด เป่ากล้วยให้แห้งด้วยแรงลม ตรวจสอบคุณภาพโดยเน้นการตรวจสอบโรคแมลงอย่างละเอียดไม่ให้มีสิ่งแปลกปลอมที่หลงเหลือติดไปกับผลกล้วย และจะต้องผ่านกรรมวิธี ดังนี้ ชั่งน้ำหนักผล ตกแต่งกล้วย ล้างด้วยน้ำสบู่ นำมาวางบนสายพานลำเลียง นำมาแช่ลงในถังน้ำสะอาด ผ่านอุโมงค์เป่าลมเพื่อให้ผลแห้ง ตรวจสอบแมลง เช็ดทำความสะอาด สะอาดผลกล้วย ตัดสติ๊กเกอร์บนผล แล้วบรรจุผลกล้วยลงในกล่องกระดาษลูกฟูกแข็ง ขนาด 32 x 50 x 22 เซนติเมตร กล่องละ 12 กิโลกรัม ทำการจัดเรียงอย่าให้ช้ำ โดยมีแผ่นกั้นระหว่างหวี ทำการระบายความร้อนของกล้วยด้วยลมเย็นจนกระทั่งอุณหภูมิลดลงเหลือ 15 องศาเซลเซียส นำมาชั่งน้ำหนัก นำเข้าห้องเย็น เพื่อเตรียมขนส่ง และสอดคล้องกับนายอ้อม ทองยิ้ม เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า นำกล้วยที่สมาชิกกลุ่มส่งมาทำการคัดแยกหวี โดยคัดหวีที่ได้ขนาดที่ต้องการและมีความสมบูรณ์ ล้างทำความสะอาด เป่ากล้วยให้แห้งด้วยแรงลม ตรวจสอบคุณภาพโดยเน้นการตรวจสอบโรคแมลงอย่างละเอียดไม่ให้มีสิ่งแปลกปลอมที่หลงเหลือติดไปกับผลกล้วย และการบรรจุกล่อง บรรจุผลกล้วยลงในกล่องกระดาษลูกฟูกแข็ง ขนาด 32 x 50 x 22 เซนติเมตร กล่องละ 12 กิโลกรัม ทำการจัดเรียงอย่าให้ช้ำ โดยมีแผ่นกั้นระหว่างหวี ทำการระบายความร้อนของกล้วยด้วยลมเย็นจนกระทั่งอุณหภูมิลดลงเหลือ 15 องศาเซลเซียส และมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผู้ผลิตและแปลงปลูกให้ชัดเจนโดยติดสติ๊กเกอร์ไว้ที่ผลกล้วยเพื่อให้ทราบว่าเป็นกล้วยหอมทองของสมาชิกรายใด เพื่อการตรวจสอบย้อนกลับ นำมาชั่งน้ำหนัก และทำการขนส่งโดยทางเรือ จึงสอดคล้องกับทฤษฎีการซึ่มซับข้อมูล เต็มดวง รัตนทัศนีย์(2534: 215) ได้ระบุไว้ว่า เป็นการนำเอาความรู้หรือข้อมูลที่ได้รับใหม่เข้าไปผสมกลมกลืนกับความรู้เดิม ซึ่งอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น

2.2.5 ภูมิปัญญาในด้านการตลาดและส่งออกเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง

ภูมิปัญญาในด้านการตลาดและส่งออกเกี่ยวกับกล้วยหอมทอง พบว่า ตลาดกล้วยหอมทองของกลุ่ม จะประกอบไปด้วย ตลาดต่างประเทศ ตลาดกรุงเทพฯ และตลาดท้องถิ่น กล้วยหอมทองที่เป็นเกรด A จะทำการส่งออกต่างประเทศ กล้วยหอมทองที่เป็นเกรด B จะทำการส่ง

ตลาดกรุงเทพ กล้วยหอมทองที่ตักเกรด จะมีตลาดท้องถิ่น ตลาดแปรรูปเข้ามารับซื้อ การส่งออก เริ่มจากการติดต่อขายกับลูกค้าต่างประเทศ รวบรวมผลผลิตกล้วยหอมทองตามสัญญาซื้อขาย คัดคุณภาพ บรรจุหีบห่อเพื่อการส่งออก เก็บรักษาหีบห่อ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานเกษตรอำเภอละแม (2548: 58) การปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้ระบุไว้ว่า ตลาดของกล้วยหอมทอง จะประกอบไปด้วย ตลาดท้องถิ่น ตลาดต่างจังหวัด ตลาดกรุงเทพ และตลาดต่างประเทศ โดยดูจากผลผลิตที่สมาชิกรับมาส่งกลุ่ม โดยกลุ่มจะทำการคัดคุณภาพของสินค้าตามข้อกำหนดของสัญญา และส่งไปยังตลาดต่างๆ

กล้วยเกรด A จะมีน้ำหนักผล 110 กรัมขึ้นไป จะอยู่ที่ราคา กิโลกรัมละ 14.50 บาท ส่วนกล้วยเกรด B จะมีน้ำหนักผล 100-110 กรัม จะอยู่ที่ราคา กิโลกรัมละ 10 บาท ส่วนกล้วยตักเกรดหมายถึงกล้วยที่มีผลเล็ก สุกเกินไป จะอยู่ที่ราคา กิโลกรัมละ 3-4 บาท โดยกล้วยที่ตักเกรดจะมีตลาดแปรรูปผลผลิตเข้ามารองรับ เพื่อนำไปทำกล้วยฉาบ กล้วยกวน เค้กกล้วยหอม สำหรับในการส่งออกกล้วยหอมทองนั้น กลุ่มเกษตรกรก็จะต้องผลิตกล้วยหอมทองตามข้อกำหนดไว้ในสัญญา โดยกระบวนการส่งออก เริ่มจากการติดต่อขายกับลูกค้าต่างประเทศ รวบรวมผลผลิตกล้วยหอมทองตามสัญญาซื้อขาย คัดคุณภาพ บรรจุหีบห่อเพื่อการส่งออก เก็บรักษาหีบห่อบรรจุกล้วยหอมทองภายใต้อุณหภูมิที่ควบคุม 13-15 องศาเซลเซียส ขนส่งหีบห่อที่บรรจุกล้วยหอมทองภายใต้อุณหภูมิที่ควบคุมไปยังลูกค้าต่างประเทศ ตรวจสอบ รับมอบ ส่งมอบสินค้า และวิธีการชำระเงิน และสอดคล้องกับนายเจริญ เพ็ชรสงค์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556, นายสมใจ แสงขำ เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า ดูจากผลผลิตที่สมาชิกรับมาส่งกลุ่ม โดยกลุ่มจะทำการคัดคุณภาพของสินค้า และส่งไปยังตลาดต่างๆ ตามเกรดของกล้วย ส่วนกล้วยที่ตักเกรดจะมีตลาดแปรรูปเข้ามารองรับ เพื่อนำไปทำกล้วยฉาบ กล้วยกวน เค้กกล้วยหอม รายได้จากการขายกล้วยของสมาชิกจะอยู่ที่ 10,000-20,000 บาท ต่อไร่ สำหรับในการส่งออกกล้วยหอมทองนั้น กลุ่มเกษตรกรก็จะต้องผลิตกล้วยหอมทองตามข้อกำหนดไว้ในสัญญา โดยกระบวนการส่งออก เริ่มจากการติดต่อขายกับลูกค้าต่างประเทศ รวบรวมผลผลิตกล้วยหอมทองตามสัญญาซื้อขาย คัดคุณภาพบรรจุหีบห่อเพื่อการส่งออก เก็บรักษาหีบห่อ และสอดคล้องกับนายโกศล โกมินทร์ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า ดูจากผลผลิตที่สมาชิกรับมาส่งกลุ่ม โดยกลุ่มจะทำการคัดคุณภาพของสินค้าตามข้อกำหนดของสัญญา และส่งไปยังตลาดต่างๆ กล้วยเกรด A จะมีน้ำหนักผล 110 กรัมขึ้นไป จะอยู่ที่ราคา กิโลกรัมละ 14.50 บาท ส่วนกล้วยเกรด B จะมีน้ำหนักผล 100-110 กรัม จะอยู่ที่ราคา กิโลกรัมละ 10 บาท ส่วนกล้วยตักเกรดหมายถึงกล้วยที่มีผลเล็ก สุกเกินไป จะอยู่ที่ราคา กิโลกรัมละ 3-4 บาท โดยกล้วยที่ตักเกรดจะมีตลาดแปรรูปผลผลิตเข้ามารองรับ เพื่อนำไปทำกล้วยฉาบ กล้วยกวน เค้กกล้วยหอม รายได้จากการขายกล้วยของสมาชิกจะอยู่ที่ 15,000-30,000 บาท ต่อไร่ สำหรับในการส่งออกกล้วยหอมทองนั้น กลุ่มเกษตรกรก็จะต้องผลิตกล้วยหอมทองตามข้อกำหนดไว้ในสัญญา โดยกระบวนการส่งออก เริ่มจากการติดต่อขายกับลูกค้าต่างประเทศ

รวบรวมผลผลิตกล้วยหอมทองตามสัญญาซื้อขาย คัดคุณภาพบรรจุหีบห่อเพื่อการส่งออก เก็บรักษาหีบห่อ

2.2.6 ภูมิปัญญาในการทำอาชีพเสริมรายได้จากสวนกล้วยหอมทอง

ภูมิปัญญาในการทำอาชีพเสริมรายได้จากสวนกล้วยหอมทอง พบว่า นิยมปลูกพืชแซม พืชที่นิยมปลูกคือ ผักเหลียง ผักหวาน ถั่วลิสง และเห็ดฟาง เป็นการเสริมรายได้อีกหนึ่งทางหนึ่ง นิยมปลูกกล้วยหอมทองเป็นพืชแซมยางพารา ปาล์มน้ำมัน จนกว่ายางพารา และปาล์มน้ำมัน มีอายุได้ 3 ปี ถึงจะเอาออก ซึ่งสอดคล้องกับ นายสุวิทย์ หนูทอง เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า การปลูกพืชแซมแบบผสมผสานกับการปลูกพืชร่วมกล้วยหอมทอง ในพื้นที่ของตำบลทุ่งควาต์ นิยมปลูกผักเหลียง ผักหวาน ถั่วลิสง เห็ดฟางในสวนกล้วยหอมทอง เป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ สามารถนำไปขายได้ราคาดีเป็นการเสริมรายได้อีกหนึ่งทางหนึ่ง นอกจากรายได้จากกล้วยหอมทอง และถั่วลิสงถือเป็นพืชคลุมดินที่สามารถป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน และเป็นการควบคุมวัชพืชในสวนกล้วยได้อีก นอกจากนี้เกษตรกรยังนิยมปลูกกล้วยหอมทองเป็นพืชแซมยางพารา ปาล์มน้ำมัน เพราะกล้วยเป็นพืชให้ร่มเงา ต้นยาง และต้นปาล์มเล็ก จะได้อาศัยร่มเงาจากต้นกล้วย เกษตรกรในพื้นที่จึงมีรายได้เสริมในการปลูกพืชตลอดควบคู่กับการปลูกกล้วยหอมทอง และสอดคล้องกับนางลิ่งเหียง โอปั้ง เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า การปลูกพืชแซมแบบผสมผสานกับการปลูกพืชร่วมกล้วยหอมทอง ในพื้นที่ของตำบลทุ่งควาต์ นิยมปลูกถั่วลิสง เห็ดฟางเป็นส่วนใหญ่ในสวนกล้วยหอมทอง และผลผลิตที่ได้สามารถนำไปขายเป็นการเสริมรายได้อีกหนึ่งทางหนึ่ง นอกจากรายได้จากกล้วยหอมทอง และถั่วลิสงเป็นพืชคลุมดินที่สามารถป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน และยังเป็น การช่วยควบคุมวัชพืชในสวนกล้วยได้อีก นอกจากนี้เกษตรกรยังนิยมปลูกกล้วยหอมทองเป็นพืชแซมยางพารา ปาล์มน้ำมัน ซึ่งระยะเวลาการปลูกกล้วยในสวนยางพาราและปาล์มน้ำมัน จนกว่ายางพารา และปาล์มน้ำมันมีอายุได้ 3 ปี ถึงจะเอาออก ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานเกษตรอำเภอละแม(2550: 9-12) คำแนะนำการปลูกกล้วยหอมทอง ได้ระบุไว้ว่า การปลูกพืชแซมแบบผสมผสานกับการปลูกพืชร่วมกล้วยหอมทอง ในพื้นที่ของตำบลทุ่งควาต์ นิยมปลูกผัก เหลียง ผักหวาน ถั่วลิสง เห็ดฟางในสวนกล้วยหอมทอง นอกจากนี้เกษตรกรบางรายเลี้ยงปลา โดยสามารถนำผลผลิตไปขายได้ราคาดีเป็นการเสริมรายได้อีกหนึ่งทางหนึ่ง นอกจากรายได้จากกล้วยหอมทอง และเป็นพืชคลุมดินที่สามารถป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน และเป็นการควบคุมวัชพืชในสวนกล้วยได้อีก นอกจากนี้เกษตรกรยังนิยมปลูกกล้วยหอมทองเป็นพืชแซมยางพารา ปาล์มน้ำมัน อีกด้วย และสอดคล้องกับทฤษฎีศักยภาพการพัฒนาและการแพร่กระจาย สัญญา สัญญาวิวัฒน์(2550: 17) ได้ระบุไว้ว่า ทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เกิดการพัฒนา หมายความว่า ปัจจัยเหตุคือ ทรัพยากรธรรมชาติก่อให้เกิดปัจจัยผล คือการพัฒนา เพราะเมื่อมีทรัพยากรแล้วนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น ผลที่ได้ก็สามารถจะนำไปใช้เพื่อยกระดับ

คุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น จึงสอดคล้องกับ ทฤษฎีการรับสิ่งใหม่ สมคักดี ศรีสันติสุข(2534: 26) การรับสิ่งใหม่หรือการรับของใหม่ มีความหมายเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีและที่ไม่ใช่วัตถุดิบ ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิด ทศนคติและอุดมการณ์ในชุมชนหนึ่งๆ การที่จะมีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นได้นั้นจะต้องมีแหล่งที่มาอยู่ 3 ประการ คือ การค้นพบ(Discovery) การคิดค้นประดิษฐ์(Invention) การแพร่กระจาย (Diffusion) และสอดคล้องกับทฤษฎีระบบการเกษตร สมคักดี ศรีสันติสุข(2534: 81) กล่าวถึง ทฤษฎีระบบการเกษตรขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมทั้งหมด ซึ่งแยกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ(Technical for natural element) และส่วนที่เกี่ยวกับมนุษย์(Human element) สำหรับส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติมีอยู่ 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านกายภาพ ได้แก่ น้ำ ดิน แสงแดด อุณหภูมิ ฯลฯ ส่วนปัจจัยด้านชีวภาพ ได้แก่ พืช เชื้อโรค สัตว์ แมลง ฯลฯ สำหรับส่วนที่เกี่ยวกับมนุษย์(Human element) แบ่งแยกได้ 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยที่บุคคลไม่สามารถที่จะควบคุมได้ แบ่งได้ 3 กลุ่มใหญ่ คือ โครงสร้างของชุมชน เช่น ความเชื่อ ค่านิยมสถาบันต่างๆ มีอยู่ 2 ส่วน ได้แก่ สถานที่ และความหนาแน่นของประชากร ส่วนปัจจัยภายใน คือ ปัจจัยที่บุคคลสามารถที่จะควบคุมได้ เช่น การตัดสินใจของครัวเรือนในเรื่องที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ดิน แรงงาน และการจัดการในด้านที่เกี่ยวกับการเพาะปลูก การทำปุ๋ยสัตว์หรือการทำงานที่ไม่ใช่เกษตร ระบบเกษตรนี้ เป็นระบบที่นำรายได้มาสู่ครอบครัวของเกษตรกรในด้านที่เกี่ยวข้องกับการบริโภค และการออมทรัพย์ และสอดคล้องกับทฤษฎีปฏิวัตินิยม สัญญา สัญญา วิวัฒน์(2550: 39) ได้กล่าวไว้ว่าสามารถนำเอาแนวคิด ทฤษฎีนี้ไปใช้ได้กับความสัมพันธ์ทางสังคมขนาดเล็กระดับระหว่างบุคคลไปจนกระทั่งระดับสังคม ยึดถือเป็นแนวทางอธิบายทางพฤติกรรมและปรากฏการณ์ทางสังคม โดยมนุษย์แต่ละคนมีความต้องการจำเป็น (Needs) หลากอย่างในการดำรงชีวิต มนุษย์ติดต่อสัมพันธ์กันเพื่อสนองความต้องการจำเป็นของตน ในการแลกเปลี่ยนสิ่งของกัน แต่ละคนต้องการมูลค่าสูงสุดสำหรับสิ่งของของตน ความสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนจะดำรงอยู่ตราบที่คู่สัมพันธ์คิดว่าตนได้กำไรหรือคิดว่าการแลกเปลี่ยนมีความยุติธรรม

2.3 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด

พบว่า ต้องพัฒนาคุณภาพผลผลิตในแปลงของตนเองอย่างต่อเนื่อง ในด้านการจัดการระบบน้ำ การจัดซื้อ จัดทำปุ๋ยหมัก การจัดอบรมสัมมนาด้านวิชาการส่งเสริมและพัฒนาโดยการจัดฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และจัดทำแปลงต้นแบบหรือแปลงทดลอง เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตในปริมาณที่มากขึ้นและมี

คุณภาพดี ซึ่งสอดคล้องกับกรมส่งเสริมการเกษตร นโยบายการส่งเสริมและพัฒนา(2550: 2)ต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาในการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรในการผลิต แปรรูป การเพิ่มมูลค่าในสินค้า กำหนดมาตรฐานและแนวทางในการส่งเสริมการเกษตร การควบคุมสินค้าและผลิตภัณฑ์ การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรสู่เกษตรกร เพื่อสร้างรายได้และความมั่นคงในการผลิตและการประกอบอาชีพ การเกษตร และสอดคล้องกับรายงานระบบมาตรฐานการผลิตกลุ่มเกษตรกรทำสวนกล้วยหอมทอง (2545: 5) ได้ระบุไว้ว่า การผลิตกล้วยหอมทองปลอดภัยมีกระบวนการผลิตที่เป็นระบบ มาตรฐานการผลิตระดับสูง และจะต้องดำเนินการภายใต้เงื่อนไขข้อตกลงทางการค้าอย่างเข้มงวด ซึ่งสมาชิกผู้ผลิตใหม่จะต้องปรับตัวและพัฒนาความรู้ ตลอดจนปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะเรื่องพื้นที่เพาะปลูกและสภาพแวดล้อมจะต้องเป็นพื้นที่ปลอดภัยอย่างแท้จริง ซึ่งบางพื้นที่อาจต้องใช้เวลาในการเตรียมการ และคาดว่าจะการเพิ่มผลผลิต ภายใต้มาตรฐานและคุณภาพ ระดับสูง จะนำมาซึ่งความกินดีอยู่ดีของสมาชิกอย่างยั่งยืนการเพาะปลูกพืชที่ได้มาตรฐานตามที่ตลาดต้องการนั้น ผลผลิตจะได้รับการตอบรับอย่างต่อเนื่อง และเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่งที่การขยายผล ด้านการผลิตทั้งพื้นที่และปริมาณผลผลิต เป็นไปด้วยความระมัดระวังและหนักแน่นต่อมาตรฐานด้านคุณภาพของผลผลิต และได้จัดทำแผนโครงการพัฒนากล้วยหอมทองให้เป็นพืชเอกลักษณ์ของอำเภอ ละแมและจังหวัดชุมพร โดยส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่หันมาให้ความสนใจการปลูกกล้วยมากขึ้น ปลูกแบบสวนหลังบ้าน บ้านละ 50-100 หน่อ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติส่งเสริมรายได้ แก่เกษตรกร อบรมพัฒนาเกษตรกรให้ได้รับความรู้ในการทำสวนกล้วยหอมทองเพื่อพัฒนาวิธีการผลิต สู่ระบบมาตรฐานและมีความปลอดภัย ซึ่งเป็นความร่วมมือกันระหว่างอำเภอละแม สำนักงานเกษตร อำเภอละแม สหกรณ์จังหวัดชุมพร กับกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งคววด คาค่าในปี 2557 จะได้สมาชิก กลุ่มเพิ่มขึ้นประมาณ 15% และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับรายงาน กิจการกลุ่มฯ(2550: 3) ได้ระบุไว้ว่า การส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง ต้องมีการร่วมคิดวิเคราะห์ ร่วมปฏิบัติ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับประโยชน์ ร่วมแก้ปัญหา และร่วมบริหารจัดการ สนับสนุนเกษตรกรพัฒนาวิธีผลิตสู่ระบบมาตรฐานและปลอดภัย การจัดการด้านการตลาดที่ดี มีตลาดรองรับที่มั่นคงและได้ราคาที่เป็นธรรม สมาชิกมีจิตสำนึกในสุขภาพและใส่ใจสิ่งแวดล้อม เป็น ตัวแทนในการเปิดโอกาสสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศระบบเกษตรกรต่อเกษตรกร ซึ่ง สอดคล้องกับนายต้น เกสโร เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า คณะกรรมการดำเนินการกลุ่มได้ ร่วมประชุมกับสมาชิกกลุ่ม เพื่อจัดทำแผนโครงการส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่หันมาให้ความสนใจการ ปลูกกล้วยมากขึ้น ปลูกแบบสวนหลังบ้าน บ้านละ 50-100 หน่อ โดยกลุ่มฯ จะร่วมกับอำเภอละแม สำนักงานเกษตรอำเภอละแม สหกรณ์จังหวัดชุมพร ปัจจุบันก็มีเกษตรกรให้ความสนใจในการปลูก กล้วยหอมทองมากขึ้น เนื่องจากสามารถสร้างได้ตลอดปี ในอนาคตกลุ่มฯ มีความตั้งใจที่จะทำให้กล้วย

หอมทองเป็นเอกลักษณ์ของอำเภอละแม และจังหวัดชุมพร ซึ่งสอดคล้องกับนายวิเวก อมตเวทย์ เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สหกรณ์จังหวัดชุมพร สำนักงานเกษตรอำเภอละแม ได้เข้ามาให้คำแนะนำ และให้ความรู้ในการเพาะปลูกกล้วยกับเกษตรกร โดยส่งเสริมให้เกษตรกรมีการปลูกกล้วยโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม (GAP) มีการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์กล้วยให้ได้คุณภาพมากขึ้น อีกทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับความเข้มงวดในการตรวจสอบสารตกค้าง โรคพืช และแมลง ของประเทศผู้นำเข้า ก่อนที่จะทำการส่งออก และสอดคล้องกับนายโกศล โกมินทร์ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า กลุ่มและสมาชิกมีความพยายามที่จะพัฒนาคุณภาพผลผลิตในแปลงของตนเองอย่างต่อเนื่อง ในด้านการจัดการระบบน้ำ การจัดซื้อ จัดทำปุ๋ยหมัก การจัดอบรมสัมมนาด้านวิชาการ ความพยายามทั้งหมดที่ได้ทำเป็นเหตุให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพดีขึ้นคือ กล้วยหอมทองมีขนาดใหญ่ขึ้น ผิวสวยขึ้น และสอดคล้องกับนายอ้อม ทองยิ้ม เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า สมาชิกจะต้องศึกษาปรับตัวและพัฒนาความรู้ ตลอดจนปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะเรื่องพื้นที่เพาะปลูกและสภาพแวดล้อมจะต้องเป็นพื้นที่ปลอดสารเคมีอย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตรงตามกับความต้องการของตลาด ซึ่งสอดคล้องกับนายสมพงษ์ รื่นฤทธิ์ เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า ได้ส่งเสริมและพัฒนาโดยการจัดฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และจัดทำแปลงต้นแบบหรือแปลงทดลอง เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตในปริมาณที่มากขึ้นและมีคุณภาพดี ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ชีววัฒน์ นิจนตร(2549: 4) ได้ระบุไว้ว่า ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ปรึกษาหารือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปกป้องและแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วม วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2530:61) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ชาวบ้านทั้งในรูปของส่วนบุคคลและกลุ่มคนต่างๆ ให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรม โดยจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจมิใช่เข้ามาร่วมเพราะหวังผลตอบแทน ประการสำคัญคือ กระบวนการของการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องสอดคล้องกับชีวิต ความจำเป็น ความต้องการ และวัฒนธรรมของชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีระบบการเกษตร สมศักดิ์ ศรีสันติสุข(2534: 81) กล่าวถึง ทฤษฎีระบบการเกษตรขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมทั้งหมด ซึ่งแยกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ(Technical for natural element) และส่วนที่เกี่ยวกับมนุษย์(Human element) สำหรับส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติมีอยู่ 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านกายภาพ ได้แก่ น้ำ ดิน แสงแดด อุณหภูมิ ฯลฯ ส่วนปัจจัยด้านชีวภาพ ได้แก่ พืช เชื้อโรค สัตว์ แมลง ฯลฯ สำหรับส่วนที่เกี่ยวกับมนุษย์(Human element) แบ่งแยกได้ 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน

ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยที่บุคคลไม่สามารถที่จะควบคุมได้ แบ่งได้ 3 กลุ่มใหญ่ คือ โครงสร้างของชุมชน เช่น ความเชื่อ ค่านิยมสถาบันต่างๆ มีอยู่ 2 ส่วน ได้แก่ สถานที่ และความหนาแน่นของประชากร ส่วนปัจจัยภายใน คือ ปัจจัยที่บุคคลสามารถที่จะควบคุมได้ เช่น การตัดสินใจของครัวเรือนในเรื่องที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ดิน แรงงาน และการจัดการในด้านที่เกี่ยวกับการเพาะปลูก การทำปุ๋ยสัตว์หรือการทำงานที่ไม่ใช่เกษตร ระบบเกษตรนี้ เป็นระบบที่นำรายได้มาสู่ครอบครัวของเกษตรกรในด้านที่เกี่ยวข้องกับการบริโภค และการออมทรัพย์

2.4 แนวโน้มของการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัวตัด

พบว่า กล้วยเป็นสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะกล้วยหอมทองปลอดสารพิษที่ส่งไปจำหน่ายประเทศญี่ปุ่น ซึ่งตลาดการค้ามีความต้องการสูงและมีแนวโน้มว่าจะยังสูงขึ้นเรื่อยๆ เกษตรกรก็มีความเป็นอยู่ที่ดีโดยการผลิตกล้วยในปริมาณพอเพียงก็มีรายได้เลี้ยงดูครอบครัวได้ ดังนั้นกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการส่งออกกล้วยโดยจัดทำมาตรฐานสินค้ากล้วยขึ้นเพื่อเป็นแนวทางแก่เกษตรกร เพื่อให้กล้วยเป็นที่ยอมรับในระดับสากลและความปลอดภัยของผู้บริโภค มีข้อกำหนดเรื่องขนาด คุณภาพ การบรรจุ จัดเรียง ฉลาก และดำเนินตามกฎหมายมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติเกี่ยวกับข้อกำหนดมาตรฐานสารพิษตกค้างและสารปนเปื้อน สอดคล้องกับ ทฤษฎีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายตัวของสมรรถภาพการผลิตของประเทศซึ่งจะมีผลให้ผลิตภัณฑ์ตามศักยภาพ ขยายตัวอย่างต่อเนื่องยาวนานผลิตภัณฑ์ตามศักยภาพคือระดับผลิตภัณฑ์ที่ประเทศผลิตได้ในเวลาหนึ่งโดยใช้ปัจจัย การผลิตที่ประเทศมีอยู่อย่างเต็มที่เช่น การใช้แรงงาน และปัจจัยทุนอย่างเต็มที่ ทำให้ สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ประชาชาติที่แท้จริง ณ ระดับการจ้างงานเต็มที่ และสอดคล้องกับ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ชีรวัดน์ นิจนตร(2549: 4) ได้ระบุไว้ว่า คือทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ปกป้องหรือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปกป้องและแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเหมาะสม จึงสอดคล้องกับ ทฤษฎีความทันสมัย ผศ.นาวาอากาศโทดร.สุมิตร สุวรรณ(2542: 66-67) ให้ความไว้ว่า ต้องการเปลี่ยนทุกสังคมโดยมีจุดหมายปลายทาง คือ เศรษฐกิจแบบทุนนิยม การเมืองแบบประชาธิปไตย สังคมเมือง หรืออุตสาหกรรมที่มีการแข่งขัน สังคมมีความเจริญไม่เท่ากัน ซึ่งสังคมไม่ควรยึดติดในขนบธรรมเนียมประเพณีมากนัก ประเทศที่ร่ำรวยต้องช่วยประเทศยากจนทั้งด้านทุน เทคโนโลยี และวิชาการด้วย การทำให้เป็นอุตสาหกรรมเพื่อจะได้หลุดพ้นจากความยากจน จึงสอดคล้องกับทฤษฎีโลกาภิวัตน์ Jaw-Yann(2001: 87) ให้ความหมายว่า กระบวนการอย่างเป็นทางการเป็นพลวัตเพื่อรวมเศรษฐกิจต่าง ๆ เข้าสู่ตลาดโลก โดยที่ตลาดในภูมิภาคได้ถูกรวมเข้าสู่การแบ่งงานกันทำในระดับระหว่างประเทศทั้งในแง่การค้าและการลงทุน

จากการศึกษาพบว่า แนวโน้มของการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัวดี มีดังนี้ คือ 1)แนวโน้มในการขยายพื้นที่การปลูกกล้วยหอมทอง 2)แนวโน้มในการขยายตัวของการรวมกลุ่มเกษตรกร และการขยายการลงทุน 3)แนวโน้มในการเพิ่มผลผลิตและปริมาณการส่งออก 4)แนวโน้มในการขยายตัวด้านการตลาด 5)แนวโน้มการแข่งขันทางการค้า 6)แนวโน้มด้านราคาผลผลิต โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 แนวโน้มในการขยายพื้นที่การปลูกกล้วยหอมทอง

แนวโน้มในการขยายพื้นที่การปลูกกล้วยหอมทอง พบว่า พื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้น เพราะเป็นพืชที่ใช้ต้นทุนการผลิตต่ำอีกทั้งปลูกแล้วดูแลรักษาง่ายให้ผลผลิตเร็ว และเจริญเติบโตได้ดีในทุกภาคของประเทศไทย ราคาดี มีรายได้ตลอดปี ตลาดมีความคล่องตัวสูง จึงทำให้เกษตรกรมีความสนใจปลูกกล้วยมากขึ้น สำหรับกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัวดี มีสมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้นทุกปี เป็นเหตุให้พื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองขยายมากขึ้นไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงการเกษตรและสหกรณ์(2552: 2) จากข่าวสารการเกษตร ได้ระบุไว้ว่า เนื่องจากกล้วยเป็นพืชที่ใช้ต้นทุนการผลิตต่ำอีกทั้งปลูกแล้วดูแลรักษาง่ายให้ผลผลิตเร็ว และเจริญเติบโตได้ดีในทุกภาคของประเทศไทย รวมทั้งตลาดยังมีความคล่องตัวสูงทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดส่งออก กล้วยจึงเป็นไม้ผลที่เกษตรกรควรพิจารณาปลูกเป็นการค้าทั้งในลักษณะพืชหลักหรือแซมพืชอื่น ๆ เป็นการเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรได้อีกทางหนึ่ง และที่โดดเด่นคือพื้นที่ดินที่ใช้ปลูกกล้วยหอมทอง เป็นดินร่วนปนทราย ทำให้กล้วยที่นี่มีการเรียงตัวสวย ผลได้ขนาดตามที่ต้องการ เปลือกบาง เนื้อไม่เหนียว มีกลิ่นหอม รสหวาน ต่างจากกล้วยของประเทศอื่น ทำให้กล้วยหอมทองเป็นที่ต้องการของตลาดมาก ประกอบกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายเร่งรัดขยายพื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองในประเทศไทยให้มากขึ้น และสอดคล้องกับ นายสมนึก รติเดชานนท์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า คณะกรรมการดำเนินการกลุ่ม ชุดที่ 5/2553 ได้จัดทำแผนขยายพื้นที่เพาะปลูกกล้วยหอมทอง เนื่องจากความต้องการบริโภคของผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น และกล้วยที่ส่งให้กับญี่ปุ่นก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงได้จัดทำแผนโครงการส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่หันมาให้ความสนใจการปลูกกล้วยมากขึ้น ปลูกแบบสวนหลังบ้าน บ้านละ 50-100 หน่อ โดยกลุ่มฯ จะร่วมกับอำเภอละแม สำนักงานเกษตรอำเภอละแม สหกรณ์จังหวัดชุมพร ซึ่งคาดว่าในปี 2557 จะได้สมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 15% ปัจจุบันก็มีเกษตรกรให้ความสนใจในการปลูกกล้วยหอมทองมากขึ้น เนื่องจากสามารถสร้างได้ตลอดปี และในอนาคตข้างหน้าการขยายพื้นที่เพาะปลูกกล้วยหอมทองจะมากขึ้นไปอีก เนื่องจากกลุ่มฯ มีความตั้งใจที่จะทำกล้วยหอมทองเป็นเอกลักษณ์ของอำเภอละแม และจังหวัดชุมพร

2.4.2 แนวโน้มในการขยายตัวของการรวมกลุ่มเกษตรกร และการขยายการลงทุน

ลงทุน

แนวโน้มในการขยายตัวของการรวมกลุ่มเกษตรกร และการขยายการลงทุน พบว่าเนื่องจากที่เกษตรกรให้ความสนใจการปลูกกล้วยหอมทอง เพราะสามารถสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนตลอดปีราคากล้วยหอมทองก็อยู่ที่กิโลกรัมละ 14 บาท การลงทุนทำแปลงกล้วยหอมทองมีต้นทุนต่ำ ตลาดกล้วยหอมทองก็ยังมีความต้องการผลผลิตสูง ทำให้ในอนาคตการขยายตัวของเกษตรกรที่สนใจปลูกกล้วยเพิ่มสูงขึ้น ขยายการลงทุนในการเพิ่มพื้นที่ปลูกเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัด(2554: 11) รายงานกิจการ ได้ระบุไว้ว่า ดำเนินการส่งเสริมให้หน่วยเกษตรกรรวมเข้มแข็ง โดยส่งเสริมให้มีการเพิ่มจำนวนสมาชิก และส่งเสริมให้มีการอบรมทรัพย์สินภายในหน่วยเกษตรกร แนวโน้มของจำนวนสมาชิกในการรวมกลุ่มเกษตรกรมีเพิ่มสูงขึ้น การขยายตัวการลงทุนในการปลูกเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากที่เกษตรกรให้ความสนใจการปลูกกล้วยหอมทอง เพราะสามารถสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนตลอดปี ราคากล้วยหอมทองก็อยู่ที่กิโลกรัมละ 14 บาท การลงทุนทำแปลงกล้วยหอมทองมีต้นทุนต่ำ ทำให้ในอนาคตการขยายตัวของเกษตรกรที่สนใจปลูกกล้วยเพิ่มสูงขึ้น ขยายการลงทุนในการเพิ่มพื้นที่ปลูกเพิ่มสูงขึ้น และสอดคล้องกับ นายเฉลิมพล สหชาติมานพ เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า จากที่ผ่านการรวมกลุ่มเกษตรกรมีเพิ่มมากขึ้นกลุ่มรับสมาชิกเข้ามามากกว่าสมาชิกที่ลาออกไป ดูจากในปี 2554 มีสมาชิกกลุ่มเข้ามาใหม่ 71 คน มีสมาชิกที่ลาออก 17 คน ส่วนใหญ่ที่เข้ามารวมกลุ่ม เพราะต้นทุนในการปลูกต่ำ รายได้ที่ได้รับเข้ามาสูง และมีรายได้ตลอดทั้งปี ทำให้เกิดความสนใจในการที่ทำแปลงปลูกกล้วยหอมทอง หน่วยงานที่ดูแลควบคุมและเกี่ยวข้องก็ได้ดำเนินการที่จะขยายการลงทุนให้มากขึ้น จึงได้จัดทำแผนเข้ามารองรับการขยายตัว แม้แต่ตลาดกล้วยหอมทองก็ยังมีความต้องการผลผลิตสูง เพื่อส่งให้ตลาดผู้บริโภค ดังนั้นแนวโน้มการขยายตัวการรวมกลุ่มเกษตรกรและขยายการลงทุนจะเพิ่มสูงขึ้น

2.4.3 แนวโน้มในการเพิ่มผลผลิตและปริมาณการส่งออก

แนวโน้มในการเพิ่มผลผลิตและปริมาณการส่งออก พบว่า ประเทศไทยสามารถเพิ่มผลผลิตจากการปลูกกล้วยได้สูงกว่าสมัยก่อนมาก จากที่เคยปลูกเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเปลี่ยนเป็นปลูกเพื่อจำหน่ายในประเทศและส่งออก และด้วยคุณลักษณะของกล้วยหอมทองพันธุ์แท้ ที่มีน้ำหนักมาก ลักษณะของกล้วยแต่ละลูกที่เรียงตัวกันอยู่ในหวีอย่างสวยงาม สีสวย รสชาติดี มีกลิ่นหอม นำรับประทาน อีกทั้งผลผลิตของไทยมีความปลอดภัย ไร้สารเคมีและสารพิษตกค้างปนเปื้อน ตลาดญี่ปุ่นมีความต้องการสูง และเกษตรกรให้ความสนใจการปลูกกล้วยมากขึ้น เนื่องจากการลงทุนต่ำ ได้ผลผลิตตลอดปี ทำให้การเพิ่มผลผลิตและปริมาณการส่งออกของกล้วยหอมทองสูงขึ้นไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์(2553: 1) จากข่าวสารการเกษตร ได้ระบุไว้ว่า

กล้วยหอมทอง เป็นพืชเศรษฐกิจอยู่ในอันดับที่ 12 ที่มีศักยภาพในการส่งออก โดยเฉพาะตลาดญี่ปุ่นมีความต้องการสูง ด้วยคุณลักษณะของกล้วยหอมทองพันธุ์แท้ ที่มีน้ำหนักมาก และลักษณะของกล้วยแต่ละลูกที่เรียงตัวกันอยู่ในหวีอย่างสวยงาม สีสวย รสชาติดี มีกลิ่นหอม นำรับประทาน อีกทั้งผลผลิตของไทยมีความปลอดภัย ไร้สารเคมีและสารพิษตกค้างปนเปื้อน ทำให้กล้วยหอมทองของไทยได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในตลาด ญี่ปุ่น ซึ่งนับวันแนวโน้มความต้องการของตลาดยิ่งเพิ่มสูงขึ้น และสอดคล้องกับนายนิคม แยมศรี เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า ในอดีตการปลูกกล้วยเพื่อไว้บริโภคภายในครัวเรือน แต่ปัจจุบันเปลี่ยนมาปลูกเพื่อขาย เห็นได้จากที่ตลาดกล้วยหอมทองมีการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องเพิ่มผลผลิตและปริมาณการส่งออกมากขึ้น โดยมีนโยบายปรับปรุงศักยภาพการผลิตให้ดีขึ้น เนื่องจากญี่ปุ่นจะมีการส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาควบคุมคุณภาพการผลิตอย่างเคร่งครัด จึงได้จัดระบบการตรวจสอบแบบย้อนกลับ ซึ่งกลุ่มฯ เองได้ประชาสัมพันธ์ให้แก่เกษตรกรผู้มีความสนใจเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เพราะนอกจากการขยายพื้นที่แล้ว ยังสามารถช่วยให้ผลผลิตและปริมาณการส่งออกของกลุ่มฯ เพิ่มสูงขึ้นด้วย จึงสอดคล้องกับแนวคิดกล้วยหอมทอง ที่ว่ากล้วยหอมทองเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่มีศักยภาพในการส่งออก โดยเฉพาะตลาดญี่ปุ่นมีความต้องการสูงมากกว่า 13 ปี กล้วยหอมทองที่ปลูกในประเทศไทย จะมีลำต้นสูง 2.5 – 3.5 เมตร เส้นผ่านศูนย์กลางมากกว่า 20 เซนติเมตร กาบลำต้นด้านบนมีประจำ ด้านในสีเขียวอ่อน และมีเส้นลายสีชมพู ก้านใบมีร่องค่อนข้างกว้าง และมีปีก เส้นกลางใบสีเขียว ส่วนของดอก ก้านเครือมีขน ปลีรูปไข่ ค่อนข้างยาว ปลายแหลม ด้านบนสีแดงอมม่วง ด้านในสีแดงซีด กล้วยเครือหนึ่งมี 4 – 6 หวี หวีหนึ่งมี 12 – 16 ผล ผลกว้าง 3 – 4 เซนติเมตร และยาว 21 – 25 เซนติเมตร ปลายผลมีจุดเห็นชัดเปลือกบาง เมื่อสุกเปลี่ยนเป็นสีเหลืองทอง แต่ที่ปลายจุกจะมีสีเขียว แล้วเปลี่ยนสีภายหลัง เนื้อสีเหลืองเข้ม กลิ่นหอม รสหวาน และสอดคล้องกับ เดลินิวส์(2554: 10) จากทิศทางเกษตร ได้ระบุไว้ว่า ประเทศไทยมีการส่งออกกล้วยกับคู่ค้าอย่างประเทศญี่ปุ่นมากกว่าสิบปี ซึ่งคนญี่ปุ่นเองนิยมบริโภคกล้วยหอมจากประเทศไทยมากกว่ากล้วยจากประเทศอื่น ๆ เช่น ฟิลิปปินส์ เอกวาดอร์และโคลอมเบีย ที่มีการส่งออกกล้วยไปญี่ปุ่นเหมือนกัน เนื่องจากกล้วยหอมของไทยมีรสชาติหอมหวาน เปลือกบาง เนื้อไม่เหนียว จึงทำให้สามารถขายได้ในราคาที่สูงกว่ากล้วยจากประเทศคู่แข่ง แต่ไทยก็สามารถส่งออกได้เพียง 0.2เปอร์เซ็นต์ เท่านั้น ทำให้ความต้องการนำเข้ากล้วยหอมไทยเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ขณะที่ญี่ปุ่นต้องนำเข้ามากถึงปีละ 1 ล้านตัน จากความต้องการของตลาดที่มีมากขึ้นทำให้ ในอนาคตประเทศไทยต้องมีการเพิ่มฐานการผลิต โดยเพิ่มพื้นที่การปลูกกล้วยให้มากขึ้น จึงสอดคล้องกับ ทฤษฎีความทันสมัย ผศ.นาวาอากาศโทดร.สุมิตร สุวรรณ(2542: 66-67) ให้ความเห็นว่า ต้องการเปลี่ยนทุกสังคม โดยมีจุดหมายปลายทาง คือ เศรษฐกิจแบบทุนนิยม การเมืองแบบประชาธิปไตย สังคมเมือง หรืออุตสาหกรรมที่มีการแข่งขัน สังคมมีความเจริญไม่เท่ากัน ซึ่งสังคมไม่ควรยึดติดในขนบธรรมเนียม

ประเพณีมากนัก ประเทศที่ร่ำรวยต้องช่วยประเทศยากจนทั้งด้านทุน เทคโนโลยี และวิชาการด้วย การทำให้เป็นอุตสาหกรรมเพื่อจะได้หลุดพ้นจากความยากจน จึงสอดคล้องกับทฤษฎีโลกาภิวัตน์ Jaw-Yann(2001: 87) ให้ความหมายว่า กระบวนการอย่างเป็นพลวัตเพื่อรวมเศรษฐกิจต่าง ๆ เข้าสู่ตลาดโลก โดยที่ตลาดในภูมิภาคได้ถูกรวมเข้าสู่การแบ่งงานกันทำในระดับระหว่างประเทศทั้งในแง่การค้าและการลงทุน จึงสอดคล้องกับทฤษฎีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายตัวของสมรรถภาพการผลิตของประเทศซึ่งจะมีผลให้ผลิตภัณฑ์ตามศักยภาพขยายตัวอย่างต่อเนื่องยาวนานผลิตภัณฑ์ตามศักยภาพคือระดับผลิตภัณฑ์ที่ประเทศผลิตได้ในเวลาหนึ่งโดยใช้ปัจจัย การผลิตที่ประเทศมีอยู่อย่างเต็มที่เช่น การใช้แรงงาน และปัจจัยทุนอย่างเต็มที่ ทำให้ สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ประชาชาติที่แท้จริง ณ ระดับการจ้างงานเต็มที่

2.4.4 แนวโน้มในการขยายตัวด้านการตลาด

แนวโน้มในการขยายตัวด้านการตลาด พบว่า เนื่องจากชื่อเสียงที่ดีเกี่ยวกับผลผลิตของไทยซึ่งมีความปลอดภัย ไร้สารเคมีและสารพิษตกค้างปนเปื้อน ทำให้กล้วยหอมทองของไทยได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในตลาดญี่ปุ่น กลุ่มฯ เองมีการขยายตัวด้านการตลาดอยู่แล้ว โดยต้องเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดที่รองรับสินค้า ได้แก่ สหกรณ์โยโดงาวา สหกรณ์ผู้บริโภคชิโกกุ และสหกรณ์ผู้บริโภคจังหวัดโตโตริ ประเทศญี่ปุ่น ตามที่ได้บรรษัทลงนาม มาตรฐานการผลิตและการบรรจุกล้วยหอมทองปลอดสารเคมีไปแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์(2552: 2) ข้าราชการเกษตร นายชาติชาย พุคยาภรณ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เปิดเผยระหว่างการแถลงข่าว เรื่อง ผลการเจรจาขยายตลาดพืชผลการเกษตรไทยและความร่วมมือการสหกรณ์ระหว่างไทย-ญี่ปุ่น ระหว่างวันที่ 14-18 พฤษภาคม ที่ผ่าน มา ทำให้ทั้งสองฝ่ายมีการกระชับความร่วมมือด้านการเกษตรต่างๆ มากยิ่งขึ้น เนื่องจากชื่อเสียงที่ดีเกี่ยวกับผลผลิตของไทยซึ่งมีความปลอดภัย ไร้สารเคมีและสารพิษตกค้างปนเปื้อน ทำให้กล้วยหอมทองของไทยได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในตลาดญี่ปุ่น ส่วนตลาดภายในประเทศส่วนใหญ่เป็นกล้วยสดเพื่อการบริโภคผลสุก ตลาดนอกเป็นตลาดท้องถิ่น ตลาดประจำจังหวัด ตลาดกลาง ได้แก่ ตลาดสี่มุมเมือง ตลาดไท ปากคลองตลาด ฯลฯ และสอดคล้องกับ นายสมพงษ์ รื่นฤทัย เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า กลุ่มฯ มีตลาดที่รองรับสินค้าอยู่แล้ว 3 องค์กร ได้แก่ สหกรณ์โยโดงาวา สหกรณ์ผู้บริโภคชิโกกุ และสหกรณ์ผู้บริโภคจังหวัดโตโตริ ประเทศญี่ปุ่น ตามที่ได้บรรษัทลงนาม มาตรฐานการผลิตและการบรรจุกล้วยหอมทองปลอดสารเคมีไปแล้ว แต่ผลผลิตที่ได้ก็ยังไม่เป็นที่เพียงพอต่อตลาดที่มีความต้องการสูงเพิ่มขึ้นทุกปี จึงทำให้จำเป็นต้องมีการขยายพื้นที่ปลูกเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการตลาดในอนาคต ซึ่งจะมีตลาดในประเทศ และตลาดต่างประเทศ โดยแยกตามเกรดของสินค้าที่ระบุไว้ในสัญญา จึงสอดคล้องกับทฤษฎีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ

หมายถึง กระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายตัวของสมรรถภาพการผลิตของประเทศซึ่งจะมีผลให้ผลิตภัณฑ์ตามศักยภาพ ขยายตัวอย่างต่อเนื่องยาวนานผลิตภัณฑ์ตามศักยภาพคือระดับผลิตภัณฑ์ที่ประเทศผลิตได้ในเวลาหนึ่งโดยใช้ปัจจัย การผลิตที่ประเทศมีอยู่อย่างเต็มที่เช่น การใช้แรงงาน และปัจจัยทุนอย่างเต็มที่ ทำให้ สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ประชาชาติที่แท้จริง ณ ระดับการจ้างงานเต็มที่ จึงสอดคล้องกับ ทฤษฎีความทันสมัย ผศ.นาวาอากาศโทดร.สุมิตร สุวรรณ(2542: 66-67) ให้ความไว้ว่า ต้องการเปลี่ยนทุกสังคมโดยมีจุดหมายปลายทาง คือ เศรษฐกิจแบบทุนนิยม การเมืองแบบประชาธิปไตย สังคมเมือง หรืออุตสาหกรรมที่มีการแข่งขัน สังคมมีความเจริญไม่เท่ากัน ซึ่งสังคมไม่ควรยึดติดในขนบธรรมเนียมประเพณีมากนัก ประเทศที่ร่ำรวยต้องช่วยประเทศยากจนทั้งด้านทุน เทคโนโลยี และวิชาการด้วย การทำให้เป็นอุตสาหกรรมเพื่อจะได้หลุดพ้นจากความยากจน จึงสอดคล้องกับทฤษฎีโลกาภิวัตน์ Jaw-Yann(2001: 87) ให้ความหมายว่า กระบวนการอย่างเป็นทางการเป็นพลวัตเพื่อรวมเศรษฐกิจต่าง ๆ เข้าสู่ตลาดโลก โดยที่ตลาดในภูมิภาคได้ถูกรวมเข้าสู่การแบ่งงานกันทำในระดับระหว่างประเทศทั้งในแง่การค้าและการลงทุน

2.4.5 แนวโน้มการแข่งขันทางการค้า

แนวโน้มการแข่งขันทางการค้า พบว่า ตลาดส่งออกหลักของไทย ได้แก่ ญี่ปุ่นและจีน สำหรับญี่ปุ่นหลังจากที่มีข้อตกลงความร่วมมือหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ส่งผลให้ญี่ปุ่นลดภาษีนำเข้ากล้วยหอมทองจากไทยเหลือร้อยละ 0 ทันที ซึ่งตามข้อตกลงฯ ญี่ปุ่นจะจัดสรรโควตาการส่งออกไว้ปีละ 6,000 ตัน และเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 10 ต่อปี แต่ไทยมีการส่งออกจริงเพียงปีละ 3,000 ตัน คู่แข่งที่สำคัญของไทย ได้แก่ เอกวาดอร์ เบลเยียม คอสตาริกา และฟิลิปปินส์ เป็นประเทศส่งออกกล้วยหอมทองของโลก ซึ่งไทยจะต้องพัฒนาคุณภาพ และสร้างความแตกต่างให้กับกล้วย และผลิตภัณฑ์กล้วย รวมทั้งการจัดการที่ได้มาตรฐานการส่งออก สำหรับกลุ่มฯ ต้องมีการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพและสร้างความแตกต่างของสินค้าให้ตลาดเห็น ซึ่งกล้วยหอมทองของที่นี่มีความแตกต่างจากที่อื่นในด้านรสชาติ ทำให้เป็นที่นิยมในการบริโภคมาก และมีตลาดรองรับอยู่แล้ว คาดว่าสามารถแข่งขันทางการค้าสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานมหกรรมกล้วยแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯ ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 11-16 ส.ค. 52 ที่ผ่านมา โดยในงานมีการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการ และระดมความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาการผลิต การแปรรูป และการตลาดกล้วย ทำให้เห็นว่า กล้วยเป็นไม้ผลที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ทั้งการบริโภคภายในประเทศ และส่งออกสร้างรายได้ในแต่ละปีไม่ต่ำกว่า 300 ล้านบาท ไทยยังมีโอกาสขยายมูลค่าการส่งออกกล้วยได้อีกมาก รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์กล้วยรูปแบบอื่น ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้สูงขึ้น ดังนั้น หากทุกหน่วยงานทั้งทางภาครัฐ และเอกชนให้ความร่วมมือในการส่งเสริม และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นอุตสาหกรรมเพื่อการค้า ก็จะสามารถให้ผลิตภัณฑ์จากกล้วยของไทยนั้น สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก และทำให้เป็นที่รู้จัก และได้รับ

ความนิยมจากชาวต่างชาติมากขึ้น ตลาดส่งออกหลักของไทย ได้แก่ ญี่ปุ่น และจีน สำหรับตลาดญี่ปุ่น หลังจากที่มีข้อตกลงความร่วมมือหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ส่งผลให้ญี่ปุ่นลดภาษีนำเข้ากล้วยหอมทองจากไทยเหลือร้อยละ 0 ทันที ซึ่งตามข้อตกลงฯ ญี่ปุ่นจะจัดสรรโควตาการส่งออกไว้ปีละ 6,000 ตัน และเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 10 ต่อปี โดยทำการตกลงผ่านกลไกสหกรณ์ระหว่างสองประเทศ แต่ไทยมีการส่งออกจริงเพียงปีละ 3,000 ตัน ซึ่งไม่เต็มตามโควตาที่ได้รับ ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทางกระทรวงเกษตรฯ จึงสนับสนุนให้ภาคเอกชนส่งออกกล้วยหอมทองในตลาดญี่ปุ่นมากขึ้น ซึ่งมีผู้ให้ความสนใจแล้วประมาณ 7 บริษัท จึงคาดว่า ในปี 2552 นี้การส่งออกกล้วยหอมทองไปยังญี่ปุ่นจะเพิ่มขึ้นเป็นปีละ 4,000 ตัน คู่แข่งที่สำคัญของไทย ได้แก่ เอกวาดอร์ เบลเยียม คอสตาริกา และฟิลิปปินส์ ซึ่งประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นประเทศส่งออกรายใหญ่ของโลก ซึ่งไทยจะต้องพัฒนาคุณภาพ และสร้างความแตกต่างให้กับกล้วย และผลิตภัณฑ์กล้วย รวมทั้งการจัดการที่ได้มาตรฐานการส่งออก คาดว่า จะทำให้ไทยสามารถแข่งขันทางการค้าในตลาดโลกได้ และสอดคล้องกับนายวิเวก อมตเวทย์ เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า การแข่งขันทางการค้าของไทยยังไม่สูงมาก เพราะหลังจากที่มีข้อตกลงความร่วมมือหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ส่งผลให้ญี่ปุ่นลดภาษีนำเข้ากล้วยหอมทองจากไทยเหลือร้อยละ 0 ทันที ซึ่งตามข้อตกลงฯ ญี่ปุ่นจะจัดสรรโควตาการส่งออกไว้ปีละ 6,000 ตัน และเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 10 ต่อปี ซึ่งขณะนี้ไทยยังส่งสินค้าให้ยังไม่ได้ตามข้อตกลง แต่ก็ได้มีนโยบายส่งเสริมการปลูกกล้วยเพื่อเพิ่มผลผลิตในการส่งออก สำหรับกลุ่มฯ ต้องมีการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพ และสร้างความแตกต่างของสินค้าให้ตลาดเห็น ซึ่งกล้วยหอมทองของที่นี่มีความแตกต่างจากที่อื่นในด้านรสชาติ ทำให้เป็นที่นิยมในการบริโภคมาก และมีตลาดรองรับอยู่แล้ว แต่ในอนาคตคาดว่าจะมีการแข่งขันทางการค้าสูงขึ้น และสอดคล้องกับ ทฤษฎีทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับการค้าเสรี วันรัชนี มิ่งมณี นาคิน (2545: 211) ได้ชี้ให้เห็นถึง หลักการสำคัญของการค้าเสรีดังนี้เมื่อการค้าระหว่างประเทศมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเติบโต และเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายในประเทศ แนวทางการกำหนดนโยบายด้านการค้าระหว่างประเทศจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อความร่วมมือในทางการค้าระหว่างประเทศ นโยบายการค้าเสรี (free trade policy) เป็นนโยบายที่ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างมากมาช้านาน หลักการของนโยบายนี้ คือ หากประเทศต่าง ๆ ต้องการให้การค้าระหว่างประเทศดำเนินไปอย่างเสรี รัฐบาลประเทศที่ทำการค้าระหว่างประเทศจะต้องไม่สร้างอุปสรรคในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างประเทศ โดยจะไม่มีการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าในลักษณะต่าง ๆ การดำเนินนโยบายเช่นนี้ทำให้ประเทศต่าง ๆ จะผลิตเฉพาะสินค้าที่ตนเองมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบแล้ว จะนำสินค้าที่ผลิตไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าที่ไม่ได้ผลิต ทำให้การจัดสรรทรัพยากรของโลกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบจึงมีบทบาทสำคัญเมื่อการค้าระหว่างประเทศได้เปลี่ยนรูปแบบไปภายใต้ทุนนิยมเสรีจึงจำเป็นต้องมีมาตรการต่าง ๆ มากำกับ เพื่อไม่ให้ประเทศซึ่งมีอำนาจ

หรือทุนเหนือกว่าเอาเปรียบทางการค้าและการลงทุนต่อประเทศที่ด้อยกว่า หรือเพื่อป้องกันไม่ให้ประเทศมหาอำนาจฉกฉวยประโยชน์จากทรัพยากรของประเทศที่มีขนาดเล็กและไม่มีอำนาจในการต่อรอง โดยเป็นการส่งเสริมให้ประเทศที่ด้อยกว่าสามารถมีโอกาสในการแข่งขันได้ในตลาดอย่างเป็นธรรม จึงสอดคล้องกับ ทฤษฎีความทันสมัย ผศ.นาวาอากาศโทดร.สุมิตร สุวรรณ(2542: 66-67) ให้ความไว้วางใจว่า ต้องการเปลี่ยนทุกสังคมโดยมีจุดหมายปลายทาง คือ เศรษฐกิจแบบทุนนิยม การเมืองแบบประชาธิปไตย สังคมเมือง หรืออุตสาหกรรมที่มีการแข่งขัน สังคมมีความเจริญไม่เท่ากัน ซึ่งสังคมไม่ควรยึดติดในขนบธรรมเนียมประเพณีมากนัก ประเทศที่ร่ำรวยต้องช่วยประเทศยากจนทั้งด้านทุน เทคโนโลยี และวิชาการด้วย การทำให้เป็นอุตสาหกรรมเพื่อจะได้หลุดพ้นจากความยากจน และสอดคล้องกับทฤษฎีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายตัวของสมรรถภาพการผลิตของประเทศซึ่งจะมีผลให้ผลิตภัณฑ์ตามศักยภาพ ขยายตัวอย่างต่อเนื่องยาวนานผลิตภัณฑ์ตามศักยภาพคือระดับผลิตภัณฑ์ที่ประเทศผลิตได้ในช่วงเวลาหนึ่งโดยใช้ปัจจัย การผลิตที่ประเทศมีอยู่อย่างเต็มที่เช่น การใช้แรงงาน และปัจจัยทุนอย่างเต็มที่ ทำให้ สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ประชาชาติที่แท้จริง ณ ระดับการจ้างงานเต็มที่ จึงสอดคล้องกับทฤษฎีโลกาภิวัตน์ Jaw-Yann(2001: 87) ให้ความหมายว่า กระบวนการอย่างเป็นพลวัตเพื่อรวมเศรษฐกิจต่าง ๆ เข้าสู่ตลาดโลก โดยที่ตลาดในภูมิภาคได้ถูกรวมเข้าสู่การแบ่งงานกันทำในระดับระหว่างประเทศทั้งในแง่การค้าและการลงทุน

2.4.6 แนวโน้มด้านราคาผลผลิต

แนวโน้มด้านราคาผลผลิต พบว่า เนื่องจากในอดีตกล้วยหอมทองปลูกเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน แต่ปัจจุบันกล้วยหอมทองกลายเป็นสินค้าส่งออกยังตลาดต่างประเทศเป็นที่นิยมในหมู่นักบริโภคเป็นอย่างมาก เห็นได้จากอดีตถึงปัจจุบันราคาผลผลิตสูงขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากชื่อเสียงที่ดีเกี่ยวกับผลผลิตของไทยซึ่งมีความปลอดภัย ไร้สารเคมีและสารพิษตกค้างปนเปื้อน ทำให้กล้วยหอมทองของไทยได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในตลาดญี่ปุ่น จึงมีแนวโน้มว่าราคาผลผลิตจะเพิ่มขึ้นไปอีก หากได้มีการพัฒนาศักยภาพในการส่งออกให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับวารสารรักษ์เกษตร(2556: 62) ได้ระบุไว้ว่า ตลอดหลายปีที่ผ่านมากล้วยหอมทองของประเทศไทยมีอนาคตที่สดใสมาก ทิศทางการผลิตและการใช้ประโยชน์จากกล้วยจึงมีแนวโน้มในด้านการส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ ทำให้ราคาผลผลิตค่อยๆ สูงขึ้นด้วย เพราะในอดีตเป็นเพียงการปลูกไว้บริโภคในครัวเรือนและใช้แลกเปลี่ยนแทนเงิน แต่ขณะนี้กล้วยได้กลายเป็นพืชทางเศรษฐกิจอีกชนิดที่สามารถผลักดันให้ส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศได้ดีมาก ทำให้ราคาผลผลิตจากอดีตถึงปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น โดยในอดีตอยู่ที่ราคา 7 บาทต่อกิโลกรัม ปัจจุบันนี้อยู่ที่ราคา 14.50 บาทต่อกิโลกรัม และสอดคล้องกับ นายโกศล โกมินทร์ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2556 ได้กล่าวไว้ว่า ในอดีต

ราคาผลผลิตกล้วยหอมทองของไทยอยู่ที่ประมาณ 7-10 บาท จะเห็นได้ว่าปัจจุบันราคาผลผลิตได้เพิ่มขึ้นเป็น 14.50 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับกล้วยเกรด A และราคา 10 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับกล้วยเกรด B ส่วนกล้วยที่ผลเล็ก สุกเกินไปราคาอยู่ที่ 4 บาทต่อกิโลกรัม เห็นได้ว่าจากอดีตถึงปัจจุบันราคาผลผลิตสูงขึ้นเรื่อยๆ เพราะตลาดยังมีความต้องการผลิตผลกล้วยอย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มว่าราคาผลผลิตจะเพิ่มขึ้นไปอีก หากได้มีการพัฒนาศักยภาพในการส่งออกให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีศักยภาพการพัฒนาและการแพร่กระจาย สัญญา สัญญาวิวัฒน์(2550: 17) ได้ระบุไว้ว่า

ทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เกิดการพัฒนา หมายความว่า ปัจจัยเหตุคือ ทรัพยากรธรรมชาติก่อให้เกิดปัจจัยผล คือการพัฒนา เพราะเมื่อมีทรัพยากรแล้วนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น ผลที่ได้ก็สามารถจะนำไปใช้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นได้ จึงสอดคล้องกับ ทฤษฎีความทันสมัย ผศ.นาวาอากาศโท ดร.สุมิตร สุวรรณ(2542: 66-67) ให้ความไว้วางใจว่า ต้องการเปลี่ยนทุกสังคมโดยมีจุดหมายปลายทาง คือ เศรษฐกิจแบบทุนนิยม การเมืองแบบประชาธิปไตย สังคมเมือง หรืออุตสาหกรรมที่มีการแข่งขัน สังคมมีความเจริญไม่เท่ากัน ซึ่งสังคมไม่ควรยึดติดในขนบธรรมเนียมประเพณีมากนัก ประเทศที่ร่ำรวยต้องช่วยประเทศยากจนทั้งด้านทุน เทคโนโลยี และวิชาการด้วย การทำให้เป็นอุตสาหกรรมเพื่อจะได้หลุดพ้นจากความยากจน จึงสอดคล้องกับทฤษฎีโลกาภิวัตน์ Jaw-Yann(2001: 87) ให้ความหมายว่า กระบวนการอย่างเป็นพลวัตเพื่อรวมเศรษฐกิจต่าง ๆ เข้าสู่ตลาดโลก โดยที่ตลาดในภูมิภาคได้ถูกรวมเข้าสู่การแบ่งงานกันทำในระดับระหว่างประเทศทั้งในแง่การค้าและการลงทุน จึงสอดคล้องกับทฤษฎีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายตัวของสมรรถภาพการผลิตของประเทศซึ่งจะมีผลให้ผลิตภัณฑ์ตามศักยภาพ ขยายตัวอย่างต่อเนื่องยาวนานผลิตภัณฑ์ตามศักยภาพคือระดับผลิตภัณฑ์ที่ประเทศผลิตได้ในช่วงเวลาหนึ่งโดยใช้ปัจจัย การผลิตที่ประเทศมีอยู่อย่างเต็มที่เช่น การใช้แรงงาน และปัจจัยทุนอย่างเต็มที่ ทำให้ สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ประชาชาติที่แท้จริง ณ ระดับการจ้างงานเต็มที่

3. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกร ทำสวนทุ่งควาต์ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ทำให้ผู้วิจัยได้เข้าใจถึง ประวัติความเป็นมาของกล้วยหอมทอง และประวัติความเป็นมาของกลุ่มเกษตรกรทุ่งควาต์ ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง แนวโน้มของการทำสวนกล้วยหอมทองในอนาคต ทำให้ผู้วิจัยได้รับประโยชน์ จากการศึกษาครั้งนี้ และสามารถนำไปใช้ศึกษาเป็นแบบอย่างต่อไป

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 จัดสร้างศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับกล้วยหอมทอง โดยความร่วมมือระหว่าง อำเภอละแม องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งควาต์ และกลุ่มเครือข่าย เพื่อนำมาใช้ในการศึกษา พัฒนาการปรับปรุงการเพาะปลูกเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีมาตรฐานในการส่งออก

3.1.2 จัดทำแปลงทดลองสาธิตการปลูกกล้วยหอมทอง โดยความร่วมมือระหว่าง องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งควาต์ โรงเรียนในชุมชน และกลุ่มเครือข่าย เพื่อสร้างแรงจูงใจให้แก่ เกษตรกรในชุมชนหันมาสนใจและเห็นประโยชน์ในการปลูกกล้วยหอมทองมากขึ้น

3.1.3 การบรรจุภัณฑ์กล้วยหอมทอง ควรทดลองนำวัสดุจากธรรมชาติ ได้แก่ ใบตอง กาบหมาก มาใช้วางรองกันผลผลิตเสียหายแทนการใช้แผ่นพลาสติก เพื่อช่วยลดต้นทุนและ สร้างความปลอดภัยต่อผลผลิต

3.1.4 การทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ สามารถที่จะสร้างโอกาสใหม่ให้กับผู้ที่สนใจในอาชีพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวเพื่อชีวิต

3.2 ข้อเสนอแนะงานวิจัยที่ควรทำในอนาคต

การศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษากลุ่ม เกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร สามารถใช้เป็นพื้นฐานในการวิจัยที่เป็น ประโยชน์สำหรับการวิจัยในอนาคต และเป็นการต่อยอดภูมิปัญญาการทำสวนกล้วยหอมทองให้เป็น ภูมิปัญญาที่เป็นที่ยอมรับ และรู้จักกันในระดับสากลมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญามากขึ้นดังนี้

3.2.1 การศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาในด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์กล้วยหอมทอง

3.2.2 ศึกษาเกี่ยวกับผลผลิตกล้วยหอมทองที่มีต่อระบบเศรษฐกิจชุมชน

3.2.3 การศึกษาผลจากการทำอาชีพเสริมจากการทำสวนกล้วยหอมทองกับการ เพิ่มรายได้ของเกษตรกร

3.2.4 การศึกษาเกี่ยวกับการใช้วัสดุในการบรรจุภัณฑ์จากธรรมชาติเพื่อการ
ส่งออกผลิตภัณฑ์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร (2550) *การปลูกกล้วยหอมทอง* กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กองนโยบาย เทคโนโลยีเพื่อการเกษตร และเกษตรกรรมยั่งยืน (2551) *องค์ความรู้และภูมิปัญญาของ
ปราชญ์ชาวบ้าน เอกสารประกอบการบรรยายโครงการพัฒนาการเกษตรตามแนวทาง
ทฤษฎีใหม่* กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2543) *ไร่นาสวนผสม* กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวง
กรมส่งเสริมการเกษตร *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น* กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัต รายงานกิจการประจำปี 2554
กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัต กล้วยหอมทอง
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (2542) *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์
และภูมิปัญญา จังหวัดชุมพร กระทรวงศึกษาธิการ, กระทรวงมหาดไทย.*
- คู่มือพืชเศรษฐกิจ กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ชะลอ ชำนาญพิทักษ์ (2539) *โรคไม้ผล และการป้องกันกำจัด* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์
อักษรสยามการพิมพ์
- ชัยพร สารคริต (2545) *ไม้ผลในรั้วบ้าน โครงการหนังสือเกษตรกรชุมชน* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ชิตนนท์ หวานนท์ (2547) “การแก้ไขปัญหาคาความยากจนของเกษตรกรอย่างยั่งยืน” ส่งเสริม
การเกษตร 36, 200 (กันยายน)
- ดวงกมล อินทร์แก้ว(2549) “การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อ
การผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร จังหวัด
ชุมพร” วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาการเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ต้นกล้า (2556) “ตะลุมสวนผลไม้” *วารสารรักษ์เกษตร* 12, 137: 60-62
- นิคม วงศ์นันตา (2556) “นวัตกรรมเกษตร...บังคับกล้วยตากเค็รือ” *วารสารเกษตรกรรมธรรมชาติ.*
16, 5: 5-12
- เบญจมาศ ศิลาอ้อย (2545) *กล้วย* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- พานิชย์ ยศสัญญา สมรรถชัย ฉัตราคม (2541) *กล้วยในเมืองไทย* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มติชน
- พิจิตร โชคพัฒนา (2545) *การปลูกไม้ผล โครงการหนังสือเกษตรชุมชน* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พิชัย สมบูรณ์วงศ์ (2556) “มหัศจรรย์น้ำส้มควินไม้” *วารสารเกษตรกรรมธรรมชาติ*. 16, 2: 19-24
- พานิชย์ ยศสัญญา สมรรถชัย ฉัตราคม (2541) *กล้วยในเมืองไทย* พิมพ์ครั้งแรก กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์มติชน
- ไพฑูริย์ มีกุล (2550). “แนวคิดและแนวทางในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น” *วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช*. 20, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม): 21-39
- มานิต กิตติจุงจิต (2555) *เศรษฐกิจพอเพียงวิถีชีวิตแห่งความสมดุล* กรุงเทพมหานคร
แสงจันทร์การพิมพ์
- มนู ไปสมบูรณ์ (2544) *การปลูกกล้วย* สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร
- สมศักดิ์ วรรณศิริ (2545) *สวนกล้วย* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ปราณีเจริญบล็อกและ
การพิมพ์
- ลำอาง สืบสมาน ภทรพร ยุทธาภรณ์พินิจ ปาริฉัตร ช่างสิงห์ สุทธินันท์ แพงทรัพย์ (2555) *กล้วย
คุณค่าภูมิปัญญาไทย* นนทบุรี สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุภางค์ จันทวานิช (2554) *ทฤษฎีสังคมวิทยา* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2534) *สังคมวิทยาชุมชน : หลักการศึกษา วิเคราะห์ และปฏิบัติงานชุมชน*.
ขอนแก่น โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2543) *ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร โรง
พิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุกัญญา พัวพันธ์ (2547) “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” *ส่งเสริมการเกษตร* 36, 200 (กันยายน) : 2-4
- สุรชัย วงศ์สินอุดม (2545) “การตลาดของผลิตภัณฑ์กล้วยหอมทอง: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มเกษตรกร
อำเภอ ท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี” ภาคนิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการตลาด
สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- สุภาพร เจนจริยานนท์ (2552) “การมีส่วนร่วมในโครงการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษเพื่อการ
ส่งออกของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี”
วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์
มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สุรชัย มัจฉาชีพ (2535) *พืชเศรษฐกิจในประเทศไทย* กรุงเทพมหานคร แพร่พิทยา

- สุทธิชัย ปทุมล่องทอง (2554) *กล้วย สูดยอดอาหารโภชนาการ พิมพ์ครั้งแรก* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์สถาพรบุ๊คส์
- สุพรรณษา ศรีมณี และคณะ (2547) *ผลิตภัณฑ์กล้วย* กรมส่งเสริมการเกษตร
เสรี พงศ์พิศ, บรรณาธิการ (ม.ป.ป.) *ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท เล่ม 1* กรุงเทพมหานคร
อมรินทร์พริ้นท์ติ้งกรุ๊ป
- สำนักงานพัฒนาเกษตรกร ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
หมัดหลี, อภินันท์ (2011) *โครงการวิจัยภูมิปัญญาเรื่องกล้วยเพื่อการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยของกลุ่ม
เยาวชน ตำบลเขาพระ อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา สำนักงานสนับสนุนกองทุนการวิจัย.
เอกวิทย์ ณ ถลาง (2540) ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิภาค วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย
นนทบุรี โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช*
- เอกสารสถิติการเกษตรของไทยปี 49-54 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
อภิชาติ ศรีสะอาด (2554) *เกษตรอินทรีย์ ชุดสารพันสูตรปุ๋ยอินทรีย์ พิมพ์ครั้งที่ 5* กรุงเทพมหานคร
นาคา อินเตอร์มีเดีย
- อภิชาติ ศรีสะอาด (2553) *สารพันกล้วยยอดนิยม* กรุงเทพมหานคร นาคา อินเตอร์มีเดีย
- อภิชาติ ศรีสะอาด จันทรา อุสุวรรณ (2556) *จากภูมิปัญญาชาวบ้าน...สู่นวัตกรรมเพื่อการเกษตรใหม่
กรุงเทพมหานคร นาคา อินเตอร์มีเดีย*
- อภิชาติ ศรีสะอาด (2554) *เทคโนโลยี การจัดการน้ำเพื่อการเกษตรประยุกต์...แบบชาวบ้าน
กรุงเทพมหานคร นาคา อินเตอร์มีเดีย*
- เอกสารสถิติการเกษตรของไทยปี 49-54 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
Dan Koepfel(2554) *กล้วยไม่ใช่เรื่องกล้วย...กล้วย* พิมพ์ครั้งแรก กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มติชน
Kanjana Noree (2004) Feasibility of Promoting free Homthong Banana Cultivation to
farmers of Huai Sai Royal Development Study Center Phetchaburi Province
Thailand a Thesis Submitted (Rural Development Studies) Faculty of
Graduate Studies Mahidol University.
- Yutthana AuitaKul (2007) Socio-Cultural changes of farmers growing biological Golden
Bananas in Thungkhawat Sub-District Lamae District Chumphon Province a
Thesis Submitted (Rural Development Studies) Faculty of Graduate Studies
Mahidol University.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

ที่ ศธ 0522.15(1)/112

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๑ มีนาคม 2556

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ มีกุล

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด
2. แบบสัมภาษณ์/แบบสำรวจชุมชน/แบบสังเกต จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางสาวเบญจพร ทองกลม นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร The Wisdom about Gros Michel (Kluai Hom Thong) plantations: A Case Study of Thungkhawat Gardening Management's Group, Lamae District, Chumphon Province ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบมาด้วยนี้ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สูดจิต เจนนพกาญจน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. จิตรา วีรบุรินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาศิลปศาสตร์จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิทางสังคมศาสตร์ ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

๕

(รองศาสตราจารย์ ดร.อลิสสา วานิชดี)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์

บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์

โทร. 0 2504 8515-7

โทรสาร 0 2503 3564

ที่ ศธ 0522.15(1)/113

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๑ มีนาคม 2556

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์ นาวาโท ดร.อนุชา ม่วงใหญ่

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1.โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด
2.แบบสัมภาษณ์/แบบสำรวจชุมชน/แบบสังเกต จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางสาวเบญจพร ทองกลม นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร The Wisdom about Gros Michel (Kluai Hom Thong) plantations: A Case Study of Thungkhawat Gardening Management's Group, Lamae District, Chumphon Province ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบมาด้วยนี้ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุตจิต เจนนพกาญจน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. จิตรรา วีรบุรินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาศิลปศาสตร์จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิทางสังคมศาสตร์ ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

๒

(รองศาสตราจารย์ ดร.อลิสรา วานิชดี)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์

บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์

โทร. 0 2504 8515-7

โทรสาร 0 2503 3564

ที่ ศธ 0522.15(1)/ 1114

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๖ มีนาคม 2556

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือการวิจัย
เรียน ผู้นำชุมชน ผู้รู้ (ผู้อาวุโส)

เนื่องด้วย นางสาวเบญจพร ทองกลม นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัวดี อำเภอละแม จังหวัดชุมพร The Wisdom about Gros Michel (Kluai Hom Thong) plantations: A Case Study of Thungkhawat Gardening Management's Group, Lamae District, Chumphon Province โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกจิต เจนนพกาญจน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. จิตรภา วีรบุรินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ผู้รู้ (ผู้อาวุโส) ทั้งนี้ จะหลีกเลี่ยงมิให้ส่งผลกระทบต่อการทำงานตามปกติภายในหน่วยงานของท่าน อันเป็นการรบกวนเวลามากเกินไป โดยผลการวิจัยที่ได้จะยังประโยชน์แก่นักวิชาการสืบไป สาขาวิชาศิลปศาสตร์จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ทดลองเครื่องมือการวิจัยตามวัน เวลาและรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งจะได้รับความกรุณาจากท่าน จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อลิสภา วานิชดี)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์

บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์
โทร.0 2504 8515-7
โทรสาร 0 2503 3564

ที่ ศธ 0522.15(1)/ 11๕

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

มีนาคม 2556

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือการวิจัย
เรียน ประธานกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัวต

เนื่องด้วย นางสาวเบญจพร ทองกลม นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัวต อำเภอละแม จังหวัดชุมพร The Wisdom about Gros Michel (Kluai Hom Thong) plantations: A Case Study of Thungkhawat Gardening Management's Group, Lamae District, Chumphon Province โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุดจิต เจริญพกาญจน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. จิตรา วีรบุรินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ เกษตรกรทำสวนทุ่งควัวต อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ทั้งนี้ จะหลีกเลี่ยงมิให้ส่งผลกระทบต่อการทำงานตามปกติภายในหน่วยงานของท่าน อันเป็นการรบกวนเวลามากเกินควร โดยผลการวิจัยที่ได้จะยังประโยชน์แก่งานวิชาการสืบไป สาขาวิชาศิลปศาสตร์จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ทดลองเครื่องมือการวิจัยตามวัน เวลาและรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งจะได้รับความกรุณาจากท่าน จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อลิสา วานิชิต)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์

บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์
โทร.0 2504 8515-7
โทรสาร 0 2503 3564

ที่ ศธ 0522.15(1)/ 116

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๕ มีนาคม 2556

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือการวิจัย
เรียน สหกรณ์จังหวัดชุมพร

เนื่องด้วย นางสาวเบญจพร ทองกลม นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาต์ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร The Wisdom about Gros Michel (Kluai Hom Thong) plantations: A Case Study of Thungkhawat Gardening Management's Group, Lamae District, Chumphon Province. โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุตจิต เจนนพกาญจน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. จิตรรา วีรบุรินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ สหกรณ์จังหวัดชุมพร ทั้งนี้ จะหลีกเลี่ยงมิให้ส่งผลกระทบต่อการทำงานตามปกติภายในหน่วยงานของท่าน อันเป็นการรบกวนเวลามากเกินไป โดยผลการวิจัยที่ได้จะยังประโยชน์แก่งานวิชาการสืบไป สาขาวิชาศิลปศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ทดลองเครื่องมือการวิจัยตามวัน เวลาและรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

๒

(รองศาสตราจารย์ ดร.อลิสา วานิชดี)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์

บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์
โทร.0 2504 8515-7
โทรสาร 0 2503 3564

ที่ ศธ 0522.15(1)/ 114

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๒ มีนาคม 2556

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้นำชุมชน ผู้รู้ (ผู้อาวุโส)

เนื่องด้วย นางสาวเบญจพร ทองกลม นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร The Wisdom about Gros Michel (Kluai Hom Thong) plantations: A Case Study of Thungkhawat Gardening Management's Group, Lamae District, Chumphon Province. โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุตจิต เจนนพกาญจน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. จิตรรา วีรบุรินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ผู้รู้ (ผู้อาวุโส) ในเรื่อง ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ในช่วงวันที่ 1- 31 มีนาคม 2556 สาขาวิชาศิลปศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อลิสา วานิชิตี)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์

บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์
โทร.0 2504 8515-7
โทรสาร 0 2503 3564

ที่ ศธ 0522.15(1)/11๙

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๕ มีนาคม 2556

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ประธานกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด

เนื่องด้วย นางสาวเบญจพร ทองกลม นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร The Wisdom about Gros Michel (Kluai Hom Thong) plantations: A Case Study of Thungkhawat Gardening Management's Group, Lamae District, Chumphon Province โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุดจิต เจนนพกาญจน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. จิตรา วิรุบรินนท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากการสัมภาษณ์ เกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ในเรื่อง ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควัววัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ในช่วงวันที่ 1- 31 มีนาคม 2556 สาขาวิชาศิลปศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อลิสา วานิชิต)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์
โทร.0 2504 8515-7
โทรสาร 0 2503 3564

ที่ ศธ 0522.15(1)/ ๑๑

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๖ มีนาคม 2556

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน สหกรณ์จังหวัดชุมพร

เนื่องด้วย นางสาวเบญจพร ทองกลม นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร The Wisdom about Gros Michel (Kluai Hom Thong) plantations: A Case Study of Thungkhawat Gardening Management's Group, Lamae District, Chumphon Province. โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุตจิต เจนนพกาญจน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. จิตรรา วีรบุรินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นจะต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากการสัมภาษณ์ สหกรณ์จังหวัดชุมพร ในเรื่อง ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ในช่วงวันที่ 1- 31 มีนาคม 2556 สาขาวิชาศิลปศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อลิสสา วานิชิต)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์

บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์
โทร.0 2504 8515-7
โทรสาร 0 2503 3564

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจชุมชน

แบบสัมภาษณ์

ประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง

เรื่อง ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด

อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

.....

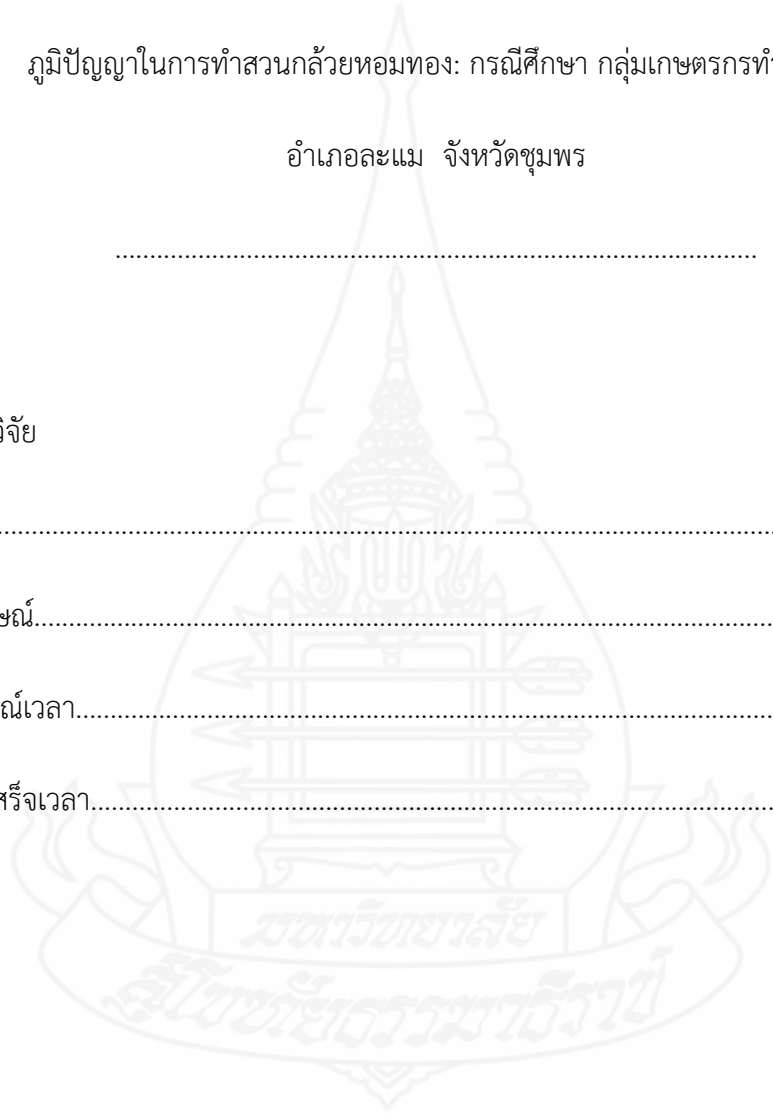
สำหรับนักวิจัย

ชื่อนักวิจัย.....

วันที่สัมภาษณ์.....

เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....

สัมภาษณ์เสร็จเวลา.....

แนวสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ (นาย/นาง/นางสาว).....นามสกุล.....

เพศ..... อายุ.....ปี สถานภาพ.....

ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่..... หมู่.....ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด.....

การศึกษา.....

อาชีพหลัก..... อาชีพรอง.....

ฐานะทางเศรษฐกิจ.....

ระยะเวลาการประกอบอาชีพจนถึงปัจจุบัน.....

ประสบการณ์ในการทำสวนกล้วยหอมทอง.....

จำนวนเนื้อที่ดิน..... ผลผลิตต่อจำนวนไร่.....

รายได้จากผลผลิต..... ส่งออกไปที่ไหน.....

เป็นสมาชิกกลุ่ม/หน่วยงาน.....

ตอนที่ 2 ประวัติความเป็นมาการทำสวนกล้วยหอมทอง

1. ประวัติของกล้วยหอมทองมีความเป็นมาอย่างไร

.....

.....

.....

2. การตั้งกลุ่มการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัดเริ่มเมื่อใด และ
มีความเป็นมาอย่างไร

.....

.....

.....

3. คณะกรรมการกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัดประกอบด้วยใครบ้าง และดำเนินการมา
อย่างไร

.....

.....

.....

4. กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งควัดมีการปรับปรุงระบบการทำงานของกลุ่มใหม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5. ผลผลิตปริมาณการส่งออก และรายได้ในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่มเกษตรกรทำ
สวนทุ้งควัด ในแต่ละปี ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

6. ปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการทำสวนกล้วยหอมทองของกลุ่ม

เกษตรกรทำสวนทุ้งควัดเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง ในประเด็นดังนี้

1. ภูมิปัญญาด้านการเลือกพื้นที่ปลูกเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2. ภูมิปัญญาในการเตรียมดินเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

3. ภูมิปัญญาในการขุดหลุมเตรียมปลูก การกำหนดช่วงห่างของแต่ละหลุมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

4. ภูมิปัญญาด้านการคัดเลือกพันธุ์เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

5. ภูมิปัญญาในการเตรียมพันธุ์กล้วยในการปลูกเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

6. ภูมิปัญญาในการดูแลการปลูกตั้งแต่ระยะแรกจนกระทั่งเจริญเติบโตเต็มที่เป็นอย่างไ

.....

.....

.....

7. ภูมิปัญญาการให้ธาตุอาหาร (การใส่ปุ๋ย) การรดน้ำเป็นอย่างไ

.....

.....

.....

8. ภูมิปัญญาการควบคุมวัชพืชทำอย่างไร

.....

.....

9. ภูมิปัญญาในการกำจัดแมลงและโรคพืชอย่างไร

10. ภูมิปัญญาในการดูแลผลกล้วยขณะยังไม่สามารถเก็บเกี่ยวได้เป็นอย่างไร

11. ภูมิปัญญาในการเก็บเกี่ยวผลผลิตอย่างไร

12. ภูมิปัญญาในการห่อ การบรรจุภัณฑ์เป็นอย่างไร

13. ภูมิปัญญาในการตลาดอย่างไร

14. ภูมิปัญญาในการขนส่งไปสู่ตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศอย่างไร

15. ภูมิปัญญาในการทำอาชีพเสริมจากกล้วยหอมทองเป็นอย่างไร

16. ภูมิปัญญาในขั้นตอนวิธีการผลิตทำอย่างไร

17. การส่งเสริมการตลาดและจัดจำหน่ายมีอะไรบ้าง

ตอนที่ 4 แนวโน้มการทำสวนกล้วยหอมทองในอนาคต

1. แนวโน้มในการปลูก พื้นที่เพาะปลูก การขยายพื้นที่ มีการวางแผนอย่างไร

.....

.....

.....

2. แนวโน้มในด้านการลงทุน การรวมกลุ่มเกษตรกร การขยายตัวของการรวมกลุ่มเกษตรกร
ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

3. แนวโน้มในด้านปริมาณผลผลิต การเพิ่มผลผลิต ปริมาณการส่งออก มีเป้าหมายอย่างไร

.....

.....

.....

4. แนวโน้มด้านราคาเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

5. แนวโน้มการขยายตัวด้านตลาดในประเทศ และต่างประเทศ (เอเชีย ยุโรป สหรัฐอเมริกา ฯลฯ) เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

6. แนวโน้มการต่อต้านทางการค้า การแข่งขัน เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

7. แนวโน้มของการขนส่ง เป็นอย่างไร

.....

.....

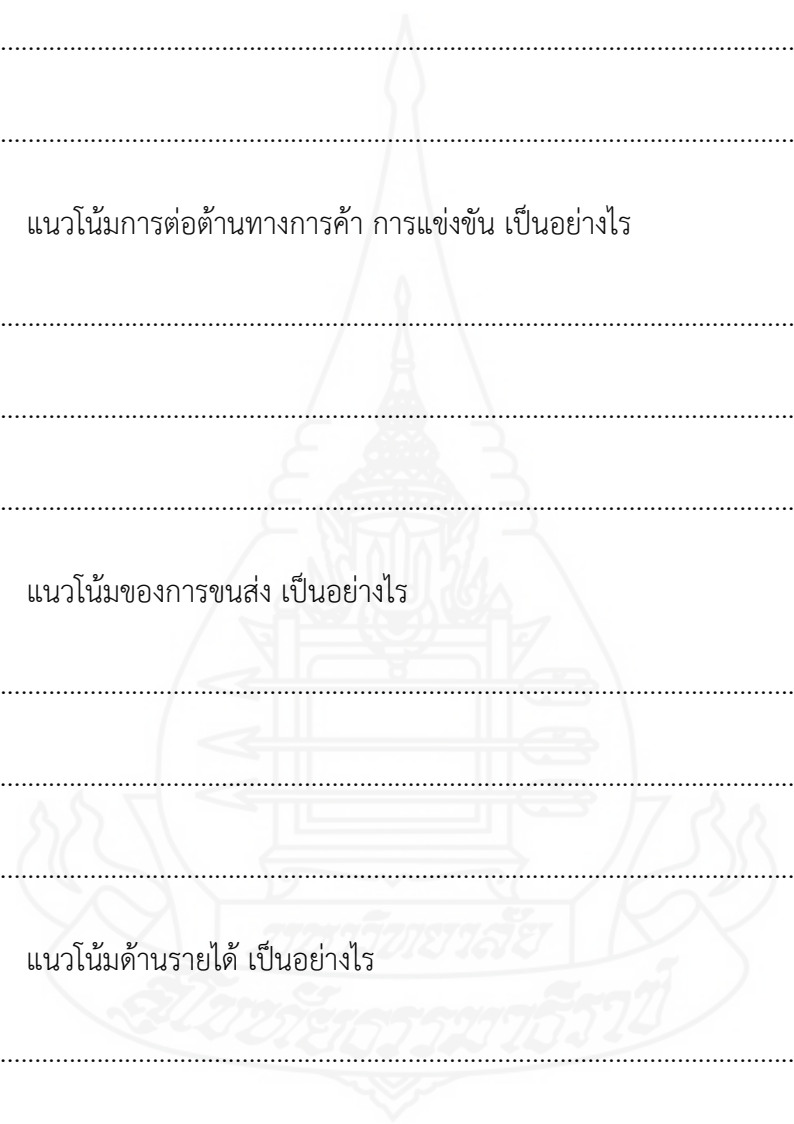
.....

8. แนวโน้มด้านรายได้ เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ 5 ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

ข้อคิดเห็นมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

แบบสังเกต

ประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัด อำเภอละแม

จังหวัดชุมพร

ชื่อผู้สังเกต..... ชื่อผู้ถูกสังเกต..... อายุ..... เพศ..... สถานที่สังเกต..... ช่วงเวลาที่สังเกต..... กิจกรรมที่สังเกต..... วันที่สังเกต..... พฤติกรรมที่สังเกต.....	
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น / กิจกรรม	ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ

แบบสำรวจชุมชน

ประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง ภูมิปัญญาในการทำสวนกล้วยหอมทอง: กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ่งควาวัต อำเภอละแม
จังหวัดชุมพร

- .....
1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับชุมชน
- ชื่อ (นาย นาง นางสาว).....
- ที่อยู่ปัจจุบันเลขที่.....หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....
- จังหวัด.....อายุ.....ปี การศึกษา.....
- สถานภาพสมรส..... จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน
- อาชีพหลัก..... อาชีพรอง.....
- พื้นที่สวนกล้วยทั้งหมด.....ไร่ ระยะเวลาการประกอบอาชีพจนถึงปัจจุบัน.....ปี
2. ชุมชนที่สำรวจ
- ชื่อชุมชน.....
- ตำบล.....อำเภอ.....
- ผู้ใหญ่บ้าน.....
- ประวัติความเป็นมา.....
- .....
3. ลักษณะทั่วไปของตำบล
- ที่ตั้งของตำบล.....
- ลักษณะภูมิประเทศ.....
- ขนาด..... ประชากร.....
- ลักษณะสำคัญ.....
4. แบบแผนการเศรษฐกิจ
- ระบบคมนาคม.....
- แบบแผนการเกษตรฤดูกาล.....

ลักษณะที่ดิน.....

อากาศ.....

ฤดูกาล.....

พืชผล.....

วิธีการกรมการเกษตร.....

5. ข้อมูลเกี่ยวกับ กลุ่มชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ศาสนา

.....
.....

6. ลักษณะทางสังคมเศรษฐกิจ(แบบแผนอาชีพ แหล่งที่มาของรายได้ การตลาด รายจ่าย รายรับ)

.....
.....

7. สถานการณ์สิ่งแวดล้อม น้ำดื่ม น้ำใช้ แหล่งน้ำ

.....
.....

8. สภาวะทางสุขภาพ ปัญหาสุขภาพที่สำคัญ โรค การให้ภูมิคุ้มกันโรค การป้องกันและควบคุม

.....
.....

9. ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ

.....
.....

10. อื่นๆ (ถ้ามี)

.....

.....

ภาคผนวก ค
ภาพประกอบการวิจัย

สัมภาษณ์ ลุงตัน เกสโร

สัมภาษณ์ พี่สาคร ทองบุญช่วย

สัมภาษณ์ นางจรูญ ศรียุภักดิ์

สัมภาษณ์ น้ำสมนึก รติเดชาพันธ์

สัมภาษณ์ พี่สมคิด ศรีสุวรรณ

สัมภาษณ์ พี่ชัญญา โอ่พั่ง

สัมภาษณ์ พี่เฉลิมผล สหชาติมานพ

สัมภาษณ์ ผอ.นิคม แยมแสง

รถบรรทุกก๊วยมาส่งกลุ่มฯ

ก๊วยที่ห่อนำมาส่งกลุ่มฯ

ก๊วยที่ส่งกลุ่มแล้วแขวนไว้รอเข้าขั้นตอน

คัดก๊วยที่ได้ขนาดมาซั่ง

ส่งมาเพื่อล้างน้ำ

นำกล้วยลงล้างในอ่างน้ำ

ส่งกล้วยผ่านอุโมงค์

นำมาชั่ง

นำออกจากอุโมงค์

ตรวจสอบคุณภาพ

ตัดสตีกเกอร์

สตีกเกอร์ที่ติดผลกล้วย

นำมาจัดเรียง

แพ็คใส่ลัง

กล้วยที่ใส่เสร็จ รอส่ง

ภาคผนวก ง
เอกสารตรวจสอบย้อนกลับ

バナナ アンケート

ご協力をお願いします。

大阪よどがわ市民生協 コールセンター
0120-727-263
月-金：9時～21時半、土：9時～17時

登録産直バナナ通信

2012年5月4回

いつも産直バナナのご利用ありがとうございます。

3月にタイバナナ生産者の皆さんとの交流の機会があり、その最、生産者の皆さんの最も関心があったことは、「自分の作ったバナナが日本の消費者に満足されているか」ということでした。

そこで、今回アンケートを取り、組合員さんの声を生産者の皆さんにお伝えしたいと考えております。

下記アンケートに率直なご意見・ご感想等ご記入いただきますよう、ぜひ、ご協力お願いいたします。

※結果に関しては、バナナ通信でもお返しいたします。

「生産者検索番号」の6桁番号を記入、もしくは、シールを添付して下さい。

※生産者を特定する番号になります。個人にお伝えするために必要となります。

生産者検索番号
217029
www.homton.com

こんな緑のシールです。

生産者検索番号
113028
www.homton.com

質問 1	『味』について、5点満点で何点ですか？	⑤・4・3・2・1 満足 やや満足 普通 やや不満 不満	【ご意見・ご感想をお聞かせください】
質問 2	『サイズ』はいかがでしょうか？	5・4・③・2・1 大きい やや大きい 適度 やや小さい 小さい	【ご意見・ご感想をお聞かせください】
質問 3	『どなたが』主に食べられますか？ ※差し支えなければ年代も合わせてご記入ください。	家族みんなで	

生産者へのメッセージ（プリクラや写真添付も大歓迎）・その他ご意見・ご感想等ご記入ください。

コープのバナナは、味がおいしい。
今までコープでしか注文してはなかったから、分からはからいバナナ、
ニオイ、クセも作り出し、家に6から5まで、スーパーで
買った所、全然、味気なからいバナナ。
コープのバナナの美味しさを実感しました。

※ご記入いただいた内容をバナナ通信・チラシ等で紹介してもよろしいですか？→ 掲載可 イニシャルなら可 不可

第(5)支所 行政区(01) 組合員コード(54418836) お名前(佐藤 律子)

ご協力ありがとうございます。お返事は後日ご郵送いたします。

バナナアンケート

ご協力をお願いします。

大阪よどがわ市民生協 コールセンター
0120-727-263
月-金：9時～21時半、土：9時～17時

登録産直バナナ通信

2012年5月4回

いつも産直バナナのご利用ありがとうございます。

3月にタイバナナ生産者の皆さんとの交流の機会があり、その最、生産者の皆さんの最も関心があったことは、「自分の作ったバナナが日本の消費者に満足されているか」ということでした。

そこで、今回アンケートを取り、組合員さんの声を生産者の皆さんにお伝えしたいと考えております。

下記アンケートに率直なご意見・ご感想等ご記入いただきますよう、ぜひ、ご協力お願いいたします。

※結果に関しては、バナナ通信でもお返しいたします。

「生産者検索番号」の6桁番号を記入、もしくは、シールを添付して下さい。

※生産者を特定する番号になります。個人にお伝えするために必要となります。

生産者検索番号
217031
www.homton.com

こんな緑のシールです。
生産者検索番号
113028
www.homton.com

質問 1	『味』について、5点満点で何点ですか？	5・4・ 3 ・2・1 満足 やや満足 普通 やや不満 不満	【ご意見・ご感想をお聞かせください】 あ、さりとした甘さもおいしいけれどもう少し甘いほうが好きです。
質問 2	『サイズ』はいかがでしょうか？	5・4・ 3 ・2・1 大きい やや大きい 適度 やや小さい 小さい	【ご意見・ご感想をお聞かせください】 朝一番に調度いい大きさです。
質問 3	『どなたが』主に食べられますか？ ※差し支えなければ年代も合わせてご記入ください。	56才 主婦 27才 家平平伝い(下の絵会と書きました)	

生産者へのメッセージ（プリクラや写真添付も大歓迎）・その他ご意見・ご感想等ご記入ください。

1

2

3

4

※ご記入いただいた内容をバナナ通信・チラシ等で紹介してもよろしいですか？→ 掲載可 イニシャルなら可 不可

第(4)支所 行政区( ) 組合員コード(51405318) お名前(山崎 敦子)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวเบญจพร ทองกลม
วัน เดือน ปีเกิด	21 เมษายน 2519
สถานที่เกิด	เขตพระโขนง จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2545
สถานที่ทำงาน	บริษัท สยามรัชกิจ จำกัด ฝ่ายงานโครงการละแมเมืองใหม่ จังหวัดชุมพร

